

ส ก ส ว
T S R I

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานวิจัย

การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

The Study of Destination Management Model for Tourism in
Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture)

โดย

ดร.อัมเรศ เทพมา และคณะ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

พฤษภาคม 2563

เลขที่สัญญา RDG62T0072

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แผนงานวิจัย

การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
ในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

The Study of Destination Management Model for Tourism in
Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture)

คณะผู้วิจัย

ดร.อัมเรศ เทพมา

มหาวิทยาลัยพะเยา

ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดร. กาญจนา สมมิตร

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ชุดโครงการ การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์
มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม (สกว.)

(ความคิดเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

แผนงานวิจัย “การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)” เป็นการมุ่งเน้นในการนำสหวิชาทางด้านการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมและการท่องเที่ยวเพื่อบูรณาการศาสตร์การวิจัย ในการสร้างระบบและกลไกในการขับเคลื่อนการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ตลอดจนการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่โดยซึ่งจะช่วยตอบสนองต่อการท่องเที่ยวในอนาคต แผนงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ 2562 (ทุนมุ่งเป้าด้านการท่องเที่ยว) โครงการวิจัยได้รับความร่วมมือที่ดีจากภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ได้แก่ เทศบาลเมืองลำพูน เทศบาลเมืองแพร่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญชัย ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดลำปาง สำนักงานจังหวัดแพร่ เครือข่ายลูกหลานเมืองแพร่ ชุมชนวัดมหาวัน ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่จังหวัดลำพูน มหาวิทยาลัยพะเยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ที่อนุเคราะห์ให้นักวิจัยเข้าร่วมการศึกษาวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องมาจากความร่วมมือร่วมใจจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดังกล่าวคณะผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กล่าวถึงข้างต้น และขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม(สกสว.) และ รศ. รอ. ดร.ชูวิทย์ สุจนายา ร.น., รศ. ดร.ยงธนิศร์ พิมลเสถียร, คุณวัชร ชูรักษา, คุณพรทิพย์ บุญทรง ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้โอกาสคณะผู้วิจัยได้มีส่วนช่วยพัฒนางานที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ขอขอบคุณผู้ประสานงานจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมทุกท่าน ที่ช่วยอำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษาในการจัดทำงานวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้เป็นอย่างดี

(ดร.อัมเรศ เทพมา)

ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

แผนงานวิจัย

การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์

มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

The Study of Destination Management Model for Tourism in
Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture)

1. คณะผู้วิจัย

ดร.อัมเรศ เทพมา

มหาวิทยาลัยพะเยา

ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดร. กาญจนา สมมิตร

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

2. ที่มาและความสำคัญ

ประเทศไทยภายใต้การพัฒนาประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 - พ.ศ.2564 กำหนดวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาโดยยึดวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในขณะที่การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่างๆของได้ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579 ที่เป็นเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปี โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่วนแนวทางการพัฒนา ได้บูรณาการนโยบายหรือประเด็นพัฒนาที่สำคัญของประเด็นการปฏิรูปประเทศ 37 วาระ และ ไทยแลนด์ 4.0¹ สำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนดั้งเดิมเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตในอดีตส่งผลให้ในเวลาที่ผ่านมา ชุมชนหลายแหล่งในประเทศไทยมีการอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวควบคู่กัน ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนาเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่จากการประกาศเมืองเก่าของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม² พบว่าภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนามีเมืองเก่าที่ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนในระดับที่ 1 และ 2 หลายเมือง กล่าวคือ เมืองเก่าเชียงใหม่ เมืองเก่าน่าน เมืองเก่าลำปาง เมืองเก่าลำพูน เมืองเก่าเชียงราย เมืองเก่าพะเยา และเมืองเก่าแพร่ นอกจากนั้นจาก

¹ สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12

² สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ชุดความรู้ด้านการอนุรักษ์ พัฒนาและบริหารจัดการเมืองเก่า เล่มที่1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าในประเทศไทย, กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554, 24-28.

การสำรวจของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม³ ที่ดำเนินการสำรวจย่านชุมชนเก่าภายในพื้นที่ภาคเหนือยังพบว่าชุมชนเก่ากระจายตัวอยู่ภายในพื้นที่ 17 จังหวัดทั้งสิ้น 152 ชุมชน

จากการศึกษาของแผนงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนาและการศึกษาในด้านการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา พบว่านอกจากเมืองเก่าล้านนาซึ่งมีมรดกทางวัฒนธรรมที่ค่อนข้างโดดเด่นแล้ว ในเขตพื้นที่เมืองเก่า ลำพูนและแพร่ ยังมีศักยภาพในฐานะการเป็นจังหวัดท่องเที่ยวรองของพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนาต่อจากน่าน และพบว่าพื้นที่เขตเมืองเก่าทั้งสองเมืองดังกล่าว เป็นพื้นที่ซึ่งมีมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่คงความเป็นเอกลักษณ์และสะท้อนพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และสังคมของพื้นที่ล้านนาอย่างโดดเด่น และมีความพร้อมในฐานะพื้นที่ฐานทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญซึ่งสอดคล้องกับการมุ่งเน้นการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานอัตลักษณ์และวิถีไทย แต่จากการศึกษาที่ผ่านมาในพื้นที่ดังกล่าวยังขาดกระบวนการด้านการบริหารจัดการแหล่งอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านองค์กรที่จะเข้ามาบริหารจัดการแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรทางกายภาพ ตลอดจนแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในระหว่างการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้เป็นที่มาของกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม จากการนำกิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมมาสนับสนุนสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว และสร้างแนวทางในด้านการกำหนดกลุ่มการตลาดนักท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และการพัฒนาส่งเสริมการตลาดและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ด้วยเหตุนี้เพื่อให้เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความพร้อมในฐานะพื้นที่ทางด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองเก่า แผนงานวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)” จึงจะดำเนินการศึกษาต่อยอดการดำเนินงานวิจัยจากแผนงานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทุนวิจัยมุ่งเป้าปี พุทธศักราช 2559 และแผนงานวิจัยเรื่อง “การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทุนวิจัยมุ่งเป้าปีพุทธศักราช 2560 และการยกระดับเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

³ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, โครงการศึกษา สำรวจ จัดทำทะเบียน และแผนที่ย่านชุมชนเก่าในพื้นที่ภาคเหนือและภาคใต้, สำนักจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม และมหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2557, 83.

(สถาปัตยกรรม) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทุนวิจัยมุ่งเป้าปีพุทธศักราช 2561 มาวิเคราะห์และศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ให้เห็นผลเป็นรูปธรรมและสามารถขับเคลื่อนพื้นที่ไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยใช้การบูรณาการผลการวิจัย ภายใต้ 3 โครงการวิจัยย่อย ประกอบด้วย (1) การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) (2) การพัฒนาแหล่งทรัพยากรและกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และ (3) แนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ต่อไป

3. วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการจัดระบบการบริหารจัดการองค์การเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
2. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
3. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการกำหนดกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
4. เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4. ขอบเขตการศึกษา

4.1 ขอบเขตพื้นที่การศึกษา

ดำเนินการศึกษาในพื้นที่เมืองเก่าลำพูนและแพร่ โดยศึกษาเฉพาะในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งอ้างอิงจากการศึกษาโครงการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” ภายในเขตเมืองเก่าซึ่งได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ลำพูนและแพร่ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจากการศึกษาวิจัยปี 2559

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่การศึกษาวิจัย

4.2 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการทำวิจัยทั้งหมด 1 ปี

4.3 ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

1. การศึกษาระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ประกอบด้วยการศึกษากลุ่มคน/หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวกลางในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้กรอบกฎหมายที่บังคับภายในพื้นที่
2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
3. การศึกษาการกำหนดกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4.4 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยขอบเขตด้านประชากร

4.4.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยประกอบด้วย เจ้าของอาคาร ผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน สมาชิกชุมชน ผู้นำชุมชนภายในพื้นที่เมืองเก่า ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการจัดการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าและชุมชนดั้งเดิม เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเจ้าหน้าที่องค์กรส่วนท้องถิ่นจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเมืองเก่า

4.4.2 กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดพื้นที่ประชากรตัวอย่าง

การศึกษานี้ดำเนินการในประเทศไทย โดยสำรวจข้อมูลจากกลุ่มประชากรทั้งในประเทศ และต่างประเทศซึ่งในประเทศไทย ประกอบไปด้วย 1) กลุ่ม

สถาบันการศึกษาที่มีกิจกรรมด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม 2) กลุ่มบริษัท และองค์กรที่มีกิจกรรม CSR ด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม 3) กลุ่มสมาคม ชมรม และสโมสรที่มีกิจกรรม CSR ด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และ 4) กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourists) ในขณะที่ต่างประเทศ เป็นกลุ่มสถาบันการศึกษาในเอเชียแปซิฟิก ทั้งนี้กลุ่มประชากรในส่วนของพื้นที่เป้าหมายประกอบไปด้วยคณะกรรมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตรมรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

5. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

องค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หมายถึง กลุ่มคน/หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวกลางในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้กรอบกฎหมายที่บังคับภายในพื้นที่

ระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยว หมายถึง โครงสร้าง บทบาท หน้าที่ ขั้นตอน และกระบวนการในการบริหารจัดการ และการจัดกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หมายถึง พื้นที่ที่เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่ประกอบด้วย สถาปัตยกรรมหรือกลุ่มอาคารท้องถิ่น และภูมิปัญญาที่จับต้องไม่ได้ อาทิ งานประเพณี โดยในมิติของการท่องเที่ยวนั้น พื้นที่เหล่านี้ถือเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในฐานะการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เนื่องด้วยประกอบด้วยทุนทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในแผนงานวิจัยนี้อ้างอิงจากข้อมูลในแผนงานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” ซึ่งใช้จากกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

การตลาดการท่องเที่ยว (tourism marketing) หมายถึง การมุ่งเป้าทางการตลาดสู่กลุ่มตลาดที่มีศักยภาพในการร่วมพัฒนาเมืองเก่า ได้แก่ กลุ่มบริษัทองค์กรมหาชน และกลุ่มสมาคม ชมรม และสโมสรในสถาบันการศึกษา และเอกชน ตลอดจนการกำหนดโปรแกรมการตลาดการท่องเที่ยวร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การตลาดการท่องเที่ยวเมืองเก่า (old town tourism marketing) หมายถึง การตลาดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการตลาดที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวเฉพาะ (niche tourists) โดยรูปแบบการตลาดดังกล่าวไม่ได้มุ่งแสวงหาจำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยวเท่านั้น หากแต่ยังคำนึงถึงการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ

การท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ (volunteer tourism) ในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ โดยหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์นั้นคือความปรารถนาอยากจะช่วยเหลือผู้อื่น เป็นความตั้งใจผสมผสานกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในพื้นที่จุดหมายปลายทางเข้ากับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวหลัก เช่น ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ และการพักผ่อนหย่อนใจ อย่างลงตัว

นักท่องเที่ยวกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ (volunteer tourist) เป็นนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ และมีโอกาสช่วยเหลือสังคมในระดับน้อยจนถึงมาก ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวที่มีผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้ดำเนินการให้ เช่น แพคเกจท่องเที่ยวโดยบริษัทนำเที่ยว หรือเอเจนต์ โดยมีการเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้เข้าร่วมโครงการในลักษณะเดียวกับแพ็คเกจทัวร์ และอยู่ในสถานะเข้าร่วมโครงการในฐานะผู้สนใจโดยการทำงานกับชุมชนองค์กร หรือมูลนิธิและอาจทำงานตามระดับความสนใจของตน

มรดกทางวัฒนธรรม (cultural heritage) เป็นลักษณะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงความ เป็นมาและเอกลักษณ์ของคนในชุมชน ที่ได้สืบทอดต่อกันมาจากอดีตสู่ปัจจุบันและอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็น มรดกส่งต่อไปยังคนรุ่นหลัง โดยมรดกวัฒนธรรมจะต้องแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์วิทยาศาสตร์และคุณค่าทางสังคม ทั้งนี้องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก

นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourists) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึงผู้ ที่เดินทางไปยังท้องถิ่นอื่นเพื่อชมเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรมด้วยความเคารพในวัฒนธรรม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความซาบซึ้งตรึงใจในวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ

นักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourist) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หมายถึง นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาและชื่นชมแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดก วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และหรือดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในการช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟู มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ด้วยกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

6.1 สมมติฐานการวิจัย

การท่องเที่ยวในเขตพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาและบูรณาการกันอย่างเป็นระบบ การพัฒนาองค์กรเพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยบริหารจัดการเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลด้านการ รับรองทางกฎหมายและแนวทางในการเข้าถึงปัจจัยทางงบประมาณซึ่งใช้ในการบริหารจัดการ อีกทั้งการกำหนดแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรทางกายภาพอันได้แก่ การปรับปรุง

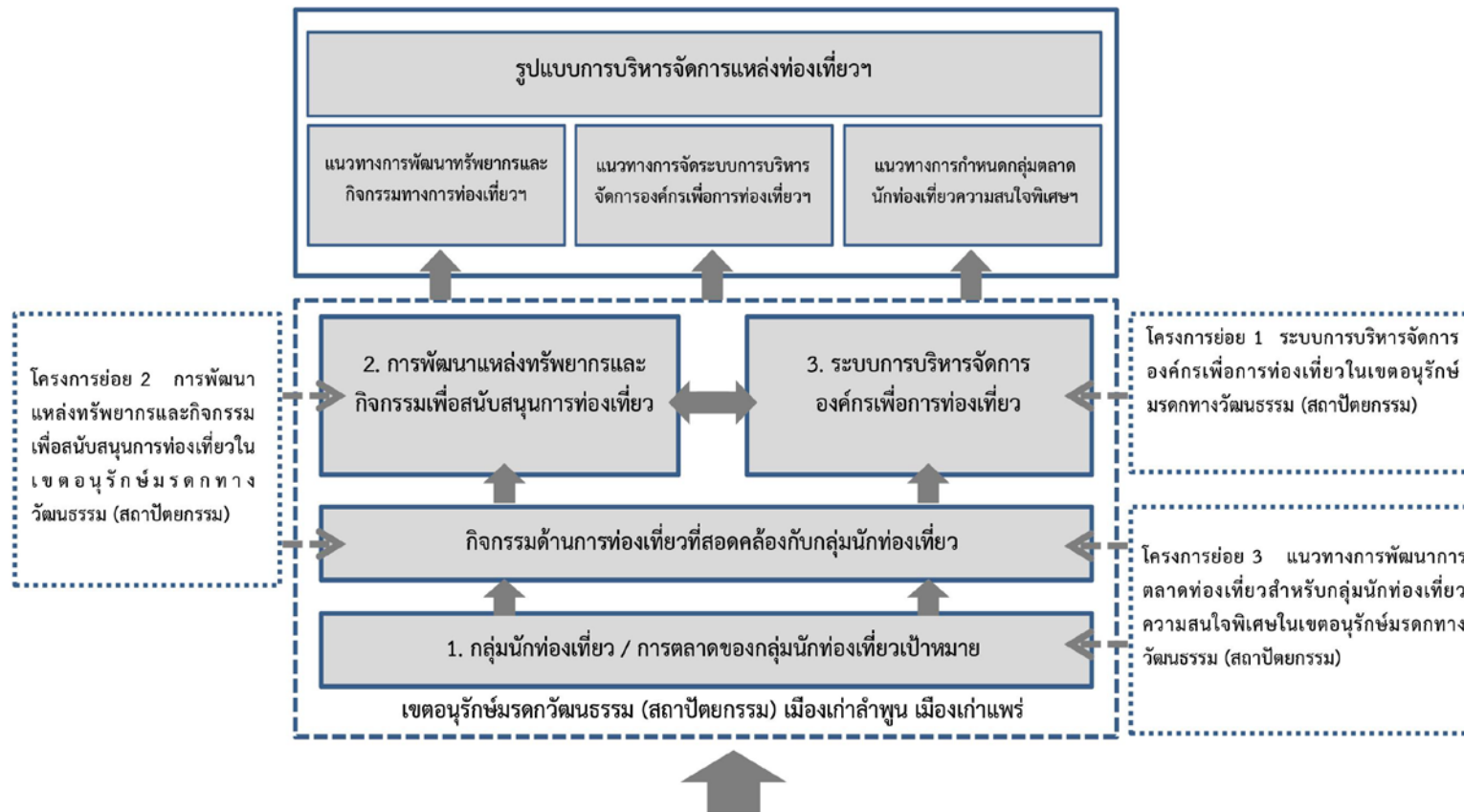
สิ่งปลูกสร้างและการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว อาจเกิดขึ้นด้วยการทำให้กิจกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรทางกายภาพเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับต่างๆ จำเป็นต้องมีการจัดระดับของการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามระบบของการอนุรักษ์อย่างเป็นวิชาการ ซึ่งการกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวและแนวทางด้านการตลาดอยู่ในกลุ่มของนักท่องเที่ยวผู้มีความสนใจเป็นพิเศษ

6.2 กรอบแนวคิดและความสัมพันธ์ระหว่างแผนงานวิจัยและโครงการวิจัยย่อย

ในการดำเนินแผนงานวิจัยการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อยจำนวน 3 โครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์และมีความสัมพันธ์กัน จนสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ต้นแบบการศึกษาใน 2 พื้นที่อันประกอบด้วยจังหวัด ลำพูน และ แพร่

ทั้งนี้ภายหลังจากการจัดทำแนวทางการพัฒนาของแต่ละโครงการย่อยแล้วเสร็จ แผนงานจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประเมินผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยย่อยผ่านการจัดทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดแพร่ และ จังหวัดลำพูน แล้วนำเอาข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการจัดทำกิจกรรมดังกล่าวมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลของโครงการวิจัยย่อยแต่ละโครงการเพื่อเสนอแนะแนวทางการนำไปใช้ที่เป็นรูปธรรม

การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
ในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

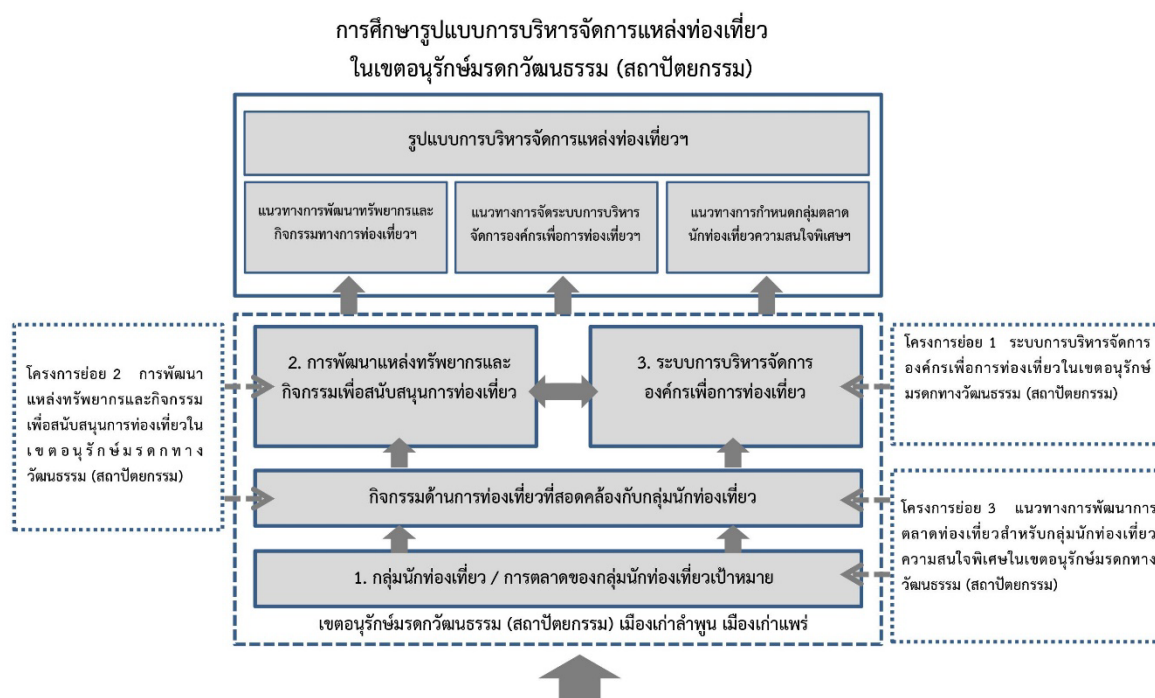
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดและความสัมพันธ์ระหว่างแผนงานวิจัยและโครงการวิจัยย่อย

6.3 วิธีการดำเนินการวิจัย

- 1) ประชุมระดมความคิดและกำหนดทิศทางในการทำงานร่วมกับโครงการย่อย
- 2) ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3) จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์
- 4) รวบรวมผลการวิเคราะห์และดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลจากโครงการวิจัย
 - กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
 - การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว ในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
 - การพัฒนาทางกายภาพของแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องและเหมาะสมกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว โดยใช้แนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านกระบวนการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมตามแนวทางสากล
 - ระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) Destination Management Organization ; DMO)
 - ข้อกำหนดและกฎหมายที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการจัดตั้งองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
 - รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมรูปแบบองค์กร
- 5) จัดทำ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 6) ดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว Fam-Trip และจัดประชุมหารือแบบ Focus Group ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
- 7) วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล
- 8) สรุปผลการศึกษาวิจัย

7. ผลการศึกษาวิจัย

แผนงานวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการสรุปผลการศึกษาวิจัยโดยบูรณาผลการศึกษาจากโครงการวิจัยย่อยจำนวน 3 โครงการโดยดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการศึกษาวิจัย โดยดำเนินการศึกษาวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัย และสามารถสรุปการศึกษาตามวัตถุประสงค์ตามแนวทางความสัมพันธ์ของการศึกษาวิจัยรวมทั้ง 4 ข้อ ดังนี้

ภาพที่ 3 ภาพกรอบแนวคิดการวิจัยและการเสนอผลการศึกษาวิจัย
ตามวัตถุประสงค์การวิจัย

7.1.1 เพื่อสังเคราะห์แนวทางการกำหนดกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่สนใจ เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวและช่องทางการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถแบ่งช่องทางการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษซึ่ง สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ และ กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเยนต์

1) ช่องทางการตลาดกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในด้านการตลาดสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมด้านทัศนศึกษาทางวัฒนธรรมมากที่สุด รองลงมาคือ สนใจด้านเรียนรู้คุณค่ามรดกวัฒนธรรม และสนใจการทำกิจกรรม workshop ตามลำดับ และพบว่าในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทาง

วัฒนธรรม สามารถจำกัดแนวทางการศึกษาของการพัฒนาช่องทางการตลาดสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษทั้ง 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1) การพัฒนาช่องทางการตลาดที่สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการแสดงบทบาทนักท่องเที่ยวสามารถสังเคราะห์ได้ว่า ควรดำเนินการพัฒนาช่องทางการตลาดสำหรับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยว ใน 7 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มนักท่องเที่ยวแหล่งมรดก (heritage tourist) นักท่องเที่ยววัฒนธรรมเมือง (urban cultural tourist) นักท่องเที่ยวกลุ่มศิลปะ (arts tourist) นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (creative tourist) นักท่องเที่ยววัฒนธรรมชนบท (Rural Cultural Tourist) นักท่องเที่ยววัฒนธรรมทันสมัย (Popular Cultural Tourist) และนักท่องเที่ยววัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น (Indigenous Cultural Tourist) ซึ่งทั้ง 7 กลุ่มคาดหวังกับการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม คือ ความสวยงามของสถานที่มากที่สุด รองลงมาคือ ได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ และได้เรียนรู้เรื่องราวมรดกวัฒนธรรมตามลำดับ

1.2) ในด้านช่องทางการตลาดควรพัฒนาการนำเสนอข้อมูลกิจกรรมและโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งสามารถสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตทาง Google, Facebook, IG, Twitter, TripAdvisor, Blogs, Website Travel, Pantip หรือจากบริษัทนำเที่ยว ได้แก่ Expedix, Traveler โดยช่วงเวลาการค้นหาของนักท่องเที่ยวที่สำคัญพบว่าอยู่ในช่วงเวลา 20.01 – 24.00 น. มากที่สุด รองลงมาคือ ช่วงเวลา 16.01 – 20.00 น. และ ช่วงเวลา 08.01 – 12.00 น.

1.3) กิจกรรมการท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมควรมีระยะเวลามากที่สุดจำนวน 1-2 วัน โดยนักท่องเที่ยวมักเดินทางท่องเที่ยวร่วมกับเพื่อนมากที่สุดและรองลงมาคือการเดินทางกับครอบครัว โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเดินทางเป็นกลุ่ม มีจำนวน 2 -5 คน และผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการการท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม คือ เพื่อน ญาติ พี่น้อง และสถานที่ทำงานตามลำดับ

1.4) ช่วงระยะเวลาเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในช่วงฤดูหนาว ตั้งแต่เดือนตุลาคมจนถึงเดือนมกราคม ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวช่วงเดือนเดือนมิถุนายนมากที่สุดจนถึงเดือนกรกฎาคม

1.5) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่วนใหญ่มีวิธีการชำระเงินเป็นเงินสดมากที่สุด รองลงมาคือชำระด้วยบัตรเครดิต Credit cards และชำระด้วย Online payment ตามลำดับ ผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการการท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม คือ เพื่อน ญาติพี่น้อง และสถานที่ทำงานตามลำดับ

2) ช่องทางการตลาดของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์

จากการศึกษากลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ด้วยการจัดส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์พบว่า สามารถแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ประกอบไปด้วย 2 กลุ่มหลักคือ คือ กลุ่มบริษัท และองค์กร(กลุ่ม Funding) และกลุ่มมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนทางด้านสถาปัตยกรรม จากข้อมูลข้างต้นซึ่งสามารถสังเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

2.1) กลุ่มบริษัท และองค์กร (กลุ่ม Funding) ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีกิจกรรม CSR ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะและบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเป็นประจำขององค์กร ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทนี้ให้ความสนใจกิจกรรมทางการท่องเที่ยวจะเน้นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมสร้างสรรค์ และมีการลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมตัวอย่าง เช่น workshop การทำ (พิมพ์) พระรอด การฟื้นฟูเทียนอายุยืน การทำกระเบื้องหลังคา การทำขนมพื้นถิ่น และการทำสวยดอกไม้ เป็นต้น

2.2) กลุ่มมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่มีหลักสูตร สถาปัตยกรรม และมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร์ ให้ความสนใจในด้านการท่องเที่ยวซึ่งมีลักษณะของการศึกษาความและการเรียนรู้เชิงลึก ซึ่งการท่องเที่ยวด้านการเรียนรู้กลุ่มมหาวิทยาลัยได้มี

ความสนใจที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทย และมีความสนใจในโครงการวิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว

จากการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่าช่องทางการพัฒนาการท่องเที่ยวควรเป็นไปในลักษณะของการทำการตลาดทางตรงให้กับลูกค้า (Direct Sale) หรือ (B2C-Bussiness To Customer) โดยผ่านการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และควรส่งตรงไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น แผนกกิจกรรมองค์กร CSR หรือฝ่ายบุคคลของบริษัท ตลอดจนอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรในส่วนของสถาบันการศึกษา

อีกทั้งโดยการนำเสนอโปรแกรมต้องดำเนินการเตรียมรายละเอียดกิจกรรมให้พร้อมและชัดเจนและควรมีการเชิญตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมแฟมทริป และควรดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานกับบุคคลที่มีอำนาจในการพูดคุยจะสามารถทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ยังพบว่า นักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในกลุ่มสถาบันศึกษานั้นกลุ่มนี้สามารถกลายมาเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่ม FIT ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเองกับกลุ่มเพื่อน และครอบครัวในภายหลัง เนื่องจากอาจมีความสนใจส่วนตัวที่นอกเหนือจากโปรแกรมกิจกรรมของสถาบัน และในขณะเดียวกันสามารถสื่อสารประสบการณ์แปลกใหม่ไปยังโลกออนไลน์อันเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มเดียวกัน หรือกลุ่มอื่นๆให้มาเดินทางท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเมืองเก่าได้เพิ่มเติมในภายหลัง

3) ช่องทางการตลาดของกลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเยนต์

จากการศึกษากลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเยนต์พบว่าให้ความสนใจและต้องการทราบรายละเอียดของกิจกรรม และค่าใช้จ่ายของกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่สนใจมีแนวโน้มเหมือนกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ประเภทกลุ่มบริษัท และองค์กร (กลุ่ม Funding) ที่การลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมตัวอย่าง เช่น workshop การทำ

(พิมพ์) พระรอด การทำกระเบื้องหลังคา เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาช่องทาง การตลาดที่สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้สามารถสังเคราะห์ได้ ดังนี้

การขายกิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวสำหรับ กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเยนต์ ควรขายโปรแกรมให้แก่คนกลางซึ่งเป็น บริษัทนำเที่ยว โดยจะต้องศึกษาเส้นทาง โปรแกรมที่บริษัทนั้นๆขายอยู่ หากมีเส้นทางเดียวกันกับพื้นที่นั้นจะทำให้มีโอกาสทางการตลาดสูง และ ควรมีการจัดแพคเกจทริปบ่อยครั้งและต่อเนื่องเพื่อให้คนกลาง หรือเอเยนต์ เห็นพัฒนาการของการพัฒนากิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อสร้าง โอกาสในการขายให้แก่บริษัทดังกล่าวได้ซึ่งต้องใช้เวลาในการพัฒนาร่วมกัน

ในการเลือก DMC มาร่วมงานเพื่อการขยายฐานการท่องเที่ยวให้ เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและแพร่หลาย ควรเลือก DMC ที่มีความสนใจ ความสนใจ และควรมีประสบการณ์ในการดำเนินการอย่างสูงตลอดจน ความพร้อมในการเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ซึ่งจะต้องทำงาน ร่วมกับ DMO ทั้งนี้ในการแต่งตั้งตัวแทนจำหน่าย หรือ (BtoBtoC – Bussiness to Bussiness to Customer)

การทำการตลาดเชิงคุณค่าทางจิตใจดังเช่น กิจกรรมการพิมพ์พระ รอด พบว่าสามารถสร้างมูลค่าของกิจกรรมสูงกว่าที่ชุมชนตั้งไว้ ค่อนข้างมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางการตลาดที่ต้องทำหน้าที่สร้าง คุณค่าให้เกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์ ซึ่งราคาขายที่กำหนดจะต้องสะท้อนถึง คุณค่าของการแลกเปลี่ยนที่เห็นพ้องกันระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อ

4) โมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1) โมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรมสถาปัตยกรรม) (DMO) จังหวัดลำพูน

เมืองเก่าลำพูน เป็นเมืองแห่งพลังศรัทธาแห่งพุทธศาสนา ซึ่งมี ประวัติศาสตร์ที่มีมายาวนาน และยังสามารถคงความเก่าแก่ของ สถาปัตยกรรมจึง สามารถพัฒนาโมเดลธุรกิจ โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายใน พื้นที่จังหวัดลำพูน ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

(1) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่ม Silver (Active Senior) มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมที่ส่งคุณค่าทางจิตใจ ศรัทธาทางศาสนา วิถีพุทธ เช่น การทำสมาธิ ตักบาตร พิมพ์พระรอด ทำกระเบื้องมุงหลังคา โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทาง สมาคม ชมรมผู้สูงอายุ และเจ้าอาวาส

(2) กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มสถาบันการศึกษา นำเสนอ กิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นลำพูน อาคารสำคัญ คู่เมือง และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการเช่น การอนุรักษ์ทาง สถาปัตยกรรมด้วยการทำกระเบื้องมุงหลังคา โดยนำเสนอกิจกรรมผ่าน ช่องทางขายตรงไปยังผู้บริหารหลักสูตรสถาปัตยกรรม และกลุ่ม Corporate (CSR) นำเสนอการร่วมกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับ เมือง (Event) โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังผู้บริหาร ผู้จัดการแผนกกิจกรรมองค์กร CSR หรือผู้จัดการแผนกบุคคล โดยอาจ มุ่งเน้นไปที่การใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

(3) กลุ่มเอเจนต์และบริษัททัวร์ นำเสนอกิจกรรมในลักษณะ เดียวกันกับกลุ่มสถาบันการศึกษา องค์กร บริษัท และ FIT โดยนำเสนอ กิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังฝ่ายการตลาดของบริษัท

4.2) โมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ รมรดกทางวัฒนธรรมสถาปัตยกรรม) (DMO) จังหวัดแพร่

เมืองเก่าแพร่ ยังคงเอกลักษณ์ของ เมืองไม้สักทอง เมืองที่สามารถ สัมผัสวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม จึงสามารถพัฒนาโมเดลธุรกิจโดยแบ่ง กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดแพร่ 3 กลุ่ม ได้แก่

(1) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (FIT) กลุ่ม Millennials นำเสนอ ผ่านกิจกรรมปั่นจักรยานชมเมือง ถ่ายรูปทำแกลลอรี เขียนเรื่องราว บทกวี และจับจ่ายสินค้าชุมชน ชมวิถีถนนคนเดินเมืองแพร่ โดยนำเสนอกิจกรรม ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Twitter IG และ กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่ม Family นำเสนอกิจกรรมนั่งรถรางชมเมือง ทำกิจกรรมงานฝีมือ ชม พิพิธภัณฑ์ คู่เมือง และจับจ่ายสินค้าชุมชน ชมวิถีถนนคนเดินเมืองแพร่ โดย นำเสนอกิจกรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook Twitter IG Blog และนิตยสารการท่องเที่ยว

(2) กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มสถาบันการศึกษา นำเสนอ กิจกรรมกิจกรรมการเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเมืองแพร่ บ้านเก่า อาคารเก่า คຸ້ມเก่า และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ ปรับปรุงภูมิทัศน์ ทาสี โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านการขายตรงไปยังผู้บริหารหลักสูตรสถาปัตยกรรม

(3) กลุ่มเอเจนต์และบริษัททัวร์ นำเสนอกิจกรรมในลักษณะเดียวกันกับกลุ่มสถาบันการศึกษา และ FIT โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังฝ่ายการตลาดของบริษัท

สำหรับทรัพยากรในการท่องเที่ยว ดังเช่น การประชาสัมพันธ์ ผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม เรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์และความสำคัญของกิจกรรมที่ทำเป็นทรัพยากรหลัก (Key Resources) ในลำพูน ส่วน จักรยาน รถราง ผู้นำเที่ยว วัสดุ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ป้ายสื่อความหมาย เรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์และความสำคัญของกิจกรรมที่ทำ และ DMC เป็นทรัพยากรหลัก (Key Resources) ในแพร่

การดำเนินการเพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย ในปัจจุบัน) ในลำพูนและแพร่มี เจ้าของบ้าน เจ้าของคຸ້ມ ชุมชน เทศบาลผู้ประกอบการร้านอาหาร ที่พัก DMC เป็นหุ้นส่วนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ (Partner + Key Stakeholders)

กิจกรรมหลัก (Key Activities) ของทั้งสองพื้นที่ คือ การประชาสัมพันธ์และการทำการตลาด การประสานงาน การเตรียมการ และการนำเสนอ

ต้นทุนหลัก (Cost Structure) ของทั้งสองพื้นที่ มาจาก ค่าตอบแทนผู้ให้บริการ วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม

รายรับ (Revenue) ของทั้งสองพื้นที่ มาจากค่าทำกิจกรรม การขายโปรแกรม การขายของที่ระลึก และการรับบริจาค เป็นขององค์กร

การปรับปรุงทางกายภาพจะเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อซึ่งทั้งสองพื้นที่มีผลกำไร (Surplus) จะนำผลกำไรไปบูรณะซ่อมแซมอาคาร การ

บริหารจัดการองค์กร และการฝึกอบรมบุคลากรในการให้บริการ ซึ่งนอกจากนี้องค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม หรือ บริษัทในทั้งสองพื้นที่ยังสามารถสร้างรายได้เพิ่มเติมจากช่องทางอื่น เช่น การขายโปรแกรมให้แก่กลุ่ม FIT ซึ่งเป็นกลุ่มตลาดใหญ่ การขายของที่ระลึก และเงินสนับสนุนจากแหล่งทุนอื่นๆ

5) กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์ช่องทางการตลาดของกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งสะท้อนจากข้อมูลนักท่องเที่ยวทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ และกลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยวและเอเยนต์ สามารถวิเคราะห์กิจกรรมกรรมการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับลักษณะพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 ประเภท กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมท่องเที่ยวทั่วไป กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการซึ่ง พบว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่เมืองเก่าทั้งสองพื้นที่

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะกิจกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

กลุ่มนักท่องเที่ยว	ลักษณะกิจกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว			ระยะเวลาของโปรแกรม กิจกรรมการท่องเที่ยว (วัน)
	กิจกรรมท่องเที่ยวทั่วไป	กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการ	
กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	✓	✓	✓	1-2
นักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์		✓	✓	ตามกำหนดเวลา
กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยวและเอเยนต์		✓	✓	ตามกำหนดเวลา

จากผลการศึกษาจึงสามารถวิเคราะห์สรุปแนวทางการกำหนดกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถสรุปได้ว่า

กิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในกลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวทั่วไป กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มกิจกรรมที่เน้นการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถทำได้โดยไม่ยุ่งยากและลักษณะกิจกรรมที่ไม่ซับซ้อนและไม่มีความกระทบต่อตัวอาคารในแง่ของการลดทอนคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม หรือ ก่อให้เกิดผลกระทบกับตัวสถาปัตยกรรม ในขณะที่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการซึ่งจะใช้กระบวนการอนุรักษ์ตามหลักวิชาการ จำเป็นที่ต้องไปรับการกำกับดูแลและให้คำแนะนำก่อนการเริ่มกิจกรรมในแต่ละครั้ง

กิจกรรมการท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยวทั่วไป กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวหลักที่สามารถจัดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของพื้นที่ลำพูน และแพร่ได้ ทั้งนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์ สามารถสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีโปรแกรมของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถผสมผสานกันอย่างหลากหลาย

กิจกรรมการท่องเที่ยวทั่วไป กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม เป็นกิจกรรมที่สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมได้ในกลุ่มนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม แต่ทั้งนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการที่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่ม Silver (Active Senior) ที่มีระดับของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ในบางกิจกรรม ไม่สามารถร่วมได้ในทุกกิจกรรม อันเกิดจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายที่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการต้องอาศัยแรงพลกำลังในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์และกลุ่มนักท่องเที่ยวในกลุ่มสมาคม ชมรม ชุมชน ศึกษานักท่องเที่ยวและเอเยนต์ มีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถจัดกิจกรรมที่มีรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน แต่ทั้งสองมีความแตกต่างกันในเรื่องของการพัฒนาช่องทางการตลาดในด้านการนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งในกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์เน้นการนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไป

ยังผู้บริหารหลักสูตรสถาปัตยกรรม แต่ กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยวและเอเยนต์ Corporate (CSR) จะนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังผู้บริหารขององค์กร หรือผู้จัดการแผนกบุคคล โดยเน้นหนักไปที่การใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

การนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ Facebook Twitter IG Blog และนิตยสารการท่องเที่ยว ยังคงต้องมุ่งเน้นเพื่อมีการดำเนินการพัฒนาอย่างจริงจังเพื่อตอบสนองการสืบค้นข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวในทุกกลุ่มนักท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวด้านการปฏิบัติการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมสามารถนำมาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ทางการท่องเที่ยวเพื่อเสนอแก่กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์และกลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยวและเอเยนต์ ซึ่งจำเป็นที่ต้องได้รับการศึกษาและวางรูปแบบแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ในระดับสากล

7.1.2 เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากการดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัยด้านการศึกษาแนวทางการพัฒนาทางกายภาพของแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรม และแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติการอนุรักษ์ในแหล่งทางสถาปัตยกรรมในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน และแพร่ นั้น ได้ใช้การประยุกต์ขั้นตอนการศึกษาวิจัยให้เป็นไปตามแนวทางสากลตามแนวทางของกฎบัตรบูรา (Burra Charter ; Australia ICOMOS Burra Charter) ซึ่งประกอบด้วยแนวทางการอนุรักษ์ใน 3 ช่วง คือ 1) การทำความเข้าใจความสำคัญของพื้นที่ (understand significance) 2) การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์ (develop policy) 3) การบริหารจัดการนโยบายการอนุรักษ์ (management)

1) การศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญ

1.1) การระบุพื้นที่และอาคารเป้าหมาย

ลำพูน เป็นเมืองในฐานะศูนย์กลางของอาณาจักรหริภุญชัย การกำหนดขอบเขตพื้นที่มีขนาด 0.19 ตารางกิโลเมตร ขอบเขตอนุรักษ์มรดก

ทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ครอบคลุมวัดพระธาตุหริภุญชัยและพื้นที่โดยรอบ

แพร่ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในฐานะเมืองประวัติศาสตร์และเมืองมรดกทางวัฒนธรรม การกำหนดขอบเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ครอบคลุม 2 บริเวณพื้นที่ คือ (1) บริเวณถนนคำลือภายในเขตเมืองเก่า และ (2) บริเวณถนนเจริญเมืองเขตการค้าที่สำคัญของแพร่ ซึ่งมีพื้นที่รวมทั้งสองพื้นที่เมืองเก่าแพร่มีขอบเขตพื้นที่ศักยภาพ 0.436 ตารางกิโลเมตร

1.2) การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจสถานที่และการคัดเลือกอาคารสถาปัตยกรรม

ขอบเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองลำพูน คัดเลือกย่านถนนรถแก้วซึ่งเป็นย่านที่ตั้งของ“คุ้ม” ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญทางสังคมอันเป็นจุดหมายแห่งพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ซึ่งความสำคัญของถนนรถแก้วมีแนวแกนถนนที่พาดผ่านจากทิศตะวันออกจากสู่ทิศตะวันตก จากวัดพระยืนพาดผ่านเจดีย์และวัดพระธาตุหริภุญชัยจุดหมายสำคัญของเมืองลำพูน พาดผ่านไปยังวัดมหายานและวัดพระนางงามเทวี สำหรับความสำคัญของย่านถนนรถแก้วในปัจจุบันย่านถนนดังกล่าวยังเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญชัยและพื้นที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานเมืองลำพูน และยังมีสถานที่สำคัญเช่น คุ้มเจ้ายอดเรือน คุ้มเจ้าสุริยา คุ้มแสนคำ และวัดมหายาน เป็นต้น

ขอบเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) แพร่ คัดเลือกย่านถนนคำลือ ซึ่งเป็นย่านชุมชนที่สำคัญ เป็นบริเวณที่มีการจัดกิจกรรมของเมือง ถนนคำลือมีระยะทางยาวจนไปถึงสิ้นสุดที่บริเวณแยกประตูมาน ในปัจจุบันเส้นทางถนนคำลือเป็นถนนที่กลับมามีความสำคัญเนื่องจากเป็นถนนที่รองรับการสัญจรมากกว่าถนนสลาวงค์ซึ่งเป็นถนนสายหลักที่เชื่อมต่อเมืองเก่าแพร่กับเมืองบริวารรอบไป

1.3) การประเมินคุณค่าความสำคัญของอาคารต้นแบบ (Assess Significance)

ในขั้นตอนของการประเมินคุณค่าความสำคัญของอาคารต้นแบบ ได้ดำเนินการประเมินด้วยเกณฑ์การประเมินความทรงคุณค่า ซึ่งครอบคลุม การประเมิน ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้าน มุมมองสภาพทางกายภาพ จากการประเมินความทรงคุณค่าพบว่า ทั้ง 2 พื้นที่ มีผลของค่าคะแนนการประเมินอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ ของการเป็นพื้นที่ศักยภาพและทั้ง 2 พื้นที่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีศักยภาพใน การพัฒนาและการยกระดับสิ่งปลูกสร้างซึ่งอยู่ภายในพื้นที่เพื่อเป็นสถานที่ ท่องเที่ยวแหล่งใหม่ได้ โดยพบว่าพื้นที่ศักยภาพบริเวณถนนคำลือ เขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเขตเมืองเก่าแพร่ มีค่า คะแนนที่สูงกว่าพื้นที่ถนนรถแก้วในพื้นที่เมืองเก่าลำพูน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งใหม่ได้

2) การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์อาคารและกิจกรรมการท่องเที่ยวต้นแบบที่ สอดคล้องกับการอนุรักษ์

2.1) การศึกษาในขั้นตอนการแปลงคุณค่าและความสำคัญ

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองเก่าลำพูน และแพร่ สามารถสรุปได้ดังนี้

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองเก่าลำพูน

“เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองเก่าลำพูน เป็นพื้นที่เก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ เป็นพื้นที่ซึ่งวัดพระธาตุหริภุญชัยเป็น ศูนย์กลางแห่งความเชื่อและความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา มีชุมชน ดั้งเดิมตั้งอยู่บริเวณแนวแกนถนนรถแก้วอันเป็นพื้นที่ซึ่งเกิดขึ้นจากรากฐาน ทางประวัติศาสตร์ สังคม และประเพณีวัฒนธรรมอย่างยาวนาน”

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองเก่าแพร่

“พื้นที่เมืองประวัติศาสตร์อันประกอบขึ้นด้วยสภาพสังคม หลากหลายชาติพันธุ์ที่เข้มแข็งและมีรากฐานการพัฒนาและเติบโตทาง เศรษฐกิจจากอุตสาหกรรมป่าไม้”

ในด้านการศึกษาเพื่อประเมินคุณค่าความสำคัญของอาคารและสิ่งปลูกสร้าง โดยการวิจัยในครั้งนี้ใช้กระบวนการลำดับศักยภาพเชิงเทคนิค (analytic Hierarchy Process: AHP) บนระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) ผลการประเมิน พบว่ามีอาคารดั้งเดิมอยู่ในระดับที่ 1 และระดับที่ 2 ซึ่งเป็นกลุ่มอาคารที่มีระดับความสำคัญในทุกมิติและความสำคัญในระดับที่มีความสำคัญอย่างมากในระดับเมืองเก่า ผลการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเอากลุ่มอาคารที่มีความสำคัญใน ระดับที่ 1 ในทั้ง 2 พื้นที่ พื้นที่ละ 1 อาคาร เพื่อเป็นตัวแทนของข้อมูลอาคารคือ คุ่มเจ้ายอดเรือน ในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนและ บ้านสล่าวงศ์ (คุณอดุล อดุลวัฒน์ศิริ) ในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

2.2) การระบุภาระผูกพันเพื่อระบุความรับผิดชอบ

ในด้านการระบุภาระผูกพันเพื่อระบุความรับผิดชอบของการดำเนินการภายหลังการปรับปรุงเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ว่า

คุ่มเจ้ายอดเรือน อาคารเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน ยังคงมีการใช้งานเพื่อประโยชน์ในด้านการเป็นพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น ในนามพิพิธภัณฑ์คุ่มเจ้ายอดเรือนยังคงได้รับการดูแลรักษาทั้งภายในอาคารและพื้นที่โดยรอบ ทั้งนี้สิทธิ์ในการบริหารจัดการอาคารอยู่ในสิทธิ์ของเทศบาลเมืองลำพูนในฐานะผู้เช่าอาคาร โดยเทศบาลเป็นผู้สนับสนุนการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ส่วนการดูแลรักษาซ่อมแซมตัวอาคารเป็นหน้าที่ของเจ้าของอาคาร ทั้งนี้ในด้านการดูแลรักษาอาคารเจ้าของอาคารเปิดรับคำขอรับการสนับสนุนอาคารในหลายรูปแบบ

บ้านสล่าวงศ์ (คุณอดุล อดุลวัฒน์ศิริ) อาคารเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน โดยไม่มีการใช้อาคารเพื่อการอยู่อาศัย โดยใช้พื้นที่อาคารบางส่วนสำหรับการเก็บของและเลี้ยงสัตว์ การดูแลรักษาซ่อมแซมตัวอาคารเป็นหน้าที่ของเจ้าของอาคาร ทั้งนี้ในด้านการดูแลรักษาอาคารเจ้าของอาคารยังคงจะปฏิบัติด้วยตนเอง

2.3) ในด้านการรวบรวมข้อมูลด้านปัจจัยที่จะส่งผลต่ออาคารในอนาคต

พบว่าปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อการเสื่อมโทรมของอาคารต้นแบบการศึกษาวิจัยไม่น้อยกว่า 12 ปัจจัย โดยปัจจัยส่วนใหญ่มีผลกระทบโดยตรงต่ออาคาร โดยพบว่าส่วนใหญ่เป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ แต่มีบางปัจจัยอันเกิดขึ้นจากแผนการบริหารจัดการของหน่วยงานราชการดังเช่นที่คุ้มเจ้ายอดเรือน จังหวัดลำพูน

2.4) การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

จากการประยุกต์ใช้ขั้นตอนการศึกษาวิจัยให้เป็นไปตามแนวทางสากล ในขั้นตอนการตรวจสอบและวินิจฉัยสภาพอาคารโดยใช้วิธีการสำรวจและรังวัดทางสถาปัตยกรรม (Architectural Measurework) และได้มีการประเมินสภาพอาคาร พบว่ามีระดับความเสียหายที่แตกต่างกันไป โดยอาคารต้นแบบในแพร์มีความเสียหายมากที่สุดเนื่องมาจากสาเหตุของการขาดการดูแลรักษาและการอยู่อาศัยในสภาพการใช้งานในปกติ

การพิจารณาคุณค่าและความสำคัญสามารถพิจารณาคุณค่าและความสำคัญของอาคารต้นแบบการศึกษาสามารถสรุปได้สรุปว่า “คุ้มเจ้ายอดเรือน” เป็นตัวแทนของกลุ่มอาคารและสถาปัตยกรรมรูปแบบดั้งเดิมในเขตถนนรณแก้วที่แสดงถึงเอกลักษณ์เรือนพื้นถิ่นรูปแบบดั้งเดิมในเขตเมืองเก่าลำพูน ซึ่งอาคารมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ของลำพูนโดยตรงกับเจ้าผู้ครองนครลำพูน ส่วน “บ้านสล่าวงศ์ (คุณอดุล อดุลวัฒนศิริ)” เป็นตัวแทนของกลุ่มอาคารของชนชั้นกลางในเขตถนนคำลือ ซึ่งรูปแบบอาคารมีอิทธิพลกับการก่อสร้างอาคารไม้ในกลุ่มชนชั้นกลางในเมืองเก่าแพร์ ซึ่งพบรูปแบบใกล้เคียงกันกระจายโดยทั่วไปในเขตเมืองเก่าแพร์ จากอิทธิพลของอาชีพการเป็นช่างไม้ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการสร้างรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในพื้นที่เมืองเก่าแพร์

แนวคิดของการปรับปรุงประโยชน์ใช้สอยของอาคารจึงวางแนวคิดให้ทั้งสองอาคารเป็นพื้นที่เพื่อการศึกษาสำหรับเมืองเก่า ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้และกิจกรรมด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งการวางแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับความต้องการของเจ้าของอาคารในปัจจุบัน ซึ่งแสดงเจตจำนงค์ที่จะให้อาคารทั้งสองเป็นอาคารที่สาธารณะชนสามารถ

เข้ามาศึกษาหาความรู้ หรือ เป็น “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรือ ศูนย์รวมของกิจกรรม”

2.5) การกำหนดระดับและวิธีการอนุรักษ์

การกำหนดระดับและวิธีการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมใช้หลักการตามแนวทางการอนุรักษ์แบบสากล ซึ่งระดับของการเข้าถึงกิจกรรมการอนุรักษ์ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย ระดับผิวเผิน ระดับปานกลาง และระดับลึกซึ้ง ผลจากการประเมินผลพบว่ากิจกรรมการอนุรักษ์สำหรับกิจกรรมในด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม ซึ่งสามารถนำมาใช้ส่งเสริมเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย 1) ลักษณะกิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นโดยใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเป็นแหล่งกิจกรรม และ 2) ลักษณะจากกิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นโดยใช้อาคารเป็นแหล่งกิจกรรม ซึ่งพบว่ากิจกรรมการอนุรักษ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับการเข้าถึงแบบผิวเผินและระดับปานกลาง ส่วนในกิจกรรมการอนุรักษ์ระดับลึกซึ้ง จะเป็นกิจกรรมการอนุรักษ์บางประเภทที่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือนักท่องเที่ยวที่มีทักษะ ซึ่งเป็นกิจกรรมตามกระบวนการอนุรักษ์ที่เป็นไปตามมาตรฐานวิชาการด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

ในด้านของระดับของวิธีการอนุรักษ์การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้อาแนวคิดของการแบ่งระดับวิธีการอนุรักษ์ โดยแบ่ง ระดับการอนุรักษ์เป็น 4 ระดับ ประกอบด้วย ระดับ 1 ระดับซ่อมบำรุงขึ้นพื้นฐาน (maintenance) ระดับ 2 ระดับเสริมความแข็งแรง (stabilization) ระดับ 3 ระดับการปรับปรุงและบำรุงรักษาอาคาร (consolidation) ระดับ 4 ระดับการสร้างใหม่ (reconstruction) ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกิจกรรมที่สามารถเกิดขึ้นได้ในอาคารต้นแบบการศึกษาพบว่า มีกิจกรรมที่สามารถนำไปส่งเสริมเป็นกิจกรรมการอนุรักษ์ได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับผิวเผิน ปานกลาง และลึกซึ้ง และมีระดับของความเสียหายของอาคารในทุกระดับ ตั้งแต่น้อยไปถึงมากที่สุด ซึ่งส่งผลให้เกิดกิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมเกิดขึ้นจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการและความเร่งด่วนของการดูแลรักษาอาคารต้นแบบการศึกษา

2.6) การจัดทำแผนการอนุรักษ์อาคารต้นแบบ

การจัดทำแผนการอนุรักษ์ในอาคารต้นแบบดำเนินการสอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์ตามรูปแบบสากล ใน 4 ระดับ และดำเนินการใน 4 แผนงาน คือ

แผนที่ 1 แผนการบำรุงซ่อมแซมรักษาสภาพอาคารอาคารต้นแบบ

แผนที่ 2 แผนการเสริมความแข็งแรงแก่อาคารต้นแบบ

แผนที่ 3 แผนการปรับปรุงและบำรุงรักษาอาคาร

แผนที่ 4 แผนการสร้างใหม่

ทั้งนี้จากผลการศึกษาแผนที่ 4 แผน พบว่า กิจกรรมการอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับแผนการอนุรักษ์อาคารประกอบด้วย กิจกรรมอย่างหลากหลายและมีระดับของความเร่งด่วนของกิจกรรมแตกต่างกันตั้งแต่ระดับเร่งด่วนน้อย ไปจนถึงระดับความเร่งด่วนมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างมีนัยยะสำคัญว่า กิจกรรมการอนุรักษ์มีความสำคัญต่อการรักษาสภาพอาคารทางมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมาก ในขณะเดียวกันกับที่กิจกรรมการอนุรักษ์นั้นตัวกิจกรรมและแหล่งกิจกรรมสามารถนำมาบริหารจัดการและสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้อยู่ในระดับกิจกรรมแบบผิวเผินและปานกลาง โดยพบว่ากิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมและเหมาะสมสำหรับการนำมาเป็นกิจกรรมการอนุรักษ์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ เช่น ชัดทำความสะอาดพื้นผิว การทำความสะอาดอาคาร งานทาสี ซ่อมแซมอาคารบางพื้นที่ เปลี่ยนแผ่นกระเบื้องผนังหลังคา เปลี่ยนกรอบไม้ใหม่ การปรับพื้นผิว การทาสีเคลือบผิวไม้ ทาสีเคลือบผิวเหล็ก ซ่อมแซมทำความสะอาดผิวโครงสร้างไม้ เป็นต้น

2.7) การพัฒนากิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวด้วยแนวการท่องเที่ยวด้านกิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม

ในด้านแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่และอาคารต้นแบบ นั้นต้องพิจารณาปัจจัยทางด้านกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งมีการพัฒนาโมเดลทางการตลาด ซึ่งจากการศึกษาของโครงการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ด้วยเครื่องมือ

ประเภทแบบสอบถาม สามารถแบ่งการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก และสามารถวิเคราะห์ช่องทางการตลาดได้ดังนี้

กลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของลำพูน โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดลำพูน ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่ม Silver (Active Senior) มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมที่นำส่งคุณค่าทางจิตใจ ศรัทธาทางศาสนา วิถีพุทธ เช่น การทำสมาธิ ตักบาตร พิมพ์พระรอด ทำกระเบื้องมุงหลังคา

2) กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มสถาบันการศึกษา นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นลำพูน อาคารสำคัญ คุ่มเจ้า และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการเช่น การอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมด้วยการทำกระเบื้องมุงหลังคา

3) กลุ่มเอเจนต์และบริษัททัวร์ นำเสนอกิจกรรมในลักษณะเดียวกันกับกลุ่มสถาบันการศึกษา องค์กร บริษัท และ FIT

สำหรับแพร่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของมีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดแพร่ 3 กลุ่ม ได้แก่

1) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (FIT) กลุ่ม Millennials มุ่งเน้นนำเสนอผ่านกิจกรรมปั่นจักรยานชมเมือง ถ่ายรูปทำแกลลอรี เขียนเรื่องราว บทกวี และจับจ่ายสินค้าชุมชน ชมวิถีถนนคนเดินเมืองแพร่ และกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่ม Family มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมนั่งรถรางชมเมือง ทำกิจกรรมงานฝีมือ ชมพิพิธภัณฑ์ คุ่ม และจับจ่ายสินค้าชุมชน ชมวิถีถนนคนเดิน

2) กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มสถาบันการศึกษา มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเมืองแพร่ บ้านเก่า อาคารเก่า คุ่มเก่า และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ ปรับปรุงภูมิทัศน์ ทาสี ส่วนองค์ประกอบสำหรับตกแต่งทางภูมิทัศน์

3) กลุ่มเอเยนต์และบริษัททัวร์ มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมในลักษณะเดียวกันกับกลุ่มสถาบันการศึกษา และ FIT

จากการศึกษาดังกล่าวทำให้ทราบถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายในพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่ต้องจะนำมาพิจารณาไปจัดทำแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม โดยดำเนินการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและสามารถนำแผนการจัดกิจกรรมนำไปสู่กระบวนการปฏิบัติใช้อย่างเป็นรูปธรรม

การจัดทำแผนได้เน้นหนักการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ และกลุ่มสมาคม ชมรม บริษัทนำเที่ยว และเอเยนต์การท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย 4 ประกอบด้วย

- 1) แผนการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่เมืองเก่า
- 2) แผนการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 3) แผนการสนับสนุนกระบวนการดูแลรักษาอาคารทรงคุณค่าตามมาตรฐานทางวิชาการในแนวทางการอนุรักษ์แบบสากล
- 4) แผนการส่งเสริมการสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาวิจัยในโครงการย่อยได้แสดงให้เห็นว่ามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความสำคัญและทรงคุณค่าอยู่ในระดับสูงทั้งทางด้านพื้นที่และตัวอาคารสถาปัตยกรรม แต่ในขณะเดียวกันผลการวิจัยตามมาตรฐานการอนุรักษ์ในระดับสากลได้สะท้อนถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางมรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่สำคัญตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงระดับสูงมาก และมีความเร่งด่วนจากน้อยไปถึงมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาวะความเร่งด่วนและความสำคัญที่ต้องพัฒนาระบบ กลไก และกระบวนการในการอนุรักษ์รักษามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งจำเป็นต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

แนวทางการพัฒนาระบบและกลไกการอนุรักษ์จำเป็นต้องจัดทำอย่างมีระเบียบและแบบแผน ซึ่งควรมีแนวทางการดำเนินการอนุรักษ์โดยการประยุกต์ใช้แนวทางตามหลักสากลอย่างน้อย 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 การศึกษาเพื่อสร้างความ

เข้าใจในคุณค่าและความสำคัญ ช่วงที่ 2 การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์อาคารและ
กิจกรรมการท่องเที่ยวต้นแบบที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ ช่วงที่ 3 การบริหาร
จัดการนโยบายการอนุรักษ์ ซึ่งทั้งสามช่วงนั้นเป็นรากฐานต่อการพัฒนากิจกรรมการ
ท่องเที่ยว โดยนำเอากิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมมาส่งเสริมเป็นกิจกรรม
การท่องเที่ยวได้โดยไม่กระทบต่อกระบวนการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม ทั้ง 3 ช่วง
นั้นจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาควิชาการในการเป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญ
ซึ่งทั้ง 3 ช่วง ภาควิชาการต้องสามารถสื่อสารและสร้างความรู้ความเข้าใจต่อภาค
ประชาชนไปพร้อมกับกระบวนการทางภาควิชาการด้านการอนุรักษ์

การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวด้วยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง
ปฏิบัติการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมมาเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว จำเป็นที่
ต้องมีการสร้างรูปแบบของการจัดกิจกรรมที่ต้องมีผสมผสานร่วมกับโปรแกรมการ
กิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทอื่น เพื่อสร้างโปรแกรมท่องเที่ยวที่แปลกใหม่และเป็น
กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ที่ได้จากการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นมาผสมผสาน เช่น การ
ท่องเที่ยวรูปแบบทั่วไป การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและ
ผจญภัย เป็นต้น

การนำเอากิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมมาส่งเสริมเป็นกิจกรรม
การท่องเที่ยวเป็นประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวในกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
นักท่องเที่ยวกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ กลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำ
เที่ยว และเอเจนต์ เป็นการเปิดประสบการณ์ใหม่แห่งความทรงจำแก่กลุ่ม
นักท่องเที่ยวเหล่านี้ ซึ่งเป็นการสร้างนวัตกรรมทางด้านสินค้าและบริการทางการ
ท่องเที่ยว ที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสกับประสบการณ์ท่องเที่ยว
อย่างเข้าใจและเข้าถึงด้วยการสร้างกิจกรรมเชิงรับผิดชอบต่อสังคม

การพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการนำรูปแบบของกิจกรรมการอนุรักษ์
ทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นอกจากมาส่งเสริมและสร้างเป็น
แนวทางการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่แล้ว ยังเป็นการสร้างสรรค์แนวทางการรักษาไว้ซึ่ง
ทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า การสร้างสรรค์แนวทางการท่องเที่ยว
ด้วยกิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมในครั้งนี้เป็นสิ่งที่แตกต่างกับต่างประเทศ
ซึ่งมองเป้าหมายของการอนุรักษ์เพื่อคงไว้ซึ่งกายภาพของอาคารสิ่งปลูกสร้างเท่านั้น
แต่ในประเทศไทยรวมถึงในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ที่ได้พยายามแสวงหาแนวทาง

รักษาชุมชนให้สามารถคงอยู่กับมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญรวมถึงการรักษาและคงไว้ ซึ่งจิตวิญญาณและความสัมพันธ์กับเจ้าของอาคาร ด้วยการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวไปพร้อมกับการรักษาชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง ตลอดจนสร้างแนวทางที่ชุมชนสามารถเกิดรายได้และได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตามแนวทางในการศึกษาในครั้งนี้

7.1.3 เพื่อสังเคราะห์แนวทางการจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์การเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

การจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์การเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) การจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์การ

พบว่าการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองเก่าควรมีการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าโดยภาคประชาคมเป็นหลัก โดยรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายที่เรียกว่าเครือข่ายองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง หรือ เครือข่าย DMO ที่รับผิดชอบงานขับเคลื่อนเมืองเก่าตามความถนัดและสายงานของตนเองอย่างหลวม ๆ เช่น DMO บริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว, DMO ด้านการออกแบบเมือง, เครือข่าย DMO ด้านการขนส่ง เป็นต้น

โดยจำเป็นต้องมีองค์กรที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ คือ **คณะกรรมการกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย** ซึ่งอาจจัดตั้งเป็นบริษัทบริหารจัดการเมือง โดยประกอบด้วยคณะกรรมการจากเครือข่ายต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มจิตอาสาภายในพื้นที่ และชุมชนที่มีเครือข่าย กำลังคน และองค์ความรู้ในการทำงานด้านการอนุรักษ์และวัฒนธรรม และมีหน่วยงานราชการในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษา ซึ่งการดำเนินการประสานงานเครือข่ายดังกล่าวควรเป็นการทำงานอย่างเป็นทางการ

จากการศึกษาระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่สมบูรณ์ พบว่าควรมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

(1) คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย เพื่อประสานงานกับภาคส่วนต่าง ๆ ให้ภาพรวมของกิจกรรมทั้งหมดที่เกิดขึ้นภายในเมืองเก่ามีความเป็นเอกภาพ ครอบคลุม และขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องทำงานซ้ำซ้อน การศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการเมือง คณะวิจัยเสนอแนะให้จัดทำกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย ในรูปแบบของวิสาหกิจเพื่อสังคม ภายใต้ชื่อ “บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise)” ที่สามารถต่อบริการประสังคมและสามารถดำเนินการประสานงานร่วมกับหน่วยงานทั้ง

ภาครัฐและเอกชนรวมไปถึงวิสาหกิจชุมชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเชิงการท่องเที่ยว และมีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการองค์กรในด้านต่างๆ มากที่สุด

(2) **ทรัพยากรสนับสนุนที่ใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ** โดยควรเกิดจากรายได้ของเครือข่าย DMO ต่าง ๆ และชุมชนเองโดยไม่ต้องรอการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเดียว เนื่องจากงบประมาณ ทรัพยากรจากภาครัฐ ไม่สามารถจัดสรรได้โดยตรง จนกว่าจะมีกฎหมายในรูปแบบเดียวกับ อพท. ทั้งนี้หน่วยงานราชการภายในพื้นที่ที่สามารถสนับสนุนการดำเนินการของเครือข่ายบริหารจัดการเมืองทางอ้อมได้ โดยผ่านงบประมาณด้านวัฒนธรรม ซึ่งสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมเมืองเก่าเชิงพื้นที่ นอกจากนี้กลุ่มทุนเอกชนระดับชาติสามารถเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายอีกทางหนึ่งได้

(3) **พื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ** เพื่อเป็นพื้นที่การวางแผนการดำเนินงานและเก็บข้อมูลต่าง ๆ โดยควรมีการจัดตั้งอย่างเป็นหลักแหล่งชัดเจนทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ควรใช้อาคารมรดกสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่เมืองเก่า เพื่อก่อให้เกิดการใช้งานมรดกสถาปัตยกรรมในพื้นที่ และก่อให้เกิดการหมุนเวียนรายได้เข้าสู่ชุมชน

ในการจัดทำระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเมืองเก่านั้น สามารถพัฒนาไปเป็นลำดับตามเงื่อนไขบริบทและความพร้อมของแต่ละพื้นที่ ดังนี้

1) ระดับที่ 1 : การเริ่มต้นคณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการ

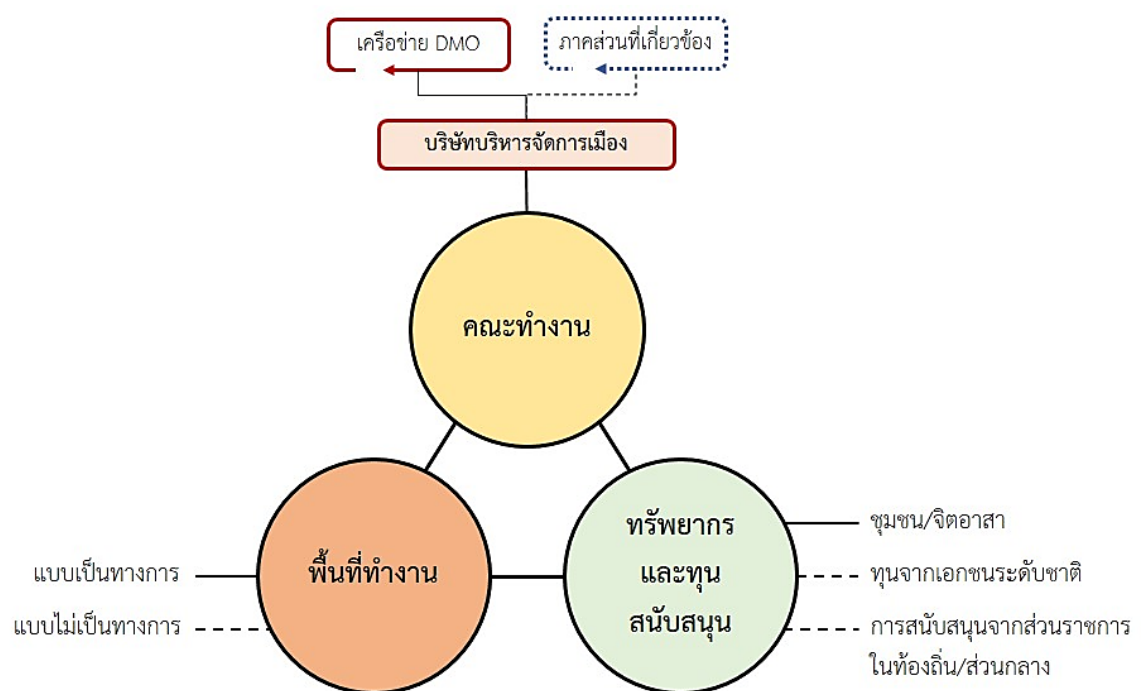
2) ระดับที่ 2 : การเชื่อมโยงเครือข่าย DMO ต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการ ด้วยคณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่ายซึ่งพร้อมพัฒนาเป็นองค์กรแบบเป็นทางการ เช่น บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social enterprise)

3) ระดับที่ 3 : การเติมเต็มองค์ประกอบระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย (บริษัทบริหารจัดการเมือง Social enterprise), ทรัพยากรสนับสนุนที่ใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ, และพื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ

จากการสรุปเนื้อหาและความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการคณะวิจัยได้นำเสนอการบริหารจัดการในแนวทางของ **คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย** ซึ่งอาจจัดตั้งเป็น **“บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise)”** ซึ่งจะขับเคลื่อนการบริหาร

จัดการในภารกิจต่างๆ ซึ่งทำหน้าที่เสมือนเครือข่ายองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง หรือ เครือข่าย DMO ที่รับผิดชอบงานขับเคลื่อนเมืองเก่าตามความถนัดและสายงานของตนเอง เช่น DMO บริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว, DMO ด้านการออกแบบเมือง, เครือข่าย DMO ด้านการขนส่ง เป็นต้น

คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย ที่ได้กล่าวถึงข้างต้นจะทำงานภายใต้ความร่วมมือของกลุ่มจิตอาสาภายในพื้นที่ และชุมชน ที่มีเครือข่าย กำลังคน และองค์ความรู้ ในการทำงานด้านการอนุรักษ์และวัฒนธรรม และมีหน่วยงานราชการในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เป็นที่ปรึกษา ซึ่งการดำเนินการประสานงานเครือข่ายดังกล่าวควรเป็นการทำงานอย่างเป็นทางการ

ภาพที่ 4 องค์ประกอบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเมืองเก่า

จากการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่สมบูรณ์ พบว่าจะมีองค์ประกอบดังนี้

1) คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย

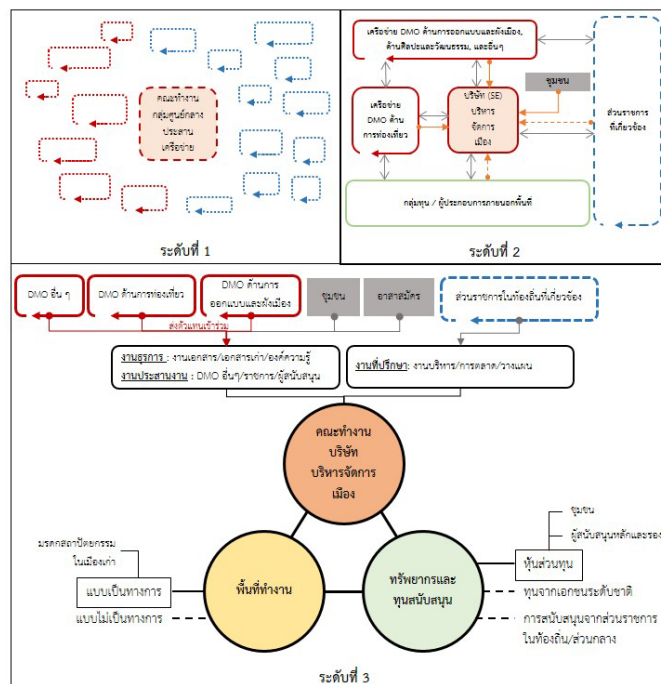
การศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการเมือง คณะวิจัยเสนอแนะให้จัดทำกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย ในรูปแบบของ วิสาหกิจเพื่อสังคม ภายใต้ชื่อ “บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise)” โดยอาศัยแนวทางการ

จัดตั้งองค์กรตามกฎหมายคือพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562 เนื่องจากสามารถตอบวัตถุประสงค์และสามารถดำเนินการประสานงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงวิสาหกิจชุมชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเชิงการท่องเที่ยว และมีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการองค์กรในด้านต่างๆ มากที่สุด

2) ทรัพยากรสนับสนุนที่ใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

งบประมาณจะมาจากรายได้ของเครือข่าย DMO ต่าง ๆ และชุมชนเองโดยไม่ต้องรอการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเดียว เนื่องจากงบประมาณ ทรัพยากรจากภาครัฐ ไม่สามารถจัดสรรได้โดยตรง จนกว่าจะมีกฎหมายในรูปแบบเดียวกับ อพท. ทั้งนี้หน่วยงานราชการภายในพื้นที่สามารถสนับสนุนการดำเนินการของเครือข่ายบริหารจัดการเมืองทางอ้อมได้ โดยผ่านงบประมาณด้านวัฒนธรรม ซึ่งสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมเมืองเก่าเชิงพื้นที่ นอกจากนี้กลุ่มทุนเอกชนระดับชาติสามารถเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายอีกทางหนึ่งได้

3) พื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ เพื่อเป็นพื้นที่การวางแผนการดำเนินงาน และเก็บข้อมูลต่าง ๆ โดยควรมีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ควรใช้อาคารมรดกสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่เมืองเก่าเพื่อก่อให้เกิดการใช้งานมรดกสถาปัตยกรรมในพื้นที่ และก่อให้เกิดการหมุนเวียนรายได้เข้าสู่ชุมชน

ภาพที่ 5 การจัดทำระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเมืองเก่า ในระดับต่างๆ

จากภาพข้างต้นในด้านระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเมืองเก่า่นั้นสามารถพัฒนาไปเป็นลำดับตามเงื่อนไขบริบทและความพร้อมของแต่ละพื้นที่ คือ 1) ระดับที่ 1 : การเริ่มต้นคณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการ 2) ระดับที่ 2 : การเชื่อมโยงเครือข่าย DMO ต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการด้วยคณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่ายซึ่งพร้อมพัฒนาเป็นองค์กรแบบเป็นทางการ เช่น บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social enterprise) 3) ระดับที่ 3 : การเติมเต็มองค์ประกอบระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย (บริษัทบริหารจัดการเมือง Social enterprise), ทรัพยากรสนับสนุนที่ใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ, และพื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ

จากผลของการศึกษาในโครงการวิจัยย่อยที่ 1 สามารถสรุปแนวทางการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน และจังหวัดแพร่ได้ดังนี้

1) แนวทางการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

เมืองเก่าลำพูน พบว่าลำพูนมีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมมาบ้างแล้วแต่ยังขาดระบบการประสานงานอย่างเป็นระบบและครอบคลุม อีกทั้งขาดความคล่องตัวและอิสระในการดำเนินงาน เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างต้องรอการสนับสนุนจากภาครัฐ ดังนั้น ในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน ควรมีการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าลำพูนโดยภาคประชาคมเป็นหลัก คือ

ในระดับที่ 1 ควรรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายตามความถนัดและสายงานของตนเองอย่างหลวม ๆ เช่น เครือข่ายบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว เครือข่ายบริหารจัดการด้านการออกแบบเมือง เครือข่ายบริหารจัดการด้านการขนส่ง เป็นต้น โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานงานทุกเครือข่ายรวมถึงภาคส่วนราชการภายในท้องถิ่นอย่างไม่เป็นทางการ

ในระดับที่ 2 ควรเริ่มจัดตั้ง บริษัทบริหารจัดการเมืองลำพูน ซึ่งดำเนินการประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการ และ

ระดับที่ 3 เติมเต็มองค์ประกอบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์เมืองเก่าลำพูนให้สมบูรณ์ ได้แก่

1) **คณะทำงาน** คือ บริษัทบริหารจัดการเมืองลำพูน (Social enterprise) ซึ่งประกอบด้วยคณะทำงานจากเครือข่ายต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มจิตอาสาภายในพื้นที่ และชุมชน ที่มีเครือข่าย กำลังคน และองค์ความรู้ในการทำงานด้านการอนุรักษ์และวัฒนธรรม เช่น กลุ่มกวแหวนหละปูน ชุมชนวัดมहांวัน กลุ่มชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลำพูนรอบเขตกำแพงเมืองเก่า สภาองค์กรชุมชนตำบลในเมืองลำพูน และมีหน่วยงานราชการในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษา ทำงานร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2) **ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน** ควรเกิดขึ้นจากรายได้ของเครือข่ายต่าง ๆ และชุมชนเองโดยไม่ต้องรอกการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเดียว โดยรายได้ดังกล่าวอาจมาจากค่าบริการให้คำปรึกษา และการประสานงาน ทั้งจากเครือข่ายต่าง ๆ และกลุ่มนักท่องเที่ยว ทั้งนี้หน่วยงานราชการภายในพื้นที่และกลุ่มทุนเอกชนระดับชาติสามารถเป็นการสนับสนุนอีกทางหนึ่งได้

3) **พื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงาน** ควรมีการจัดตั้งอย่างเป็นหลักแหล่งชัดเจนทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยควรใช้อาคารมรดกสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่เมืองเก่าลำพูนเป็นที่ตั้งศูนย์การดำเนินงาน

2) แนวทางการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

เมืองเก่าแพร่ พบว่า จังหวัดแพร่ มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมโดยภาคประชาคม และกลุ่มจิตอาสาภายในชุมชนหลากหลายกลุ่ม อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่มีการทำกิจกรรมแบบแยกส่วนซึ่งกันและกัน และแม้ว่าองค์กรและกลุ่มต่าง ๆ ภายในพื้นที่มีความสามารถในการระดมทุนทั้งจากภายในและภายนอกพื้นที่ มีการพึ่งพาการสนับสนุนจากภาครัฐบางส่วน แต่เมืองเก่าแพร่ขาดศูนย์กลางการประสานงานอย่างเป็นระบบและครอบคลุม ขาดการร่วมมือและการประสานงานจากกลุ่มต่าง ๆ อย่างเป็นเอกภาพ ทำให้การดำเนินกิจกรรมในภาพรวมขาดประสิทธิภาพและไม่ได้มูลค่าอย่างเต็มประสิทธิภาพของทรัพยากรที่มี

ดังนั้น ในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ ควรมีการขับเคลื่อนกิจกรรมด้าน

การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่า
แพร่โดยภาคประชาคมเป็นหลัก คือ

ในระดับที่ 1 ควรรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายตามความถนัดและสายงานของ
ตนเองอย่างหลวม ๆ เช่น เครือข่ายบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว ด้านการ
ออกแบบเมือง ด้านศิลปะและหัตถกรรม ด้านการโรงแรม ด้านการขนส่ง เป็นต้น
เป็นต้น โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานงานทุกเครือข่ายรวมถึงภาคส่วน
ราชการภายในท้องถิ่นอย่างไม่เป็นทางการ

ในระดับที่ 2 ควรเริ่มจัดตั้งคือ บริษัทบริหารจัดการเมืองแพร่ ซึ่งการ
ดำเนินการประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการ และ

ในระดับที่ 3 เต็มเต็มองค์ประกอบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์เมืองเก่า
แพร่ให้สมบูรณ์ ได้แก่

1) คณะทำงาน คือ บริษัทบริหารจัดการเมืองแพร่ (Social
enterprise) ซึ่งประกอบด้วยคณะทำงานจากเครือข่ายต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่ม
จิตอาสาภายในพื้นที่ และชุมชน ที่มีเครือข่าย กำลังคน และองค์ความรู้ใน
การทำงานด้านการอนุรักษ์และวัฒนธรรม เช่น เครือข่ายลูกหลานเมือง
แพร่ ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม้
สักเมืองแพร่ วิสาหกิจชุมชนสุราเมืองแพร่ และกลุ่มของศิลปินและนัก
ออกแบบภายในเมืองแพร่ เป็นต้น และมีหน่วยงานราชการในท้องถิ่นที่
เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษา ทำงานร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ และภาคส่วนที่
เกี่ยวข้อง

2) ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน ควรเกิดจากรายได้ของ
เครือข่ายต่าง ๆ และชุมชนเองโดยไม่ต้องรอการสนับสนุนจากภาครัฐอย่าง
เดียว โดยรายได้ดังกล่าวอาจมาจากค่าบริการให้คำปรึกษา และการ
ประสานงาน ทั้งจากเครือข่ายต่าง ๆ และกลุ่มนักท่องเที่ยว ทั้งนี้หน่วยงาน
ราชการภายในพื้นที่และกลุ่มทุนเอกชนระดับชาติสามารถเป็นการ
สนับสนุนอีกทางหนึ่งได้ เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.),
บ้านเรือนริมถนนคำลือ, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
(สสส.), สมาคมสถาปนิกสยาม, กรมศิลปากร, สำนักศิลปากรที่ 7 น่าน,
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.)
และสถาบันการศึกษา เป็นต้น

3) **พื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงาน** ควรมีการจัดตั้งอย่างเป็นหลักแหล่งชัดเจนทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยควรใช้อาคารมรดกสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่เมืองเก่าแพร่เป็นที่ตั้งศูนย์การดำเนินงาน

7.1.4 เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากการศึกษาถึงรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จากการศึกษาระบบโครงสร้างองค์กรสำหรับในระดับการเติมเต็มองค์ประกอบระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) การจัดตั้ง “บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise)” จะเห็นว่าเป็นรูปแบบองค์กรที่เป็นทางการ (formal organization) มีกฎหมายรองรับ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับของคนในชุมชน และมีระเบียบ แบบแผน โดยอาจมีรูปแบบของโครงสร้างองค์กรองค์ประกอบ และกลไกการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1) **ประธานคณะกรรมการบริษัทบริหารจัดการเมือง** มีอำนาจบริหารฝ่ายงานต่าง ๆ และตัดสินใจขั้นสุดท้าย โดยมีการดำเนินงานร่วมกับคณะที่ปรึกษาด้วย

2) **คณะที่ปรึกษา** ประกอบด้วยคณะบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยเฉพาะการเดินทางร่วมกับชุมชนและหน่วยงานราชการ ซึ่งอาจเป็นบุคลากรที่เคยทำงานในหน่วยงานราชการ หรือข้าราชการบำนาญ เป็นต้น ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่คณะดำเนินงาน

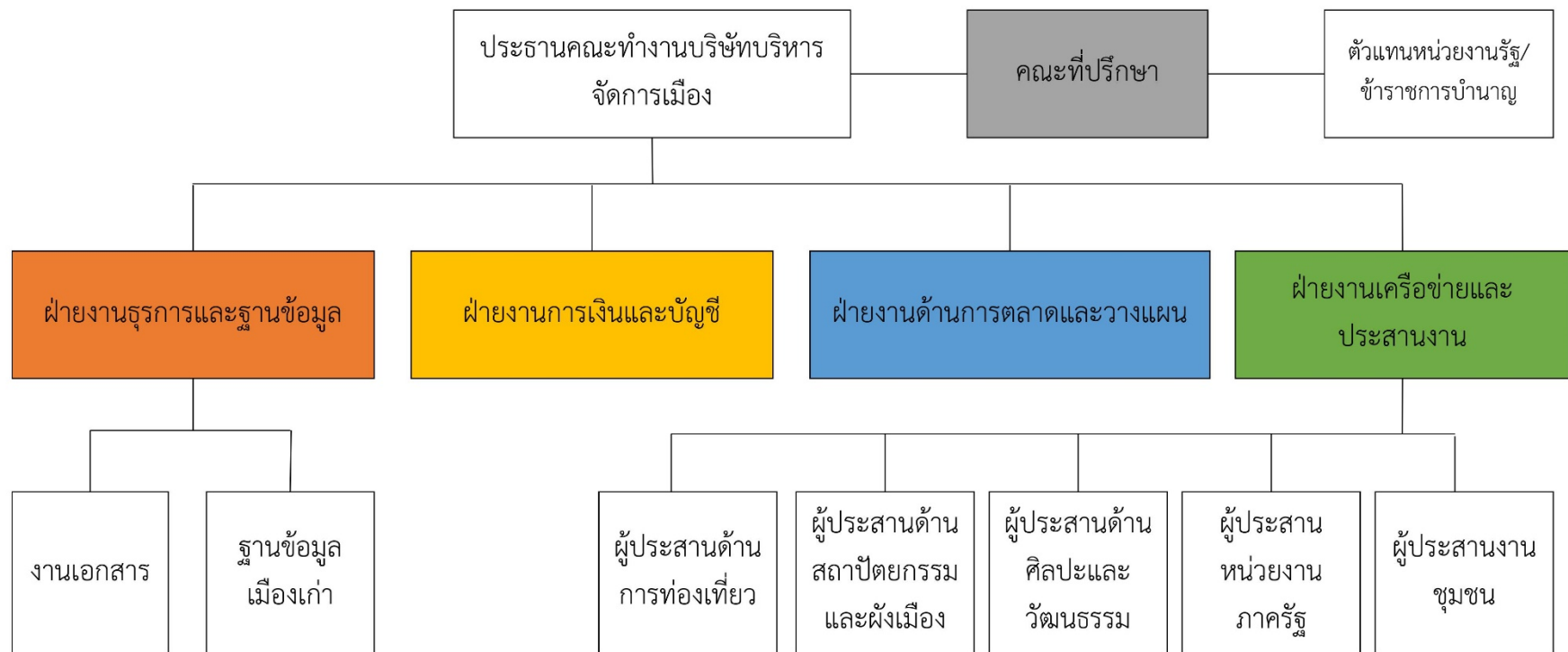
3) **ฝ่ายงานธุรการและฐานข้อมูล** ทำหน้าที่จัดทำเอกสารทั่วไป รวมถึงรวบรวมเก็บรักษา และจัดทำฐานข้อมูลด้านต่าง ๆ เมืองเก่า โดยอาจมีการประสานงานด้านข้อมูลจากฝ่ายงานเครือข่ายและการประสานงาน และคณะที่ปรึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพื่อพิจารณาและจัดเตรียมไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวและหน่วยงานที่สนใจ

4) **ฝ่ายงานด้านการเงินและบัญชี** ทำหน้าที่จัดการรายได้ขององค์กร (ค่าที่ปรึกษา/ประสานงาน/แหล่งทุนอื่น ๆ เช่น บริษัทเอกชนที่ต้องการทำกิจกรรม CSR) และจัดการค่าตอบแทนของคนองค์กร รวมถึงการบัญชีอื่น ๆ

5) **ฝ่ายงานด้านการตลาดและวางแผน** ทำหน้าที่จัดการ ดูแลด้านภาพลักษณ์องค์กร และแผนการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

6) **ฝ่ายงานเครือข่ายและการประสานงาน** ทำหน้าที่เป็นตัวกลางประสานงานระหว่าง นักท่องเที่ยวหรือแหล่งทุนภายนอก กับเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น DMO ด้านการท่องเที่ยว, DMO ด้านสถาปัตยกรรมและผังเมือง, DMO ด้านศิลปวัฒนธรรม, DMO

ด้านการขนส่ง เป็นต้น รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและชุมชน นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการ
อำนวยความสะดวกและช่วยบริหารจัดการโครงการงานต่าง ๆ ให้บรรลุ

ภาพที่ 6 รูปแบบการจัดโครงสร้างบริษัทบริหารจัดการเมือง

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถทำให้เห็นภาพรวมของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) การศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปให้เห็นผลของภาพรวมของการศึกษาในมิติต่างๆได้ดังนี้

1) การศึกษาในครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่าระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ต้นแบบในครั้งนี้ จัดทำขึ้นภายใต้บริบทและข้อจำกัดทั้งในภาพรวม และภายในพื้นที่ ตัวแปรต่าง ๆ ดังนั้นการรักษาสมดุลของตัวแปรหลักและตัวแปรรอง เพื่อให้เกิดความอิสระ เกิดความคล่องตัว และไม่ให้เป็นการเพิ่มภาระประจำที่มีอยู่ขององค์กรต่างๆ โดยใช้แนวทางของการยกระดับศักยภาพของกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย ซึ่งจะพัฒนามาเป็นบริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise) เป็นตัวกลางผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ บนพื้นฐานการให้ผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คณะทำงาน เพื่อความยั่งยืนของโครงสร้างจัดระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) การที่จะนำต้นแบบในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นต้องมีการศึกษาทำความเข้าใจสถานการณ์ภายในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อประเมินศักยภาพของการจัดทำระบบการบริหารจัดการพื้นที่ในระดับต่าง ๆ และพิจารณาเป้าหมายที่สามารถบรรลุได้ในแต่ละขั้นตามสภาพและเงื่อนไขของแต่ละพื้นที่

2) ในการจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นั้น ควรมีการรักษาสมดุลของตัวแปรในระบบ ทั้งตัวแปรหลักและตัวแปรรอง ได้แก่ กลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย, เครือข่าย DMO ด้านต่าง ๆ, ภาคส่วนราชการ, และกลุ่มทุนสนับสนุน ไม่ให้เกิดโน้มเอียงไปข้างใดข้างหนึ่งมากเกินไป ภายใต้กระบวนการที่สนับสนุนการเติมเต็มองค์ประกอบของแต่ละตัวแปรหลักและตัวแปรรองอย่างค่อยเป็นค่อยไป

3) เนื่องจากแนวทางการจัดระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จัดทำขึ้นภายใต้บริบทและข้อจำกัดทั้งในภาพรวมและภายในพื้นที่ ตัวแปรต่าง ๆ ในระบบจึงเป็นหน่วยงาน องค์กร หรือกลุ่มภาคีที่มีการดำเนินงานตามพันธกิจขององค์กรอยู่แล้ว รวมถึงอาจมีเงื่อนไขหรือบริบทบางประการที่จำกัดกรอบการทำงานขององค์กรต่าง ๆ ดังกล่าว ดังนั้น ในการขับเคลื่อนระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ควรมีการรักษาความเป็นเอกเทศของตัวแปรหลักและตัวแปรรอง เพื่อให้อิสระและไม่ให้เป็นการเพิ่มภาระประจำที่มีอยู่ขององค์กรต่าง ๆ ของแต่ละเครือข่าย โดยใช้กลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย ซึ่งจะพัฒนามาเป็นบริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise) ในระดับที่ 3 โดยเป็นตัวกลางผู้

ประสานงานและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ บนพื้นฐานการให้ผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คณะทำงาน เพื่อความยั่งยืนของโครงสร้างจัดระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4) สำหรับการนำต้นแบบการจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จากการศึกษาในปีประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นนั้น ควรเริ่มจากกระบวนการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ภายในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อประเมินศักยภาพของการจัดทำระบบการบริหารจัดการพื้นที่ในระดับต่าง ๆ และพิจารณาเป้าหมายที่สามารถบรรลุได้ในแต่ละขั้นตามสภาพและเงื่อนไขของแต่ละพื้นที่

5) องค์กรในการบริหารจัดการในพื้นที่ลำพูนและแพร่ในปัจจุบันมีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมมาบ้างแล้ว แต่มีลักษณะของการรวมกลุ่มที่มีการทำกิจกรรมแบบแยกส่วนซึ่งกันและกัน และส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งทำให้ขาดระบบการประสานงานอย่างเป็นระบบและครอบคลุม ขาดความคล่องตัวและอิสระในการดำเนินงาน เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างต้องการสนับสนุนจากภาครัฐ จึงจำเป็นต้องมีแนวทางในการพัฒนาระบบบริหารจัดการในการใช้เงินรายได้

6) องค์กรในการบริหารจัดการในพื้นที่ลำพูนและแพร่ในปัจจุบันยังเทียบเท่าสถานะของการจัดตั้งองค์กรในระดับที่ 1 คือมีการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าลำพูนโดยภาคประชาคมเป็นหลัก และยังสามารถพัฒนาขึ้นไปในระดับที่ 2 และ 3 ซึ่งในสองระดับหลังกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจตลอดจนการพัฒนาสร้างองค์ความรู้ในฐานะผู้ประกอบการทางด้านการบริหารจัดการ การบริหารธุรกิจ ตลอดจนองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการอื่นๆที่เกี่ยวข้องจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่บุคลากรในองค์กรระดับที่ 1 จำเป็นต้องได้รับการยกระดับการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรที่ทำหน้าที่เข้ามาเป็นผู้บริหารจัดการ

7) จากการวิเคราะห์ตามตารางข้างต้นแม้การบริหารจัดการเมืองเก่าหรือแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นหน่วยงานรัฐหรือเอกชนก็ได้ แต่สิ่งสำคัญคือการทำงานร่วมกับคนในพื้นที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบของ “วิสาหกิจเพื่อสังคม” (Social Enterprise) สามารถตอบวัตถุประสงค์ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและรูปแบบองค์กร ดำเนินการประสานงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงวิสาหกิจชุมชนต่างๆที่เกี่ยวข้องในเชิงการท่องเที่ยว และมีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการองค์กรในด้านต่าง ๆ มากที่สุด

8) ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่ามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความสำคัญและทรงคุณค่าอยู่ในระดับสูงทั้งทางด้านพื้นที่และตัวอาคารสถาปัตยกรรม แต่ในขณะเดียวกันผลของการวิจัยก็ได้สะท้อนถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางมรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่สำคัญตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงระดับสูงมาก และมีความเร่งด่วนจากน้อยไปถึงมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาวะความเร่งด่วนและความสำคัญที่ต้องนำรูปแบบและกระบวนการอนุรักษ์ไปปรับใช้จริงโดยอย่างเร่งด่วน

9) แนวทางการพัฒนารูปแบบและระบบการอนุรักษ์ในครั้งนี้สะท้อนถึงความจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการอนุรักษ์กับการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นไปอย่างสอดคล้องกันและสร้างสรรค์ให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว

10) แนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยนำเอากิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมมาส่งเสริมเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว จำเป็นที่ต้องมีการผสมผสานร่วมกับโปรแกรมการกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทอื่นเพื่อสร้างโปรแกรมท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ และเป็นโปรแกรมที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสกับประสบการณ์ท่องเที่ยวอย่างเข้าใจและเข้าถึงด้วยการสร้างกิจกรรมเชิงรับผิดชอบต่อสังคม

11) จากผลการศึกษาช่องทางการเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นพบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวค้นหาข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมจากการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตมากที่สุด ซึ่งช่องทางดังกล่าวนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นช่องทางที่เหมาะสมกับธุรกิจขนาดเล็ก ผู้ให้บริการหรือสินค้าจะจัดจำหน่ายโดยตรงกับลูกค้า โดยอาจจะใช้เครื่องมือบางอย่างเช่น Internet หรือ การโฆษณาโดยตรง สำหรับการจัดจำหน่ายในลักษณะนี้มีจุดเด่น กล่าวคือ สินค้าสามารถขายได้ราคาโดยที่มิต้องเสียค่านายหน้า และผู้ขายสามารถควบคุมระบบการขายได้โดยตรง อย่างไรก็ตามช่องทางการจัดจำหน่ายในลักษณะนี้ มีจุดด้อย มีจุดเด่นและข้อดี กล่าวคือสามารถขยายฐานการตลาดได้กว้าง และลักษณะของลูกค้าแตกต่างกันออกไป ซึ่งถูกต้องตามหลักการตลาดแบบผสมผสาน (Mix Marketing) อย่างไรก็ตามข้อด้อยของการจัดจำหน่ายดังกล่าวสำหรับผู้ประกอบการจะต้องเสียส่วนแบ่งค่านายหน้าให้แก่ผู้ขาย อีกทั้งในบางกรณีไม่สามารถควบคุมสถานะการตลาดหรือตอบโต้คู่แข่งได้ทันท่วงที ทั้งนี้การพัฒนาคอนเทนต์ใหม่ๆผ่านบล็อกเกอร์ที่เข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สถาปัตยกรรมอย่างต่อเนื่องสามารถเป็นช่องทางในการสื่อสารการตลาดไปยังกลุ่ม FIT โดยเฉพาะกลุ่ม Millennials ได้เป็นอย่างดี

12) ในด้านช่องทางการตลาดของนักท่องเที่ยวที่กลุ่มเป้าหมายเป็นบริษัทมหาชนที่มีกิจกรรม CSR และกลุ่มสถาบันการศึกษาในประเทศพบว่า การทำการตลาดทางตรงให้กับลูกค้า (Direct Sale) หรือ (B2C-Business To Customer) โดยผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์นั้น ควรใช้ส่งตรงไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น แผนกกิจกรรมองค์กร CSR หรือฝ่ายบุคคลของบริษัท ตลอดจนอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรในส่วนของสถาบันการศึกษา โดยควรเตรียมรายละเอียดกิจกรรมให้พร้อมและชัดเจน

13) ช่องทางการตลาดของกลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเยนต์ การจะดำเนินการขายกิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวให้แก่คนกลาง ซึ่งเป็นบริษัทนำเที่ยวหรือเอเยนต์ จะต้องศึกษาเส้นทาง โปรแกรมที่บริษัทนั้นๆขายอยู่ หากมีเส้นทางเดียวกันกับพื้นที่นั้น ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวนั้นสามารถนำเสนอสินค้าให้แก่บริษัทดังกล่าวได้ซึ่งจะมีโอกาสทางการตลาดสูง และหากมีการจัดแพคเกจทริปบ่อยครั้งและต่อเนื่องจะทำให้คนกลาง หรือเอเยนต์เห็นพัฒนาการของการพัฒนากิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยว และสร้างโอกาสในการขายให้บริษัทดังกล่าว

14) ราคาขายของค่าบริการกิจกรรมที่มีคุณค่าทางจิตใจ เช่น ความศรัทธาในพระรอดของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาวไทยสามารถเพิ่มมูลค่าได้อย่างมาก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเรื่องราวความสำคัญในการทำกิจกรรม ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการพิมพ์พระรอด พบว่า มีการให้มูลค่าของกิจกรรมสูงกว่าที่ชุมชนตั้งไว้ค่อนข้างมาก

15) การนำเสนอกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ใหม่ในจังหวัดลำพูน เช่น การทำกระเบื้องมุงหลังคาคุ้มเก่า บ้านเก่า การพิมพ์พระรอดซึ่งมีคุณค่าทางจิตใจของคนไทย อีกหลายประเทศทั่วโลก และการเปิดประสบการณ์ใหม่แห่งความทรงจำในจังหวัดแพร่ เช่น การทำเกลเลอรี่ภาพจากการท่องเที่ยวในเมืองเก่าแพร่ การทำของเล่นไม้ ย้อมหอม การปั่นจักรยานชมเมือง ล้วนเป็นการนำเสนอ คุณค่าของสินค้า/บริการ ซึ่งเป็นการนำเสนอสิ่งใหม่ ดังนั้นการใช้ช่องทางการเข้าถึงนักท่องเที่ยวหลายช่องทางทั้งการขายตรง ผ่านบริษัทนำเที่ยว หรือเอเยนต์ และสื่อสังคมออนไลน์ช่วยทำให้การขายกิจกรรมและโปรแกรมทางการท่องเที่ยวได้ดีขึ้น

16) ประเด็นสำคัญคือโมเดลธุรกิจที่ได้จากการวิจัยนี้เป็นโมเดลธุรกิจของกิจการเพื่อสังคม (Social Business Model Canvas) ดังนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) ในทุกภาคส่วน ทั้งผู้ให้บริการ ชุมชน สิ่งแวดล้อม และผู้ใช้บริการ ซึ่งแตกต่างจากธุรกิจทั่วไปที่คำนึงเพียงแค่ลูกค้าและผู้ถือหุ้น ซึ่งถ้าหากองค์กรเพื่อการท่องเที่ยว

ในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของทั้งสองเมือง คือ ลำพูนและแพร่ สามารถดำเนินการได้ดีก็จะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นเป้าหมายหลักขององค์กรต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภาคส่วนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สำคัญทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม โดย แบ่งได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความสำคัญอย่างมากและเร่งด่วน ที่หน่วยงานราชการท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งสนับสนุนให้มีการดำเนินงานจัดตั้งองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หรือ บริษัทบริหารจัดการเมือง อย่างเป็นทางการ โดยหน่วยงานดังกล่าวควรดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทางกายภาพแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม

2. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความโดดเด่นทั้งทางด้านพื้นที่และตัวอาคารสถาปัตยกรรม ดังนั้นภาคราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นแหล่งการท่องเที่ยวแหล่งใหม่ โดยอาศัยศักยภาพของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อย่างจริงจังและต่อเนื่องและก่อนการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวควรต้องมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่เจ้าของอาคาร ซึ่งเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวถึงข้อควรปฏิบัติ หรือ ข้อตกลงในด้านต่างๆ ตลอดจนข้อห้ามหรือข้อจำกัดอันมีผลต่อการเข้าถึงในแหล่งท่องเที่ยวที่เปิดขึ้นให้เรียบร้อย

3. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานเทศบาล และสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ฯลฯ ควรมีการบรรจุแผนการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในแผนพัฒนาของหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนงบประมาณทั้งในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การประชาสัมพันธ์และการสื่อความหมายอย่างเป็นปัจจุบัน

4. นักวิจัยควรเป็นที่ปรึกษา ผู้ให้ข้อมูลและประสานความร่วมมือในด้านต่างๆเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หรือ บริษัทบริหารจัดการเมืองและผลักดันแผนการพัฒนาและแผนการจัดกิจกรรมต่างๆไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

5. สถาบันการศึกษาต้องพิจารณาให้การสนับสนุนด้านวิชาการโดยการถ่ายทอดความรู้ชุมชนด้านเทคนิควิชาการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมและการถ่ายทอดการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ในแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่

บทคัดย่อ

แผนงานวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์แนวทางการจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์การเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 2) เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 3) เพื่อสังเคราะห์แนวทางการกำหนดกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 4) เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยมีโครงการวิจัยย่อยประกอบด้วย การศึกษาระบบการบริหารจัดการองค์การเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) การพัฒนาแหล่งทรัพยากรและกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และแนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยดำเนินการวิจัยใน 2 พื้นที่ ประกอบด้วยเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในเขตเมืองเก่าลำพูนและแพร่ ผลการศึกษาพบว่า ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แนวทางการจัดระบบการบริหารจัดการควรมีกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่ายเป็นตัวกลางผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ บนพื้นฐานการให้ผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คณะทำงานซึ่งควรรักษาความเป็นเอกเทศของตัวแปรหลักและตัวแปรรอง เพื่อให้อิสระและไม่ให้เป็นการเพิ่มภาระประจำที่มีอยู่ขององค์กรต่าง ๆ ของแต่ละเครือข่าย การนำต้นแบบประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นนั้นต้องทำความเข้าใจสถานการณ์ภายในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อประเมินศักยภาพของการจัดทำระบบการบริหารจัดการพื้นที่ในระดับต่าง ๆ และพิจารณาเป้าหมายที่สามารถบรรลุได้ในแต่ละขั้นตามสภาพและเงื่อนไขของแต่ละพื้นที่ ในด้านแนวทางการพัฒนาทางกายภาพของแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมซึ่งประยุกต์ใช้กระบวนการตามแนวทางการอนุรักษ์สากลมีแนวทางการดำเนินการตามกระบวนการอนุรักษ์จำนวน 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 การศึกษาเพื่อการสร้างความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญ ช่วงที่ 2 การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์อาคารและกิจกรรมการท่องเที่ยวต้นแบบที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ ช่วงที่ 3 การบริหารจัดการนโยบายการอนุรักษ์ โดยผลการวิจัยได้แสดงถึงระดับความเสื่อมโทรมของอาคารตัวแทนข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ที่อยู่ในระดับระดับน้อยมากถึงระดับมากที่สุด และมีความเร่งด่วนในการดูแลรักษาด้วยกระบวนการอนุรักษ์อย่างเป็นมาตรฐานจากระดับน้อยไปถึงมากที่สุด โดยมีแนวทางการพัฒนาทางกายภาพตามแผนการอนุรักษ์ใน 4 แผนงาน ประกอบด้วย แผนที่ 1 แผนการบำรุงซ่อมแซมรักษาสภาพอาคารอาคารต้นแบบ แผนที่ 2 แผนการเสริมความแข็งแรงแก่

อาคารต้นแบบ แผนที่ 3 แผนการปรับปรุงและบำรุงรักษาอาคาร และแผนที่ 4 แผนการสร้างใหม่ ในด้านแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมมีแนวทางตามแผนที่ 4 แผน คือ (1) แผนการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่เมืองเก่า (2) แผนการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว (3) แผนการสนับสนุนกระบวนการดูแลรักษาอาคารทรงคุณค่าตามมาตรฐานทางวิชาการในแนวทางการอนุรักษ์แบบสากล และ (4) แผนการส่งเสริมการสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม ในด้านการกำหนดแนวทางการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว กลุ่มความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถกำหนดกลุ่มการตลาด 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมที่น่าสั่คุณค่าทางจิตใจ กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ในกลุ่มบริษัทและองค์กรที่มีกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม หรือกลุ่มสถาบันการศึกษาที่มีกิจกรรมด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในประเทศและในต่างประเทศกลุ่มเอเชียแปซิฟิกที่มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับเมือง ตลอดจนกลุ่มนักท่องเที่ยวจากกลุ่มสมาคม ชมรม บริษัทนำเที่ยว และเอเยนต์การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมในลักษณะเดียวกันกับกลุ่มสถาบันการศึกษา องค์กร บริษัท และ FIT โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังฝ่ายการตลาดของบริษัท ในด้านรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) คณะวิจัยได้นำเสนอการบริหารจัดการในแนวทางของ คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย ซึ่งอาจจัดตั้งเป็น “บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise)” ซึ่งจะขับเคลื่อนการบริหารจัดการในภาระกิจต่างๆ ซึ่งทำหน้าที่เสมือนเครือข่ายองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง หรือ เครือข่าย DMO ที่รับผิดชอบงานขับเคลื่อนเมืองเก่าตามความถนัดและสายงานของตนเอง

คำสำคัญ : เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม), สิ่งปลูกสร้างดั้งเดิม, องค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง, การท่องเที่ยว, กลุ่มจังหวัดล้านนา

Abstract

The objectives of this research program are: 1) to synthesize guidelines for establishing the tourism management organization the preserved area of cultural heritages (architecture); 2) to synthesize guidelines for the development of tourism resources and activities to support tourism the preserved area of cultural heritages (architecture); 3) to synthesize guidelines for determining special interest tourism market in the preserved area of cultural heritages (architecture); 4) to synthesize tourism destination management model in the preserved area of cultural heritages (architecture). This research program consists of the following research projects: a) A Study of Tourism Organization Management System in the Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture), b) Development of Resources and Activities to Support Tourism in the Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture), and C) Guidelines for Special Interest Tourism Market Development in the Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture). The studies were conducted in the old towns and the preserved area of cultural heritages (architecture) of Lamphun and Phrae. The results indicated that, for the management guideline, there should be a coordination center that coordinate and facilitate works of the working team on a fair basis. The working team should maintain their independence so that they can work independently. Also, the work should not increase burden to the routines of the working team organizations. To apply the management model to other areas, it is necessary to understand the situation in that area in order to assess the potential of the management at different levels and to consider the goals that can be achieved at each stage according to the situations and conditions of each area. In terms of guidelines for physical development of architectural tourism resources, in accordance with the international conservation guidelines, there are three phases in the implementation of the conservation process: Phase 1) study for understanding the value and significance of buildings; Phase 2) develop the building conservation policies and model tourism activities that are consistent with the conservation; Phase 3) process the conservation policy management. The study results showed the deterioration level of the representative buildings from very low to the highest

level. The urgent need to maintain the buildings by standardized conservation process was in the very low to the highest level. The guidelines for physical development consist of 4 plans: Plan 1) the maintenance plan for maintaining the original buildings; Plan 2, the plan to strengthen the model building; Plan 3) the plan for building renovation and maintenance; and Plan 4) the plan for the new building. The guidelines for organizing appropriate activities consist of 4 plans which are: (1) tourism plans to promote learning about cultural heritage (architecture) and the old town area (2) plans to link tourism sites and tourism activities (3) plans to support the process of maintaining valuable buildings based on the standards of international conservation guidelines, and (4) plans to promote tourism activity creation with community participation. In terms of marketing guidelines that are in line with the needs of special interest tourists in the preserved area of cultural heritages (architecture), the market can be defined in three groups: the culture-oriented tourists that focus on activities that deliver spiritual value, the volunteer tourists in public companies that have service activities in the conservation of architecture or educational institutions that organize activities to conserve architecture with a focus on local architectural learning and tourism, and the tourists from associations, clubs and travel agencies that focus on the activities similar to those of educational institutions, organizations, companies, and FIT. The activities can be offered through direct sales to the company's marketing department. In terms of tourism management in the preserved area of cultural heritages (architecture), the research team has proposed management model in a form of network coordination working group, which may be established as "City Enterprise Management Company (Social Enterprise)". The established company will drive management of various missions, acting as a network of destination management organizations or DMO networks which are responsible for driving the old town according to their own aptitude and field of working.

Keyword : Preserved Area of Cultural Heritages (architecture), Traditional building ,Destination Management Organization, tourism, Lanna Province

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.....	Error! Bookmark not defined.
บทคัดย่อ.....	ก
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
ตารางภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา	4
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	5
1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยเกี่ยวข้อง.....	12
2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546	12
2.2 แนวคิดของเขตเมืองเก่าในประเทศไทย	15
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทาง กายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว.....	25
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การจัดการจุดหมายปลายทาง หรือคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยว และ กระบวนการบริหารจัดการ	32
2.5 แนวคิดด้านการเข้าถึงแหล่งทุนด้วยการระดมทุนเพื่อใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่.....	59
2.6 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม	62
2.7 แนวคิดเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการจัดตั้งองค์กรเพื่อ บริหารจัดการการท่องเที่ยว.....	66
2.7.1 ภาระหน้าที่ของสันนิบาตเทศบาล.....	66
2.7.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548	66
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	71
3.1 ขอบเขตการศึกษา	71
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยขอบเขตด้านประชากร	72
3.3 เครื่องมือในการศึกษาวิจัย	73

3.4 ขั้นตอนการวิจัยและการบริหารแผนงานวิจัย	73
บทที่ 4 การดำเนินการ.....	75
4.1 กลุ่มนักท่องเที่ยวและการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่ม ความสนใจพิเศษ และโมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยว ในเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	76
4.2 กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยว.....	85
4.3 การพัฒนาแหล่งทรัพยากรและกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวด้วยแนวทาง ท่องเที่ยวด้านกิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม	97
4.4 รูปแบบการจัดตั้งองค์กรและระบบบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายใน เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	120
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	152
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	152
5.2 อภิปรายผล.....	180
5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	183
ภาคผนวก ก.....	185
บรรณานุกรม.....	209

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของผลลัพธ์งานวิจัยเพื่อต่อยอดแผนงานวิจัยปีพ.ศ. 2561	6
ตารางที่ 2 แสดงกรอบกฎหมายที่ใช้ในการบริหารจัดการเมืองเก่า	13
ตารางที่ 3 แสดงบทบาทและความรับผิดชอบขององค์กรบริหารจัดการจุดหมายปลายทางในแต่ละระดับ	36
ตารางที่ 4 แสดงบทบาทและหน้าที่ขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง	37
ตารางที่ 5 สรุปกิจกรรมหรือภาระงานขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางตามแนวคิดต่างๆ	47
ตารางที่ 6 สรุปภาระงานและกิจกรรมขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง	50
ตารางที่ 7 กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม).....	55
ตารางที่ 8 สรุปกระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	58
ตารางที่ 9 สรุปกระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม).....	59
ตารางที่ 10 โครงการการบำเพ็ญประโยชน์แบ่งตามระดับความเข้มข้นของกิจกรรม	65
ตารางที่ 11 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะกิจกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	86
ตารางที่ 12 การวิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	88
ตารางที่ 13 การวิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์	90
ตารางที่ 14 การวิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในนักท่องเที่ยวกลุ่มสมาคม ชมรมธุรกิจนำเที่ยวและเอเยนต์.....	93
ตารางที่ 15 ลักษณะกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว	109
ตารางที่ 16 แนวทางการจัดกิจกรรม.....	116
ตารางที่ 17 ตารางแสดงการเปรียบเทียบรูปแบบขององค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว	134
ตารางที่ 18 แนวทางการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน และจังหวัดแพร่.....	145
ตารางที่ 19 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะกิจกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	159

ตารางภาพ

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่การศึกษาวิจัย	4
ภาพที่ 2 แผนภาพสรุปนิยามของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่ ศักยภาพของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม).....	6
ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดและความสัมพันธ์ระหว่างแผนงานวิจัยและโครงการวิจัยย่อย	9
ภาพที่ 4 องค์ประกอบของเมืองเก่า.....	16
ภาพที่ 5 ผังขั้นตอนแสดงกระบวนการวางแผนอนุรักษ์เมืองเก่า	20
ภาพที่ 6 ขั้นตอนแสดงกระบวนการวางแผนอนุรักษ์เมืองเก่า	24
ภาพที่ 7 แสดงแนวทางการดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมตามแนวคิดของ Burra Charter.....	31
ภาพที่ 8 แสดงบทบาทขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง (ปรับปรุงจาก A Practical Guide to Tourism Destination Management ของ UNWTO (2007))	35
ภาพที่ 9 แสดงหน้าที่ขององค์กรเพื่อการจัดการจุดหมายปลายทาง.....	38
ภาพที่ 10 ตัวอย่างโครงสร้างของคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวแบบเป็นทางการ	41
ภาพที่ 11 โครงสร้างคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	41
ภาพที่ 12 แผนภาพแสดงโครงสร้างคณะดำเนินงานเพื่อบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	44
ภาพที่ 13 แผนภาพสรุปแนวคิดการบริหารจัดการขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางของ กรมการท่องเที่ยว.....	46
ภาพที่ 14 กรอบแสดงขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา.....	58
ภาพที่ 15 แผนภาพแสดงสรุปการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริม วิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548	69
ภาพที่ 16 แผนภาพสรุปแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง	70
ภาพที่ 17 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่การศึกษาวิจัย	71
ภาพที่ 18 แสดงขั้นตอนการสังเคราะห์การศึกษาวิจัย	76
ภาพที่ 19 แสดงภาพประเภทของกลุ่มนักท่องเที่ยว	77
ภาพที่ 20 ช่องทางการตลาดสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	77
ภาพที่ 21 ช่องทางการตลาดของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์	79
ภาพที่ 22 โมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) (DMO) จังหวัดลำพูน.....	82

ภาพที่ 23 โมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) (DMO) จังหวัดแพร่	83
ภาพที่ 24 แนวคิดหลักของการศึกษาการพัฒนาแหล่งทรัพยากรและกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	97
ภาพที่ 25 ขั้นตอนการศึกษาวิจัยให้เป็นไปตามแนวทางสากล	98
ภาพที่ 26 แสดงแนวทางการพัฒนาทางกายภาพของแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรม ตามแนวทางสากล	99
ภาพที่ 27 แนวทางของการอนุรักษ์โดยพัฒนาแนวทางให้เกิดความสอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์มาตรฐานสากล	100
ภาพที่ 28 ตำแหน่งอาคารสำคัญบริเวณแนวแกนถนนรถแก้วภายในพื้นที่เมืองเก่าลำพูน	102
ภาพที่ 29 ตำแหน่งอาคารสำคัญบริเวณถนนคำลือภายในพื้นที่เมืองเก่าแพร่	103
ภาพที่ 30 แสดงภาพประเภทของกลุ่มนักท่องเที่ยว	112
ภาพที่ 31 แผนภาพตัวอย่างโครงสร้างของคณะกรรมการแหล่งท่องเที่ยวแบบเป็นทางการ (ปรับปรุงจาก กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.],น. 13)	127
ภาพที่ 32 แผนภาพแสดงโครงสร้างคณะกรรมการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (ปรับปรุงเพิ่มเติมจากกรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.],น. 41)	127
ภาพที่ 33 แผนภาพสรุปแนวคิดการบริหารจัดการขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางของกรมการท่องเที่ยว	129
ภาพที่ 34 แผนภาพสรุปแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง	137
ภาพที่ 35 องค์ประกอบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเมืองเก่า	140
ภาพที่ 36 การจัดทำระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเมืองเก่า ในระดับต่างๆ	141
ภาพที่ 37 รูปแบบการจัดโครงสร้างบริษัทบริหารจัดการเมือง	143
ภาพที่ 38 ภาพกรอบแนวคิดการวิจัยและการเสนอผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ...	152
ภาพที่ 39 องค์ประกอบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเมืองเก่า	173
ภาพที่ 40 การจัดทำระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเมืองเก่า ในระดับต่างๆ	174
ภาพที่ 41 รูปแบบการจัดโครงสร้างบริษัทบริหารจัดการเมือง	179

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ประเทศไทยภายใต้การพัฒนาประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 - พ.ศ.2564 กำหนดวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาโดยยึดวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ในขณะที่การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่างๆของได้ยึดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579 ที่เป็นเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปี โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่วนแนวทางการพัฒนา ได้บูรณาการนโยบายหรือประเด็นพัฒนาที่สำคัญของประเด็นการปฏิรูปประเทศ 37 วาระ และ ไทยแลนด์ 4.0¹ สำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนดั้งเดิมเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตในอดีตส่งผลให้ในเวลาที่ผ่านมา ชุมชนหลายแหล่งในประเทศไทยมีการอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวควบคู่กัน ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนาเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่จากการประกาศเมืองเก่าของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม² พบว่าภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนามีเมืองเก่าที่ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนในระดับที่ 1 และ 2 หลายเมือง กล่าวคือ เมืองเก่าเชียงใหม่ เมืองเก่าน่าน เมืองเก่าลำปาง เมืองเก่าลำพูน เมืองเก่าเชียงราย เมืองเก่าพะเยา และเมืองเก่าแพร่ นอกจากนั้นจากการสำรวจของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม³ ที่ดำเนินการสำรวจย่านชุมชนเก่าภายในพื้นที่ภาคเหนือยังพบว่าชุมชนเก่ากระจายตัวอยู่ภายในพื้นที่ 17 จังหวัดทั้งสิ้น 152 ชุมชน

จากการศึกษาของแผนงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนาและการศึกษาในด้านการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา พบว่านอกจากเมืองเก่าน่านซึ่งมีมรดกทางวัฒนธรรมที่ค่อนข้างโดดเด่นแล้ว ในเขตพื้นที่เมืองเก่า ลำพูนและแพร่ ยังมีศักยภาพในฐานะการเป็นจังหวัดท่องเที่ยวรองของพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนาต่อจากน่าน และพบว่าพื้นที่เขตเมืองเก่าทั้งสองเมืองดังกล่าว เป็นพื้นที่ซึ่งมีมรดกทาง

¹ สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12

² สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ชุดความรู้ด้านการอนุรักษ์ พัฒนาและบริหารจัดการเมืองเก่า เล่มที่1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าในประเทศไทย, กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554, 24-28.

³ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, โครงการศึกษา สำรวจ จัดทำทะเบียน และแผนที่ย่านชุมชนเก่าในพื้นที่ภาคเหนือและภาคใต้, สำนักจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม และมหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2557, 83.

วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่คงความเป็นเอกลักษณ์และสะท้อนพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และสังคมของพื้นที่ล้านนาอย่างโดดเด่น และมีความพร้อมในฐานะพื้นที่ฐานทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญซึ่งสอดคล้องกับการมุ่งเน้นการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานอัตลักษณ์และวิถีไทย แต่จากการศึกษาที่ผ่านมาในพื้นที่ดังกล่าวยังขาดกระบวนการด้านการบริหารจัดการแหล่งอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านองค์กรที่จะเข้ามาบริหารจัดการแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรทางกายภาพ ตลอดจนแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในระหว่างการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้เป็นที่มาของกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม จากการนำกิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมมาสนับสนุนสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยว และสร้างแนวทางในด้านการกำหนดกลุ่มการตลาดนักท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และการพัฒนาส่งเสริมการตลาดและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ด้วยเหตุนี้เพื่อให้เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความพร้อมในฐานะพื้นที่ทางด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองเก่า แผนงานวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)” จึงจะดำเนินงานศึกษาต่อยอดการดำเนินวิจัยจากแผนงานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทุนวิจัยมุ่งเป้าปี พุทธศักราช 2559 และแผนงานวิจัยเรื่อง “การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจท้องถิ่นจากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทุนวิจัยมุ่งเป้าปีพุทธศักราช 2560 และการยกระดับเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทุนวิจัยมุ่งเป้าปีพุทธศักราช 2561 มาวิเคราะห์และศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ให้เห็นผลเป็นรูปธรรมและสามารถขับเคลื่อนพื้นที่ไปสู่การพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยใช้การบูรณาการผลการวิจัย ภายใต้ 3 โครงการวิจัยย่อย ประกอบด้วย (1) ระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) (2) การพัฒนาแหล่งทรัพยากรและกิจกรรม เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และ (3) แนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ต่อไป

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของผลลัพธ์งานวิจัยเพื่อต่อยอดแผนงานวิจัยปีพ.ศ. 2561

	แผนงานวิจัย ปีพ.ศ. 2559	แผนงานวิจัย ปีพ.ศ. 2560	แผนงานวิจัย ปีพ.ศ. 2561	แผนงานวิจัย ปีพ.ศ. 2562
โครง การวิจัย ย่อยที่ 1	- พื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งเป็นพื้นที่มีศักยภาพใน การจัดการท่องเที่ยวภายในเขตเมืองเก่า -มรดกทางสถาปัตยกรรมและมรดกทาง วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว ภายในเขตเมืองเก่า	- แผนการปรับปรุงองค์ประกอบทาง กายภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวบน พื้นฐานของการรักษาภูมิทัศน์และอัต ลักษณ์ของเมือง - แนวทางการออกแบบองค์ประกอบทาง กายภาพและภูมิทัศน์เมืองเพื่อรองรับ การท่องเที่ยว	-แผนการส่งเสริมการรับรู้และพัฒนา สื่อเพื่อรองรับการเรียนรู้ของ นักท่องเที่ยว - แนวทางการออกแบบเพื่อส่งเสริม การรับรู้แหล่งมรดกทาง สถาปัตยกรรมภายในพื้นที่	ระบบการบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดก วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
โครง การวิจัย ย่อยที่ 2	-รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการ อนุรักษ์และการจัดการการท่องเที่ยว	- พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว - ตำแหน่งทางการตลาดของเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม	-แนวทางการยกระดับองค์ประกอบ ทางกายภาพและภูมิทัศน์เพื่อ สนับสนุนการท่องเที่ยวด้วยการ ออกแบบที่สอดคล้องกับภูมิทัศน์เมือง	การพัฒนาแหล่งทรัพยากรและ กิจกรรมเพื่อสนับสนุนการ ท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม)
โครง การวิจัย ย่อยที่ 3	-ฐานข้อมูลสิ่งอำนวยความสะดวกของเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่แวดล้อม - ชีตความสามารถในการรองรับการ ท่องเที่ยว -แนวทางการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่เพื่อ รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว		- แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการ ท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	แนวทางการพัฒนาการตลาด ท่องเที่ยวสำหรับกลุ่ม นักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษใน เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

1.2 วัตถุประสงค์หลักของแผนงานวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการจัดระบบการบริหารจัดการองค์การเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
2. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
3. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการกำหนดกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
4. เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตพื้นที่การศึกษา

ดำเนินการศึกษาในพื้นที่เมืองเก่าลำพูนและแพร่ โดยศึกษาเฉพาะในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งอ้างอิงจากการศึกษาโครงการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” ภายในเขตเมืองเก่าซึ่งได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ลำพูนและแพร่ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจากการศึกษาวิจัยปี 2559

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่การศึกษาวิจัย

1.3.2 ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการทำวิจัยทั้งหมด 1 ปี

1.3.3 ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

1) ดำเนินการสังเคราะห์กลุ่มนักท่องเที่ยวและการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

3) ศึกษากระบวนการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ประกอบด้วยการศึกษากลุ่มคน/หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้กรอบกฎหมายที่บังคับใช้ภายในพื้นที่

1.3.4 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยขอบเขตด้านประชากร

1) ประชากร

ประชากรในการวิจัยประกอบด้วย เจ้าของอาคาร ผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน สมาชิกชุมชน ผู้นำชุมชนภายในพื้นที่เมืองเก่า ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการจัดการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าและชุมชนดั้งเดิม เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเจ้าหน้าที่องค์กรส่วนท้องถิ่นจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเมืองเก่า

2) กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดพื้นที่ประชากรตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าดำเนินการในประเทศไทย โดยสำรวจข้อมูลจากกลุ่มประชากรทั้งในประเทศ และต่างประเทศซึ่งในประเทศไทย ประกอบไปด้วย 1) กลุ่มสถาบันการศึกษาที่มีกิจกรรมด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม 2) กลุ่มบริษัท และองค์กรที่มีกิจกรรม CSR ด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม 3) กลุ่มสมาคม ชมรม และสโมสรที่มีกิจกรรม CSR ด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และ 4) กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourists)

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

องค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

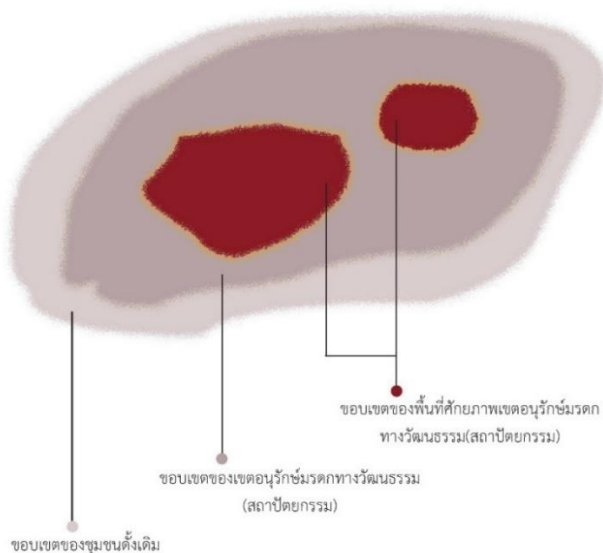
หมายถึง กลุ่มคน/หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้กรอบกฎหมายที่บังคับใช้ภายในพื้นที่

ระบบบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยว

หมายถึง โครงสร้าง บทบาท หน้าที่ ขั้นตอน และกระบวนการในการบริหารจัดการ และการจัดกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

หมายถึง พื้นที่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่ประกอบด้วย สถาปัตยกรรมหรือกลุ่มอาคาร ท้องถิ่น และภูมิปัญญาที่จับต้องไม่ได้ อาทิ งานประเพณี โดยในมิติของการท่องเที่ยวนั้น พื้นที่เหล่านี้ถือเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในฐานะการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เนื่องด้วยประกอบด้วยทุนทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในแผนงานวิจัยนี้อ้างอิงจากข้อมูลในแผนงานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” ซึ่งใช้จากกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

ภาพที่ 2 แผนภาพสรุปนิยามของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่ศักยภาพของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

การตลาดการท่องเที่ยว (tourism marketing) หมายถึง การมุ่งเป้าทางการตลาดสู่กลุ่มตลาดที่มีศักยภาพในการร่วมพัฒนาเมืองเก่า ได้แก่ กลุ่มบริษัทองค์กรมหาชน และกลุ่มสมาคม ชมรม และสโมสรในสถาบันการศึกษา และเอกชน ตลอดจนการกำหนดโปรแกรมการตลาดการท่องเที่ยวร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การตลาดการท่องเที่ยวเมืองเก่า (old town tourism marketing) หมายถึง การตลาดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการตลาดที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวเฉพาะ (niche tourists) โดยรูปแบบ การตลาดดังกล่าวไม่ได้มุ่งแสวงหาจำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยวเท่านั้น หากแต่ยังคำนึงถึงการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ

การท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ (volunteer tourism) ในการศึกษาี้ หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ โดยหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์นั้นคือความปรารถนาอยากจะช่วยเหลือผู้อื่น เป็นความตั้งใจผสมผสานกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในพื้นที่จุดหมายปลายทางเข้ากับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวหลัก เช่น ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ และการพักผ่อนหย่อนใจ อย่างลงตัว (VolunTourism Institute, 2014)

นักท่องเที่ยวกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ (volunteer tourist) เป็นนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ และมีโอกาสช่วยเหลือสังคมในระดับน้อยจนถึงมาก ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวที่มีผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้ดำเนินการให้ เช่น แพคเกจท่องเที่ยวโดยบริษัทนำเที่ยว หรือเอเจนต์ โดยมีการเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้เข้าร่วมโครงการในลักษณะเดียวกับแพ็คเกจทัวร์ และอยู่ในสถานะเข้าร่วมโครงการในฐานะผู้สนใจโดยการทำงานกับชุมชนองค์กร หรือมูลนิธิและอาจทำงานตามระดับความสนใจของตน

มรดกทางวัฒนธรรม (cultural heritage) เป็นลักษณะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงความ เป็นมาและเอกลักษณ์ของคนในชุมชน ที่ได้สืบทอดต่อกันมาจากอดีตสู่ปัจจุบันและอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นมรดกส่งต่อไปยังคนรุ่นหลัง โดยมรดกวัฒนธรรมจะต้องแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ วิทยาศาสตร์และคุณค่าทางสังคม ทั้งนี้องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (United Nations Education, Scientific and Cultural Organization: UNESCO, Online, 2003)

นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourists) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปยังท้องถิ่นอื่น เพื่อชมเอกลักษณ์ ความงดงามทางวัฒนธรรมด้วยความเคารพในวัฒนธรรม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความซาบซึ้งตรึงใจในวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ

นักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourist) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หมายถึง นักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาและชื่นชมแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในการช่วยอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ด้วยกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง

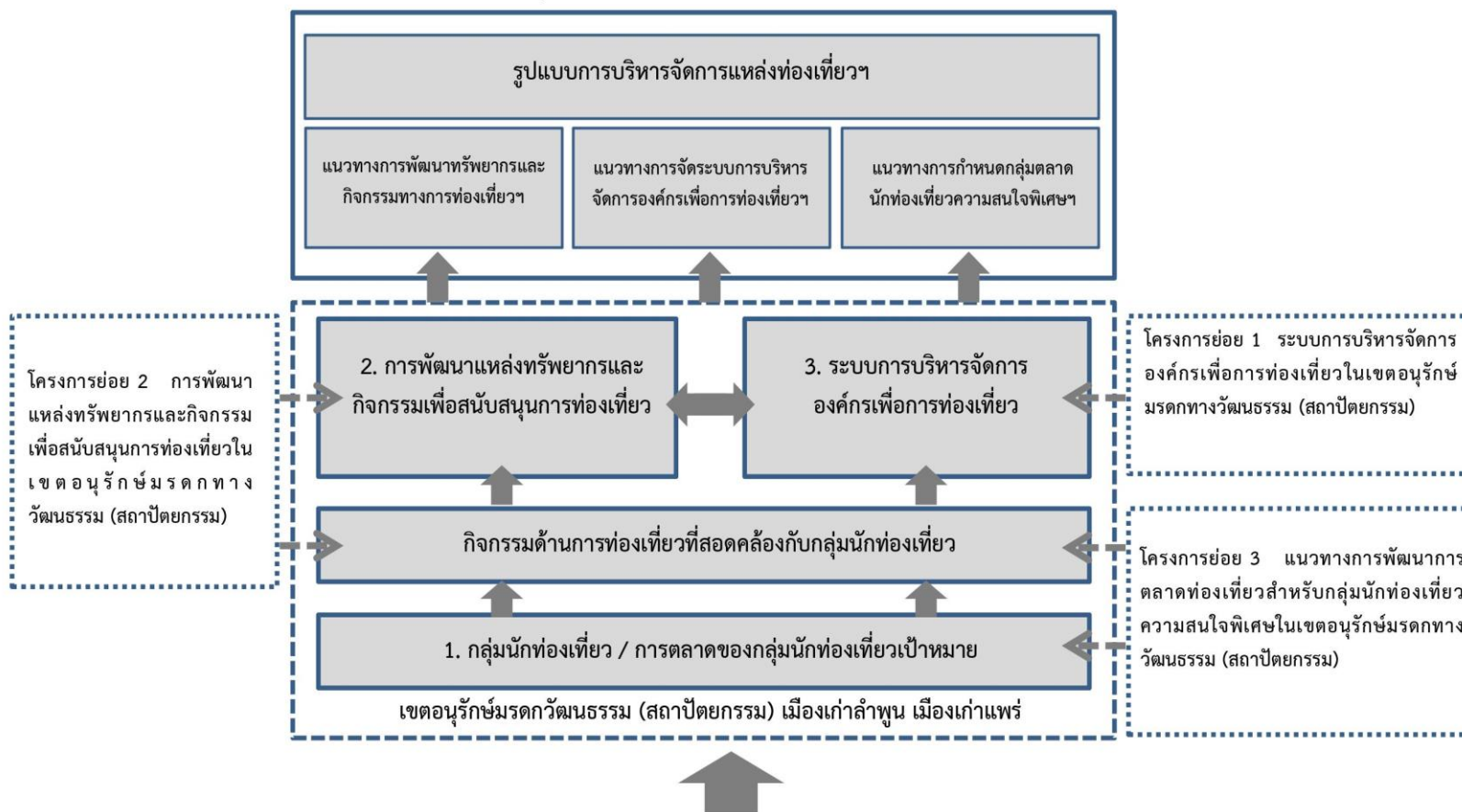
1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.5.1 สมมติฐานการวิจัย กรอบแนวคิด และความสัมพันธ์ระหว่างแผนงานวิจัย

การท่องเที่ยวในเขตพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จะเกิดขึ้นได้อย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยหลักของการพัฒนาและบูรณาการกันอย่างเป็นระบบ ใน 3 ด้านอันประกอบด้วย การศึกษากลุ่มนักท่องเที่ยวและการพัฒนาการตลาดด้านการท่องเที่ยวที่ตรงกับพฤติกรรมของกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักในพื้นที่ อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อกลุ่มนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและมีความหลากหลาย ซึ่งกิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่มีความแปลกใหม่ควรนำมาส่งเสริมและพัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับแนวทางการท่องเที่ยวเชิงรับผิดชอบต่อสังคมในกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษ ซึ่งศักยภาพของการท่องเที่ยวแนวอนุรักษ์สามารถตอบโจทย์และตอบสนองต่อการพัฒนาแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญและทรงคุณค่าภายใต้การพัฒนาสนับสนุนด้วยการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและดำเนินการด้วยองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์และมีความสัมพันธ์กันแผนงานจะทำหน้าที่เป็นผู้สังเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานของโครงการวิจัยผ่านการจัดทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในเมืองเก่าลำพูนและเมืองเก่าแพร่ แล้วนำเอาข้อมูลที่ได้จากการประเมินภายในกิจกรรมดังกล่าวมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลของโครงการวิจัยย่อยแต่ละโครงการเพื่อเสนอแนะแนวทางการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม

การศึกษาแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
ในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดและความสัมพันธ์ระหว่างแผนงานวิจัยและโครงการวิจัยย่อย

1.5.3 วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชุมระดมความคิดและกำหนดทิศทางในการทำงานร่วมกับโครงการย่อย
2. ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์
4. รวบรวมผลการวิเคราะห์ และดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลจากโครงการวิจัย
 - กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
 - การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยว ในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
 - การพัฒนาทางกายภาพของแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องและเหมาะสมกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวโดยใช้แนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านกระบวนการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมตามแนวทางสากล
 - ระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) Destination Management Organization ; DMO)
 - ข้อกำหนดและกฎหมายที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการจัดตั้งองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
 - รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมรูปแบบองค์กร
5. จัดทำ (ร่าง) รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
6. ดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว Fam-Trip และจัดประชุมหรือแบบ Focus Group ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
7. วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล
8. สรุปผลการศึกษาวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางการกำหนดกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
2. ได้แนวทางการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

3. ได้แนวทางการจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์การเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4. ได้รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยเกี่ยวข้อง

แผนงานวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เนื่องจากมีเป้าประสงค์เพื่อการพัฒนาพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งมีพื้นที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่เขตเมืองเก่า ลำพูน และแพร่ การศึกษาวิจัยในแผนงานวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจด้านการพัฒนาองค์การบริหารจัดการพื้นที่ การปรับปรุงทรัพยากรและกิจกรรม ตลอดจนการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษ จึงได้มีแนวทางในการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยในขั้นต้น ดังนี้

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546

2.2 แนวคิดของเขตเมืองเก่าในประเทศไทย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การจัดการจุดหมายปลายทาง หรือคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยว และกระบวนการบริหารจัดการ

2.5 แนวคิดด้านการเข้าถึงแหล่งทุนในการบริหารจัดการพื้นที่

2.6 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

2.7 แนวคิดเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการจัดตั้งองค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546

ในปัจจุบันเมืองเก่าจัดเป็นบริเวณที่มีลักษณะพิเศษที่สืบต่อมาและยังคงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือรูปแบบการผสมผสานของสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ซึ่งเมืองเก่าเหล่านี้มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานและเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป ดังนั้นการกำหนดพื้นที่เมืองเก่าจึงเป็นการเสริมสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและการอนุรักษ์

พื้นที่เมืองเก่า เกิดจากการดำเนินการตามข้อความในข้อ 9(1) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าพ.ศ. 2546 และคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 310/2559 ลงวันที่ 24 ธันวาคมพ.ศ. 2559 ประกอบกับมติคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ.2560 ระเบียบนี้เป็นผลอันต่อเนื่องจากการดำเนินนโยบายทางด้าน

งานอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 โดยมีคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าทำหน้าที่กำกับดูแล ภายใต้การดำเนินการของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาเหตุสำคัญจากการเปลี่ยนแปลงในด้านลักษณะทางกายภาพสังคมและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก่อผลเสียหายต่อร่องรอยทางประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชุมชนและเมืองต่างๆ จึงเป็นเหตุผลให้ต้องมีการดำเนินการอนุรักษ์และรักษาร่องรอยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเพื่อไม่ให้เกิดการเสื่อมสลายและหมดสิ้นไปในเวลาอันรวดเร็ว และเพื่อรักษาให้เมืองเก่าเหล่านี้เป็นสมบัติที่ตกทอดแก่นุชนรุ่นหลังสืบไป

โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเมืองเก่าตามความเห็นชอบของมติคณะรัฐมนตรี ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 พบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่ามีหลายฉบับ โดยสามารถจำแนกได้ 3 กลุ่ม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงกรอบกฎหมายที่ใช้ในการบริหารจัดการเมืองเก่า

กรอบกฎหมาย	รายละเอียดของกฎหมาย
กรอบที่ 1 กรอบกฎหมายเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่	พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535
	ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528
	พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
	พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และ 3ฉบับเสริม
	พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518
	พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505
	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546
กรอบที่ 2 กรอบกฎหมายเพื่อการรักษาสภาพแวดล้อม	พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
	พระราชบัญญัติคั้นและคุน้ำ พ.ศ. 2505

กรอบกฎหมาย	รายละเอียดของกฎหมาย
	พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543
	พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535
	พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535
	พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547
	พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509
กรอบที่ 3 กรอบกฎหมายเพื่อ การวางผังชุมชนเมืองและ สภาพแวดล้อม	พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518

ที่มา : กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555

2.1.1 ที่มาของเขตอนุรักษ์ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนา กรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546

จากการกำหนดพื้นที่เมืองเก่า เพื่อการดำเนินการอนุรักษ์และรักษาร่องรอยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นการกำหนดเขตพื้นที่เมืองเก่าจะทำให้สามารถใช้ประโยชน์ที่ดิน ด้านอาคารและสิ่งแวดล้อม ด้านระบบการจราจรและคมนาคมขนส่ง และด้านการพัฒนาภูมิทัศน์

ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า จึงเป็นขอบเขตที่เกิดขึ้นจากผลพวงอันต่อเนื่องจากการดำเนินนโยบายทางด้านงานอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 โดยมีคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าทำหน้าที่กำกับดูแล ภายใต้การดำเนินการของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการอนุรักษ์เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่เมืองเก่าจึงก่อให้เกิดแนวคิดเมืองเก่า ซึ่งเป็นแนวคิดของการปกป้องรักษามรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทย ในฐานะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงถึงประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชาตินับแต่อดีตเป็นต้นมา จากความสำคัญดังกล่าวจึงก่อให้เกิดแนวคิดของการอนุรักษ์โดยใช้การกำหนดขอบเขตเมืองเก่าในพื้นที่ต่างๆของประเทศไทย

2.2 แนวคิดของเขตเมืองเก่าในประเทศไทย

ปัจจุบันในประเทศไทยปรากฏเมืองเก่าอยู่เป็นจำนวนมากและกระจายอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งเมืองเก่าในแต่ละแห่งมีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม โบราณคดี ซึ่งเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรในยุคนั้น ดังนั้นการเกิดแนวคิดเมืองเก่า เพื่อให้เกิดการพัฒนาเมืองเก่าเป็นไปอย่างรูปธรรมที่ชัดเจน

แนวคิดเมืองเก่านั้นเป็นแนวคิดที่มีการดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมพ.ศ. 2535 มาก่อนหน้านี้ ซึ่งได้มีการแบ่งประเภททางกายภาพของโบราณสถานออกเป็น 6 ประเภท ซึ่งลักษณะของเมืองเก่ามีความหมายคล้ายคลึงกับคำจำกัดความทางกายภาพของโบราณสถาน ประเภท ย่าน ชุมชน และเมืองประวัติศาสตร์

สาเหตุสำคัญของการเกิดขึ้นภายใต้แนวคิดเมืองเก่านั้นเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในด้านลักษณะทางกายภาพสังคมและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ซึ่งเมืองเก่าที่มีร่องรอยการปรากฏหลักฐานของการตั้งชุมชนมีอยู่แทบในทุกจังหวัดของประเทศ ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก่อผลเสียหายนต่อร่องรอยทางประวัติศาสตร์และความเป็นมาของชุมชนและเมืองต่างๆอย่างรวดเร็ว จึงเป็นเหตุผลให้ต้องมีการดำเนินการอนุรักษ์และรักษาร่องรอยของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์และความเป็นมาของประเทศเพื่อไม่ให้เกิดการเสื่อมสลายและหมดสิ้นไปในเวลาอันรวดเร็วและเพื่อรักษาให้เมืองเก่าเหล่านี้เป็นสมบัติที่ตกทอดแก่นุชนรุ่นหลังสืบไป

2.2.1 นิยามและความหมายเมืองเก่า

นิยาม “เมืองเก่า” ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการ อนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ.2556 ได้จำกัดความความหมายของเมืองเก่าไว้ ดังนี้

- 1) เมือง หรือบริเวณของเมืองที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะแห่งสืบต่อมาแต่กาลก่อนหรือมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่นหรือมีลักษณะจำเพาะของสมัยหนึ่งในประวัติศาสตร์
- 2) เมือง หรือบริเวณของเมืองที่มีรูปแบบผสมผสานสถาปัตยกรรมท้องถิ่นหรือมีลักษณะเป็นรูปแบบวิวัฒนาการทางสังคมที่สืบต่อมาในยุคต่างๆ
- 3) เมือง หรือบริเวณของเมืองที่เคยเป็นตัวเมืองดั้งเดิมในสมัยหนึ่งและยังคงมีลักษณะเด่นประกอบด้วยโบราณสถาน
- 4) เมือง หรือบริเวณของเมืองซึ่งโดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์หรือโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งสถาปัตยกรรมหรือคุณค่าในทางศิลปะโบราณคดีหรือประวัติศาสตร์

2.2.2 องค์ประกอบเมืองเก่าในประเทศไทย

องค์ประกอบของเมือง เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม การปกครอง และศิลปวัฒนธรรม องค์ประกอบของเมืองเก่า(สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554) ได้แก่

ภาพที่ 4 องค์ประกอบของเมืองเก่า

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554

- 1) กำแพงเมือง คูเมือง เป็นองค์ประกอบที่ใช้สำหรับการกำหนดขอบเขตเมืองซึ่งกำแพงเมือง คูเมือง มีหน้าที่ในการป้องกันข้าศึกที่จะเข้ามารุกรานเมืองในอดีต
- 2) ป้อม เป็นสิ่งปลูกสร้างเพื่อใช้ไว้สำหรับการเป็นหอคอยระวังเหตุการณ์ต่างๆซึ่งมีความสำคัญทางการทหาร ทางยุทธศาสตร์และทางการเมืองเนื่องจากเป็นสถานที่ตั้งของหน่วยซึ่งทำหน้าที่ระมัดระวังเหตุการณ์ต่างๆของเมือง ในอดีตป้อมนั้นมีขนาดตั้งแต่เล็กไปจนถึงใหญ่มากซึ่งสามารถพัฒนากลายเป็นเมืองในเวลาต่อมาได้
- 3) แบบแผนโครงข่ายคมนาคมในเมืองเก่า เป็นเส้นทางการสัญจรของเมืองซึ่งในอดีตใช้แม่น้ำลำคลอง และเส้นทาง ทางบก ทางเดินเท้า ในการสัญจรซึ่งเปรียบเสมือนเส้นโลหิตของเมือง
- 4) ที่หมายตาในบริเวณเมืองเก่า ที่หมายตามักจะเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญของเมือง มีทั้งที่หมายตาที่มีความเด่นมากและเป็นน้อยซึ่งในพื้นที่ที่มีความเด่นมากจะเรียกว่าเป็นที่หมายตาหลัก ส่วนที่เด่นรองลงมาก็จะเป็นที่หมายตารองโดยทั่วไปแล้วที่หมายตาของเมืองมักจะกลายเป็นสัญลักษณ์ของเมืองซึ่งเมื่อกล่าวถึงเมืองใดเมืองหนึ่งแล้วที่หมายตาก็มักจะ เป็นสัญลักษณ์ที่มีการพูดถึงเมืองนั้นก่อนเสมอ

5) ธรรมชาติในเมืองเก่า ธรรมชาติ ในพื้นที่เมืองเก่าอันหมายถึงพื้นที่ทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในอดีตนั้นพื้นที่ทางธรรมชาติในเขตเมืองยังคงมีอยู่จำนวนมาก อันเนื่องจากความหนาแน่นของสิ่งปลูกสร้างยังมีไม่มากเท่ากับปัจจุบันนี้ ยังคงมีพื้นที่สีเขียวสลับกับสิ่งปลูกสร้างในเขตเมือง ซึ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตเมืองเก่านี้เองจะเป็นสิ่งที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนที่อยู่อาศัยในเขตเมือง

2.2.3 ประเภทเมืองเก่า

คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ.2548 แบ่งประเภทเมืองเก่าเป็น 4 ประเภท

1) เมืองหรือบริเวณของเมืองที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะแห่งสืบต่อมาแต่กาลก่อนและมีเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือมีรูปแบบผสมผสานของ สถาปัตยกรรมท้องถิ่น หรือมีลักษณะของรูปแบบวิวัฒนาการทางสังคมที่สืบต่อมาของยุคต่างๆ หรือเคยเป็นตัวเมืองดั้งเดิมในสมัยหนึ่ง หรือโดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ หรือสถาปัตยกรรมซึ่งมีคุณค่าในทางศิลปะ โบราณคดี หรือประวัติศาสตร์ แต่ไม่พบหลักฐานทางกายภาพที่บ่งบอกถึงลักษณะอันเด่นชัดของโครงสร้างเมืองในอดีต

2) เมืองหรือบริเวณของเมืองที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะแห่งสืบต่อมาแต่กาลก่อนและมีเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือมีรูปแบบผสมผสานของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นหรือมีลักษณะของรูปแบบวิวัฒนาการทางสังคมที่สืบต่อมาของยุคต่างๆ หรือเคยเป็นตัวเมืองดั้งเดิมในสมัยหนึ่ง หรือโดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์หรือสถาปัตยกรรมซึ่งมีคุณค่าในทางศิลปะ โบราณคดี หรือประวัติศาสตร์ที่ปรากฏหลักฐานทางกายภาพอันบ่งบอกถึงลักษณะอันเด่นชัดของโครงสร้างเมือง หรือโบราณวัตถุสถานในอดีตและปัจจุบันไม่มีผู้คนพักอาศัย หรือพักอาศัยอยู่น้อยมีลักษณะเป็นเมืองร้างและได้รับการอนุรักษ์ในลักษณะอนุสรณ์สถานหรืออุทยานประวัติศาสตร์โดยกลายประโยชน์ใช้สอยเป็นแหล่งศึกษาหรือแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3) เมืองหรือบริเวณของเมืองที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะแห่งสืบต่อมาแต่กาลก่อน และมีเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือมีรูปแบบผสมผสานของสถาปัตยกรรมท้องถิ่น หรือมีลักษณะของรูปแบบวิวัฒนาการทางสังคมที่สืบต่อมาของยุคต่างๆ หรือเคยเป็นตัวเมืองดั้งเดิมในสมัยหนึ่งหรือโดยหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์หรือสถาปัตยกรรมซึ่งมีคุณค่าในทางศิลปะ โบราณคดี หรือประวัติศาสตร์ที่ปรากฏหลักฐานทางกายภาพอันบ่งบอกถึงลักษณะอันเด่นชัดของโครงสร้างเมือง หรือโบราณวัตถุสถานในอดีตและมีการใช้สอยในลักษณะของเมืองที่ยังมีชีวิตอย่างต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบัน ในลักษณะ ชุมชนเมืองขนาดเล็ก หรือเมืองที่มีได้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม การบริหารจัดการของจังหวัด

4) เมืองหรือบริเวณของเมืองที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะแห่งสืบต่อมาแต่กาลก่อนและมีเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือมีรูปแบบผสมผสานของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นหรือมีลักษณะของรูปแบบวิวัฒนาการทางสังคมที่สืบต่อมาของยุคต่างๆ หรือเคยเป็นตัวเมืองดั้งเดิมในสมัยหนึ่ง หรือโดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์หรือสถาปัตยกรรมซึ่งมีคุณค่าในทางศิลปะ โบราณคดี หรือประวัติศาสตร์ที่ปรากฏหลักฐานทางกายภาพที่บ่งบอกถึงลักษณะอันเด่นชัดของโครงสร้างเมืองหรือโบราณวัตถุสถานในอดีต และมีการใช้สอยในลักษณะของเมืองที่ยังมีชีวิตอย่างต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบันในลักษณะชุมชนเมืองขนาดใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม การบริหารจัดการของจังหวัดที่มีจำนวนประชากรพักอาศัยเป็นจำนวนมาก (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554)

2.2.4 หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา

โดยหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของเมืองประวัติศาสตร์ประกอบด้วย

- 1) ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์
- 2) ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี
- 3) ขอบเขตพื้นที่และสภาพทางกายภาพโดยรวมของพื้นที่ทั้งทางด้านสถาปัตยกรรม องค์ประกอบเมือง สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และภูมิทัศน์
- 4) สภาพความสำคัญทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้อง กับ ประเด็นการอนุรักษ์
- 5) คุณค่าความสำคัญ ความเป็นของแท้ดั้งเดิมและบูรณภาพ (authenticity and integrity)
- 6) การบริหารจัดการและระเบียบข้อบังคับในพื้นที่
- 7) ภัยคุกคามและปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่
- 8) คุณค่าความสำคัญโดยรวมของพื้นที่

ทั้งนี้ได้มีการแบ่งกลุ่มเมืองเก่าแบ่งได้ 3 กลุ่ม (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554)

กลุ่มที่ 1 เป็นเมืองเก่าที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีมีขนาดใหญ่ ในฐานะศูนย์กลางของอาณาจักรในยุคใดยุคหนึ่งมีหลักฐานของงานศิลปกรรมที่มีลักษณะที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของอาณาจักรนั้นๆ ในอดีตและในปัจจุบันมีการอยู่อาศัยของชุมชนใหม่ทับซ้อนชุมชนเดิม เมืองในกลุ่มนี้มี 10 เมือง คือ เมืองเก่า เชียงใหม่ เมืองเก่า น่าน เมืองเก่า ลำปาง เมืองเก่า ลำพูน เมืองเก่า แพร่ เมืองเก่า พะเยา เมืองเก่า พิษณุโลก เมืองเก่า ลพบุรี เมืองเก่า พิษณุโลก เมืองเก่า นครศรีธรรมราช และเมืองเก่า สงขลา

กลุ่มที่ 2 เป็นเมืองที่มีความสำคัญรองลงมาจากกลุ่ม ที่หนึ่ง ทั้งในเรื่องของขนาด เมืองที่เล็กกว่าเมืองในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นเมืองบริวารในฐานะเมืองลูกหลวง ประการสำคัญ คือสภาพการเป็นเมืองใหม่ที่สร้างขึ้นทับเมืองเก่าและภัยคุกคามต่างๆไม่แรงด่วน เท่ากับ ในกลุ่มที่หนึ่ง ประกอบด้วย 26 เมืองได้แก่ เมืองเก่าเชียงราย เมืองเก่าพะเยา เมืองเก่าแพร่ เมืองเก่าตาก เมืองเก่าพิจิตร เมืองเก่าสรรคบุรี เมืองเก่าอุทอง เมืองเก่าสุพรรณบุรี เมืองเก่า กาญจนบุรี เมืองเก่าราชบุรี เมืองเก่าเพชรบุรี เมืองเก่านครนายก เมืองเก่าระยอง เมืองเก่า จันทบุรี เมืองเก่านครราชสีมา เมืองเก่าบุรีรัมย์ เมืองเก่าสุรินทร์ เมืองเก่าร้อยเอ็ด เมืองเก่า สกลนคร เมืองเก่าระนอง เมืองเก่าตะกั่วป่า เมืองเก่าภูเก็ต เมืองเก่าปัตตานี เมืองเก่ายะลา เมืองเก่าสตูล และเมืองนราธิวาส

กลุ่มที่ 3 เป็นเมืองโบราณขนาดเล็กที่มีหลักฐานทางโบราณคดีและศิลปกรรม ก่อนขางน้อยและปัจจุบันมีชุมชนหรือไม่มีการอยู่อาศัยจึงอยู่ในสภาพเมืองร้างถ้ามีการอยู่อาศัยจะเป็นเพียงชุมชนในระดับตำบลหรืออำเภอเท่านั้น จึงยังไม่อยู่ในขอบข่ายของความ จำเป็นเร่งด่วนในการประกาศเป็นเมืองเก่าซึ่งฐานข้อมูลมีจำนวน 39 เมืองได้แก่เมืองเชียง แสน เมืองบัว เวียงกุมกาม เวียงเจ็ดลิน เวียงท่ากาน เวียงสวนดอก เวียงท่าวังทอง เวียงบัว เวียงปู่ล้าม เวียงพระธาตุจอมทอง เวียงล่อ เวียงหนองห้า เมืองโคกไม้เดน เมืองดอนคา เมือง ไพศาลี เมืองบางซ่ง เมืองทุ่งยั้ง เมืองนครไทย เมืองศรีเทพ เมืองกำแพงแสน เมืองชัยจำปา เมืองดงคอน เมืองอุตะเถาเมืองบ้านคูเมือง เมืองครุฑ เมืองสิงห์ เมืองคูบัว เมืองดงละคร เมืองศรีมโหสถ เมืองเสมา เมืองโคเชียงเทียน เมืองเสือ ดงเมืองแอม ดอนเมืองเตย เมืองฟ้า แดดสงยาง เมืองสลักไผ่เมืองหนองหาน เมืองชัยยา เมืองยะรัง และยังมีอีกหลายเมืองที่ยังไม่มี การศึกษาข้อมูล

2.2.5 หลักการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า

หลักการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า สามารถสรุปได้ ดังนี้

- 1) รักษาเอกลักษณ์ของเมืองเก่า ทั้งในด้านภูมิทัศน์ โครงสร้างของเมืองอาคารและ สิ่งก่อสร้าง วิถีชีวิตของชุมชน รวมทั้งกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจโดยการศึกษาภูมิหลัง ประวัติศาสตร์ และวิเคราะห์คุณค่าของเมืองเก่าตามหลักวิชาการ
- 2) กำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาให้ชัดเจน ได้แก่ การกำหนดเขต พื้นที่เมืองเก่าที่ต้องอนุรักษ์ไว้อย่างเคร่งครัด เขตพัฒนาเมืองสมัยใหม่และพื้นที่กันชนเพื่อ ให้บริการและลดแรงกดดันจากการพัฒนา
- 3) การฟื้นฟูอาคาร สิ่งก่อสร้าง ลักษณะภูมิทัศน์ พืชพรรณ และแหล่งธรรมชาติที่ เสื่อมโทรมและถูกทำลายไปให้กลับคืนสภาพ

4) การเสริมสร้างองค์ประกอบต่างๆ ของเมืองให้สามารถดำเนินกิจกรรมในสังคมร่วมสมัยได้โดยไม่ทำลายคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม

5) กำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ แนวทางการพัฒนาเมืองรวมทั้งมาตรการแรงจูงใจเพื่อให้มีการดำเนินการอนุรักษ์เมืองให้ได้ผล

6) พัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่ทันสมัย สะดวก และปลอดภัย แต่จะต้องสอดคล้องกับโครงสร้างของเมืองเก่า

7) กำหนดหรือแต่งตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าระดับเมืองเพื่อรับผิดชอบดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554.)

2.2.6 การวางแผนเพื่อการอนุรักษ์เมืองเก่า

ขั้นตอนของการอนุรักษ์เมืองเก่า จะเริ่มต้นจากการกำหนดขอบเขตของเมืองเก่า ซึ่งเป็นการกำหนดบริเวณที่จะดำเนินการอนุรักษ์ตามแผนโดยบริเวณดังกล่าวอาจจะไม่ได้ครอบคลุมพื้นที่เมืองเก่าทั้งหมด แต่อาจกำหนดเฉพาะบริเวณที่ตกลงกับประชาชนได้ก่อนเป็นอันดับแรก และดำเนินการจัดทำรายการของอาคารที่มีคุณค่ารวมทั้งจัดทำผังบริเวณที่แสดงถึงอาคารที่มีคุณค่า อาคารที่อาจไม่มีคุณค่าแต่มีความกลมกลืนกับความเป็นเมืองเก่า และอาคารใหม่ซึ่งอาจจะต้องมีการปรับปรุงอาคารเพื่อเกิดความกลมกลืนต่อไปในอนาคต (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554)

ภาพที่ 5 ผังขั้นตอนแสดงกระบวนการวางแผนอนุรักษ์เมืองเก่า

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554

หลังจากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นตอนการระบุ (identification) การรักษา (treatment) และปฏิบัติ (implementation) (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554)

ตามขั้นตอนของการระบุ หรือ Identification นี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญเนื่องจากเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลต่อการจัดทำเกณฑ์การประเมินความทรงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งในขั้นตอนของการระบุประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการระบุ (identification) หมายถึง เป็นขั้นตอนการประกาศว่าอาคารสิ่งก่อสร้างหรือสถานที่นั้นนั้นมีคุณค่าและความสำคัญซึ่งจะพิจารณาจากปัจจัย 4 ด้าน คือ

- ปัจจัยด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นการพิจารณาที่เกี่ยวข้องของแหล่งกับเหตุการณ์หรือบุคคลสำคัญพิจารณาจากวิธีการศึกษาและเขียน ประวัติศาสตร์ (Historiography) เอกสารที่ใช้ เช่น พงศาวดาร จดหมายเหตุ บันทึก ภาพถ่าย แผนที่ หรือแม้แต่การบอกเล่า

- ปัจจัยด้านโบราณคดี เป็นการพิจารณาจากหลักฐานที่อยู่ใต้ดิน จึงต้องดำเนินการขุดค้น และพิสูจน์ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อค้นหาคำตอบที่ว่าในอดีตแหล่งนั้นเป็นอย่างไร โดยหลักฐานมักจะมีความเกี่ยวข้องกับคน หรือกิจกรรมของคนในอดีตที่แสดงออกถึงอารยธรรมของคน

- ปัจจัยด้านการก่อสร้าง เป็นการพิจารณาถึงโครงสร้างของอาคาร ซึ่งอาจมีความโดดเด่นหรือรูปแบบที่สะท้อนถึงยุคของศิลปและสถาปัตยกรรม หรืออาจเป็นอาคารที่ยังคงเหลือน้อย หรือเป็นอาคารแห่งแรก ทั้งหมดนี้แสดงถึงแบบอย่างที่ดีที่สุดของยุคนั้น รวมทั้งพิจารณาในเรื่องของสุนทรียภาพ ศิลปกรรม ในหลายเรื่องต้องใช้วิชาการทางด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมมาช่วยเป็นตัวกำหนด

- ปัจจัยทางด้านอายุ เป็นการพิจารณาถึงความเก่าแก่ในทางสากลนิยม กำหนดอาคารอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไปเป็นอาคารเก่า แต่ประเทศไทยไม่ได้กำหนดไว้เนื่องจากเกณฑ์ในการเป็นโบราณสถานตามพระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปะวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมพ.ศ.2535 ซึ่งคำนิยามไม่ได้กล่าวไว้ชัดเจนในเรื่องอายุจำนวนกี่ปีถึงจะเป็นโบราณสถาน

1) การระบุตำแหน่ง

2) ขั้นการบันทึก Documentation เป็นการถ่ายทอดหรือการแปลงคุณค่าความสำคัญลงในเอกสารซึ่งมีความจำเป็นต่อการบริหารจัดการในอนาคต เช่น การบันทึกด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ การบันทึกทางสถาปัตยกรรม

3) ขั้นการประเมิน Assessment เป็นขั้นตอนก่อนการตัดสินใจว่าจะอนุรักษ์ หรือพัฒนาอย่างไร โดยส่วนใหญ่จะพิจารณาจาก 2 ปัจจัย ประกอบด้วย

3.1) ปัจจัยที่ 1 คุณภาพของอาคารที่มีคุณค่า คือ ระดับของความแท้ ดังนั้นการรักษา คือ การคงความแท้ที่พิจารณาจากลักษณะ 4 ประการ กล่าวคือ วัสดุ รูปแบบ วิธีการก่อสร้าง สภาพโดยรอบ

3.2) ปัจจัยที่ 2 ความเสี่ยงต่อการสูญสลาย (Integrity) คือ ระดับบูรณภาพพิจารณาจากปัจจัย 2 ประการ คือ

3.2.1) การรักษาองค์รวม (Wholeness) โดยพิจารณาว่าของเดิมยังอยู่ครบมากเพียงใด

3.2.2) การไม่ถูกรบกวน (Intactness) โดยพิจารณาว่ามีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการรักษา (Treatment) เป็นขั้นตอนของการนำเอาคุณค่าและบูรณภาพที่ได้จากขั้นตอนของการระบุมัตตสันใจเลือกแนวทางการอนุรักษ์ ซึ่งประกอบด้วย 7 วิธี ได้แก่

1) การป้องกัน (protection) เป็นการหยุดการเสื่อมสลายโดยไม่รบกวนแปลงโดยส่วนใหญ่ใช้กับแหล่งโบราณคดีที่มีความสำคัญสูงและอ่อนไหวต่อการเสื่อมสลาย

2) การสงวนรักษา (preservation) เป็นการรักษาของเดิมเท่าที่มีอยู่และป้องกันมิให้เสื่อมโดยทั่วไปมักใช้กับอาคารหรือแหล่งที่มีความสำคัญสูงและไม่สามารถต่อเติมได้ซึ่งส่วนที่ป้องกันต้องแสดงถึงความแตกต่างให้ชัดเจน

3) การบูรณะ (restoration) เป็นการนำกลับสู่สภาพเดิมอย่างที่เคยเป็นมาแต่จะต้องพิจารณาถึงประเด็นสำคัญในเรื่องของหลักฐานที่พิสูจน์ได้และ สภาพเดิมที่อาจมีหลายยุคสมัย

4) การฟื้นฟู (rehabilitation) เป็นการบอกแล้วนะส่วนที่มีคุณค่าและนำอาคารกลับมาใช้สอยใหม่บางครั้งเรียกรวีนีว่าการปรับการใช้สอย (Adaptive Reused)

5) การสร้างขึ้นใหม่ (reconstruction) เป็นการสร้างอาคารขึ้นใหม่ให้เหมือนเดิมของเดิมที่สูญหายไปแล้วอาจด้วยสาเหตุจากภัยพิบัติ มักดำเนินการกับอาคารที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ความรู้สึกหรือมีความสำคัญต่อองค์ประกอบของเมืองสูง จึงต้องสร้างบนพื้นที่เดิม ขนาดเท่าเดิม ใช้เทคนิคดั้งเดิม และที่สำคัญที่สุดคือ ต้องมีหลักฐานของเดิมที่เพียงพอจะดำเนินการสร้างใหม่ได้

6) การย้ายที่ตั้ง (relocation) เป็นการย้ายอาคารจากที่เดิมไปยังที่ ตั้งใหม่เนื่องจากที่ตั้งเดิมอาจถูกรบกวน หรือมีเงื่อนไขอื่น อาทิ การถูกเวนคืน หรือสภาพโดยรอบได้ถูกทำลายไปแล้ว

7) การสื่อความหมาย (interpretation) เป็นการนำเสนอคุณค่า ความสำคัญโดยไม่ดำเนินการกับอาคาร

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการนำมาปฏิบัติ (Implementation) ในขั้นตอนของการปฏิบัติมีสองลักษณะ คือ กรอบและโอกาสเกี่ยวข้องกับเรื่องของแผนและโครงการ กฎหมายและงบประมาณ กับกลไกในการนำมาปฏิบัติเกี่ยวข้องกับเรื่องของการกลั่นกรองแนวทางการพัฒนา และการบูรณะซ่อมแซม

1) กรอบและโอกาส แผนและโครงการอนุรักษ์ สามารถดำเนินการได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

1.1) แยกเป็นแผนอนุรักษ์ต่างหาก แต่ต้องมีส่วนที่รับผิดชอบดำเนินการ และติดตามผล

1.2) ผนวกเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาท้องถิ่น ต้องทำแบบบูรณาการโดยให้การอนุรักษ์เป็นส่วนหนึ่ง หรือเป็นหนึ่งในวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาจะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์เมืองเก่าจะเกี่ยวข้องกับงานโครงสร้างพื้นฐาน การควบคุมอาคาร การศึกษา และการพัฒนาชุมชน

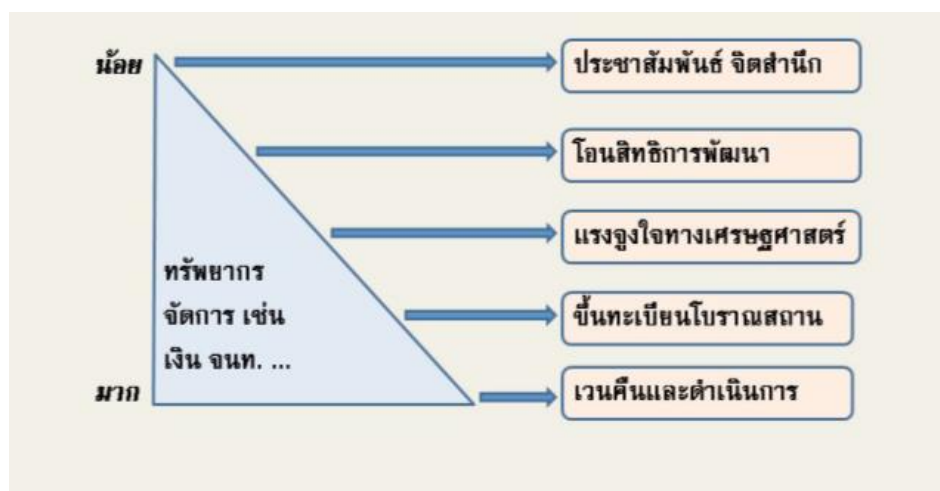
2) กฎหมาย สามารถแยกการดำเนินการได้เป็น 2 ระดับ คือ

2.1) ส่วนกลางควรทำหน้าที่เพื่อระบุ (Identification) โดยแจ้งว่าอาคารหรือแหล่งที่มีคุณค่าในเมืองเก่า มีความสำคัญ ซึ่งการดำเนินการในส่วนนี้จะไม่เกี่ยวข้องกับการรอนสิทธิ

2.2) ท้องถิ่น จะต้องทำหน้าที่เพื่อปกป้อง (Protection) เช่น การห้ามรื้อถอน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรอนสิทธิระดับของการคุ้มครองนั้นจะแยกตามระดับความสำคัญของอาคาร โดย สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ

- อาคารสำคัญ ในเรื่องของการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน
- อาคารอื่นๆ อาจใช้ข้อกำหนดทางผังเมือง หรือข้อกำหนดภายใต้กฎหมายควบคุมอาคาร หรือการประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ในการควบคุมได้
- องค์ประกอบของอาคาร ท้องถิ่นสามารถออกประกาศโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2552 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2543 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2550

3) งบประมาณ ในแต่ละพื้นที่เมือง จะต้องมีการพิจารณาทรัพยากรทางด้านงบประมาณว่ามีทรัพยากรมากน้อยเพียงไร และเลือกดำเนินการ

ภาพที่ 6 ขั้นตอนแสดงกระบวนการวางแผนอนุรักษ์เมืองเก่า

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554

4) กลไก

4.1) การตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองที่มีความเป็นวิชาการสูง เพื่อให้ข้อมูลหรือแทรกแซงการตัดสินใจของผู้บริหาร รูปแบบของคณะกรรมการจะทำให้เกิดความยืดหยุ่นมากกว่าการใช้กฎหมาย เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้พัฒนาและชุมชนได้นำเสนอความต้องการ โดยมีกรรมการเป็นผู้ตัดสินพร้อมเหตุผลตามเกณฑ์ และให้อุทธรณ์ได้ในระยะเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ คณะกรรมการอาจใช้แนวทางการพัฒนาเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจได้ คณะกรรมการกลั่นกรองอาจแบ่งเป็นระดับต่างๆ ดังนี้

- กรรมการที่ปรึกษาระดับชาติ: ทบทวนโครงการที่มีผลกระทบ
- กรรมการกลั่นกรองระดับชาติ: พิจารณาโครงการของรัฐทุกโครงการ
- กรรมการกลั่นกรองระดับจังหวัด: พิจารณาโครงการในระดับจังหวัด
- กรรมการท้องถิ่น: พิจารณาโครงการของท้องถิ่น
- กรรมการชุมชน: เป็นส่วนหนึ่งของกรรมการท้องถิ่น เป็นผู้ประสานงานกรณีมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น

4.2) แนวทางการพัฒนาอาคาร จะใช้กับอาคารที่จะสร้างใหม่ (Infill) และอาคารอื่นๆ ที่มีอาคารที่มีคุณค่าต้องทำตามวิธีการอนุรักษ์ตามคุณค่าที่ประเมิน ซึ่งส่วนนี้มักไม่มีการควบคุมตามกฎหมาย แต่ใช้เป็นเอกสารอ้างอิงในรายละเอียดใน

กระบวนการกลั่นกรอง แนวทางการพัฒนาอาคารมีข้อพิจารณา 2 ประการ คือ รูปแบบการพัฒนา และองค์ประกอบอาคารที่จะกำหนดแนวทางรูปแบบการพัฒนาอาคารใหม่สามารถสรุปได้ 5 ทางเลือก คือ

- สร้างเหมือนอาคารเดิมที่รื้อไปแล้ว (Copy Original)
- สร้างเหมือนอาคารข้างเคียง (Copy Adjacent)
- เคารพองค์ประกอบอาคารในพื้นที่ (Keep Harmony)
- ออกแบบใหม่โดยใช้บริบทอาคารเก่า (Contextual)
- ทำให้แตกต่างโดยสิ้นเชิง (Contrast)

4.3) แรงจูงใจ สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบแต่ยังไม่เคยมีการดำเนินการในประเทศไทย อาทิ การให้เงินสมทบซ่อมแซม (Matching grant) กรณีเป็นอาคารที่มีคุณค่าโดยทั่วไป (Common Heritage) การนำค่าฟื้นฟูอาคารมาหักภาษีโดยตรง (Rehabilitation Tax Credit) เก็บภาษีทรัพย์สินคงที่ (Property Tax Abatement) การไม่คิดภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ในการซ่อมแซม การยกเว้นภาษีมรดก การลดหย่อนภาษีจากการบริจาคเพื่อการอนุรักษ์ การโอนส่วนของอาคารที่มีคุณค่าให้องค์กรดูแล (Easement) กรณีที่เป็นอาคารที่ขึ้นทะเบียน เป็นต้น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว การรักษาคุณค่าและการควบคุมการเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณ โดยต้องคำนึงถึงการดำรงอยู่ของคุณค่าทางวัฒนธรรมไม่ให้สูญหาย นำไปสู่การดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนเมืองดั้งเดิมให้เหมาะสม

การกำหนดแนวทางการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพในเมืองเก่าหรือเมืองมรดกทางวัฒนธรรมนั้น Fileden (1993) ได้กำหนดหลักการสำคัญในการออกแบบสิ่งก่อสร้างทดแทนว่า การออกแบบอาคารใหม่หรือโครงสร้างหรือส่วนต่อเติมนั้น ควรมีพื้นฐานมาจากการวิเคราะห์ที่ชัดเจนและเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของเนื้อเมือง และหน้าที่ใช้สอย และการประยุกต์ใช้หลักการของการออกแบบชุมชนเมืองและความงามของเมือง โดยในส่วนของอาคารเก่าควรมีการกำหนดมาตรการการควบคุมการพัฒนาที่มีมากเกินไปด้วยการกำหนดขนาดและรูปแบบอาคาร การจำกัดปริมาณการจราจร และการจัดเตรียมโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม

สำหรับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในประเทศไทยนั้น นิจ หิญชีระนันท์ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาและการก่อสร้างเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปกรรมในเมืองไว้ว่าควรคำนึงถึง (1) การออกแบบสถาปัตยกรรมให้มีความกลมกลืนกับอาคารข้างเคียง (2) การควบคุมความสูงไม่ให้บดบัง

หรือซ่อมอาคารเดิม รวมถึงเสาไฟฟ้า เสาโทรเลข (3) การควบคุมลักษณะภายนอกของอาคาร (4) การบำรุงรักษาให้อาคารและสภาพแวดล้อมดำรงคุณค่าอยู่เสมอ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555, น. 3-4)

อนึ่งในการกำหนดแนวทางการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพภายในพื้นที่เมืองเก่านั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพิจารณาถึงแนวคิดและหลักการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านชุมชนเก่าเป็นสำคัญ ทั้งนี้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ม.ป.ป.), น. 22-23) ได้กำหนดหลักการในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนเก่าไว้ 6 ประการ ได้แก่ (1) การรักษาคุณค่า (2) การรักษาคุณภาพ (3) การควบคุมการเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณ (4) ความเชื่อมโยง (5) ความสมดุล และ (6) เงื่อนไขของเวลา ทั้งนี้ประเด็นสำคัญที่สะท้อนผ่านหลักการดังกล่าวและส่งผลต่อการพัฒนาแนวทางการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพนั้นก็คือการรักษาคุณค่าและการควบคุมการเปลี่ยนแปลงเชิงปริมาณ ที่ต้องคำนึงถึงการดำรงอยู่ของคุณค่าทางวัฒนธรรมภายในย่านชุมชนเก่าไม่ให้สูญหาย

ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดในการพยายามรักษาคุณค่า ตลอดจนลักษณะกายภาพแบบดั้งเดิมของเมืองนั้นเป็นไปตามแนวคิดภายใต้ The Nara Document on Authenticity ซึ่งเป็นเอกสารที่สภาโบราณสถานระหว่างประเทศกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์หาคุณค่า (Value) และความแท้ (authenticity) ของมรดกทางวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่การดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนเมืองดั้งเดิมที่เหมาะสม โดยภายใต้แนวคิดดังกล่าวนี้ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง ฝีมือช่าง รูปแบบ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

สำหรับในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น บุญยษฐภักดิ์ อเนกสุข (2557, น. 240) ได้กล่าวเพิ่มเติมถึงแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอีกว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมีมาตรฐานเกี่ยวกับความหนาแน่นของสิ่งปลูกสร้างในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงมีมาตรฐานการห้ามออกแบบหรือปลูกสร้างอาคารที่ขัดแย้งและหรือสร้างความแปลกปลอมให้กับโบราณสถานหรือวัฒนธรรมในชุมชน ตลอดจนควรมีการทำป้ายบอกทางหรือเครื่องมือในการสื่อความหมายเพื่อเป็นการให้ข้อมูลรายละเอียดทางวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว

ด้วยเหตุนี้จากแนวคิดข้างต้นจึงอาจกล่าวสรุปได้ว่า การกำหนดมาตรการเพื่อควบคุมสิ่งก่อสร้างไม่ให้ขัดแย้งกับมรดกทางวัฒนธรรม ตลอดจนภูมิทัศน์ดั้งเดิมให้มีความสวยงามถือเป็นแนวคิดสำคัญในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพภายในชุมชนดั้งเดิม ทั้งในมิติการอนุรักษ์และการท่องเที่ยว

สำหรับแผนการพัฒนาเมืองเก่านั้น คณะกรรมการผู้ดำเนินการและสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก็ได้มีแนวคิดในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและระบบกายภาพภายในพื้นที่เขตเมืองเก่าไว้เบื้องต้นเช่นกัน หากแต่แนวทางดังกล่าวเป็นแนวทางกว้างๆ ที่ไม่

ระบุรายละเอียดในการปรับปรุงหรือวิธีแก้ไขที่ชัดเจนมากนัก ตัวอย่างเช่น ในการจัดทำขอบเขตเมืองเก่าแพร่ คณะกรรมการและสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2555, น. 18) ได้กำหนดแนวทางในการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพไว้เป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ กล่าวคือ

1) ขยายบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าระดับเมือง ในการดูแลมิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่กระทบต่อลักษณะกายภาพที่สำคัญของสิ่งก่อสร้างในย่านเมืองเก่า และส่งเสริมให้มีการบำรุงรักษาสภาพภายนอกของอาคารอย่างต่อเนื่อง โดยเลือกใช้วัสดุที่มีลักษณะคล้ายหรือสอดคล้องกับของเดิมมากที่สุด หรือส่งเสริมให้มีการนำวัสดุของเดิมกลับมาใช้ประโยชน์มากที่สุด

2) รักษาสภาพแวดล้อมโดยกำหนดความสูง สัดส่วนพื้นที่ว่าง ขนาด ลักษณะ รูปทรง ฯลฯ ของอาคารให้สอดคล้องและกลมกลืนหรือไม่ทำลายแหล่งโบราณสถานในพื้นที่ โดยพิจารณาการใช้วัสดุและสีของอาคารเพื่อสร้างบรรยากาศการเข้ามาถึงบริเวณสำคัญของเขตพื้นที่เมืองเก่า

- จำกัดการก่อสร้างลานจอดรถขนาดใหญ่ซึ่งเป็นมลภาวะทางสายตาที่ขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมเมืองเก่า

- สร้างเส้นทางต่อเนื่องระหว่างตำแหน่งองค์ประกอบเมือง โบราณสถาน และพื้นที่เปิดโล่งในเมือง โดยจัดให้มีทางคนเดิน จักรยาน หรือยานพาหนะขนาดเล็ก

- จัดทางคนเดินที่ปลอดภัย พร้อมอุปกรณ์สาธารณูปโภคอำนวยความสะดวก เช่น โคมไฟ ม้านั่ง ถังขยะ ป้ายบอกทาง ฯลฯ

- พิจารณาการวางข้อกำหนดความสูงและแนวถอยร่นอาคาร รวมทั้งขนาดมวลอาคาร เพื่อรักษาสัดส่วนที่เหมาะสมของขนาดอาคารที่ไม่ทำลายแหล่งโบราณสถานในพื้นที่

- พิจารณาการใช้วัสดุและสีของอาคาร เพื่อส่งเสริมบรรยากาศในเขตพื้นที่เมืองเก่า

- พิจารณาการใช้ประโยชน์อาคารเก่าที่ยังคงสภาพ หรือสามารถฟื้นฟูได้ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการท่องเที่ยว

- แนวถนนที่สร้างทับอยู่บนแนวกำแพงเมืองหรือคูเมืองเดิม ควรมีสัญลักษณ์แสดงถึงสิ่งก่อสร้างในอดีต สร้างตำแหน่งจุดหมายที่ตำแหน่งประตูเมืองเดิม หรือป้ายชื่อที่สื่อความหมายถึงแนวกำแพงเมืองหรือคูเมืองเดิม

สำหรับชุมชนดั้งเดิมอื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ภายในเขตพื้นที่เมืองเก่านั้น สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ([ม.ป.ป.], น. 24-31) ก็ได้กำหนดกรอบแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพภายในเขตชุมชนดั้งเดิมไว้ อาทิ

1) การรักษาองค์ประกอบที่สำคัญของเมือง โดยพยายามรักษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนมวลอาคารและระยะที่โล่งภายในชุมชน

2) การรักษารูปทรงและลักษณะกายภาพทั้งภายในและภายนอกอาคาร ซึ่งได้แก่ โครงสร้าง อาคาร ปริมาตร รูปแบบ สัดส่วน วัสดุ สี และการประดับตกแต่ง

3) การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ย่านชุมชนเก่ากับบริบทแวดล้อม ทั้งธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น

4) การรักษาประโยชน์ใช้สอย กิจกรรมในย่านชุมชนเก่าให้หลากหลาย และต่อเนื่องตามช่วงเวลาและยุคสมัย

5) การสืบทอดประเพณี ภูมิปัญญาและคุณค่าของสถานที่ เพื่อนำไปสู่การคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของสถานที่ของย่านชุมชนเก่า

6) การออกแบบสถาปัตยกรรมใหม่ หรือการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเก่า ลักษณะของสถาปัตยกรรมร่วมสมัยควรคำนึงถึงความเชื่อมโยงเชิงที่ว่างกับโครงสร้างเดิมของย่านชุมชนเก่าและบริบทโดยรอบ โดยสถาปัตยกรรมสมัยใหม่สามารถแสดงออกถึงลักษณะเฉพาะแห่งการออกแบบของสถาปนิกได้ โดยมีสัดส่วนและลักษณะทางกายภาพที่กลมกลืนไปกับบริบทเดิม

ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการกำหนดแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพภายในชุมชนดั้งเดิมของประเทศไทย คือ การประกาศเทศบัญญัติ เรื่อง “การกำหนดประเภท ลักษณะ แบบ รูปทรง ระยะหรือระดับของอาคาร และห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภท ในท้องที่เทศบาลตำบลเชียงคาน” ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนดั้งเดิม โดยเทศบัญญัติฉบับนี้ได้มีการกำหนดเงื่อนไขการก่อสร้างและดัดแปลงอาคารภายในพื้นที่หลายประการ อาทิ การกำหนดสีหลังคาให้เป็นโทนสีน้ำตาล เทา ขาว หรือสีของวัสดุธรรมชาติ การกำหนดสีนอกอาคารให้เป็นสีโทนธรรมชาติตามวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น สีอิฐ สีน้ำตาล สีครีม การกำหนดองค์ประกอบและส่วนประดับทางสถาปัตยกรรมที่กลมกลืนกับอาคารไม้เก่าที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นต้น

Guidelines for Envelop Control Sites ของประเทศสิงคโปร์ ถือเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการกำหนดมาตรการในการควบคุมและดูแลการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบกายภาพภายในเมืองดั้งเดิม ไม่ว่าจะเป็นอาคารดั้งเดิม อาคารของกลุ่มคนที่เข้ามาอยู่อาศัยใหม่ พื้นที่สาธารณะ องค์ประกอบต่าง ๆ ของเมือง ลักษณะการใช้ที่ดิน หรือแม้กระทั่งลักษณะของป้ายประกาศภายในพื้นที่ ทั้งนี้ประเทศสิงคโปร์ได้ใช้แนวคิดการอนุรักษ์กลุ่มอาคารและย่านชุมชนดั้งเดิมคือ 3R : Maximum Retention, Sensitive Restoration และ Careful Repair (Urban Redevelopment Authority, 2011, น.17)

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนและมีความใกล้เคียงกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมของพื้นที่กรณีศึกษา คือ การกำหนดแนวทางการปรับปรุงการก่อสร้างองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมภายในเมืองหลวงพระบาง ซึ่งเป็นเมืองมรดกโลก ทั้งนี้ได้มีการประกาศข้อบังคับเพื่อควบคุมและรักษามรดก

ทางสถาปัตยกรรมตลอดจนสภาพภูมิทัศน์ของเมืองตามแนวเขตการใช้ที่ดิน โดยแนวคิดในการออกแบบและปรับปรุงก่อสร้างคือ ความพยายามในการรักษาความกลมกลืนของลักษณะทางกายภาพใหม่ให้กลมกลืนกับองค์ประกอบเมืองเดิมเพื่อปกป้องรักษาสภาพภูมิทัศน์ดั้งเดิมของเมือง (ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง, 2546, น.120)

อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่าแนวคิดดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงกรอบที่ใช้ในการดำเนินงานเท่านั้น ในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงหรือก่อสร้างองค์ประกอบทางกายภาพภายในชุมชนดั้งเดิม ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี นั้น ยังจำเป็นต้องมีการศึกษาและพัฒนาคู่มือการออกแบบหรือรูปแบบที่เหมาะสมอีกครั้งหนึ่งโดยในการดำเนินการจัดทำจำเป็นต้องพิจารณาลักษณะของชุมชนในมิติต่าง ๆ ร่วมกับวัตถุประสงค์ของการก่อสร้างหรือการออกแบบ เพื่อให้องค์ประกอบกายภาพที่เกิดขึ้นมีความสอดคล้องและกลมกลืนกับบริบทของพื้นที่และตอบรับการใช้อย่างแท้จริง

สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น การกำหนดแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่แหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น หากแต่ยังต้องหมายรวมถึงองค์ประกอบทางกายภาพอื่น ๆ ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวอีกด้วย ด้วยเหตุนี้เพื่อเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมภายในชุมชนควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ การจัดทำแนวทางการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับและสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นประเด็นที่สำคัญประเด็นหนึ่งที่มีความจำเป็นต้องมีการจัดทำแนวทางไว้อย่างชัดเจน

ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเพื่อให้คงอยู่เดิมของอัตลักษณ์ การเปลี่ยนแปลงและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพภายในเขตอนุรักษ์เพื่อเป็นอนุรักษ์และคุ้มครองโบราณสถาน จึงก่อให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง

2.3.1 กฎบัตรบูรา (Burra Charter)

กฎบัตรบูรา (Burra Charter) ถือเป็นกฎบัตรระหว่างประเทศกฎบัตรหนึ่งที่ประเทศนอกทวีปยุโรปนิยมนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรม โดยมีความแตกต่างจากกฎบัตรเวนิสในประเด็นสำคัญที่มีการขยายขอบเขตจากการอนุรักษ์จากโบราณสถานมาครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและมุ่งเน้นการคุณค่าของแหล่งประวัติศาสตร์ต่าง ๆ (ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจฤติ, 2552, น.16-17)

กฎบัตรบูรา¹ (the Burra Charter ; Australia ICOMOS Burra Charter) จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1979 ที่เมืองบูรา ประเทศออสเตรเลีย ได้รับการปรับปรุงแก้ไขครั้งล่าสุดในปี ค.ศ. 2013) โดยเป็นผลจากการประชุมสมัชชานานาชาติว่าด้วยการดูแลอนุสรณ์สถานและแหล่ง

¹ Australia ICOMOS. (2013). the Burra Charter. Retrieved March 12, 2019, from <https://australia.icomos.org/wp-content/uploads/The-Burra-Charter-2013-Adopted-31.10.2013.pdf>

โบราณคดี (ICOMOS) ซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพทางมรดกวัฒนธรรมในระดับสากล มีเป้าหมายการทำงานเพื่อการอนุรักษ์และปกป้องคุ้มครองโบราณสถานในลักษณะขององค์กรอิสระ โดยมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการของยูเนสโกและคณะกรรมการมรดกโลก ในหลักการและวิธีการเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในสถานที่ขึ้นพื้นฐาน

กฎบัตรบูรา ได้กำหนดกระบวนการอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมว่าประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ จำนวน 10 ขั้นตอน โดยสามารถแบ่งขั้นตอนดังกล่าวเป็นช่วงของการทำงานได้ 3 ช่วง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 การทำความเข้าใจความสำคัญของพื้นที่ (understand significance) ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ

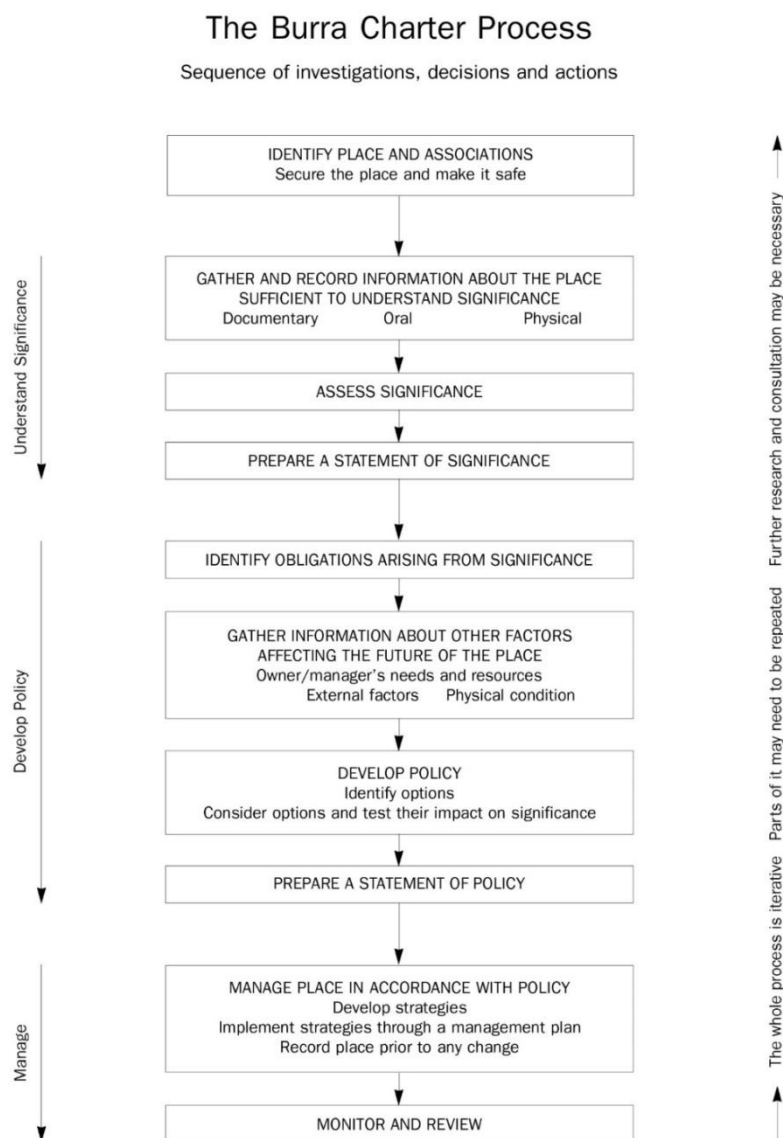
- การระบุพื้นที่และส่วนเกี่ยวเนื่อง (Identify Place and Associations)
- การรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของพื้นที่ (Gather and Record Information about the Place Sufficient to Understand Significance)
- การประเมินความสำคัญ (Assess Significance)

ช่วงที่ 2 การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์ (develop policy) ประกอบด้วย

- การจัดเตรียมคำอธิบายเรื่องความสำคัญ (Prepare a Statement of Significance)
- การระบุภาระผูกพันที่เกิดขึ้นจากความสำคัญ (Identify Obligations Arising from Significance)
- การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อสถานที่ในอนาคต (Gathering Information about Other Factors Affecting the Future of the Place)
- การพัฒนานโยบาย (Develop Policy)
- การจัดเตรียมคำอธิบายของนโยบาย (Prepare a Statement of Policy)

ช่วงที่ 3 การบริหารจัดการนโยบายการอนุรักษ์ (management) ประกอบด้วย

- การบริหารจัดการพื้นที่ตามนโยบายที่กำหนด (Manage Place in Accordance with Policy)
- การติดตามและทบทวนนโยบาย (Monitor and Review)

ภาพที่ 7 แสดงแนวทางการดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมตามแนวคิดของ Burra Charter
ที่มา : Australia Icomos, 1999

นอกจากนี้กฎบัตรบูรา ยังได้ถือพิจารณาแบ่งคุณค่าของอาคารเป็น 4 หมวดหมู่ ที่สะท้อนให้เป็นถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและกลุ่มชาติพันธุ์

- 1) คุณค่าทางด้านสุนทรียภาพ (Aesthetic value)
- 2) คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ (Historic value)
- 3) คุณค่าทางด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific value)
- 4) คุณค่าทางด้านสังคม (Social value)

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง หรือคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยว และกระบวนการบริหารจัดการ

2.4.1 ความหมายองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง

จุดหมายปลายทาง (Destination) หมายถึง อาณาเขตทางภูมิศาสตร์ (geographical territory) ที่ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ทั้งนี้จุดหมายปลายทางเป็นคำศัพท์ที่มีหลายมาตราส่วน ในบางกรณีคำว่าจุดหมายปลายทางอาจครอบคลุมทั้งประเทศ ภูมิภาค แต่ในกรณีก็อาจหมายถึงพื้นที่ท่องเที่ยวขนาดเล็ก เช่น หมู่บ้าน เมือง หรือแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะได้ (Rahul, P. et al., 2015, น. 126-127)

องค์ประกอบมูลฐานที่สำคัญของจุดหมายปลายทางที่ส่งผลกระทบต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ (UNWTO, 2007 อ้างถึงใน Rahul, P. et al., 2015, น.126-127) ได้แก่

- 1) แหล่งท่องเที่ยว (Attraction)
- 2) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)
- 3) การเข้าถึง (Accessibility)
- 4) ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource)
- 5) ภาพลักษณ์ของจุดหมายปลายทาง (Image and Character)
- 6) ราคา (Price)

ท่ามกลางการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้จุดหมายปลายทางหลายแห่งได้จัดตั้งองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง หรือ Destination Management Organization ขึ้น เพื่อให้องค์ประกอบของจุดหมายปลายทางได้รับการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวภายในจุดหมายปลายทางในท้ายที่สุด

องค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง หมายถึง องค์กรหรือกลุ่มคนที่จัดตั้งขึ้นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อดำเนินการจัดการจุดหมายปลายทาง ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีการให้นิยามเกี่ยวกับการจัดการจุดหมายปลายทาง (Destination Management) ที่แตกต่างกัน ดังสรุปได้ 2 ลักษณะ

- 1) การจัดการจุดหมายปลายทาง หมายถึง การจัดทำและบริหารจัดการแผนที่ได้รับการกำหนดขึ้นเพื่อจัดการห่วงโซ่คุณค่าทางการท่องเที่ยว (Asean Small Business Competitiveness, [n.d.], น. 5) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการได้แก่

วัตถุดิบ (Source), ผลิตภัณท์ (Production), และการตลาด (Marketing) (Asean Small Business Competitiveness, [n.d.],น. 10)

2) การจัดการจุดหมายปลายทาง หมายถึง การบริหารจัดการองค์ประกอบมูลฐานของจุดหมายปลายทาง โดยการร่วมมือกันของหน่วยงานและการทำงานต่างๆ ที่มีความสนใจร่วมกันเพื่อมุ่งสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนด (UNWTO, 2007,น. 2)

อย่างไรก็ตาม จากลักษณะนิยามเกี่ยวกับจัดการจุดหมายปลายทางข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดการจุดหมายปลายทางเป็นการจัดการที่ต้องสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมาก ซึ่งถือเป็นความท้าทายหนึ่งในการจัดการจุดหมายปลายทาง (Asean Small Business Competitiveness, [n.d.]: 7) ทั้งนี้ได้มีการจำแนกกลุ่มของผู้มีส่วนได้เสียภายในจุดหมายปลายทางไว้แตกต่างกัน อาทิ Glenn McCartney (2013,น.134) ได้จำแนกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมการท่องเที่ยวออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่

- 1) นักท่องเที่ยว
- 2) หน่วยงานภาครัฐ
- 3) หน่วยงานภาคเอกชนและนักลงทุน
- 4) ผู้ให้บริการด้านการคมนาคมและที่พัก
- 5) หน่วยงานการตัวกลางด้านการท่องเที่ยว
- 6) ชุมชน

หรือ Rahul, P. et al. (2015,น.135) ที่จำแนกผู้มีส่วนได้เสียภายในจุดหมายปลายทางออกเป็น 8 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยว
- 2) ผู้จัดการกิจกรรม
- 3) นักการเมืองท้องถิ่น
- 4) ผู้จัดการโรงแรม
- 6) ผู้จัดการศูนย์การประชุม
- 7) ประธานสภาหอการค้า
- 8) ผู้บริหาร DMO
- 9) ประธาน DMO

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การจัดการจุดหมายปลายทางเป็นการดำเนินการในลักษณะของการบูรณาการการทำงานของกลุ่มต่างๆ เข้าด้วย

กรมการท่องเที่ยวได้ให้ความหมายขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง ในนามของคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวว่าคือ องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อบูรณาการการจัดทำแผนบริหาร

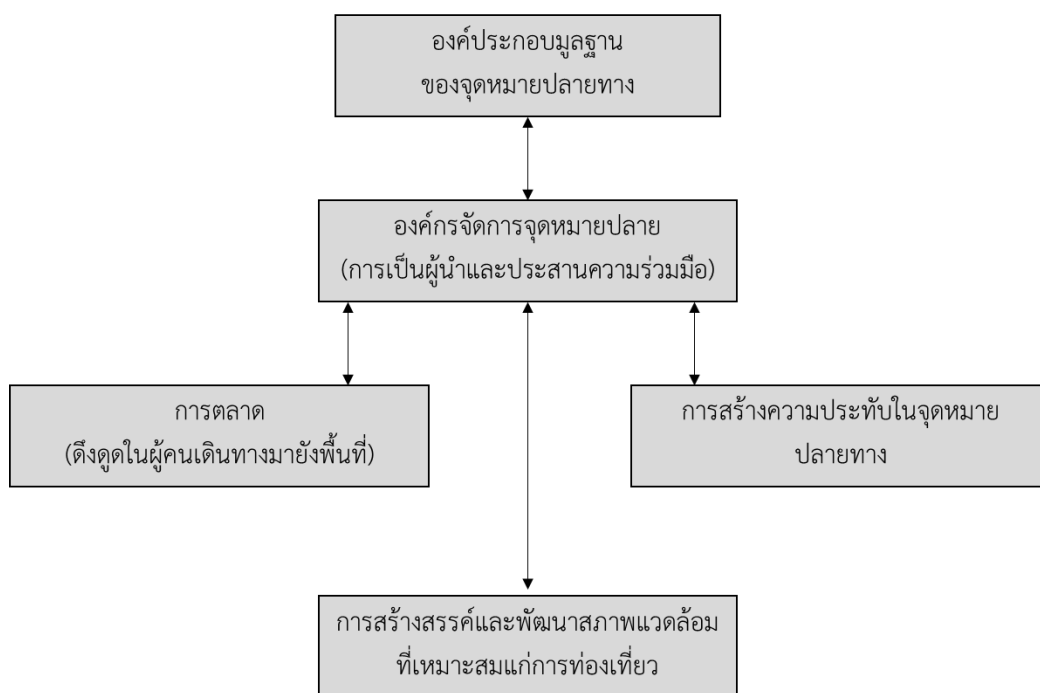
จัดการแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการบริหารจัดการ และพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.], น. 13) ซึ่งคล้ายคลึงกับ KRASIMIR ALEKSANDROV (2014); Katarzyna Klimek (2013: 30); and UNWTO (2007, น. 2) ที่มุ่งเน้นให้องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางมีบทบาทในการเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายใต้กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้น และคล้ายคลึงกับนิยามของ Inkson and Kolb (1998 อ้างถึงใน Rahul, P. et al., 2015, น. 128) ที่ให้ความหมายขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางว่า การรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการที่เป็นการประสานกันอย่างซับซ้อนระหว่างผู้คน วัตถุประสงค์ และเงิน สำหรับใช้สร้างสรรค์และกระจายสินค้าและบริการ

องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางมีหลายระดับขึ้นอยู่กับมาตราส่วนของจุดหมายปลายทาง UNWTO (2007, น. 3) ได้จำแนกองค์กรจัดการจุดหมายปลายทางออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

- 1) องค์กรระดับชาติ (National Tourism Authorities (NTAs) or Organisations (NTOs))
- 2) องค์กรระดับภูมิภาค หรือระดับจังหวัด (Regional, provincial or state DMOs (RTOs))
- 3) องค์กรระดับท้องถิ่น หรือ (Local DMOs) ซึ่งอยู่ในรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, หรือ สมาคมเพื่อการพัฒนาเมือง (City/Town development association (C/TDA)) หรือสมาคมชุมชน (Community-based association (CBA))

2.4.2 บทบาทและหน้าที่ขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง

องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำและผู้ประสานงานในการบริหารจัดการปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ในลักษณะของการจัดทำแผนบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Destination Management Plan : DMP) และผลักดันแผนการดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.]: 15) ทั้งนี้หากพิจารณาจากแนวคิดของ UNWTO (2007: 4-5) จะพบว่า องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางจะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำและผู้ประสานงานใน สามมิติ ได้แก่ 1) การตลาด 2) การส่งเสริมความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว และ 3) การสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทั้งมิติของข้อกำหนดกฎหมาย ระบบภาษี การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการวางแผนและพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

ภาพที่ 8 แสดงบทบาทขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง (ปรับปรุงจาก A Practical Guide to Tourism Destination Management ของ UNWTO (2007))

Gartrell (1994) ได้อธิบายถึงบทบาทที่ชัดเจนขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางไว้ 5 ด้าน ได้แก่

- 1) การประสานการทำงานระหว่างภาคส่วนต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว
- 2) การเป็นผู้นำและสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในชุมชนท้องถิ่น
- 3) การพัฒนาให้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว กิจกรรม และโปรแกรมทางการท่องเที่ยว ตลอดจนภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว ให้น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว
- 4) การอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวผ่านการกำหนดระเบียบหรือข้อบังคับสำหรับนักท่องเที่ยว
- 5) การเป็นตัวหลักในการประสานงาน เพื่อเชื่อมต่อหน่วยงานภายนอก ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังจุดหมายปลายทาง

นอกจากนั้น Morrison, Bruen, and Anderson (1998 อ้างถึงใน Rahul, P. et al., 2015,น.130) ยังจำแนกบทบาทสำคัญขององค์กรจุดหมายปลายทางออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

- 1) บทบาทในการขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจ โดยการเพิ่มรายได้ การจ้างงาน และการเพิ่มการได้รับภาษีเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในท้องถิ่น
- 2) บทบาทในการเป็นนักรการตลาดในท้องถิ่น
- 3) บทบาทในการประสานงานภาคส่วนธุรกิจ
- 4) บทบาทในการตัวแทนของสาธารณะ ซึ่งครอบคลุมการทำธุรกิจให้ถูกต้อง หรือการปกป้องนักท่องเที่ยว
- 5) บทบาทในการสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชน โดยการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

ทั้งนี้ จากการศึกษาของ Irena Bosnić, Dejan Tubić, Jelena Stanišić (2014,น.157) พบว่ามาตราส่วนขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางมีผลต่อบทบาทขององค์กรด้วยกัน ดังแสดงให้เห็นในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงบทบาทและความรับผิดชอบขององค์กรบริหารจัดการจุดหมายปลายทางในแต่ละระดับ

บทบาทและความรับผิดชอบ	ระดับชาติ	ระดับภูมิภาค	ระดับท้องถิ่น
การส่งเสริมและจัดทำแบรนด์และภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	✓	✓	
การสนับสนุนผู้ประกอบการ	✓	✓	✓
การเก็บรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูล	✓	✓	✓
การอำนวยความสะดวกในการจองสถานที่			✓
การประสานงานและการบริหารจัดการ			✓
การให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวและการจอง			✓
การศึกษาและฝึกทักษะ		✓	✓
การให้คำปรึกษาทางด้านธุรกิจ		✓	✓
การให้ความช่วยเหลือเหลือการพัฒนาผลิตภัณฑ์		✓	✓
การพัฒนาและบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว			✓
การพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว			✓
กลยุทธ์ การวิจัย และการพัฒนา	✓	✓	✓

ที่มา : Irena Bosnić, Dejan Tubić, Jelena Stanišić, 2014,น.157

จากบทบาทต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าองค์กรจัดการจุดหมายปลายทางเป็นองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมาก ทั้งภายในและภายนอก โดยจะเห็นว่าบทบาทดังกล่าวนี้เป็นบทบาทที่สำคัญขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางในการประสาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ (KRASIMIR ALEKSANDROV, 2014) ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าการจัดการปลายทางก็คือ การจัดการความร่วมมือท่ามกลางความแตกต่างกันในด้านต่างๆ (UNWTO, 2013) ทั้งนี้เมื่อจำแนกบทบาทขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางกับจุดหมายที่องค์กรมีปฏิสัมพันธ์ได้ 2 ลักษณะ(Presenza, Sheehan, and Ritchie, (2005) อ้างถึงใน Rahul, P. et al., 2015,น.130) กล่าวคือ

1) บทบาทการพัฒนาการตลาดภายนอก (external marketing development; EMD)

2) บทบาทการพัฒนาภายในจุดหมายปลายทาง (internal marketing development; IDD)

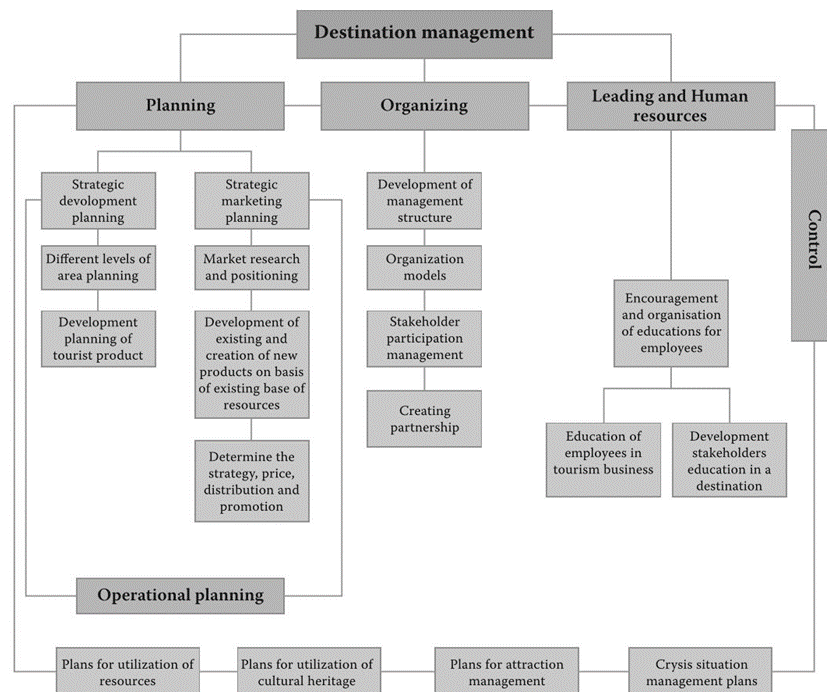
โดยจากการจำแนกบทบาทลักษณะดังกล่าวสามารถสรุปลักษณะหน้าที่และกิจกรรมขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงบทบาทและหน้าที่ขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง

บทบาท	หน้าที่และกิจกรรม
บทบาทการพัฒนาการตลาดภายนอก	จัดการการขายจุดหมายปลายทางและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวต่างๆ อาทิ การดำเนินการตลาดผ่านทางเว็บไซต์ (Web-Marketing) การโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ, การจัดแฟมทริป (Familiarisation Tours) การขายตรง, การขายทางอีเมล, การร่วมมือกับบริษัทหรือองค์กรต่างๆ, การจัดกิจกรรม การประชุมหรืองานเทศกาลต่างๆ
บทบาทการพัฒนาภายในจุดหมายปลายทาง	กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาจุดหมายปลายทาง ยกเว้นกิจกรรมทางการตลาด เช่น การบริการและการจัดการนักท่องเที่ยว, การวัดและประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว, การวิจัยเพื่อพัฒนาและช่วยเหลือผู้มีส่วนได้เสียทางการท่องเที่ยวภายในจุดหมายปลายทาง การพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์, การอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน, การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน
บทบาทการจัดการจุดหมายปลายทางในภาพรวม	การประสานความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการบริหารจัดการวิกฤต

ที่มา : Sheehan, L., Presenza, A., and Minguzzi, A.,2007

อนึ่ง กรรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.],น. 16) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางไว้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ร่วมคิด ร่วมกันวางแผน 2) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน 3) ร่วมกันบูรณาการ การใช้ประโยชน์ 4) ร่วมกันติดตามและประเมินผล และ 5) ร่วมกันบำรุงรักษา ซึ่งคล้ายคลึงกันกับการจำแนกหน้าที่องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางของ Irena Bosnić, Dejan Tubić, Jelena Stanišić (2014,น.156) ได้ที่จำแนกไว้ 4 ด้าน ได้แก่ หน้าที่วางแผน หน้าที่จัดการ หน้าที่เกี่ยวกับทรัพยากรบุคคล และหน้าที่ในการควบคุม โดยหน้าที่ด้านต่างๆ มีรายละเอียดดังสรุปในแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 9 แสดงหน้าที่ขององค์กรเพื่อการจัดการจุดหมายปลายทาง

ที่มา : Irena Bosnić, Dejan Tubić, Jelena Stanišić, 2014

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า นอกจากการกำหนดหน้าที่ข้างต้น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้มีกำหนดคณะกรรมการเพื่อการจัดการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังได้มีการกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ซึ่งมีคล้ายคลึงกับองค์กรจัดการจุดหมายปลายทางไว้อีก 4 ด้าน ได้แก่ 1) กำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับนโยบายของประเทศ ของจังหวัด และของพื้นที่ 2) พิจารณาแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว 3) รับทราบผลการดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องการท่องเที่ยว และ 4) ติดตามประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น โดยเป็นที่น่าสนใจว่าหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าวนี้มีความคล้ายคลึงกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางของกรมการท่องเที่ยว

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางเป็นองค์กรที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการควบคุมทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งท่ามกลางการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดขึ้นร่วมกัน องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางจึงเปรียบเสมือน “นักพัฒนาจุดหมายปลายทาง” (KRASIMIR ALEKSANDROV, 2014) โดย Piotr Gryszel (2012) ได้สรุปภารกิจขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

- การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว
- การพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
- การจัดทำกิจกรรม การเผยแพร่การท่องเที่ยว
- การร่วมมือกับสื่อต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
- การบริหารและประสานงานการจัดงานเทศกาลขนาดใหญ่
- การจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยว
- การมีส่วนร่วมกับระดับการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวส่วนภูมิภาค
- การสร้างเครื่องหมายการค้า
- การช่วยผลิต พัฒนา และสนับสนุนผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว
- การจัดงานวิจัย และมีส่วนร่วมในการจัดเก็บสถิติต่างๆ

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาในมิติของความยั่งยืน จะพบว่าบทบาทขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางจะเปลี่ยนไป กล่าวคือ การจัดการจุดหมายปลายทางขององค์กรจะต้องมุ่งเน้นถึงความสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อม สังคม และเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ เช่น (1) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและลดผลกระทบเชิงลบ เพื่ออนุรักษ์สภาพของจุดหมายปลายทางสู่คนรุ่นถัดไป (2) การสร้างความมีชื่อเสียงและน่าดึงดูดใจของจุดหมายปลายทางในฐานะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (3) การเพิ่มและการกระจายตัวทางเศรษฐกิจอันเนื่องจากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท้องถิ่น หรือ (4) การเติมเต็มความต้องการของนักท่องเที่ยวและปรับเปลี่ยนความสนใจสู่การบริโภคอย่างยั่งยืน (Katarzyna Klimek, 2013,น.30)

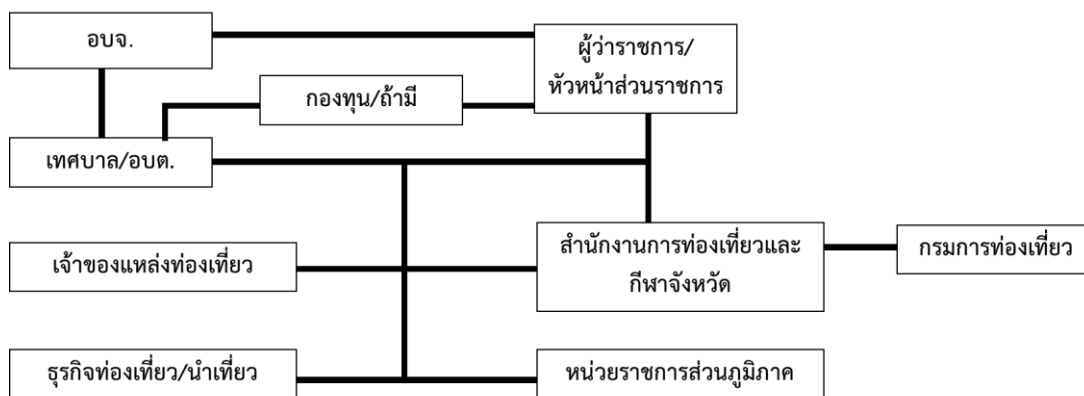
2.4.3 รูปแบบและลักษณะโครงสร้างขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง

A Practical Guide to Tourism Destination Management ของ UNWTO (2007: 136) ได้กำหนดลักษณะรูปแบบขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางไว้ 6 รูปแบบ ได้แก่

- 1) องค์กรที่เป็นแผนกหนึ่งของหน่วยงานของภาครัฐ
- 2) องค์กรที่เป็นหน่วยงานความร่วมมือของภาครัฐ แต่ให้บริการโดยหน่วยงานอื่นๆ ที่ร่วมมือกัน
- 3) องค์กรที่เป็นหน่วยงานความร่วมมือของภาครัฐ แต่ให้บริการโดยหน่วยบริหารจัดการร่วม
- 4) องค์กรที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ แต่จัดจ้างให้บริษัทเอกชนดำเนินงาน
- 5) หุ้นส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนในลักษณะของ Public-Private Partnership (PPP) ที่ไม่มุ่งเน้นกำไร
- 6) สมาคม หรือบริษัทที่ได้รับทุนสนับสนุนจากภาคเอกชน

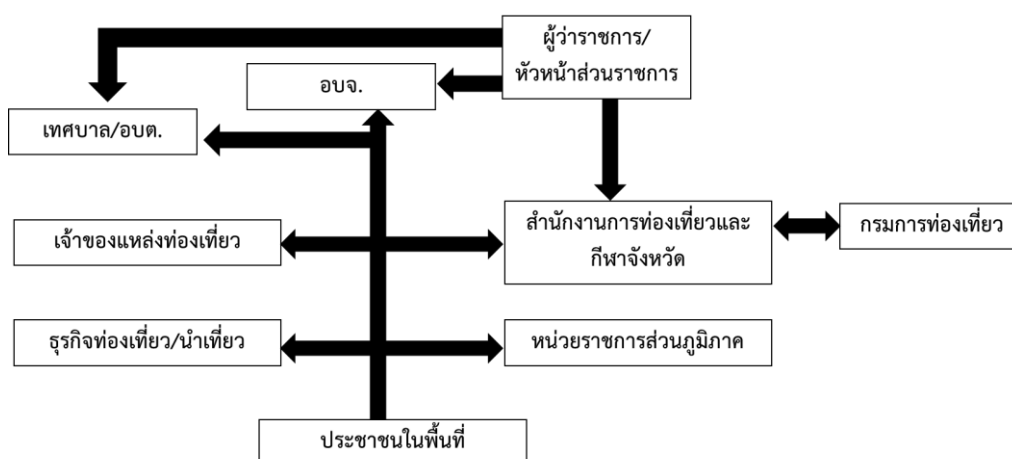
จากการศึกษาของ KRASIMIR ALEKSANDROV (2014) นั้น พบว่าจากบทเรียนเกี่ยวกับองค์กรจัดการจุดหมายปลายทางทั่วโลกนั้น การใช้รูปแบบองค์กรแบบหุ้นส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนในลักษณะของ Public-Private Partnership (PPP) ที่ไม่มุ่งเน้นกำไร ถือป็นรูปแบบองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการจัดการจุดหมายปลายทางโดยเฉพาะในกรณีด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ จากการศึกษาของ Katarzyna Klimek (2013: 31) พบว่ารูปแบบองค์กรที่มีการตัดสินใจจากบนลงล่าง มักไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการจุดหมายปลายทางเท่าไรนัก

กรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.],น. 11-13) ได้มีการกำหนดแนวทางการจัดทำโครงสร้างองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง ที่เรียกว่าคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวขึ้น (destination management organization : DMO) โดยประกอบด้วย บุคคลประมาณ 8-15 คน ซึ่งอาจเป็นบุคคลในองค์กรเดียว หรือเป็นตัวแทนจากหลายหน่วยงาน อาทิ หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง หน่วยงานภาคเอกชน หน่วยงานภาคประชาชน และหน่วยงานอื่น ๆ เป็นต้น ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งอาจมีโครงสร้างการบริหารจัดการที่แตกต่างกันตามประเภท ขนาด และบริบทของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ตัวอย่างเช่น ในกรณีของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวอาจเป็น หน่วยงานที่เป็นเจ้าของหรือผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว อาทิ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน หรือในกรณีที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ คณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวก็อาจเป็นสำนักงานศิลปากร หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอาทิ

ภาพที่ 10 ตัวอย่างโครงสร้างของคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวแบบเป็นทางการ
ที่มา : ปรับปรุงจาก กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.],น. 13

สำหรับโครงสร้างการบริหารงานในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมหรือพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมหรือเมืองเก่า นั้น กรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.],น. 41) ได้มีการกำหนดโครงสร้างรูปแบบคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

ภาพที่ 11 โครงสร้างคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
ที่มา : กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.],น. 41

นอกจากการกำหนดโครงสร้างคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวของกรมการท่องเที่ยวแล้ว สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นยังได้เสนอแนวทางในการจัดทำโครงสร้างองค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวไว้ 2 รูปแบบตามสถานการณ์ของแต่ละพื้นที่ กล่าวคือ รูปแบบที่ 1 การแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลรับผิดชอบงานด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว สำหรับหน่วยงานที่มีความพร้อม และรูปแบบที่ 2 การมอบหมายภารกิจให้กลุ่ม

งานเดิมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและทำงานในลักษณะบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้รูปแบบโครงสร้างองค์กรทั้งสองรูปแบบนั้นมีความแตกต่างกันไม่มากนัก กล่าวคือ รูปแบบที่ 1 จะเป็นรูปแบบคณะกรรมการที่มีขนาดใหญ่กว่า และมีผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและการทำธุรกิจการท่องเที่ยวรวมอยู่ด้วย ในขณะที่รูปแบบที่ 2 จะมีเพียงคณะทำงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคนภายในชุมชนเท่านั้น (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2549, น. 50-51)

เมื่อพิจารณาโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการแหล่งท่องเที่ยวของกรมการท่องเที่ยวร่วมกับโครงสร้างคณะกรรมการการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จะพบว่าส่วนใหญ่การบริหารแหล่งท่องเที่ยวทั้งในส่วนของการสร้างทางการและโครงสร้างการบริหารแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะพบว่ามีความคล้ายคลึง โดยเป็นโครงสร้างการบริหารจัดการที่เน้นให้ความสำคัญในระดับมหภาคและตำแหน่งเชิงสถาบัน มากกว่าการบริหารจัดการโดยคนในชุมชน ซึ่งจากการยึดโยงโครงสร้างกับตำแหน่งเชิงสถาบันนั้นทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเกิดปัญหาในเรื่องของความต่อเนื่องด้านนโยบายและกิจกรรม และทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิมขาดการสานต่อโครงการในระยะยาว

สำหรับการกำหนดโครงสร้างองค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นั้น จากการศึกษาของเทิดศักดิ์ เตะชะกิจจรร และเสฏฐวุฒิ บำรุงกุล (2561, น. 105 -106) พบว่า โครงสร้างในการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีขนาดของกลุ่มที่ไม่ใหญ่มากนัก ประมาณ 10 -12 คน โดยประกอบด้วยตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคการศึกษา และภาคประชาชนในสัดส่วนที่เท่ากัน ทั้งนี้คณะดำเนินงานประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่

- 1) กลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นตัวแทนจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ภาคการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ โดยกลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ ควรประกอบด้วย (1) ตัวแทนจากหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (2) ตัวแทนจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เช่น ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด (3) ผู้นำทางศาสนา (4) ผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมและการวางผัง (5) ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (6) ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว และ (7) ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจ ทั้งนี้อาจมีการปรับแก้ไขได้ตามความเหมาะสม

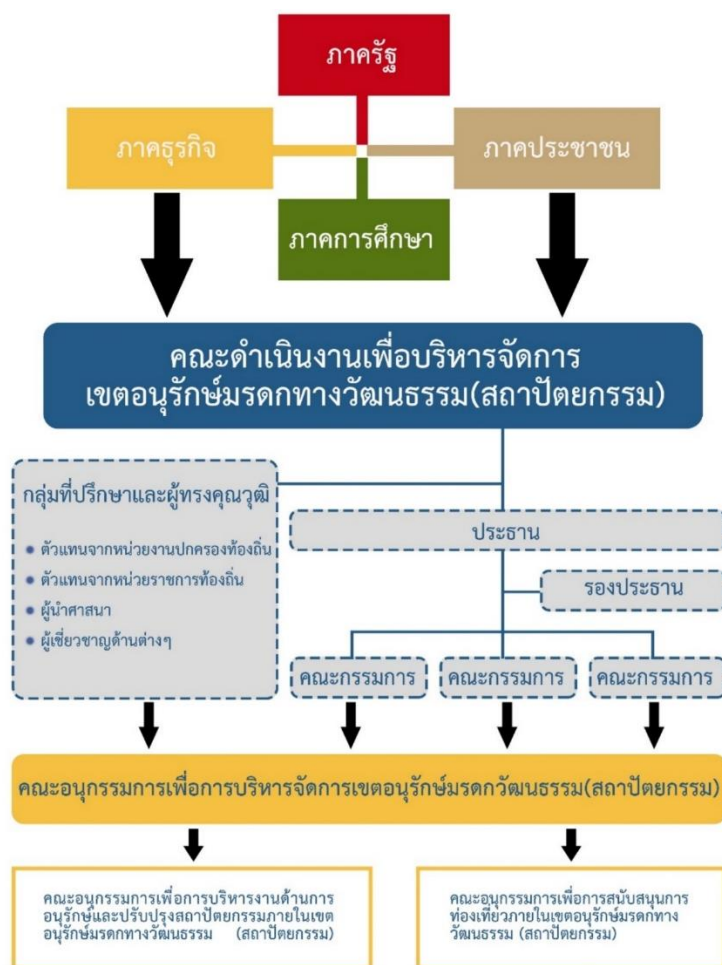
- 2) ประธานคณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จำนวน 1 คน เพื่อทำหน้าที่ควบคุมการดำเนินกิจกรรม

ของคณะดำเนินงาน โดยประธานคณะดำเนินงานนั้นอาจเป็นโดยตำแหน่ง หรือมาจากการคัดสรรของชาวบ้าน ขึ้นอยู่กับรูปแบบองค์กร

3) รองประธานคณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จำนวน 1 คน เพื่อทำหน้าที่แทนประธานหรือหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4) คณะกรรมการการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จำนวน 3- 5 คน โดยทำการคัดสรรจากภาคธุรกิจและภาคประชาชนเพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนกิจกรรมการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้งนี้คณะกรรมการการบริหารทั้ง 3- 5 คน ต้องทำหน้าที่เลขานุการ เภรัญญิก และประชาสัมพันธ์ร่วม

5) คณะอนุกรรมการเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นคณะอนุกรรมการที่จัดตั้งขึ้น เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุพันธกิจและเป้าหมายขององค์กร คณะกรรมการเป็นผู้จัดตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นโดยเฉพาะตามกระบวนการดำเนินงาน โดยคณะดำเนินงานอาจเป็นส่วนหนึ่งของคณะอนุกรรมการก็ได้ตามสมควร ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากกระบวนการดำเนินงานจะสามารถจำแนกคณะอนุกรรมการได้เป็น 2 ส่วน กล่าวคือ คณะอนุกรรมการเพื่อการบริหารงานด้านการอนุรักษ์และปรับปรุงสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งประกอบไปด้วย ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมและการวางผัง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตัวแทนชุมชน และตัวแทนจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น และคณะอนุกรรมการเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ด้านธุรกิจ ตัวแทนชุมชน และตัวแทนจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น

ภาพที่ 12 แผนภาพแสดงโครงสร้างคณะกรรมการเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์
มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

2.4.4 กระบวนการบริหารจัดการขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง

กรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.], น. 11-38) ซึ่งได้ดำเนินการจัดทำแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ได้กำหนดกระบวนการบริหารจัดการขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่

1) การจัดทำแผนบริหารจัดการจุดหมายปลายทาง (Destination Management Plan: DMP) เพื่อกำหนดเป้าหมายสูงสุดในการบริหารจัดการและพัฒนาจุดหมายปลายทาง

2) การผลักดันการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการนำแผนที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติตามภารกิจและหน้าที่ของกัน

3) การใช้ประโยชน์จุดหมายปลายทางร่วมกันระหว่างภาคีต่างๆ ภายในองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง

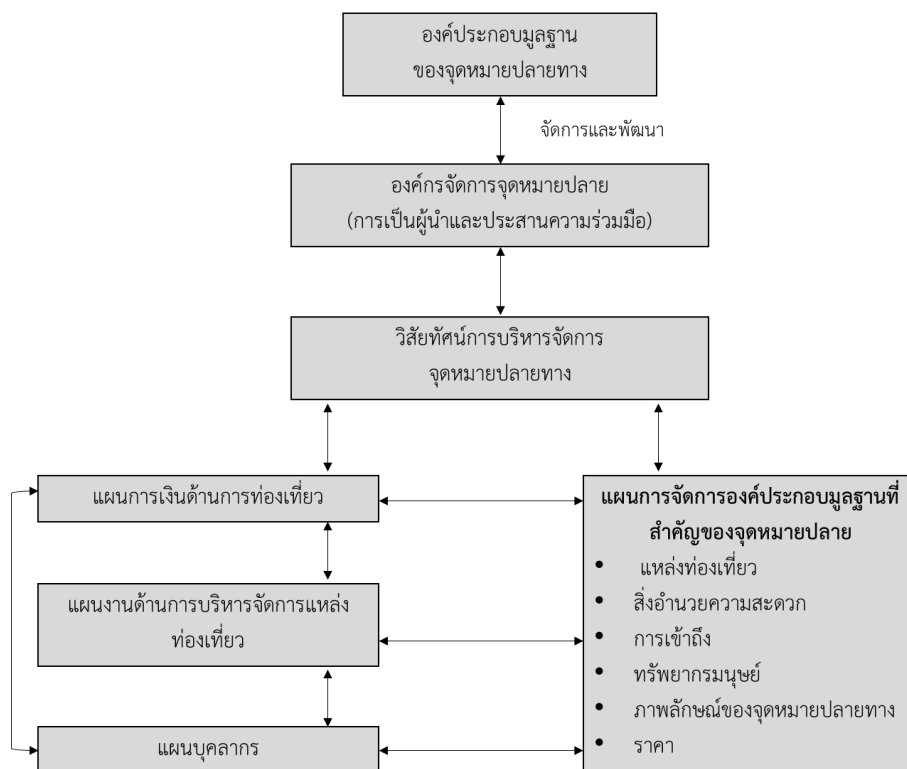
4) การดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนการบริหารจัดการจุดหมายปลายทาง เพื่อตรวจสอบและควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้น

5) การบำรุงรักษาจุดหมายปลายทางให้มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

จากกระบวนการบริหารจัดการข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดทำแผนเพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวหรือจุดหมายปลายทาง เป็นกระบวนการที่สำคัญในการควบคุมทิศทางการจัดการและพัฒนาการจุดหมายปลายทางร่วมกันขององค์กรครอบคลุมประเด็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาด ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และด้านการส่งเสริมประสบการณ์ที่ดีให้นักท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.], น. 22-35)

กรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.], น. 22-35) ได้กำหนดโครงสร้างพื้นฐานของแผนบริหารจัดการจุดหมายปลายทางไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) วิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยว
- 2) แผนงานด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
- 3) แผนการเงิน
- 4) แผนบุคลากร
- 5) แผนการจัดการองค์ประกอบมูลฐานที่สำคัญของจุดหมายปลายทาง

ภาพที่ 13 แผนภาพสรุปแนวคิดการบริหารจัดการขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางของ
กรมการท่องเที่ยว

2.4.5 กิจกรรมหรือภาระงานองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางพบว่าองค์กรจัดการจุดหมายปลายทางมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำและการประสานงานใน 3 ด้านตามแนวคิดของ UNWTO (2007, น. 4-5) ได้แก่

- 1) บทบาทด้านการตลาด
- 2) บทบาทด้านการส่งเสริมความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว
- 3) บทบาทด้านการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นว่าแต่ละแนวคิดมีการระบุรายละเอียดกิจกรรมหรือภาระงานขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางแตกต่างกัน ดังสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5 สรุปกิจกรรมหรือภาระงานขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางตามแนวคิดต่างๆ

กิจกรรมหรือภาระงานขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางตามแนวคิดต่างๆ	
1. แนวคิดของ Gartrell (1994)	การประสานการทำงานระหว่างภาคส่วนต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว
	การเป็นผู้นำและสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในชุมชนท้องถิ่น
	การพัฒนาให้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว กิจกรรม และโปรแกรมทางการท่องเที่ยว ตลอดจนภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว ให้น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว
	การอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวผ่านการกำหนดระเบียบหรือข้อบังคับสำหรับนักท่องเที่ยว
	การเป็นตัวหลักในการประสานงาน เพื่อเชื่อมต่อหน่วยงานภายนอก ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังจุดหมายปลายทาง
2. แนวคิดของ Morrison, Bruen, and Anderson (1998)	การขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจ โดยการเพิ่มรายได้ การจ้างงาน และการเพิ่มการได้รับภาษีเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในท้องถิ่น
	การเป็นนิกการตลาดในท้องถิ่น
	การประสานงานภาคส่วนธุรกิจ
	การเป็นตัวแทนของสาธารณะ ซึ่งครอบคลุมการทำธุรกิจให้ถูกต้อง หรือการปกป้องนักท่องเที่ยว
	การสร้างสภาพภูมิคุ้มใจให้กับชุมชน โดยการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
3. แนวคิดของ Irena Bosnić, Dejan Tubić, Jelena Stanišić (2014)	การส่งเสริมและจัดทำแบรนด์และภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว
	การสนับสนุนผู้ประกอบการ
	การเก็บรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูล
	การอำนวยความสะดวกในการจองสถานที่
	การประสานงานและการบริหารจัดการ
	การให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวและการจอง
	การศึกษาและฝึกทักษะ
	การให้คำปรึกษาทางด้านธุรกิจ
	การให้ความช่วยเหลือเหลือการพัฒนาผลิตภัณฑ์

กิจกรรมหรือภาระงานขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางตามแนวคิดต่างๆ	
	การพัฒนาและบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว
	การพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
	กลยุทธ์ การวิจัย และการพัฒนา
4. กำหนดของกรรมการท่องเที่ยว	ร่วมคิด ร่วมกันวางแผน
	ร่วมกันปฏิบัติตามแผน
	ร่วมกันบูรณาการ การใช้ประโยชน์
	ร่วมกันติดตามและประเมินผล
	ร่วมกันบำรุงรักษา
5. บทบาทของคณะกรรมการเพื่อการจัดการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น	กำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับนโยบายของประเทศ ของจังหวัด และของพื้นที่
	พิจารณาแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
	รับทราบผลการดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องการท่องเที่ยว
	ติดตามประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6.แนวคิดของ Piotr Gryszel (2012)	การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว
	การพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
	การจัดทำกิจกรรม การเผยแพร่การท่องเที่ยว
	การร่วมมือกับสื่อต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
	การบริหารและประสานงานการจัดงานเทศกาลขนาดใหญ่
	การจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยว
	การมีส่วนร่วมกับระดับกับการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวส่วนภูมิภาค
	การสร้างเครื่องหมายการค้า
	การช่วยผลิต พัฒนา และสนับสนุนผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว
	การจัดทำงานวิจัย และมีส่วนร่วมในการจัดเก็บสถิติต่างๆ

เมื่อพิจารณากิจกรรมตามแนวคิดต่างๆ ข้างต้น สามารถจำแนกภาระงานและ
กิจกรรมขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางได้ทั้งหมด 5 แผนงาน ดังนี้

1) การจัดการโลจิสติกส์ในแหล่งท่องเที่ยว

โลจิสติกส์ในแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้หมายถึง การขนส่งของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการบริหารจัดการในด้านการเคลื่อนย้าย การเชื่อมโยงสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร การอำนวยความสะดวกด้านการใช้จ่าย การจองตั๋ว การจองที่พักและบริการอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ หรือประทับใจ มีความสะดวก รวดเร็ว และคุ้มค่าคุ้มทุน

2) การจัดหาประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นให้แก่นักท่องเที่ยว

หมายถึง การส่งมอบความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมถึงการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เช่น ห้องน้ำ ที่นั่งพักผ่อน ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก และการกำหนดระเบียบหรือข้อบังคับสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

3) การจัดทำระบบการไหลเวียนของรายได้เข้าสู่ท้องถิ่น

เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจในชุมชน การตลาด การดำเนินธุรกิจบริหารจัดการระบบที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ และรายได้ที่จะเข้ามาสู่ผู้คนในชุมชน รวมถึงการให้ความรู้ การพัฒนาผู้ประกอบการ และผลิตภัณฑ์ในชุมชน เป็นต้น

4) การทำงานร่วมกับคนในชุมชนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชน

เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการประสานงานกับผู้คนในชุมชน การสร้างรากฐานที่แข็งแรงของชุมชนให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมบนพื้นฐานของความภาคภูมิใจ การตระหนักรู้ถึงคุณค่า หน้าที่และเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น การเป็นผู้นำและสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาทักษะของคนในชุมชน เป็นต้น

5) การออกแบบแนวคิดและเรื่องราวสำหรับพื้นที่

เป็นการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการนำเสนอเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวบุคคลภายนอกชุมชนสามารถจดจำชุมชนได้ ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่ต้องอาศัยการศึกษาเรื่องราวภายในชุมชนอย่างลึกซึ้ง และการระดมความคิดเพื่อเชื่อมโยงเรื่องราว แล้วกรันกรองออกมาจนเป็นแนวคิด หรือแกนหลักในการดำเนินงานด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายในชุมชน

ตารางที่ 6 สรุปภาระงานและกิจกรรมขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง

ภาระงาน	รายละเอียดกิจกรรม
1. การจัดการ logistics ในแหล่งท่องเที่ยว	การประสานการทำงานระหว่างภาคส่วนต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว
	การเป็นตัวหลักในการประสานงาน เพื่อเชื่อมต่อหน่วยงานภายนอก ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังจุดหมายปลายทาง
	การเก็บรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูล
	การให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการจองสถานที่ รวมถึงการจองตั๋วเครื่องบินต่างๆ
	การจัดทำกิจกรรม การเผยแพร่การท่องเที่ยว
	การร่วมมือกับสื่อต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
	การจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยว
	การมีส่วนร่วมกับระบบการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวส่วนภูมิภาค
2. การจัดหาประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นให้นักท่องเที่ยว	การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ตลอดจนภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว ให้น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว
	การจัดกิจกรรม และโปรแกรมทางการท่องเที่ยว
	การอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวผ่านการกำหนดระเบียบหรือข้อบังคับสำหรับนักท่องเที่ยว
	บทบาทในการตัวแทนของสาธารณะ ซึ่งครอบคลุมการทำธุรกิจให้ถูกต้อง หรือการปกป้องนักท่องเที่ยว
	การพัฒนาและบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว
	การรับทราบผลการดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องการท่องเที่ยว
	การบริหารและประสานงานการจัดงานเทศกาลขนาดใหญ่
	การส่งมอบความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว
3.การจัดทำระบบการไหลเวียนของรายได้เข้าสู่ท้องถิ่น	การขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจ โดยการเพิ่มรายได้ การจ้างงาน และการเพิ่มการได้รับภาษีเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในท้องถิ่น
	การเป็นนักการตลาดในท้องถิ่น
	การประสานงานภาคส่วนธุรกิจ
	การสนับสนุนและให้คำปรึกษาทางด้านธุรกิจผู้ประกอบการในพื้นที่
	การช่วยผลิต พัฒนา และสนับสนุนผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

ภาระงาน	รายละเอียดกิจกรรม
	การให้ความช่วยเหลือเหลือการพัฒนาผลิตภัณฑ์
4. การทำงานร่วมกับคนในชุมชนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชน	การเป็นผู้นำและสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในชุมชนท้องถิ่น
	การสร้าง ความภาคภูมิใจให้กับชุมชน โดยการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
	การประสานงานและการบริหารจัดการกิจกรรมร่วมกับคนในพื้นที่
	การศึกษาและฝึกทักษะเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่
	การมีส่วนร่วมในการสร้างกลยุทธ์ การวิจัย และจัดเก็บสถิติต่างๆ เพื่อพัฒนาพื้นที่
	การพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในท้องถิ่นเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
	ติดตามประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. การออกแบบแนวคิดและเรื่องราวสำหรับพื้นที่	การส่งเสริมและจัดทำแบรนด์และภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว
	การพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
	กำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับนโยบายของประเทศของจังหวัด และของพื้นที่
	พิจารณาแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
	การสร้างเครื่องหมายการค้า
	การสร้างสรรคสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

2.4.6 แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการเมืองเก่าหรือแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

เมืองเก่าเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวกระจายตัวอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่สามารถจับต้องได้ และไม่สามารถจับต้องได้ ทั้งนี้การบริหารจัดการเมืองเก่าเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงสัมพันธ์ทั้งกับการบริหารจัดการเมือง การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม และการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งนี้กาญจนา แสงลิมสุวรรณ และศรัณยา แสงลิมสุวรรณ (2555,น. 141) ได้ให้ความเห็นว่าในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่สำคัญภายในเมืองเก่านั้น จำเป็นต้องผสานแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และแนวคิดเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เข้าด้วยกัน

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การสร้างสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์ทางธุรกิจ ในการจัดสร้าง พัฒนา และปรับปรุง กับการอนุรักษ์ทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.], น. 4) โดยการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์หลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเงิน บุคลากร การอนุรักษ์และดูแลแหล่งท่องเที่ยว หรือแม้กระทั่งเรื่องความปลอดภัย โดยการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพราะสัมพันธ์เกี่ยวกับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยตรง ทั้งนี้เมื่อพิจารณากรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองประวัติศาสตร์ของ European Association Historic Towns and Regions (2009) ภายใต้อาณัติ Guidelines for Sustainable Cultural Tourism in Historic Town and Cities พบว่าแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวภายในบริเวณเมืองเก่าควรมีแนวทางดังนี้

- 1) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมควรคำนึงถึงการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน การอนุรักษ์ทรัพยากรอันทรงคุณค่าและหายาก รวมถึงทรัพยากรน้ำและพลังงานต่างๆ อีกทั้งควรคำนึงถึงการหลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดขยะหรือของเสีย
- 2) หน่วยงานส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับคุณค่าที่แท้จริงของวัฒนธรรมและมรดกต่างๆ ภายในเมืองมากกว่าคุณค่าทางด้านการท่องเที่ยว
- 3) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะช่วยรักษาความจริงแท้ (authenticity) ความเป็นอัตลักษณ์ (distinctiveness) และความเคารพในศักดิ์ศรีตลอดจนความเชื่อของวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 4) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญ และช่วยให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนา
- 5) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะทำให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรอันทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม
- 6) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต้องได้รับความเห็นชอบจากคนภายในท้องถิ่นและเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมตลอดจนความภาคภูมิใจแก่นักพัฒนา
- 7) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมควรก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเท่าเทียมแก่ชุมชนท้องถิ่น
- 8) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการท่องเที่ยว รวมถึงหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่น และภาคธุรกิจ ควรมีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

9) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมควรตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และนำไปสู่การสร้างประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

10) ผลกระทบทางการท่องเที่ยวควรสะท้อนผ่านราคา ซึ่งบ่งบอกถึงราคาที่แท้จริงของสังคมและสิ่งแวดล้อม

11) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ควรสร้างให้เกิดการคมนาคมที่ยั่งยืนทั้งภายในพื้นที่และพื้นที่โดยรอบ

12) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง

การบริหารจัดการเมืองเก่าในประเทศไทยนั้น เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการภายหลังการประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 โดยภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับดังกล่าว ได้ให้นิยามความหมายของคำว่าเมืองเก่าว่าหมายถึง (1) เมืองหรือบริเวณของเมืองที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะแห่งสืบต่อมาแต่กาลก่อน หรือที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือมีลักษณะจำเพาะของสมัยหนึ่งในประวัติศาสตร์ (2) เมืองหรือบริเวณของเมืองที่มีรูปแบบผสมผสานสถาปัตยกรรมต่างถิ่นหรือมีลักษณะเป็นรูปแบบวิวัฒนาการทางสังคมที่สืบต่อมาในยุคต่างๆ (3) เมืองหรือบริเวณของเมืองที่เคยเป็นตัวเมืองดั้งเดิมในสมัยหนึ่งหรือยังคงมีลักษณะเด่นประกอบด้วยโบราณสถาน (4) เมืองหรือบริเวณของเมืองซึ่งโดยหลักฐานทางประวัติศาสตร์โดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งสถาปัตยกรรม มีคุณค่าในทางศิลปะ โบราณคดี หรือประวัติศาสตร์ การบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าอยู่ในลักษณะของการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า และจัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์และการพัฒนาเมืองเก่า ภายใต้ความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี โดยมีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการฯ

ในปัจจุบันคณะกรรมการการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าได้มีความพยายามในการจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดการบริหารจัดการเมืองเก่าเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการพื้นที่ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของการอนุรักษ์ที่ใช้พื้นฐานคุณค่า (value-based conservation) โดยมาตรฐานตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นนั้นประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) คุณค่าของเมืองเก่า: หลักฐานที่สะท้อนคุณค่า ซึ่งหมายถึงกระบวนการการศึกษาคุณค่าของเมืองเก่าและสะท้อนผ่านการจัดทำคำแถลงคุณค่าความสำคัญ (statement of significance: SoS) (2) วิธีการอนุรักษ์: ทำอย่างไรจึงจะรักษา

หลักฐานนั้นได้ (3) มาตรการ: กฎหมาย เครื่องมือ กลไก และแรงจูงใจ (4) การบริหารจัดการ: องค์กร แผนงาน งบประมาณ และ (5) โครงการพัฒนา : การสัญจร สาธารณูปโภค ที่โล่ง ฯลฯ (ยงธนิศร์ พิมลเสถียร, 2560)

ในการบริหารจัดการเมืองเก่า นั้น ภายหลังจากการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า แล้วต้องดำเนินการสำหรับการจัดทำแผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณเมืองเก่า ซึ่งในปัจจุบันมีการนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าแล้ว 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดลำพูน จังหวัดน่าน และจังหวัดสงขลา โดยจากการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการพื้นที่ 4 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 การบริหารจัดการองค์กร ที่มีวัตถุประสงค์ให้เกิดองค์กรและคณะกรรมการการบริหารจัดการงานด้านการอนุรักษ์เมืองเก่าที่เป็นเอกภาพ มีความคล่องตัวในการทำงาน โดยคณะกรรมการการบริหารจัดการควรประกอบด้วยตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งราชการ เอกชน และประชาชนในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อการพัฒนาพื้นที่ นอกจากนั้นยังครอบคลุมถึงกลไกในการอนุรักษ์และการจัดหางบประมาณ สนับสนุนการบริหารจัดการพื้นที่

ด้านที่ 2 การบริหารจัดการด้านกายภาพ ที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ พื้นฟู และดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมและพื้นที่เมืองเก่า ตลอดจนการวางผังเมืองและปรับปรุงภูมิทัศน์ต่างๆ ภายในพื้นที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเมืองเก่าภายใต้แนวคิดการรักษาสภาพภูมิทัศน์ของเมืองเก่า

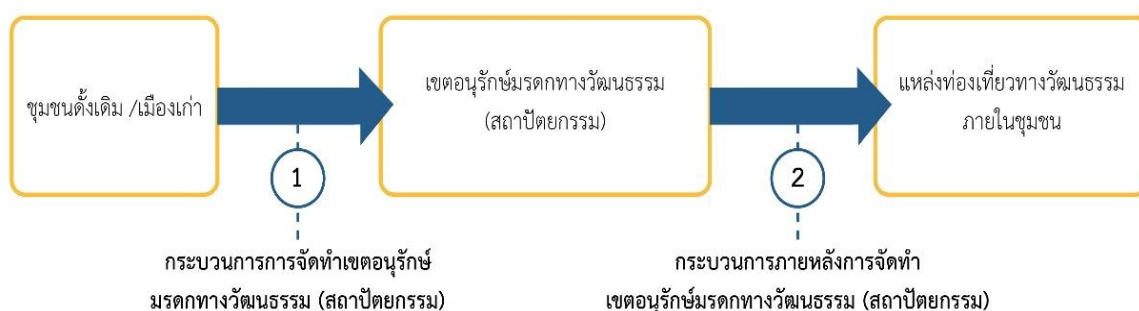
ด้านที่ 3 การบริหารจัดการด้านสังคม ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเมืองเก่าให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านมรดกทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนกระบวนการสร้างจิตสำนึกให้เกิดความภาคภูมิใจภายในพื้นที่จนนำไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เมืองเก่าของคนในชุมชน

ด้านที่ 4 การบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจ ที่มุ่งเน้นการสร้างรายได้จากคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของเมืองเก่า ทั้งในด้านการผลิต การค้า และการท่องเที่ยว โดยการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์และการไม่ทำลายรูปแบบทางวัฒนธรรมและภูมิทัศน์ของเมือง

จากการทบทวนเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ข้างต้น จะพบว่า การบริหารจัดการเมืองเก่าภายใต้แผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า เป็นกระบวนการบริหารจัดการเมืองในทุกมิติ โดยมีลักษณะเป็นกรอบแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ ซึ่งการท่องเที่ยวก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการเมืองเก่าเช่นกัน

อย่างไรก็ตามในส่วนของกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวหรือจุดหมายปลายทางยังไม่เด่นชัดมากนัก

จากการศึกษาของเทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร และเสฏฐวุฒิ บำรุงกุล (2561) เกี่ยวกับกระบวนการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่ากลุ่มจังหวัดล้านนา ในลักษณะของเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พบว่ากระบวนการบริหารจัดการเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งอยู่ภายในพื้นที่เมืองเก่า ประกอบด้วย กระบวน 2 กระบวนการคือ

กรอบแสดงขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

ภาพที่ 14 กรอบแสดงขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

1) กระบวนการจัดทำเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นกระบวนการเริ่มแรกในการบริหารจัดการเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การจัดตั้งองค์กรประสาน การคัดเลือกย่านพื้นที่เป้าหมาย การจัดเก็บฐานข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ศักยภาพ การกำหนดขอบเขตพื้นที่ และการชี้แจงขอบเขตของเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดกระบวนการดำเนินงานต่อไปนี้

ตารางที่ 7 กระบวนการจัดทำเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ขั้นตอน	กระบวนการ	ผลลัพธ์
ขั้นตอนที่ 1 การจัดตั้งองค์กรประสาน	คัดเลือกรูปแบบองค์กรที่เหมาะสม	องค์กรประสานงานการทำงาน
	คัดเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน	

ขั้นตอน	กระบวนการ	ผลลัพธ์
ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือก ย่านพื้นที่เป้าหมาย	คัดเลือกย่านพื้นที่เป้าหมายจากการ ทบทวนวรรณกรรม แผนที่ประวัติศาสตร์ และการสำรวจภาคสนามอย่างรวดเร็ว	ขอบเขตพื้นที่ในการสำรวจ (ภาพรวม)
ขั้นตอนที่ 3 การจัดเก็บ ฐานข้อมูลองค์ประกอบทาง กายภาพและมรดกทาง วัฒนธรรมภายในพื้นที่ ศักยภาพ	การจัดทำแผนที่ฐาน	แผนที่ฐาน
	การกำหนดขอบเขตการสำรวจ	ขอบเขตการสำรวจ
	การสำรวจภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูล องค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทาง วัฒนธรรม	ฐานข้อมูลองค์ประกอบทาง กายภาพและมรดกทาง วัฒนธรรมภายในพื้นที่ (01)
	กระบวนการตรวจทานปรับแก้ข้อมูล ร่วมกับชุมชน	ฐานข้อมูลองค์ประกอบทาง กายภาพและมรดกทาง วัฒนธรรมภายในพื้นที่ (02)
	กระบวนการนำเข้าข้อมูลสู่ระบบ สารสนเทศทางภูมิศาสตร์	ฐานข้อมูลองค์ประกอบทาง กายภาพและมรดกทาง วัฒนธรรมภายในพื้นที่บนระบบ สารสนเทศทางภูมิศาสตร์
	สำรวจฐานข้อมูลรายละเอียดของสิ่งปลูก สร้าง	บัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทาง วัฒนธรรม
	การแบ่งกลุ่มและจัดลำดับความสำคัญ ของมรดกทางวัฒนธรรม	บัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทาง วัฒนธรรมที่ได้รับการแบ่งกลุ่ม และจัดลำดับความสำคัญ
ขั้นตอนที่ 4 การกำหนด ขอบเขตพื้นที่	กระบวนการตรวจสอบข้อมูลร่วมกับ ชุมชน	บัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทาง วัฒนธรรมที่ได้รับการแบ่งกลุ่ม และจัดลำดับความสำคัญ ฉบับ สมบูรณ์
	กระบวนการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อขอ ขึ้นทะเบียนโดยนักวิชาการ	ขอบเขตพื้นที่ของเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)และพื้นที่ ศักยภาพ โดยนักวิชาการ
	กระบวนการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อขอ ขึ้นทะเบียนโดยชุมชน	ขอบเขตพื้นที่ของเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)และพื้นที่

ขั้นตอน	กระบวนการ	ผลลัพธ์
		ศักยภาพ โดยชุมชน
	กระบวนการปรับแก้ขอบเขตพื้นที่	ขอบเขตพื้นที่ของเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)และพื้นที่ ศักยภาพฉบับสมบูรณ์
ขั้นตอนที่ 5 การชี้แจง ขอบเขตของเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	กระบวนการชี้แจงขอบเขตแก่หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องและท้องถิ่น	ชุมชนและหน่วยงานส่วนท้องถิ่น รับรู้ข้อมูลและขอบเขตของเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

2) กระบวนการภายหลังการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งครอบคลุมกระบวนการบริหารจัดการพื้นที่ภายหลังจากได้รับการกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่กระบวนการภายหลังการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จะเป็นกระบวนการบริหารจัดการพื้นที่และการบริหารจัดการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย 4 กระบวนการได้แก่

กระบวนการที่ 1 กระบวนการวิเคราะห์หาจุดเด่นเพื่อวางตำแหน่งทางการตลาดและแนวทางการพัฒนาเมืองเพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนแรก ซึ่งในการวิเคราะห์ต้องดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้ฐานข้อมูลจากแผนที่มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มาวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวตนของพื้นที่ ร่วมกับข้อมูลจากหน่วยงานราชการท้องถิ่น และข้อมูลจากนักท่องเที่ยวประกอบเพื่อให้ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับสภาพตลาดในปัจจุบัน ภายหลังจากการวิเคราะห์หาจุดเด่น คณะทำงานต้องดำเนินการวิเคราะห์ตำแหน่งทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของแต่ละพื้นที่ โดยใช้ฐานข้อมูลทางมรดกทางวัฒนธรรม หรือเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เป็นตัวกำหนด

กระบวนการที่ 2 กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่ดำเนินงานภายใต้กรอบของตำแหน่งทางการตลาด/จุดเด่นของพื้นที่ค้นพบ โดยมีเป้าหมายในการดำเนินงานได้แก่ (1) เพื่ออนุรักษ์สถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่นและสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนดั้งเดิม และ (2) เพื่อพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะที่สนับสนุนการท่องเที่ยวภายใน

เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จากเป้าหมายในการดำเนินงานทั้งสอง ประการทำให้กระบวนการอนุรักษภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพ ของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวมีแนวทางการบริหารจัดการโดยจำแนกตาม เป้าหมายดังนี้

ตารางที่ 8 สรุปกระบวนการอนุรักษภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของ เมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

เป้าหมาย	แนวทางการดำเนินงาน
การอนุรักษสถาปัตยกรรม ภายในท้องถิ่นและสภาพภูมิ ทัศน์ของชุมชนดั้งเดิม	(1) การจัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดย ปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม
	(2) การลำดับความสำคัญในการบูรณะ/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม
	(3) การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ/ซ่อมแซม สถาปัตยกรรมภายในพื้นที่
	(4) การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบสถาปัตยกรรม ในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น
	(5) การสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น
	(6) การจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านการก่อสร้าง/ซ่อมแซม สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในระดับชุมชน
พัฒนาองค์ประกอบทาง กายภาพและพื้นที่สาธารณะ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ภายในเขตอนุรักษมรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	(1) การวางผังพื้นที่และการจราจรภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว
	(2) การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่งท่องเที่ยว
	(3) การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่ สาธารณะภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อ รองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
	(4) การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและ สถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง
	(5) การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ใช้มนุษย์เพื่อ สนับสนุนการท่องเที่ยว

กระบวนการที่ 3 กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมและการ บริการด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาด และการจัดการบุคลากร

เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ โดยสามารถสรุปแนวทางการบริหารจัดการตามเป้าหมายได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 9 สรุปกระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

เป้าหมาย	แนวทางการดำเนินงาน
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวม	1) การศึกษาศักยภาพด้านท่องเที่ยวของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
	2) การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
	3) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
การพัฒนาด้านการตลาด	1) การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
การพัฒนาด้านบุคลากร	1) การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
	2) การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

กระบวนการที่ 4 กระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและทุน ประกอบด้วย (1) วิธีการสรรหางบประมาณ (2) วิธีการบริหารงบประมาณ และ (3) วิธีการให้ความช่วยเหลือ

2.5 แนวคิดด้านการเข้าถึงแหล่งทุนด้วยการระดมทุนเพื่อใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่

การปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพต่อการท่องเที่ยว การหาแหล่งสนับสนุนจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่

ความหมายของการระดมทุน

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, น. 534, 932) ได้ให้ความหมายของคำว่าระดมทุนไว้ดังนี้ ระดมหมายถึงรวบรวม รวมเข้าด้วยกัน เช่นระดมทุนส่วนทุน หมายถึงของเดิมที่มีไว้ กำหนดไว้ จัดตั้งไว้ เพื่อประโยชน์ให้องค์การ หรือหมายถึง เงิน หรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่ตั้งไว้สำหรับดำเนินกิจการเพื่อหาผลประโยชน์ บาบารา อาร์ ลีวี และอาร์ แอล เซอร์รี่ (Levy

and Cherry, 1996,น.72) ให้ความหมายของการระดมทุนไว้ว่า หมายถึงการแสวงหาทุนและทรัพยากรจากแหล่งอื่นๆ เพื่อสนับสนุนองค์กรหรือเฉพาะโครงการนั้นๆ

เลสเลย์ บราวน์ (Brown,1993,น.1042) ได้ให้ความหมายของการระดมทุนไว้ว่าหมายถึงการชักชวนบุคคล หรือองค์กรให้มาสนับสนุนด้านการเงิน เพื่อจัดโครงการ/กิจการ กวิน ชุตินา (2544,น.1 อ้างถึงใน พัทธมน ผลิตพันธ์,2547, น.26) กล่าวว่า การระดมทุนเป็นการสร้างเพื่อน องค์กรจำนวนมาก กล่าวว่า เงินไม่ใช่เป้าหมายสูงสุดของการระดมทุน ยิ่งกว่านี้ องค์กรจะพบว่าความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และการมีฐานผู้สนับสนุนที่กว้างขวางเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะให้เรื่องที่เขาทำอยู่เป็นที่รู้จักและได้รับการสนับสนุน

พัทธมน ผลิตพันธ์ (2547, น.26) ให้ความหมายของการระดมทุน หมายถึงเป็นการค้นหา แสวงหา หรือเป็นการเชิญชวนบุคคล องค์กรเพื่อเข้ามาร่วมสนับสนุนทุนทรัพย์ และทรัพยากรที่ไม่ได้เป็นเงิน เช่น ที่ดิน ทรัพยากรบุคคล เป็นต้น ในการจัดกิจกรรมระดมทุนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ดังนั้น การระดมทุน หมายถึงการที่องค์กรสาธารณประโยชน์แสวงหาค้นหา หรือชักชวนบุคคลหรือองค์กรเข้ามาร่วมสนับสนุนด้านเงินทุน เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการ และจัดโครงการ/กิจกรรมองค์กรสาธารณประโยชน์ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมให้กับกลุ่มเป้าหมายขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2.5.1 พื้นฐานการระดมทุน (Funding Basics)

การพัฒนากำลังขับเคลื่อนกลยุทธ์ของการระดมทุนสำหรับองค์กรไม่แสวงหากำไร และองค์กรสาธารณกุศล สิ่งแรกที่สำคัญอย่างยิ่งคือ การสร้างความคุ้นเคยในรูปแบบแนวคิดทิศทางการระดมทุน แหล่งการระดมทุนและวิธีการระดมทุน ความรู้และความเข้าใจในแต่ละบริบทของการระดมทุน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างสรรค์กลยุทธ์ระดมทุน (Fundraising Strategy) ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อมูลพื้นฐานของการระดมทุน ที่ควรศึกษาก่อนการดำเนินการ ได้แก่แนวโน้มการดำเนินการวางแผนและงบประมาณซึ่งบ่งบอกถึงแหล่งรายได้ และรายการค่าใช้จ่าย

1) แนวโน้มของแผนการระดมทุน

2) การอธิบายถึงวัตถุประสงค์หลักของการจัดทำโครงการใหม่ๆ พร้อมงบประมาณ

3) การดำเนินการจัดทำแผน/โครงการและงบประมาณรูปแบบของการจัดทำแผนระดมทุนจะเริ่มจากวัตถุประสงค์ แผนดำเนินการของแต่ละวัตถุประสงค์ ระยะเวลาดำเนินการ ซึ่งรายละเอียดเหล่านี้จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคนจากระดับผู้บริหาร ถึงเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ และอาสาสมัครได้รู้เห็น เข้าใจ สามารถอธิบายและประเมินวัตถุประสงค์โครงการ

พันธกิจในการดำเนินการและเกิดความกระตือรือร้นที่จะร่วมสร้างความก้าวหน้าให้แผนการระดมทุนประสบความสำเร็จดังเจตนารมณ์

2.5.2 กลยุทธ์การระดมทุน (Fundraising Strategy)

กลยุทธ์การระดมทุน เป็นขั้นตอนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือกิจกรรมระดมทุน ยกตัวอย่างว วัตถุประสงค์คือ “การเพิ่มจำนวนรายได้สมาชิก 15% ภายใน 12 เดือน” กลยุทธ์อาจจะเป็นข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายๆ ข้อ ดังต่อไปนี้ (กวิน ชูติมา ,2546 อ้างถึงใน พัทธมน ผลิพัฒน์,2547 ,น.27-28) วิธีการระดมทุน (Fundraising Methods)

วิธีการระดมทุน ได้แก่การจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อหาทุน หรือ Fundraising ดังที่สุโขทัยธรรมมาธิราช (พรรณราย ทวีโชติกิจเจริญ,2537 ,น.4) ได้กล่าวถึงการรณรงค์เพื่อหาทุนโดยปกติจะใช้เครื่องมือและสื่อ ดังต่อไปนี้

1) ขายของที่ระลึก (Sale of seals) เช่น ดวงตราต่างๆ สติกเกอร์ พวงกุญแจเข็มกลัด เหรียญที่ระลึก เสื้อยืด ฯลฯ

2) การส่งจดหมายเชิญชวน (Direct – Mail) คือการส่งจดหมายเชิญชวนถึงตัวบุคคลโดยตรง เช่นส่งไปยังผู้นำชุมชน บุคคลชั้นนำในสังคม ผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเพื่อการกุศล และกลุ่มประชาชนทั่วไป

3) หนังสือพิมพ์ (Newspaper Promotion) ด้วยการลงข่าวเผยแพร่หรือลงภาพเผยแพร่ ติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ

4) โทรทัศน์ (TV Appeals & Marathons) คือการจัดรายการพิเศษทางโทรทัศน์มีการฉายสไลด์ หรือภาพยนตร์นั้น ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์สม่ำเสมอ และจัดรายการพิเศษใช้ช่วงระยะเวลายาวนาน เช่น จัดรายงานสมทบทุนบริจาคสลับรายการบันเทิงในวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยเปิดรับบริจาคทั้งที่ห้องส่งสถานี และทางโทรทัศน์ ฯลฯ

5) การออกเรียไธตามบ้านเรือน (Direct door – to – door Canvass) ด้วยการส่งทำหน้าที่ หรืออาสาสมัครออกเรียไธ หรืออรับบริจาคตามบ้านเรือน

6) ภาพยนตร์ (Motion Picture) ด้วยการจัดภาพยนตร์รอบพิเศษ หรือรอบการกุศลรับเงินบำรุงองค์กร

7) กล่องรับบริจาค โดยวางกล่องรับบริจาคไว้ตามที่ชุมชน เช่น เคาน์เตอร์ของห้างสรรพสินค้าต่างๆ หรือให้อาสาสมัครเดินแถวรับบริจาคตามโรงภาพยนตร์ หรือขอความร่วมมือให้สนับสนุนบริจาคช่วยเหลือองค์กรผ่านธนาคาร เป็นต้น

8) จัดงานการกุศล (Bazaar, Balls, and Dinners) ได้แก่งานนิทรรศการ งานลีลาศ การกุศล เดินแฟชั่นการกุศล งานเลี้ยงอาหารค่ำ งานออกร้านขายของ เช่นงานกาชาด เป็นต้น โดยการนำเงินรายได้จากการจัดงานบำรุงกุศลมอบแก่องค์กร

9) สลากรับเงินรางวัล (Sweepstake) ออกสลากรางวัลการกุศล ถ้าถูกรับรางวัล เงินสด หรือของมีค่าต่างๆ ถ้าไม่ถูกเงินก็เข้าบำรุงการกุศล เช่นสลากกาชาด เป็นต้น

10) สิ่งพิมพ์ (Printed Media) ใช้สิ่งพิมพ์ต่างๆ เผยแพร่สู่ประชาชน เช่นจุลสาร แผ่นพับใบปลิว วารสาร จดหมายข่าว เป็นต้น

11) การจัดประกวด (Contest) เป็นการจัดประกวดต่างๆ ที่มุ่งส่งเสริมในสิ่งที่มา สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ส่วนรวม และรวมถึงการจัดแข่งขันรบ (Rallies) ต่างๆ ด้วย

ทั้งนี้ฟิลิป จี.เชริดาน (Sheridan, 1968, น.20 – 22) กล่าวถึง การเลือกวิธีการ ระดมทุนไว้ดังต่อไปนี้ เช่น

- การติดต่อส่วนตัว (Personal Contact)
- การขอบริจาคตามบ้าน (Door – to – Door Collection) เป็นวิธีการรณรงค์หา ทุนเพื่อไปเยี่ยมบ้านโดยส่วนตัว เพื่อสามารถอธิบายให้เข้าใจในวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่จัด ขึ้น
- การสร้างภาพลักษณ์ที่ดี (Building up an Image)
- การรวบรวมขายของเก่า (Collection and Sale of Old Articles)
- การจัดงานเลี้ยงอาหารค่ำและงานสังสรรค์ (Trough Dinners and Parties)
- การขายของที่ระลึก (Collection through Tokens)
- การขายบัตรงานบันเทิง (Tickets for Entertainment)

วิธีการรณรงค์หาทุนที่กล่าวมาแล้ว 7 รายการนี้ เป็นการเสนอแนะทางในการจัดหา เงินทุนมาสนับสนุนการจัดโครงการกิจกรรมหรือการบริการสังคมสำหรับกลุ่มบุคคลประเภท ต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่รณรงค์หาทุนนั้น วิธีการรณรงค์หาทุนอาจกระทำ ได้สำเร็จเพียงคนเดียว หรือเป็นกลุ่มบุคคล หรือในนามของหน่วยงานขึ้นอยู่กับประเภทของ วิธีการรณรงค์หาทุนว่ามีความยากง่ายอย่างไร และจำนวนเงินทุนเป้าหมายที่ต้องการมากน้อย เพียงไร ซึ่งวิธีการระดมทุนสามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธีการ คือ

1) วิธีการระดมทุนโดยตรง คือ วิธีการที่มีการติดต่อโดยตรงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้ เช่น การติดต่อส่วนตัว การขอบริจาคตามบ้าน การเขียนโครงการ การจัดงานการกุศล การขายของที่ระลึก และการขายของเก่า การวางกล่องรับบริจาค เป็นต้น

2) วิธีการระดมทุนโดยทางอ้อม คือ วิธีการที่ไม่ได้ติดต่อโดยตรงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2.6 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

ในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ประสบผลสำเร็จโดยจะขึ้นอยู่กับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เมื่อทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือ จะก่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน ดังนั้นการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ การจัดกิจกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบการท่องเที่ยวจึงสำคัญเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน

2.6.1 แนวคิดปัจจัย 5 ประการของการท่องเที่ยว

ทฤษฎี 5 A's เป็นทฤษฎีที่สำนักงานการท่องเที่ยวประเทศออสเตรเลียตะวันตก (Tourism Western Australia) ได้กล่าวไว้สำหรับการท่องเที่ยวนั้น ได้มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งประกอบไปด้วย

1) สถานที่ท่องเที่ยว (Attractions) ซึ่งหมายถึง แหล่งหรือสถานที่ที่สามารถสร้างความสนใจให้แก่นักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชม โดยสถานที่ดังกล่าวอาจมีความสำคัญหรือความโดดเด่นทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ มีความงามของธรรมชาติหรือสิ่งปลูกสร้าง หรือเป็นสถานที่ทำกิจกรรมพิเศษนอกเหนือจากงานปกติของนักท่องเที่ยว

2) การเข้าถึง (Access) หมายถึง ระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับการเดินทางไปยังสถานที่ที่เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวและอีกทั้งยังเอื้ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งจะหมายรวมถึงถนนหนทาง และยานพาหนะที่ใช้เดินทางไปยังสถานที่นั้น

3) ที่พักแรม (Accommodation) หมายถึง สถานที่พักค้างคืนสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะอำนวยความสะดวกในระดับต่างๆกัน ซึ่งจะมีค่าบริการที่แตกต่างกันไป มีตั้งแต่แคมป์ โฮมสเตย์ เกสเฮาส์ บังกโล โรงแรม รีสอร์ท

4) กิจกรรม (Activities) หมายถึง กระทำต่างๆที่ได้จากการเดินทางท่องเที่ยวซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นจะเป็นประสบการณ์และอยู่ในความทรงจำ เช่น การเล่นกีฬาทางน้ำ การดูนก การเดินป่า รวมไปถึงการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนในสถานที่ท่องเที่ยวด้วย

5) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) หมายถึง บริการต่างๆไม่ว่าจะเป็นสถานที่หรือบุคคลที่สามารถให้ความอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ห้องสุขา ไพรศณีย์ ร้านอาหาร ศูนย์บริการข้อมูล บริการการสื่อสารและบริการฉุกเฉินต่างๆ ร้ายขายของที่ระลึก

2.6.2 แนวคิดเรื่องกลุ่มและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์

การท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดการรับผิดชอบต่อสังคม จะมีลักษณะการท่องเที่ยวที่ผสมผสานกันในรูปแบบความสนใจพิเศษกับกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ในพื้นที่ท่องเที่ยว การดำเนินกิจกรรมจะมีโปรแกรมการท่องเที่ยวกำหนดไว้ โดยตัวแทนในการดำเนิน และเสียค่าใช้จ่ายตามที่ตัวแทนกำหนด

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์² สามารถแบ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญออกเป็น 10 กลุ่ม ดังนี้

- 1) กลุ่มประชาสงเคราะห์ ประกอบไปด้วย ดูแลสัตว์ ดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้อพยพ งานเกี่ยวกับเยาวชนบรรเทาสาธารณภัย กฎหมาย บริจาค
 - 2) กลุ่มการสอน ได้แก่ สอนคอมพิวเตอร์ ภาษา อาชีพ กฎหมาย เป็นต้น
 - 3) กลุ่มการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ได้แก่ สัตว์ป่า ปลูกป่า เก็บขยะ ทำความสะอาด ทำฝาย ทำแนวกันไฟป่า เป็นต้น
 - 4) กลุ่มพัฒนาธุรกิจ ได้แก่ การช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทำไร่ ทำนา ทำบัญชี การจัดการ การตลาด ช่วยทำรายงาน เว็บไซต์ ขอบทุน เป็นต้น
 - 5) กลุ่มก่อสร้าง ได้แก่ ก่อสร้าง ปรับปรุง บูรณปฏิสังขรณ์สิ่งปลูกสร้างต่างๆ
 - 6) กลุ่มพัฒนาวัฒนธรรม ได้แก่ ศิลปะ พัฒนาบุคลิกภาพ อนุรักษ์ประวัติศาสตร์
 - 7) กลุ่มการวิจัยและศึกษาสภาพแวดล้อม ได้แก่ การวิจัยพืชสัตว์ การเรียนรู้ดูแลสภาพแวดล้อม
 - 8) กลุ่มทางการแพทย์ ได้แก่ งานสาธารณสุข แพทย์ฝึกหัด ทำงานในโรงพยาบาล การดูแลผู้ป่วยเอดส์
 - 9) กลุ่มการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การปรับภูมิทัศน์ที่อยู่อาศัย
 - 10) การท่องเที่ยวในชุมชน ได้แก่ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม
- จะเห็นได้ว่าทั้งสองคนจำแนกกลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ที่แตกต่างกันไป ซึ่งอาจมาจากรูปแบบพื้นที่ที่ศึกษาต่างกัน

Callanan and Thomas (2005,น.196) ได้แบ่งประเภทกิจกรรมตามระดับความเข้มข้นของกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์โดยใช้กรอบแนวคิดโปรเจกต์การท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ (a conceptual framework for volunteer tourism projects) ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปร 6 ด้าน

² กาญจนา สมมิตร และคณะ, การวิจัยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน, 2556, 11.

ตารางที่ 10 โครงการการบำเพ็ญประโยชน์แบ่งตามระดับความเข้มข้นของกิจกรรม

ตัวแปร	ผิวเผิน	ปานกลาง	ลึกซึ้ง
ความยืดหยุ่นของ ระยะเวลาในการเข้าร่วม กิจกรรม	ระดับการยืดหยุ่นและ ทางเลือกของ นักท่องเที่ยวสูง	ระดับการยืดหยุ่นและ ทางเลือกของ นักท่องเที่ยวสูง	ระยะเวลาถูกกำหนดโดย องค์กรมากกว่า นักท่องเที่ยว
การส่งเสริมการตลาด ของกิจกรรมเทียบกับ เส้นทางการท่องเที่ยว	มีการส่งเสริมการตลาด เส้นทางการท่องเที่ยว และโอกาสทางการ เดินทางท่องเที่ยวอย่าง มาก	มีการส่งเสริมกิจกรรม ภายในบริบทของ เส้นทางการท่องเที่ยว	มีการส่งเสริมโครงการ กิจกรรมต่างๆชุมชน ท้องถิ่นและคุณค่าของ กิจกรรมต่อพื้นที่นั้นๆ
จุดมุ่งหมายของ นักท่องเที่ยว-เพื่อผู้อื่น หรือ ตามความสนใจของ ตนเอง	ส่งเสริมประสบการณ์ และทักษะให้ได้ตามวิชา ที่เรียน	ส่งเสริมประสบการณ์ และทักษะให้ได้ตามวิชา ที่เรียนไปพร้อมกับ การทำงานในพื้นที่	มีการเน้นคุณค่าในชุมชน ส่งเสริมการสร้าง ประโยชน์ต่อชุมชนการ เรียนรู้วัฒนธรรมรางวัล เกิดขึ้นภายในจิตใจและ ความสัมพันธ์ซึ่งกันและ กัน
ทักษะหรือคุณสมบัติ นักท่องเที่ยว	ไม่จำกัดทักษะที่ต้องการ	จำกัดทักษะที่จำเป็นใน ระดับกลาง	เน้นทักษะประสบการณ์ คุณสมบัติ หรือเวลา
การมีส่วนร่วมอย่าง กระตือรือร้นและไม่ กระตือรือร้น	มีส่วนร่วมแบบไม่ กระตือรือร้น	มีส่วนร่วมปานกลาง	มีส่วนร่วมอย่าง กระตือรือร้นฝังตัวอยู่ใน พื้นที่ชุมชน
ระดับการสร้างประโยชน์ ต่อชุมชนท้องถิ่น	การสร้างประโยชน์ยัง จำกัดอยู่กับความ ต้องการส่วนบุคคลแต่ก็ ยังคงมีคุณค่าต่อท้องถิ่น อยู่บ้างการมีส่วนร่วมกับ ท้องถิ่นในการตัดสินใจมี จำกัด	ระดับการสร้างประโยชน์ ปานกลาง มีความ ต้องการเฉพาะบุคคล เป็นพื้นฐาน สร้างคุณ ค่าที่ชัดเจนให้ท้องถิ่น ข้อมูลการมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจของท้องถิ่น ยังคงจำกัด	การสร้างประโยชน์ ค่อนข้างโดดเด่น สร้าง ผลกระทบโดยตรงกับ ท้องถิ่น ข้อมูลในการมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความชัดเจน

2.7 แนวคิดเรื่องเกี่ยวกฎหมายการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการจัดตั้งองค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว

2.7.1 ภาระหน้าที่ของสันนิบาตเทศบาล

สันนิบาตเทศบาล เป็นรวมตัวกันในรูปแบบของสมาคมเพื่อร่วมมือกันดำเนิน กิจกรรมต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการบริหารงานของเทศบาล รวมทั้งเพื่อที่จะได้ให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านวิชาการและให้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย, มปป: ออนไลน์)

สมาคมสันนิบาตเทศบาล มีวัตถุประสงค์และพันธกิจดังต่อไปนี้ (สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย, มปป: ออนไลน์)

- 1) ส่งเสริมความร่วมมือ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างเทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นๆ ซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมสันนิบาตเทศบาล
- 2) ส่งเสริมความร่วมมือ และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างเทศบาลกับองค์กรชุมชน องค์กรภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจและองค์กรของรัฐบาลทุกภาค
- 3) ส่งเสริมความร่วมมือ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างเทศบาลในประเทศไทยและกับองค์กรปกครองท้องถิ่น และสมาคมองค์กรปกครองท้องถิ่นในต่างประเทศ
- 4) ส่งเสริมการพัฒนาระบบการเมืองท้องถิ่นของเทศบาล
- 5) ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ การบริหารจัดการและการจัดบริการสาธารณะของเทศบาล
- 6) เป็นองค์กรตัวแทนของเทศบาลทั่วประเทศ ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองร่วมกับรัฐบาล รัฐสภาและองค์กรทางการเมืองในระดับชาติ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการออกกฎหมายระเบียบ ฯลฯ ว่าด้วยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและองค์กรปกครองท้องถิ่น
- 7) ดำเนินกิจการใด ๆ อันอาจเป็นรายได้ของสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย

2.7.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548

จากการศึกษาพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 สามารถสรุปคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และบทบาทหน้าที่ของคณะบุคคลนั้นๆ ได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2548)

- 1) วิสาหกิจชุมชน หมายถึง “กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกัน

ประกอบ กิจกรรมดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน...” ซึ่งการที่วิสาหกิจชุมชนใดต้องการที่จะขอรับการส่งเสริมตาม พรบ. นี้ ต้องมีการยื่นจดทะเบียนต่อกรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีหลักเกณฑ์การยื่นตามที่กำหนดในมาตราที่ 7

วัตถุประสงค์หลักของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การสร้างรายได้และพึ่งพาตนเอง ตั้งแต่ระดับครอบครัว ไปจนถึงระดับระหว่างชุมชน ทั้งนี้ การที่วิสาหกิจชุมชนหนึ่งๆ จะได้มาซึ่งความเข้มแข็งและยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องมีการประสาน หรือดำเนินการร่วมกับวิสาหกิจอื่นๆ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 จึงบัญญัติให้มีการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนขึ้น

2) เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายถึง “คณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย” ซึ่งมีบทบาทตามพรบ. ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 ที่ได้บัญญัติไว้ว่า เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอาจมีการดำเนินการดังนี้

2.1) ให้คำแนะนำและช่วยเหลือกิจการภายในของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย ได้แก่ การฝึกอบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนา การผลิต การบริหารจัดการ รวมถึงการดำเนินการใดๆ อันเป็นประโยชน์แก่วิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

2.2) ให้คำแนะนำช่วยเหลือกิจการภายนอกของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย ได้แก่ การเป็นตัวกลางในการประสานงานกับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอื่น รวมถึงหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

2.3) เป็นศูนย์กลางความร่วมมือและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างวิสาหกิจชุมชนในเครือข่ายในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพในการทำงาน

2.4) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายหรือมาตรการในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ

อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนนั้นจำเป็นต้องได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งจากกรมส่งเสริมการเกษตรเช่นเดียวกัน เพื่อให้มีสิทธิขอรับการส่งเสริมตามพรบ. ได้ ทั้งนี้ ในการดำเนินการรวมกลุ่มเพื่อเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนนั้น จะได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

3) คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ประธานกรรมการคือนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย กรรมการจากส่วนราชการ

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรรมการผู้แทนวิสาหกิจชุมชน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารธุรกิจ ด้านการเงิน และด้านการค้าและอุตสาหกรรม ซึ่งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 ได้แก่ การส่งเสริมส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้วยวิธีการต่างๆ กล่าวคือ

3.1) การเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบาย มาตรการหรือแผน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

3.2) การช่วยประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

3.3) การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือให้คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชน และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

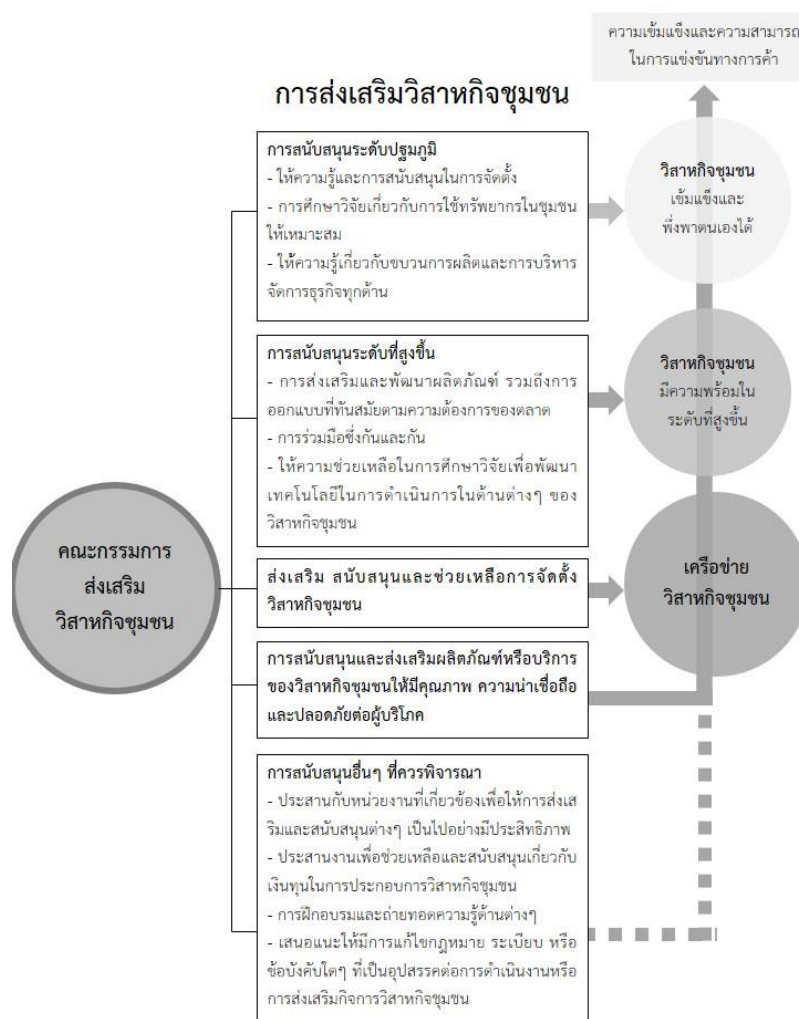
3.4) การส่งเสริมและช่วยเหลือในการขอจดทะเบียนสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า หรือทรัพย์สินทางปัญญา

3.5) การสนับสนุนการศึกษาวิจัย

3.6) การดำเนินการตามข้อบัญญัติอื่นๆ ของพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายอื่นๆ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

จากการศึกษาพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 พบว่า คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนมีบทบาทและอำนาจในการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือ ตั้งแต่ระดับวิสาหกิจชุมชนไปจนถึงระดับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ทั้งนี้วิสาหกิจทุกระดับ จำเป็นต้องได้รับการจดทะเบียนตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดไว้เสมอ

อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 สามารถสรุปได้ตามแผนภาพต่อไปนี้

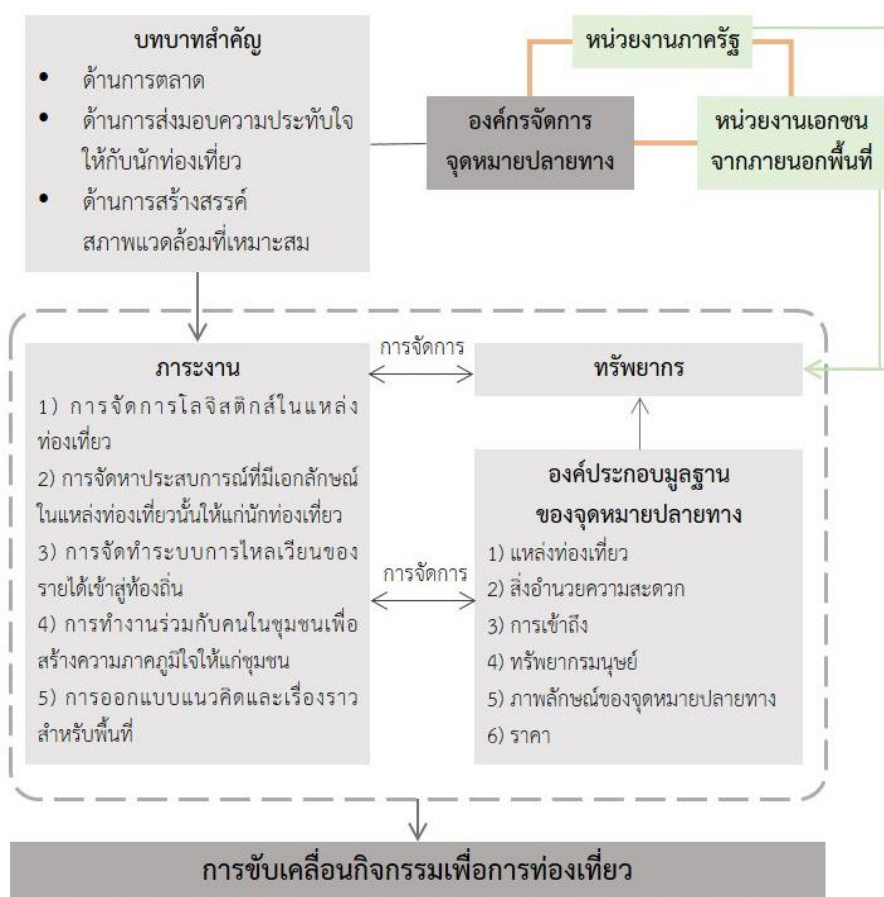

ภาพที่ 15 แผนภาพแสดงสรุปการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตามพระราชบัญญัติ
ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่, กิจกรรม, รูปแบบและโครงสร้าง, รวมถึงกระบวนการบริหารจัดการขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง จะเห็นได้ว่า ในพื้นที่จุดหมายปลายทางนั้น ประกอบไปด้วยองค์ประกอบมูลฐาน ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว, สิ่งอำนวยความสะดวก, การเข้าถึง, ทรัพยากรมนุษย์, ภาพลักษณ์, และราคา โดยองค์ประกอบมูลฐานเหล่านี้ อาจนับได้ว่าเป็นทรัพยากรที่จะใช้ในการขับเคลื่อนโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ องค์ประกอบมูลฐานเหล่านี้ในฐานะทรัพยากรของชุมชนย่อมต้องมีข้อจำกัด และจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการ หรือพัฒนา โดยมีคุณภาพชีวิตของคนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เป็นพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญ

องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางมีบทบาทสำคัญ ด้านการตลาด ด้านการท่องเที่ยว และด้านการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งมีภาระงานหรือกิจกรรม ที่ต้องมีการบริหารจัดการกับองค์ประกอบมูลฐาน แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ (1) การจัดการ logistics ในแหล่งท่องเที่ยว, (2) การจัดหาประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นให้นักท่องเที่ยว, (3) การจัดทำระบบการไหลเวียนของรายได้เข้าสู่ท้องถิ่น, (4) การทำงานร่วมกับคนในชุมชนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชน, และ (5) การออกแบบแนวคิดและเรื่องราวสำหรับพื้นที่

องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางอาจเป็นหน่วยงานรัฐ หรือเอกชน ก็ได้ สิ่งสำคัญคือการทำงานร่วมกับคนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางในบางด้าน นอกจากจะต้องประสานความร่วมมือกับคนในพื้นที่แล้ว อาจจำเป็นต้องมีการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐ หรือเอกชนภายนอกพื้นที่ จนพัฒนา กลายเป็นเครือข่าย ที่ขับเคลื่อนกิจกรรมภายในชุมชนได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย

ภาพที่ 16 แผนภาพสรุปแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

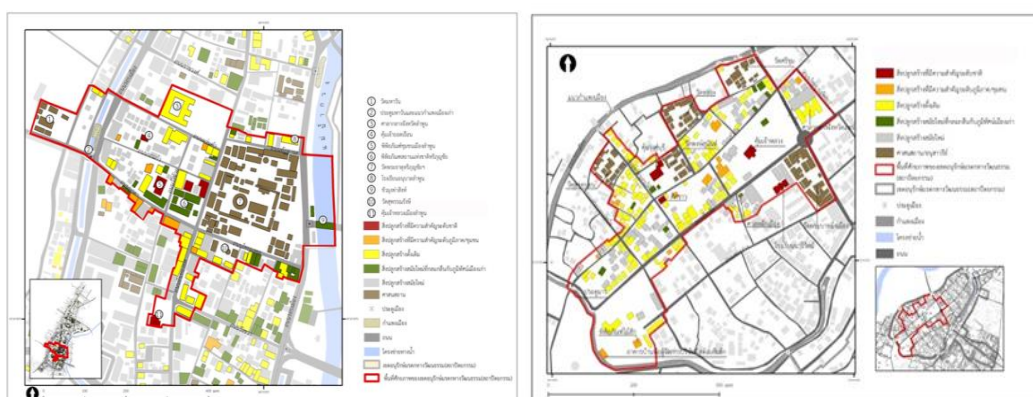
แผนงานวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เนื่องจากมีเป้าประสงค์เพื่อการพัฒนาพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งมีพื้นที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่เขตเมืองเก่า ลำพูน และแพร่ การศึกษาวิจัยในแผนงานวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจด้านการพัฒนาองค์กรเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ การปรับปรุงทรัพยากรและกิจกรรม ตลอดจนการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษ จึงได้มีแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

- 3.1 ขอบเขตการศึกษาวิจัย
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือในการศึกษาวิจัย
- 3.4 ขั้นตอนการวิจัยและการบริหารแผนงานวิจัย

3.1 ขอบเขตการศึกษา

3.1.1 ขอบเขตพื้นที่การศึกษาวิจัย

ดำเนินการศึกษาในพื้นที่เมืองเก่าลำพูนและแพร่ โดยศึกษาเฉพาะในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งอ้างอิงจากการศึกษาโครงการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” ภายในเขตเมืองเก่าซึ่งได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ลำพูนและแพร่ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจากการศึกษาวิจัยปี 2559

ภาพที่ 17 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่การศึกษาวิจัย

3.1.2 ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

- 1) การศึกษาการกำหนดกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 2) การศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 3) การศึกษาระบบการบริหารจัดการองค์การเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ประกอบด้วยการศึกษากลุ่มคน/หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวกลางในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้กรอบกฎหมายที่บังคับภายในพื้นที่

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยขอบเขตด้านประชากร

3.2.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยประกอบด้วย เจ้าของอาคาร ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน สมาชิกชุมชน ผู้นำชุมชนภายในพื้นที่เมืองเก่า ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการจัดการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าและชุมชนดั้งเดิม เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเจ้าหน้าที่องค์กรส่วนท้องถิ่นจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเมืองเก่า

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

- 1) การกำหนดพื้นที่ประชากรตัวอย่าง

การศึกษารั้ครั้งนี้ดำเนินการในประเทศไทย โดยสำรวจข้อมูลจากกลุ่มประชากรทั้งในประเทศ และต่างประเทศซึ่งในประเทศ ประกอบไปด้วย 1) กลุ่มสถาบันการศึกษาที่มีกิจกรรมด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม 2) กลุ่มบริษัท และองค์กรที่มีกิจกรรม CSR ด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม 3) กลุ่มสมาคม ชมรม และสโมสรที่มีกิจกรรม CSR ด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และ 4) กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourists) ในขณะที่ต่างประเทศ เป็นกลุ่มสถาบันการศึกษาในเอเชียแปซิฟิก ทั้งนี้กลุ่มประชากรในส่วนของประเทศเป้าหมายประกอบไปด้วยคณะกรรมการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตมรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

- 2) การสุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในด้านการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จะใช้วิธีการเลือกแบบโควต้า (Quota Sampling) และกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) 1. ใน

ประเทศแบ่งกลุ่มโควต้าเป็น 4 กลุ่ม โดย 3 กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่มีกิจกรรม CSR ด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมอันประกอบไปด้วย 1) กลุ่มสถาบันการศึกษา 10 ตัวอย่าง 2) กลุ่มบริษัท และองค์กร 10 ตัวอย่าง 3) กลุ่มสมาคม ชมรม และสโมสร 10 ตัวอย่าง รวมเป็น 30 ตัวอย่าง และ 4) กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (cultural tourists) ที่เลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 400 ตัวอย่าง 2. ต่างประเทศ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) กับกลุ่มสถาบันการศึกษาจำนวน 100 ตัวอย่างในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

3.3 เครื่องมือในการศึกษาวิจัย

3.3.1 เครื่องมือการวิจัย

1) การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ จากเอกสารชั้นปฐมภูมิและเอกสารชั้นทุติยภูมิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยจำแนกเป็น 3 ประเด็นได้แก่

1.1) การศึกษาวิเคราะห์องค์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวและระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยว

1.2) การศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ด้วยการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

1.3) การศึกษากลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษ

2) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิง เป็นกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากโครงการย่อยในลักษณะพรรณนา เพื่อนำมาสรุปพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

3) แบบสอบถามการเก็บข้อมูลใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล

3.4 ขั้นตอนการวิจัยและการบริหารแผนงานวิจัย

การดำเนินการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนทั้งหมด 7 ขั้นตอนดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การประชุมระดมความคิดและกำหนดทิศทางการทำงาน เป็นการประชุมร่วมกันของคณะทำงานแต่ละโครงการเพื่อระดมความคิดและกำหนดทิศทางการทำงาน เพื่อกำหนดหลักการและกระบวนการการทำงานที่มีทิศทางเดียวกัน

2) การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในปัจจุบัน เน้นการศึกษาเชิงเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้

การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาเพื่อให้ผลงานวิจัยที่เกิดขึ้นสอดคล้องและสามารถต่อยอดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้

3) การติดตาม สรุปผล และรายงานผลการดำเนินการระยะต้น เป็นการติดตามและสรุปผลการดำเนินการในเดือนที่ 2 นับตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ เพื่อติดตามความคืบหน้าของการทำงานในแต่ละโครงการ ตลอดจนอุปสรรคและปัญหาที่พบในช่วงแรก และร่วมกันวิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังร่วมกันวางแผนและกำหนดทิศทางของงานวิจัยเพื่อให้สอดคล้องและสนับสนุนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เดิมอีกด้วย ทั้งนี้ในการติดตามและสรุปผลการดำเนินการระยะต้นยังครอบคลุมถึงการสรุปองค์ความรู้ แนวคิด ในการทำงาน

4) การติดตาม สรุปผล และรายงานผลการดำเนินการระยะกลาง เป็นการติดตามและสรุปผลการดำเนินการในเดือนที่ 6 นับตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ เพื่อติดตามความคืบหน้าและปัญหาในการทำงานในแต่ละโครงการเพื่อร่วมกันหาวิธีการแก้ไข และรายงานผลความก้าวหน้าการดำเนินการในระยะกลาง

5) การจัดทำร่าง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นการจัดทำต้นแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นต้นแบบในการดำเนินงานภายในพื้นที่การศึกษาและพื้นที่อื่นๆ โดยในการจัดทำนั้นใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากโครงการย่อยทั้งหมดร่วมกันระหว่างกลุ่มนักวิจัย ซึ่งในโครงการวิจัยย่อยแต่ละโครงการนั้นจะมีประเด็นที่แตกต่างกันดังรายละเอียดต่อไปนี้

6) การประชุมสรุปความคิดเห็นและผลการดำเนินการของแต่ละโครงการ เป็นการจัดการประชุมร่วมกับประชาชนและภาคีภายในท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนและภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับ รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่จัดทำขึ้น ทั้งนี้การประชุมดังกล่าวยังถือเป็นการประชุมเพื่อสรุปข้อค้นพบและการดำเนินการของแต่ละโครงการวิจัยย่อย โดยเป็นการสอบถามความคิดเห็นครั้งสุดท้ายและปรับปรุงผลการดำเนินงานให้สอดคล้องกันในโครงการวิจัย

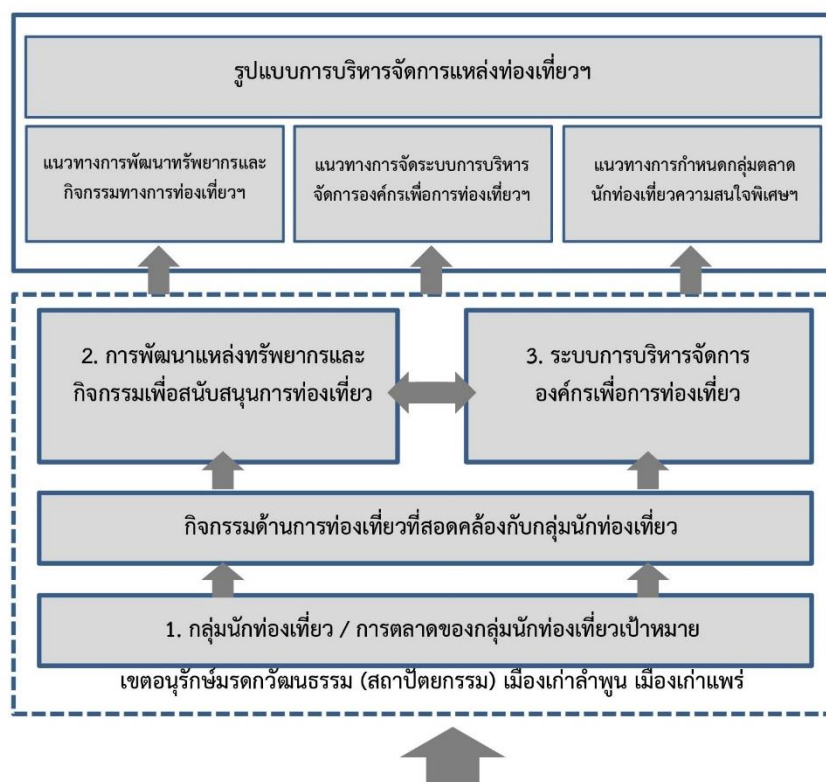
7) การสรุปผล และรายงานการดำเนินการระยะสุดท้าย เป็นการสรุปผล และรายงานผลการดำเนินการระยะสุดท้ายในเดือนที่ 12 ของโครงการ โดยผู้บริหารแผนงานจะทำการปรับแก้ เชื่อมโยงเนื้อหาและข้อค้นพบเพื่อสังเคราะห์ขึ้นเป็น 1) แนวทางการกำหนดกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 2) แนวทางการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 3) แนวทางการจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์การเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 4) รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

บทที่ 4

การดำเนินการ

แผนงานวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการจัดระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 2. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 3. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการกำหนดกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 4. เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) แผนงานวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการสรุปผลการศึกษาจากโครงการวิจัยย่อยอันจะนำไปสู่ผลสรุปการศึกษาการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยดำเนินการผ่านกระบวนการสังเคราะห์การศึกษาวิจัย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ ในพื้นที่เป้าหมายดังนี้

- 4.1 กลุ่มนักท่องเที่ยวและการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 4.2 กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยว
- 4.3 การพัฒนาแหล่งทรัพยากรและกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวด้วยแนวการท่องเที่ยวด้านกิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม
- 4.4 รูปแบบการจัดตั้งองค์กรและระบบบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ภาพที่ 18 แสดงขั้นตอนการสังเคราะห์การศึกษาวิจัย

4.1 กลุ่มนักท่องเที่ยวและการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษ และโมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยว ในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4.1.1 กลุ่มนักท่องเที่ยวและช่องทางการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4.1.1.1 กลุ่มนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาของโครงการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ด้วยเครื่องมือประเภทแบบสอบถาม สามารถแบ่งช่องทางการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก และสามารถวิเคราะห์ช่องทางการตลาดได้ดังนี้

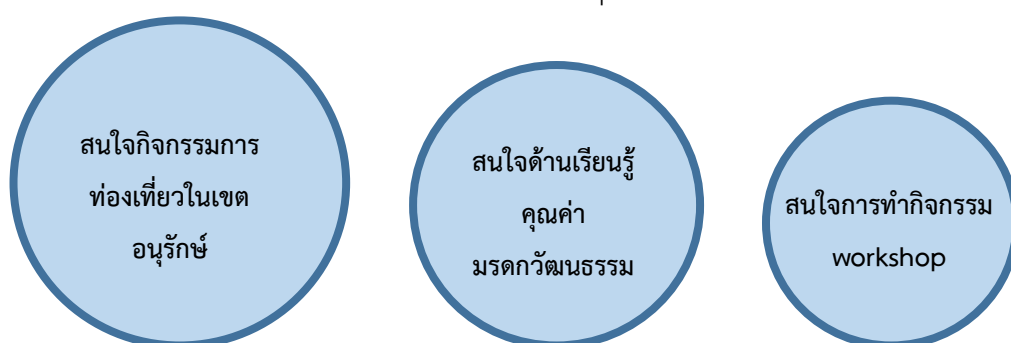

ภาพที่ 19 แสดงภาพประเภทของกลุ่มนักท่องเที่ยวยุติวิวัฒนาการ

4.1.1.2 ช่องทางการตลาดสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวยุติวิวัฒนาการ

1) ช่องทางการตลาดสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวยุติวิวัฒนาการ

กลุ่มนี้เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวยุติวิวัฒนาการที่ใหญ่ที่สุดจากการเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวยุติวิวัฒนาการ 200 ตัวอย่าง และชาวต่างชาติ 200 ตัวอย่าง พบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวยุติวิวัฒนาการมีความสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ด้านทัศนศึกษาทางวัฒนธรรมมากที่สุด รองลงมาคือ สนใจด้านเรียนรู้คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม และสนใจการทำกิจกรรม workshop ตามลำดับ

ภาพที่ 20 ช่องทางการตลาดสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวยุติวิวัฒนาการ

จากผลการศึกษาข้างต้นทำให้พบว่าในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สามารถจำกัดแนวทางการศึกษาของการพัฒนาช่องทางการตลาดสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวยุติวิวัฒนาการความสนใจพิเศษใน 3 กลุ่มข้างต้น ประกอบด้วยกลุ่มนักท่องเที่ยวยุติวิวัฒนาการ กลุ่มนักท่องเที่ยวยุติวิวัฒนาการเชิงบำเพ็ญประโยชน์ และกลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิณนำเที่ยวและเอเยนต ซึ่งจาก ข้อมูลของนักท่องเที่ยวยุติวิวัฒนาการ 400 ตัวอย่าง

สามารถจำแนกข้อมูลที่สำคัญสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาช่องทางทางการตลาด ดังนี้

1.1) การพัฒนาช่องทางทางการตลาดที่สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการแสดงบทบาทนักท่องเที่ยวสามารถสังเคราะห์ได้ว่าควรดำเนินการพัฒนาช่องทางทางการตลาดสำหรับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยว ใน 7 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มนักท่องเที่ยวแหล่งมรดก (heritage tourist) นักท่องเที่ยววัฒนธรรมเมือง (urban cultural tourist) นักท่องเที่ยวกลุ่มศิลปะ (arts tourist) นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (creative tourist) นักท่องเที่ยววัฒนธรรมชนบท (Rural Cultural Tourist) นักท่องเที่ยววัฒนธรรมทันสมัย (Popular Cultural Tourist) และนักท่องเที่ยววัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น (Indigenous Cultural Tourist) ซึ่งทั้ง 7 กลุ่มคาดหวังกับการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม คือ ความสวยงามของสถานที่มากที่สุด รองลงมาคือได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ และได้เรียนรู้เรื่องราวมรดกวัฒนธรรมตามลำดับ

1.2) ในด้านช่องทางทางการตลาดควรพัฒนาการนำเสนอข้อมูลกิจกรรมและโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งสามารถสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตทาง Google, Facebook, IG, Twitter, TripAdvisor, Blogs, Website Travel, Pantip หรือจากบริษัทนำเที่ยว ได้แก่ Expedix, Traveler โดยช่วงเวลาการค้นหาของนักท่องเที่ยวที่สำคัญพบว่าอยู่ในช่วงเวลา 20.01 – 24.00 น. มากที่สุด รองลงมาคือ ช่วงเวลา 16.01 – 20.00 น. และ ช่วงเวลา 08.01 – 12.00 น.

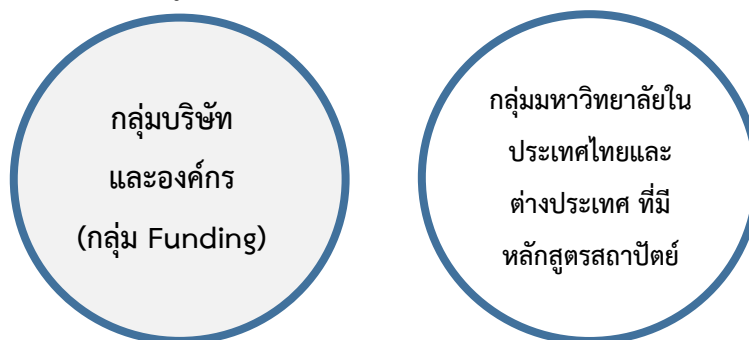
1.3) กิจกรรมการท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมควรมีระยะเวลามากที่สุดจำนวน 1-2 วัน โดยนักท่องเที่ยวมักเดินทางท่องเที่ยวพร้อมกับเพื่อนมากที่สุดและรองลงมาคือการเดินทางกับครอบครัว โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเดินทางเป็นกลุ่ม มีจำนวน 2 -5 คน และผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการการท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม คือ เพื่อน ญาติพี่น้อง และสถานที่ทำงานตามลำดับ

1.4) ช่วงระยะเวลาเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในช่วงฤดูหนาวตั้งแต่เดือนตุลาคมจนถึงเดือนมกราคม ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวช่วงเดือนเดือนมิถุนายนมากที่สุดจนถึงเดือนกรกฎาคม

1.5) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่วนใหญ่มีวิธีการชำระเงินเป็นเงินสดมากที่สุด รองลงมาคือชำระด้วยบัตรเครดิต Credit cards และชำระด้วย Online payment ตามลำดับ ผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการการท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม คือ เพื่อน ญาติพี่น้อง และสถานที่ทำงานตามลำดับ

2) ช่องทางการตลาดของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์

จากการศึกษากลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ด้วยการจัดส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าสามารถแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ประกอบไปด้วย 2 กลุ่มหลักคือ คือ กลุ่มบริษัท และองค์กร(กลุ่ม Funding) และกลุ่มมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนทางด้านสถาปัตยกรรม จากข้อมูลข้างต้นซึ่งสามารถสังเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

ภาพที่ 21 ช่องทางการตลาดของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์

2.1) กลุ่มบริษัท และองค์กร (กลุ่ม Funding) ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีกิจกรรม CSR ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะและบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเป็นประจำขององค์กร ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทนี้ให้ความสนใจกิจกรรมทางการท่องเที่ยวจะเน้นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมสร้างสรรค์ และมีการลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมตัวอย่าง เช่น workshop การทำ(พิมพ์) พระรอด การฟื้นฟูเทียนอายุยืน การทำกระเบื้องหลังคา การทำขนมพื้นถิ่น และการทำสวยดอกไม้ เป็นต้น

2.2) กลุ่มมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่มีหลักสูตร สถาปัตยกรรมและมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร์ ให้ความสนใจในด้านการท่องเที่ยวซึ่งมีลักษณะของการศึกษาความและการเรียนรู้เชิงลึก ซึ่งการท่องเที่ยวด้านการเรียนรู้กลุ่มมหาวิทยาลัยได้มีความสนใจที่จะเรียนรู้และทำ

ความเข้าใจการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทย และมีความสนใจในโครงการวิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว

จากการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่าช่องทางการพัฒนาการทำการตลาดควรเป็นไปในลักษณะของการทำการตลาดทางตรงให้กับลูกค้า (Direct Sale) หรือ (B2C-Bussiness To Customer) โดยผ่านการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และควรส่งตรงไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น แผนกกิจกรรมองค์กร CSR หรือฝ่ายบุคคลของบริษัท ตลอดจนอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรในส่วนของสถาบันการศึกษา

อีกทั้งโดยการนำเสนอโปรแกรมต้องดำเนินการเตรียมรายละเอียดกิจกรรมให้พร้อมและชัดเจนและควรมีการเชิญตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมแฟมทริป และควรดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานกับบุคคลที่มีอำนาจในการพูดคุยจะสามารถทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ยังพบว่า นักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในกลุ่มสถาบันศึกษานั้นกลุ่มนี้สามารถกลายเป็นักท่องเที่ยวกลุ่ม FIT ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเองกับกลุ่มเพื่อนและครอบครัวในภายหลัง เนื่องจากอาจมีความสนใจส่วนตัวที่นอกเหนือจากโปรแกรมกิจกรรมของสถาบัน และในขณะเดียวกันสามารถสื่อสารประสบการณ์แปลกใหม่ไปยังโลกออนไลน์อันเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มเดียวกัน หรือกลุ่มอื่นๆให้มาเดินทางท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเมืองเก่าได้เพิ่มเติมในภายหลัง

2.3) ช่องทางการตลาดของกลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเยนต์

จากการศึกษากลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเยนต์ พบว่าให้ความสนใจและต้องการทราบรายละเอียดของกิจกรรม และค่าใช้จ่ายของกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่สนใจมีแนวโน้มเหมือนกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ประเภทกลุ่มบริษัท และองค์กร (กลุ่ม Funding) ที่การลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมตัวอย่าง เช่น workshop การทำ(พิมพ์) พระรอด การทำกระเบื้องหลังคา เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาช่องทางการตลาดที่สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้สามารถสังเคราะห์ได้ ดังนี้

การขายกิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวสำหรับ กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเยนต์ ควรขายโปรแกรมให้แก่คนกลางซึ่งเป็น บริษัทนำเที่ยว โดยจะต้องศึกษาเส้นทาง โปรแกรมที่บริษัทนั้นๆขายอยู่ หากมีเส้นทางเดียวกันกับ พื้นที่นั้นจะทำให้มีโอกาสด้านการตลาดสูง และควรมีการจัดแพคเกจทริปบ่อยครั้งและต่อเนื่องเพื่อให้คนกลาง หรือเอเยนต์เห็นพัฒนาการของการพัฒนากิจกรรมหรือ โปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างโอกาสในการขายให้แก่บริษัทดังกล่าวได้ซึ่งต้องใช้ เวลาในการพัฒนาร่วมกัน

ในการเลือก DMC มาร่วมงานเพื่อการขยายฐานการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้น อย่างกว้างขวางและแพร่หลาย ควรเลือก DMC ที่มีความสนใจ ความสมัครใจ และ ควรมีประสบการณ์ในการดำเนินการอย่างสูงตลอดจนความพร้อมในการเป็นส่วน หนึ่งของการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ซึ่งจะต้องทำงานร่วมกับ DMO ทั้งนี้ในการแต่งตั้ง ตัวแทนจำหน่าย หรือ (BtoBtoC – Bussiness to Bussiness to Customer)

การทำการตลาดเชิงคุณค่าทางจิตใจดังเช่น กิจกรรมการพิมพ์พระรอด พบว่าสามารถสร้างมูลค่าของกิจกรรมสูงกว่าที่ชุมชนตั้งไว้ค่อนข้างมาก ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดทางการตลาดที่ต้องทำหน้าที่สร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นกับ ผลิตภัณฑ์ ซึ่งราคาขายที่กำหนดจะต้องสะท้อนถึงคุณค่าของการแลกเปลี่ยนที่เห็น พ้องกันระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อ

4.1.2 โมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถสรุปได้ดังนี้

1) โมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม) (DMO) จังหวัดลำพูน

เมืองเก่าลำพูน เป็นเมืองแห่งพลัศัรธาแห่งพุทธศาสนา ซึ่งมี ประวัติศาสตร์ที่มีมายาวนาน และยังสามารถคงความเก่าแก่ของสถาปัตยกรรม อาคารบ้านเรือน คุ่มต่างๆตามแบบฉบับเฉพาะของเมืองลำพูนควรคุณค่าแก่การ อนุรักษ์ พื้นฟู จากการศึกษาในโครงการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการ ตลาดท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จึงสามารถพัฒนาโมเดลธุรกิจในเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์

มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดลำพูน
ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

ภาพที่ 22 โมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม) (DMO) จังหวัดลำพูน

1.1) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่ม Silver (Active Senior) มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมที่นำส่งคุณค่าทางจิตใจ ศรัทธาทางศาสนา วิถีพุทธ เช่น การทำสมาธิ ตักบาตร พิมพ์พระรอด ทำกระเบื้องมุงหลังคา โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทาง สมาคม ชมรมผู้สูงอายุ และเจ้าอาวาส

1.2) กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มสถาบันการศึกษา นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นลำพูน อาคารสำคัญ คู่เมือง และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการเช่น การอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมด้วยการทำกระเบื้องมุงหลังคา โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังผู้บริหารหลักสูตรสถาปัตยกรรม และกลุ่ม Corporate (CSR) นำเสนอการร่วมกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับเมือง (Event) โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังผู้บริหาร ผู้จัดการแผนกกิจกรรมองค์กร CSR หรือผู้จัดการแผนกบุคคล โดยอาจมุ่งเน้นไปที่การใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

1.3) กลุ่มเอเจนต์และบริษัททัวร์ นำเสนอกิจกรรมในลักษณะเดียวกันกับกลุ่มสถาบันการศึกษา องค์กร บริษัท และ FIT โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังฝ่ายการตลาดของบริษัท

2) โมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม (DMO) จังหวัดแพร่

เมืองเก่าแพร่ มีลักษณะเป็นเมืองเล็กที่เงียบสงบ และคงเอกลักษณ์ของเมืองไม้สักทอง เมืองที่สามารถสัมผัสวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ส่งเสริมการเสพวรรณรสของภูมิปัญญาที่ซ่อนอยู่ตามมุมต่างๆของตัวอาคาร บ้านเก่า และคุ้มเก่าที่มีมากที่สุดในประเทศไทย ความมีชีวิตของคนเมืองแพร่ ที่รักศักดิ์ศรี และเลือดศิลปิน ซึ่งมีมนต์เสน่ห์น่าค้นหาควรคุณค่าแก่การอนุรักษ์ ฟื้นฟู จากการศึกษาในโครงการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จึงสามารถพัฒนาโมเดลธุรกิจในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดแพร่ 3 กลุ่ม ได้แก่

ภาพที่ 23 โมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม) (DMO) จังหวัดแพร่

2.1) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (FIT) กลุ่ม Millennials นำเสนอผ่านกิจกรรมปั่นจักรยานชมเมือง ถ่ายรูปทำแกลลอรี่ เขียนเรื่องราว บทกวี และจับจ่ายสินค้าชุมชน ชมวิถีถนนคนเดินเมืองแพร่ โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Twitter IG และ กลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่ม Family นำเสนอกิจกรรมนั่งรถรางชมเมือง ทำกิจกรรมงานฝีมือ ชมพิพิธภัณฑ์ คุ้ม และจับจ่ายสินค้าชุมชน ชมวิถีถนนคนเดินเมืองแพร่ โดย

นำเสนอกิจกรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook Twitter IG Blog และนิตยสารการท่องเที่ยว

2.2) กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มสถาบันการศึกษา นำเสนอกิจกรรมกิจกรรมการเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเมืองแพร่ บ้านเก่า อาคารเก่า คຸ່ມเก่า และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ ปรับปรุงภูมิทัศน์ ทาสี โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านการขายตรงไปยังผู้บริหารหลักสูตรสถาปัตยกรรม และ

2.3) กลุ่มเอเจนต์และบริษัททัวร์ นำเสนอกิจกรรมในลักษณะเดียวกันกับกลุ่มสถาบันการศึกษา และ FIT โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังฝ่ายการตลาดของบริษัท

ทั้งนี้สถาปัตยกรรมบ้านเก่า คຸ່ມเก่าในเขตเทศบาลในเขตเทศบาลเมืองลำพูน จำนวน 218 หลัง และเทศบาลเมืองแพร่จะได้รับการอนุรักษ์ทั้งเมือง จำนวน 583 หลัง นับเป็นการนำเสนอคุณค่าทางสังคม (Social Value Proposition) และผลลัพธ์ทางสังคมที่สำคัญ (Impact Measure): ซึ่งความภาคภูมิใจในการได้เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และการสร้างงานสร้างรายได้ดังกล่าวยังนับเป็นคุณค่าที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากกิจกรรม/โปรแกรมการท่องเที่ยว (Customer Value Proposition) อีกด้วย

สำหรับทรัพยากรในการท่องเที่ยว ดังเช่น การประชาสัมพันธ์ ผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม เรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์และความสำคัญของกิจกรรมที่ทำเป็นทรัพยากรหลัก (Key Resources) ในลำพูน ส่วน จักรยาน รถราง ผู้นำเที่ยว วัสดุ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ป้ายสื่อความหมาย เรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์และความสำคัญของกิจกรรมที่ทำ และ DMC เป็นทรัพยากรหลัก (Key Resources) ในแพร่

การดำเนินการเพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่ายในปัจจุบัน) ในลำพูนและแพร่มี เจ้าของบ้าน เจ้าของคຸ່ม ชุมชน เทศบาล

ผู้ประกอบการร้านอาหาร ที่พัก DMC เป็นหุ้นส่วนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ (Partner + Key Stakeholders)

กิจกรรมหลัก (Key Activities) ของทั้งสองพื้นที่ คือ การประชาสัมพันธ์และการทำการตลาด การประสานงาน การเตรียมการ และการนำเสนอ

ต้นทุนหลัก (Cost Structure) ของทั้งสองพื้นที่ มาจากค่าตอบแทนผู้ให้บริการ วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม

รายรับ (Revenue) ของทั้งสองพื้นที่ มาจากค่าทำกิจกรรม การขายโปรแกรม การขายของที่ระลึก และการรับบริจาค เป็น ขององค์กร

ซึ่งทั้งสองพื้นที่โดยเมื่อมีผลกำไร (Surplus) จะนำผลกำไรไปบูรณะซ่อมแซมอาคาร การบริหารจัดการองค์กร และการฝึกอบรมบุคลากรในการให้บริการ ซึ่งนอกจากนี้องค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม หรือ บริษัทในทั้งสองพื้นที่ยังสามารถสร้างรายได้เพิ่มเติมจากช่องทางอื่น เช่น การขายโปรแกรมให้แก่กลุ่ม FIT ซึ่งเป็นกลุ่มตลาดใหญ่ การขายของที่ระลึก และเงินสนับสนุนจากแหล่งทุนอื่นๆ เป็นต้น

4.2 กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยว

จากการสังเคราะห์ช่องทางการตลาดของกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งสะท้อนจากข้อมูลนักท่องเที่ยวทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ และกลุ่มสมาคม ชมรม ชุมชน ฐานักนำเที่ยวและเอเจนต์ ตามรายละเอียดของการศึกษาข้างต้นในข้อ 4.1 จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์กิจกรรมกรรมการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับลักษณะพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว สามารถแบ่งออกเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวใน 3 ประเภทกิจกรรม สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

4.2.1 กิจกรรมท่องเที่ยวทั่วไป

หมายถึง กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวไม่ได้มีกิจกรรม หรือ การมีส่วนร่วม เน้นการเที่ยวชมด้วยสายตาเป็นหลัก

4.2.2 กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

หมายถึงกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว ได้เรียนรู้และใช้ทักษะประสบการณ์นักท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว

4.2.3 กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการ

หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมไปในขณะที่ทำกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวอาจต้องได้รับการแนะนำ การอบรม หรือการควบคุมดูแลจากผู้นำเที่ยว วิทยากร หรือ ผู้เชี่ยวชาญอย่างใกล้ชิด ซึ่งมีกิจกรรมจะมีระดับของประสบการณ์ที่จะสร้างการเข้าถึงการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 11 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะกิจกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

กลุ่มนักท่องเที่ยว	ลักษณะกิจกรรมที่สอดคล้องกับ พฤติกรรมนักท่องเที่ยว			ระยะเวลาของ โปรแกรม กิจกรรมการ ท่องเที่ยว (วัน)
	กิจกรรม ท่องเที่ยว ทั่วไป	กิจกรรม ท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์	กิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิง ปฏิบัติการ	
กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	✓	✓	✓	1-2
นักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์		✓	✓	ตามกำหนดเวลา
กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเจนต์		✓	✓	ตามกำหนดเวลา

ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่เมืองเก่าทั้งสองพื้นที่ซึ่งอยู่โดยรอบเขตอนุรักษฯ

เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทางการตลาดของกลุ่มนักท่องเที่ยว ทั้ง 3 ประเภท และสอดคล้องกับแนวทางการจัดทำโมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งได้มีการศึกษาแนวทางการ

จัดกิจกรรมและมีแนวทางการนำเสนอผ่านการจัดกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ

ตลอดจนสามารถวิเคราะห์กลุ่มนักท่องเที่ยวและรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม รูปแบบการท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ และ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการ (Work shop) ซึ่งในการศึกษาโครงการย่อยที่ 2 ได้พัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมต่อไป

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประเภทกลุ่ม นักท่องเที่ยว	เขตอนุรักษ์	กิจกรรม การท่องเที่ยว ทั่วไป	กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง ปฏิบัติการ	กลุ่มนักท่องเที่ยว เป้าหมาย	แนวทางการนำเสนอ กิจกรรมท่องเที่ยว
กลุ่มนักท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	พื้นที่ลำพูน	- การทำสมาธิ - ตักบาตร - ชมวิถีถนนคนเดิน - นักรถรางชมเมือง - ชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	- พิมพ์พระรอด - การปั๊มพิมพ์ลวดลายจากสีสันดอกไม้ - การปลูก/ตัดแต่งต้นไม้ - กิจกรรมการแต่งกาย - การทำอาหารท้องถิ่น - การทำขนมท้องถิ่น - การทำน้ำดื่มสุขภาพจากสมุนไพร - การทำตุ๊ก / โคมไฟล้านนา / ผืนเทียน	- กิจกรรมการอนุรักษ์ - สถาปัตยกรรมในระดับชุมชน - บำรุงขั้นพื้นฐาน เช่น ทำ - กระเบื้องมุงหลังคา หรือ การ - บันทึกภาพ ข้อมูล/ - องค์กรประกอบอาคาร	Silver (Active Senior)	สมาคม ชมรมผู้สูงอายุ และ เจ้าอาวาส
	พื้นที่แพร่	- นักรถรางชมเมือง - จัดจำหน่ายสินค้าชุมชน - ชมวิถีถนนคนเดิน - ชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	- กิจกรรมวาดภาพและระบายสี - ปั่นจักรยานชมเมืองเข็ควินแหล่งท่องเที่ยว - ทำแผนที่การเข้าถึงตัวแหล่งอาคาร - จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ - การปลูก หรือ การตัดแต่งต้นไม้/ดอกไม้ - การเก็บขยะ/ แปรรูปผลิตภัณฑ์ของเหลือใช้ - ทาสีองค์ประกอบงานตกแต่งพื้นที่ - การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก - กิจกรรมการแต่งกาย แบบท้องถิ่น - การทำอาหารท้องถิ่น - การทำขนมท้องถิ่น	- กิจกรรมการอนุรักษ์ - สถาปัตยกรรมในระดับชุมชน - บำรุงขั้นพื้นฐาน เช่น ทำ - กระเบื้องมุงหลังคา หรือ การ - บันทึกภาพ ข้อมูล/ - องค์กรประกอบอาคาร	(FIT) กลุ่ม Millennials	นำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทาง สื่อสังคมออนไลน์ Facebook Twitter IG

ประเภทกลุ่ม นักท่องเที่ยว	เขตอนุรักษ์	กิจกรรม การท่องเที่ยว ทั่วไป	กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิง ปฏิบัติการ	กลุ่มนักท่องเที่ยว เป้าหมาย	แนวทางการนำเสนอ กิจกรรมท่องเที่ยว
		- นันทนาการชมเมือง - จัปจ่ายสินค้าชุมชน - ชมวิถีถนนคนเดิน - ชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	- การทำน้ำดื่มสุขภาพจากสมุนไพร - กิจกรรมวาดภาพและระบายสี - ปั่นจักรยานชมเมืองเข็ควินแหล่งท่องเที่ยว - ทำแผนที่การเข้าถึงตัวแหล่งอาคาร - จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ - การปลูก หรือ การตัดแต่งต้นไม้/ดอกไม้ - การเก็บขยะ/ แปรรูปผลิตภัณฑ์ของเหลือใช้ - ทาสีองค์ประกอบงานตกแต่งพื้นที่ - การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก - กิจกรรมการแต่งกาย แบบท้องถิ่น - การทำอาหารท้องถิ่น - การทำขนมท้องถิ่น - การทำน้ำดื่มสุขภาพจากสมุนไพร	- กิจกรรมการอนุรักษ์ - สถาปัตยกรรมในระดับชุมชน - บำรุงขั้นพื้นฐาน เช่น ทำ - กระเบื้องมุงหลังคา หรือ การ - บันทึกภาพ ข้อมูล / - องค์ประกอบอาคาร	กลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่ม Family	ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Twitter IG Blog และ นิตยสารการท่องเที่ยว

ตารางที่ 13 การวิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์

ประเภทกลุ่ม นักท่องเที่ยว	เขตอนุรักษ์	กิจกรรม การท่องเที่ยว ทั่วไป	กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์	กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงปฏิบัติการ	กลุ่มนักท่องเที่ยว เป้าหมาย	แนวทางการนำเสนอ กิจกรรมท่องเที่ยว
นักท่องเที่ยวเชิง บำเพ็ญประโยชน์	พื้นที่ลำปูน	- นักรถรางชมเมือง - จัดจ่ายสินค้าชุมชน - ชมวิถีถนนคนเดิน - ชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	- พิมพ์พระรอด - การทำตุ๊ก / โคมไฟล้านนา / ผ้านเทียน - กิจกรรมวาดภาพและระบายสี - การปั้นพิมพ์ลวดลายจากสีสันดอกไม้ - ปั่นจักรยานชมเมืองเข็ควินแหล่งท่องเที่ยว - ทำแผนที่การเข้าถึงตัวแหล่งอาคาร - จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ - การปลูก หรือ การตัดแต่งต้นไม้/ดอกไม้ - การเก็บขยะ/ แปรรูปผลิตภัณฑ์ของเหลือใช้ - ทาสีองค์ประกอบงานตกแต่งพื้นที่ - การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก - กิจกรรมการแต่งกาย แบบท้องถิ่น - การทำอาหารท้องถิ่น - การทำขนมท้องถิ่น - การทำน้ำดื่มสุขภาพจากสมุนไพร	- กิจกรรมกิจกรรมการเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น - กิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในระดับชุมชน - บำรุงขั้นพื้นฐาน เช่น ทำกระเบื้องมุงหลังคา / การบันทึกภาพ ข้อมูล/ องค์ประกอบอาคาร - กิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในระดับชุมชน - บำรุงขั้นพื้นฐาน - กิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในระดับเสริมความแข็งแรง - กิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในระดับการปรับปรุงและบำรุงรักษาอาคาร - กิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในระดับการ	กลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่ม กลุ่มสถาบันการศึกษา	นำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทาง ขายตรงไปยังผู้บริหาร หลักสูตรสถาปัตยกรรม และ กลุ่ม Corporate (CSR) นำเสนอการร่วมกิจกรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับ เมือง (Event) โดยนำเสนอ กิจกรรมผ่านช่องทางขายตรง ไปยังผู้บริหารผู้จัดการแผนก กิจกรรมองค์กร CSR หรือ ผู้จัดการแผนกบุคคล โดย อาจมุ่งเน้นไปที่การใช้ ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

ประเภทกลุ่ม นักท่องเที่ยว	เขตอนุรักษ์	กิจกรรม การท่องเที่ยว ทั่วไป	กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์	กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงปฏิบัติการ	กลุ่มนักท่องเที่ยว เป้าหมาย	แนวทางการนำเสนอ กิจกรรมท่องเที่ยว
				สร้างใหม่ (reconstruction)		
	พื้นที่แพร่	- นักรถรางชมเมือง - จัดจ่ายสินค้าชุมชน - ชมวิถีถนนคนเดิน - ชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	- กิจกรรมวาดภาพและระบายสี - ปั่นจักรยานชมเมืองเข็ควินแหล่งท่องเที่ยว - ทำแผนที่การเข้าถึงตัวแหล่งอาคาร - จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ - การปลูก หรือ การตัดแต่งต้นไม้/ดอกไม้ - การเก็บขยะ/ แปรรูปผลิตภัณฑ์ของเหลือใช้ - ทาสีองค์ประกอบงานตกแต่งพื้นที่ - การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก - กิจกรรมการแต่งกาย แบบท้องถิ่น - การทำอาหารท้องถิ่น - การทำขนมท้องถิ่น - การทำน้ำดื่มสุขภาพจากสมุนไพร	- กิจกรรมกิจกรรมการเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น - กิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในระดับซ่อมบำรุงขั้นพื้นฐาน เช่น ทำกระเบื้องมุงหลังคา / การบันทึกภาพ ข้อมูล/ องค์ประกอบอาคาร - กิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในระดับซ่อมบำรุงขั้นพื้นฐาน - กิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในระดับเสริมความแข็งแรง - กิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในระดับการปรับปรุงและบำรุงรักษาอาคาร	กลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มกลุ่มสถาบันการศึกษา	นำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทาง ขายตรงไปยังผู้บริหาร หลักสูตรสถาปัตยกรรม และ กลุ่ม Corporate (CSR) นำเสนอการร่วมกิจกรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับ เมือง (Event) โดยนำเสนอ กิจกรรมผ่านช่องทางขายตรง ไปยังผู้บริหารผู้จัดการแผนก กิจกรรมองค์กร CSR หรือ ผู้จัดการแผนกบุคคล โดย อาจมุ่งเน้นไปที่การใช้ ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

ประเภทกลุ่ม นักท่องเที่ยว	เขตอนุรักษ์	กิจกรรม การท่องเที่ยว ทั่วไป	กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์	กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงปฏิบัติการ	กลุ่มนักท่องเที่ยว เป้าหมาย	แนวทางการนำเสนอ กิจกรรมท่องเที่ยว
				- กิจกรรมการอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมในระดับการ สร้างใหม่ (reconstruction)		

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในนักท่องเที่ยวกลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยวและเอเยนต์

ประเภทกลุ่ม นักท่องเที่ยว	เขตอนุรักษ์	กิจกรรม การท่องเที่ยว ทั่วไป	กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์	กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงปฏิบัติการ	กลุ่มนักท่องเที่ยว เป้าหมาย	แนวทางการนำเสนอ กิจกรรมท่องเที่ยว
กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยวและ เอเยนต์	พื้นที่ลำพูน	- นักรถรางชมเมือง - จัดจ่ายสินค้าชุมชน - ชมวิถีถนนคนเดิน - ชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น	- กิจกรรมวาดภาพและระบายสี - ปั่นจักรยานชมเมืองเข็ควินแหล่งท่องเที่ยว - ทำแผนที่การเข้าถึงตัวแหล่งอาคาร - จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ - การปลูก หรือ การตัดแต่งต้นไม้/ดอกไม้ - การเก็บขยะ/ แปรรูปผลิตภัณฑ์ของเหลือใช้ - ทาสีองค์ประกอบงานตกแต่งพื้นที่ - การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก - กิจกรรมการแต่งกาย แบบท้องถิ่น - การทำอาหารท้องถิ่น - การทำขนมท้องถิ่น - การทำน้ำดื่มสุขภาพจากสมุนไพร	- กิจกรรมกิจกรรมการเรียนรู้ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น - กิจกรรมการอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมในระดับชุมชน บำรุงชั้นพื้นฐาน เช่น ทำ กระเบื้องมุงหลังคา / การ บันทึกภาพ ข้อมูล/ องค์ประกอบอาคาร - กิจกรรมการอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมในระดับชุมชน บำรุงชั้นพื้นฐาน - กิจกรรมการอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมในระดับเสริม ความแข็งแรง - กิจกรรมการอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมในระดับการ ปรับปรุงและบำรุงรักษาอาคาร - กิจกรร ม การ อนุรักษ์ สถาปัตยกรรมในระดับการ	กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจ นำเที่ยวและเอเยนต์	นำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทาง ขายตรงไปยังฝ่ายการตลาด ของบริษัท

ประเภทกลุ่ม นักท่องเที่ยว	เขตอนุรักษ์	กิจกรรม การท่องเที่ยว ทั่วไป	กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์	กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงปฏิบัติการ	กลุ่มนักท่องเที่ยว เป้าหมาย	แนวทางการนำเสนอ กิจกรรมท่องเที่ยว
				สร้างใหม่ (reconstruction)		
	พื้นที่แพร่		- กิจกรรมวาดภาพและระบายสี - ปั่นจักรยานชมเมืองเข็ควินแหล่งท่องเที่ยว - ทำแผนที่การเข้าถึงตัวแหล่งอาคาร - จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ - การปลูก หรือ การตัดแต่งต้นไม้/ดอกไม้ - การเก็บขยะ/ แปรรูปผลิตภัณฑ์ของเหลือใช้ - ทาสีองค์ประกอบงานตกแต่งพื้นที่ - การจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก - กิจกรรมการแต่งกาย แบบท้องถิ่น - การทำอาหารท้องถิ่น - การทำขนมท้องถิ่น - การทำน้ำดื่มสุขภาพจากสมุนไพร	- กิจกรรมกิจกรรมการเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น - กิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในระดับซ่อมบำรุงขั้นพื้นฐาน เช่น ทำกระเบื้องมุงหลังคา / การบันทึกภาพ ข้อมูล/ องค์ประกอบอาคาร - กิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในระดับซ่อมบำรุงขั้นพื้นฐาน - กิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในระดับเสริมความแข็งแรง - กิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในระดับการ	กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยวและเอเยนต์ และ FIT	นำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังฝ่ายการตลาดของบริษัท

ประเภทกลุ่ม นักท่องเที่ยว	เขตอนุรักษ์	กิจกรรม การท่องเที่ยว ทั่วไป	กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์	กิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงปฏิบัติการ	กลุ่มนักท่องเที่ยว เป้าหมาย	แนวทางการนำเสนอ กิจกรรมท่องเที่ยว
				ปรับปรุงและบำรุงรักษาอาคาร - กิจกรรมการอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมในระดับการ สร้างใหม่ (reconstruction)		

จากตารางที่ 12 13 และ 14 ข้างต้นสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

กิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในกลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวทั่วไป กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มกิจกรรมที่เน้นการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถทำได้โดยไม่ยากและลักษณะกิจกรรมไม่ซับซ้อนและไม่มีผลต่อตัวอาคารในแง่ของการลดทอนคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม หรือ ก่อให้เกิดผลกระทบกับตัวสถาปัตยกรรม ในขณะที่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการซึ่งจะใช้กระบวนการอนุรักษ์ตามหลักวิชาการ จำเป็นที่ต้องไปปรับการกำกับดูแลและให้คำแนะนำก่อนการเริ่มกิจกรรมในแต่ละครั้ง

กิจกรรมการท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยวทั่วไป กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวหลักที่สามารถจัดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของพื้นที่ลำพูน และแพร่ได้ ทั้งนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์สามารถสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีโปรแกรมของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถผสมผสานกันอย่างหลากหลาย

กิจกรรมการท่องเที่ยวทั่วไป กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม เป็นกิจกรรมที่สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมได้ในกลุ่มนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม แต่ทั้งนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการที่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่ม Silver (Active Senior) ที่มีระดับของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ในบางกิจกรรม ไม่สามารถร่วมได้ในทุกกิจกรรม อันเกิดจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายที่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการต้องอาศัยแรงพลกำลังในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

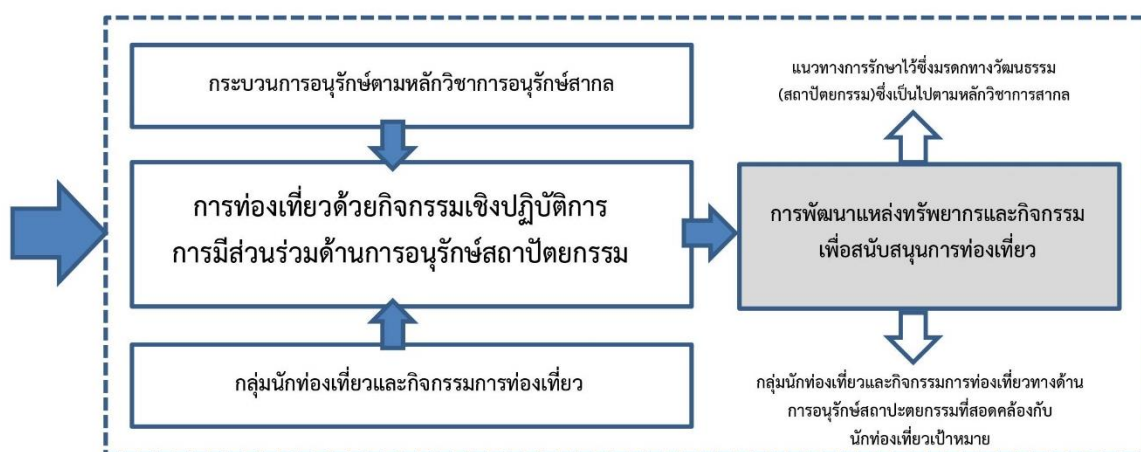
กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์และกลุ่มนักท่องเที่ยวในกลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยวและเอเยนต์ มีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถจัดกิจกรรมที่มีรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน แต่ทั้งสองมีความแตกต่างกันในแง่ของการพัฒนาช่องทางการตลาดในด้านการนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งในกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์เน้นการนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังผู้บริหารหลักสูตรสถาปัตยกรรม แต่ กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยวและเอเยนต์ Corporate (CSR) จะนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังผู้บริหารขององค์กร หรือผู้จัดการแผนกบุคคล โดยเน้นหนักไปที่การใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

การนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ Facebook Twitter IG Blog และนิตยสารการท่องเที่ยว ยังคงต้องมุ่งเน้นเพื่อมีการดำเนินการพัฒนาอย่างจริงจังเพื่อตอบสนองการสืบค้นข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ในทุกกลุ่มนักท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวด้านการปฏิบัติการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมสามารถนำมาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ทางการท่องเที่ยวเพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ และกลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยวและเอเยนต์ ซึ่งจำเป็นที่ต้องได้รับการศึกษาและวางรูปแบบแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ในระดับสากล

4.3 การพัฒนาแหล่งทรัพยากรและกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวด้วยแนวการท่องเที่ยวด้านกิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม

การศึกษาในด้าน การพัฒนาแหล่งทรัพยากรและกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวด้วยแนวการท่องเที่ยวด้วยการนำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการทางด้านการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมมาส่งเสริมเป็นแนวทางการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ดำเนินการศึกษาโดยโครงการวิจัยย่อยที่ 2 เรื่อง การพัฒนาแหล่งทรัพยากรและกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งแนวคิดหลักของการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 24 แนวคิดหลักของการศึกษาการพัฒนาแหล่งทรัพยากรและกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากการดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัยด้านการศึกษาแนวทางการพัฒนาทางกายภาพของแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรม และแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม

สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในแหล่งทางสถาปัตยกรรมในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน และแพร่ นั้น

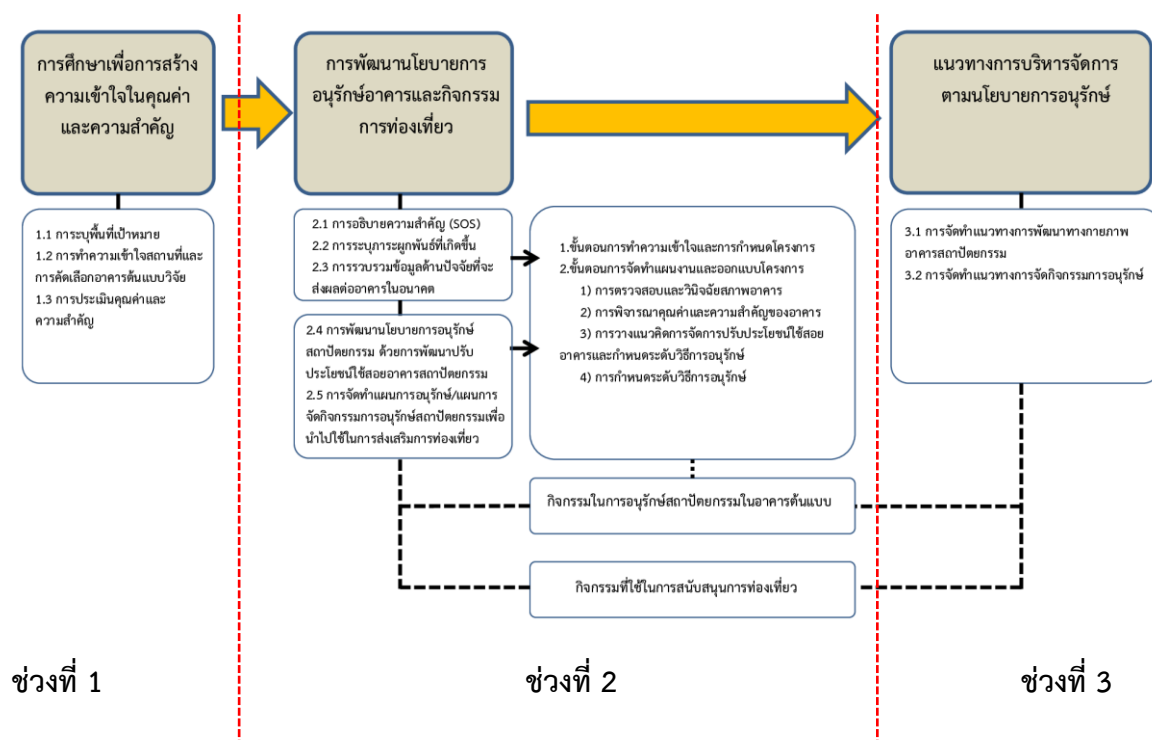
ผลจากการศึกษาในโครงการวิจัยพบว่า นอกจากการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการนำกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มาส่งเสริมและสร้างเป็นแนวทางการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่และยังเป็นการสร้างสรรค์แนวทางการรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า การสร้างสรรค์แนวทางการท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมในครั้งนี้ เป็นสิ่งที่แตกต่างกับในต่างประเทศซึ่งมองการรักษาเพื่อคงไว้ทางกายภาพของอาคารสถาปัตยกรรมเท่านั้น ไม่เหมือนกับในประเทศไทยที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมรวมถึงในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ที่ได้พยายามแสวงหาแนวทางการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวไปพร้อมกับการรักษาชุมชนให้สามารถคงอยู่กับมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ รวมถึงการรักษาและคงไว้ซึ่งจิตวิญญาณและความสัมพันธ์กับเจ้าของอาคาร ตลอดจนให้ชุมชนสามารถเกิดรายได้และได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวตามแนวทางในการศึกษาแนวทางนี้

4.3.1 การพัฒนาแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ด้วยแนวทางการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมตามหลักวิชาการอนุรักษ์สากล

การศึกษาการพัฒนาแหล่งทรัพยากรและกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูนและแพร่ ได้ดำเนินการโดยการประยุกต์ขั้นตอนการศึกษาวิจัยให้เป็นไปตามแนวทางสากล ตามแนวทางของกฎบัตรบูร์รา (Burra Charter ; Australia ICOMOS Burra Charter) ซึ่งประกอบด้วยแนวทางการอนุรักษ์ใน 3 ช่วง คือ 1) การศึกษาเพื่อการสร้างความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญ (understand significance) 2) การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์ (develop policy) 3) การบริหารจัดการนโยบายการอนุรักษ์ (management) ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ภาพที่ 25 ขั้นตอนการศึกษาวิจัยให้เป็นไปตามแนวทางสากล

ภาพที่ 26 แสดงแนวทางการพัฒนาทางกายภาพของแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยว
ทางสถาปัตยกรรม ตามแนวทางสากล

จากการศึกษาแนวทางของการอนุรักษ์โดยพัฒนาแนวทางให้เกิดความสอดคล้องกับแนว
ทางการอนุรักษ์มาตรฐานสากล พบว่า ควรมีแนวทางการดำเนินการตามกระบวนการอนุรักษ์ไว้อย่าง
น้อย 3 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 การศึกษาเพื่อการสร้างความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญ

ช่วงที่ 2 การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์อาคารและกิจกรรมการท่องเที่ยวต้นแบบที่
สอดคล้องกับการอนุรักษ์

ช่วงที่ 3 การบริหารจัดการนโยบายการอนุรักษ์

ภาพที่ 27 แนวทางของการอนุรักษ์โดยพัฒนาแนวทางให้เกิดความสอดคล้องกับแนวทาง การอนุรักษ์มาตรฐานสากล

จากแนวทางการอนุรักษ์ทั้ง 3 ช่วง ข้างต้นจึงได้นำมาศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกับแนวทาง การพัฒนาทางกายภาพของแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมในเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน ทั้งนี้การพัฒนาทางกายภาพของแหล่ง ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรม ตามแนวทางสากล ในกรณีศึกษาวิจัยพื้นที่ลำพูน และ แพร่ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

4.3.1.1 ผลการศึกษาช่วงที่ 1 การศึกษาเพื่อการสร้าง ความเข้าใจในคุณค่าและ ความสำคัญ

เพื่อให้การศึกษการพัฒนา นโยบายการอนุรักษ์อาคารและกิจกรรมการ ท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นต้นแบบของ การศึกษาอย่างเป็นสากลจึงได้ดำเนินการประยุกต์ใช้แนวคิดของการอนุรักษ์ ตาม แนวทางของกฎบัตรบูรา ในระยะที่ 1 คือ การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ ความสำคัญของพื้นที่ (understand significance) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน การศึกษาต่างๆ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1) การระบุพื้นที่และอาคารเป้าหมาย (Identify Place and Associations)

ขั้นตอนของการระบุพื้นที่และอาคารเป้าหมาย สามารถสรุปได้ดังนี้

ลำพูน เป็นเมืองในฐานะศูนย์กลางของอาณาจักรหริภุญชัย ซึ่งเป็นราชธานี แห่งแรกของภาคเหนือซึ่งเป็นรากฐานของอารยธรรมล้านนา ความสำคัญของลำพูน อยู่บริเวณพื้นที่เมืองเก่าบริเวณพื้นที่วัดพระธาตุหริภุญชัยซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญที่ก่อเกิด กิจกรรมทางสังคม ประเพณี ความเชื่อต่างๆ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวลำพูนและ เป็นจุดหมายสำคัญซึ่งนักท่องเที่ยวต้องการมาเยือน ดังนั้นการกำหนดขอบเขตพื้น

ศักยภาพของเมืองลำพูนจึงมีขนาด 0.19 ตารางกิโลเมตร โดยมีการกำหนดขอบเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ครอบคลุมวัดพระธาตุหริภุญชัยและพื้นที่โดยรอบ โดยพื้นที่ทิศตะวันออกจรดแม่น้ำกวัง ทิศตะวันตกจรดวัดมหาวัน ทิศใต้จรดคุ้มเจ้าหลวงลำพูน และทิศเหนือจรดขอบแนวเขตของศาลากลาง โดยบริเวณนี้มีสถานที่สำคัญเช่น คุ้มเจ้าหลวง และคุ้มเจ้านายต่างๆอยู่บริเวณถนนรถแก้ว พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญชัย วัดมหาวัน ศาลากลางจังหวัด และพื้นที่อื่น ในแนวถนนชัยมงคล ถนนมุกดา ถนนจามเทวี ถนนแวนคำ และถนนอัฐราส เป็นต้น

แพร่ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในฐานะเมืองประวัติศาสตร์และเมืองมรดกทางวัฒนธรรมเนื่องด้วยความสมบูรณ์ของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ประเภทบ้านไม้กระจายตัวอยู่ในพื้นที่ทั่วไปภายในขอบเขตเมืองเก่าและรอบนอกเขตเมืองเก่า แต่จะมีการกระจุกตัวมากเป็นพิเศษในบริเวณถนนคนคำลือ ซึ่งมีอาคารสถาปัตยกรรมที่สร้างด้วยไม้ ประกอบด้วยบ้านสามัญชน และบุคคลชั้นเจ้านายในอดีตซึ่งเรียกว่า “คุ้ม” การกำหนดขอบเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ครอบคลุม 2 บริเวณพื้นที่ คือ (1) บริเวณถนนคำลือภายในเขตเมืองเก่า และ (2) บริเวณถนนเจริญเมืองเขตการค้าที่สำคัญของแพร่ ซึ่งมีพื้นที่รวมทั้งสองพื้นที่เมืองเก่าแพร่มีขอบเขตพื้นที่ศักยภาพ 0.436 ตารางกิโลเมตร

2) การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจสถานที่และการคัดเลือกอาคารสถาปัตยกรรมต้นแบบการศึกษาวิจัย (Gather and Record Information about the Place Sufficient to Understand Significance)

ในขั้นตอนของการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจสถานที่และการคัดเลือกอาคารสถาปัตยกรรมต้นแบบการศึกษาวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ขอบเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองลำพูน คัดเลือกย่านถนนรถแก้วซึ่งเป็นย่านที่ตั้งของ “คุ้ม” ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญทางสังคมอันเป็นหมุดหมายแห่งพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ซึ่งความสำคัญของถนนรถแก้วมีแนวแกนถนนที่พาดผ่านจากทิศตะวันออกจากสู่ทิศตะวันตก จากวัดพระยืนพาดผ่านเจดีย์และวัดพระธาตุหริภุญชัยจุดหมายตาสำคัญของเมืองลำพูน พาดผ่านไปยังวัดมหาวันและวัดพระนางจามเทวี สำหรับความสำคัญของย่านถนนรถแก้วในปัจจุบันย่านถนนดังกล่าวยังเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญชัยและพื้นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์

ชุมชนเมืองลำพูน และยังมีสถานที่สำคัญเช่น คຸ້ມເຈົ້າຍອດເຣືອນ ຄຸ້ມເຈົ້າສຸຣິຍາ ຄຸ້ມແສນ ຄຳ ແລະ ວັດມຫາວັນ เป็นต้น

ภาพที่ 28 ตำแหน่งอาคารสำคัญบริเวณแนวแกนถนนรถแก้วภายในพื้นที่เมืองเก่าลำพูน

ขอบเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองแพร่คัดเลือก ย่านถนนคำลือ ซึ่งเป็นย่านชุมชนที่สำคัญ เป็นบริเวณที่มีการจัดกิจกรรมของเมือง ถนนคำลือมีระยะทางยาวจนไปสิ้นสุดที่บริเวณแยกประตูมาน ในปัจจุบันเส้นทาง ถนนคำลือเป็นถนนที่กลับมามีความสำคัญเนื่องจากเป็นถนนที่รองรับการสัญจร มากกว่าถนนสล่าวงศ์ซึ่งเป็นถนนสายหลักที่เชื่อมต่อตัวเมืองเก่าแพร่กับเมืองบิหาร รอบไป นอกจากนี้ถนนคำลือเป็นถนนที่มีความสำคัญทางสังคมนับแต่อดีตถึง ปัจจุบัน ถนนสายนี้ทำหน้าที่ทางสังคมนอกจากเส้นทางที่เชื่อมไปยังส่วนต่างๆ ของ แพร่ซึ่งใช้สำหรับการให้ช่างลากไม้ วัวเทียมเกวียน รถยนต์ จักรยาน และ มอเตอร์ไซค์ และยังเป็นเส้นทางเคลื่อนศพของชาวบ้านคนธรรมดาสามัญซึ่งอาศัย อยู่ภายในเขตกำแพงเมืองเก่าแพร่ไปยังป่าช้าซึ่งอยู่บริเวณประตูมานทางด้านทิศ ตะวันตกของเมืองเก่าแพร่ เพื่อเลี่ยงเส้นทางการลากศพผ่านหน้าคຸ້ມເຈົ້າหลวงและ เป็นเส้นทางที่มีลักษณะที่เป็นแนวแกนเส้นตรงทำให้ง่ายต่อการบูรณศพขึ้นเนิน ตรงบริเวณแยกประตูมาน

ภาพที่ 29 ตำแหน่งอาคารสำคัญบริเวณถนนคำลือภายในพื้นที่เมืองเก่าแพร่

3) การประเมินคุณค่าความสำคัญของอาคารต้นแบบ (Assess Significance)

ในขั้นตอนของการประเมินคุณค่าความสำคัญของอาคารต้นแบบ ได้ดำเนินการประเมินด้วยเกณฑ์การประเมินความทรงคุณค่า ซึ่งครอบคลุมการประเมิน ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านมุมมองสภาพทางกายภาพ จากการประเมินความทรงคุณค่าพบว่า ทั้ง 2 พื้นที่ที่มีผลของค่าคะแนนการประเมินอยู่ในระดับสูงมาก ทั้งนี้จากเกณฑ์การประเมินสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

3.1) พื้นที่ทั้ง 2 พื้นที่ มีค่าคะแนนมากกว่า 100 คะแนน ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ของการเป็นพื้นที่ศักยภาพ และทั้ง 2 พื้นที่ มีคะแนนของค่าศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งหรือพื้นที่ทางการท่องเที่ยวสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีศักยภาพในการพัฒนาและการยกระดับสิ่งปลูกสร้างซึ่งอยู่ภายในพื้นที่เพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งใหม่ได้

3.2) จากการศึกษาพบว่าแหล่งพื้นที่ศักยภาพบริเวณถนนคำลือ เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเขตเมืองเก่าแพร่ มีค่าคะแนนที่สูงกว่าพื้นที่ถนนรถแก้วในพื้นที่เมืองเก่าลำพูน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีศักยภาพในการพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งใหม่ได้

4.3.1.2 ผลการศึกษาช่วงที่ 2 การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์อาคารและกิจกรรมการท่องเที่ยวต้นแบบที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์

เพื่อให้การศึกษาการพัฒนานโยบายการอนุรักษ์อาคารและกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นต้นแบบของการศึกษาอย่างเป็นสากลจึงได้ดำเนินการประยุกต์ใช้แนวคิดของการอนุรักษ์ตามแนวทางของกฎบัตรบูรา ในระยะที่ 2 คือ ขั้นตอนการพัฒนานโยบายการอนุรักษ์ (develop policy) มาใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การศึกษาในขั้นตอนการแถลงคุณค่าและความสำคัญ

การศึกษาในขั้นตอนการแถลงคุณค่าและความสำคัญ (Statement of Significant) ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองเก่าลำพูน และแพร่ สามารถสรุปได้ดังนี้

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองเก่าลำพูน

“เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองเก่าลำพูน เป็นพื้นที่เก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ เป็นพื้นที่ซึ่งวัดพระธาตุหริภุญชัยเป็นศูนย์กลางแห่งความเชื่อและความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา มีชุมชนดั้งเดิมตั้งอยู่บริเวณแนวแกนถนนรถแก้วอันเป็นพื้นที่ซึ่งเกิดขึ้นจากรากฐานทางประวัติศาสตร์ สังคม และประเพณีวัฒนธรรมอย่างยาวนาน”

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองเก่าแพร่

“พื้นที่เมืองประวัติศาสตร์อันประกอบขึ้นด้วยสภาพสังคมหลากหลายชาติพันธุ์ที่เข้มแข็งและมีรากฐานการพัฒนาและเติบโตทางเศรษฐกิจจากอุตสาหกรรมป่าไม้”

ในด้านการศึกษาเพื่อประเมินคุณค่าความสำคัญของอาคารและสิ่งปลูกสร้าง โดยการวิจัยในครั้งนี้ใช้กระบวนการลำดับศักยภาพเชิงเทคนิค (analytic Hierarchy Process: AHP) บนระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) ซึ่งประกอบด้วยทำให้ค่าคะแนนแบบถ่วงน้ำหนัก และการซ้อนทับแบบขอบเขตร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์ลำดับศักยภาพของมรดกทางวัฒนธรรม โดยเกณฑ์ที่นำมาพิจารณาให้ค่าคะแนนแบบถ่วงน้ำหนักนั้น ประกอบด้วยคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม 6

ด้าน ได้แก่ คุณค่าด้านสังคมและวัฒนธรรม คุณค่าด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี
คุณค่าด้านองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดจินตภาพการเป็นเมืองเก่า คุณค่าด้าน
สุนทรียภาพ คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา และคุณค่าด้านสภาพและขนาด
ของมรดกทางวัฒนธรรม โดยสามารถแบ่งระดับของลำดับศักยภาพความสำคัญ

ระดับที่ 1 เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในทุกมิติ

ระดับที่ 2 เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในบางมิติ
คุณค่า โดยถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญอย่างมากในระดับ
เมืองเก่า

ระดับที่ 3 เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและความสำคัญ
ภายในระดับชุมชน โดยถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในระดับ
ปานกลางและเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบเมืองเก่า

การประเมินคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมด้านต่างๆพื้นที่ของระดับ
ความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมภายในบริเวณพื้นที่ศักยภาพบริเวณถนนรถแก้ว
เมืองเก่าลำพูน และบริเวณถนนคำลือ เมืองเก่าแพร่ ผลการประเมิน พบว่ามีอาคาร
ดั้งเดิมอยู่ในระดับที่ 1 และระดับที่ 2 ซึ่งเป็นกลุ่มอาคารที่มีระดับความสำคัญในทุก
มิติและความสำคัญในระดับที่มีความสำคัญอย่างมากในระดับเมืองเก่า ผลจากการ
ประเมินได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกลุ่มอาคารซึ่งควรมีการอนุรักษ์ทาง
สถาปัตยกรรม เพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาเป็นอาคารต้นแบบการศึกษา โดยทำการ
คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเอาจกลุ่มอาคารที่มีความสำคัญใน ระดับที่ 1 ในทั้ง 2 พื้นที่
พื้นที่ละ 1 อาคาร เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาวิจัยซึ่งเป็นตัวแทนของข้อมูลอาคารสิ่ง
ปลูกสร้างในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมสถาปัตยกรรม สามารถสรุปได้ดังนี้

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรมม) จ. ลำพูน
คัดเลือกเอาอาคาร คุ่มเจ้ายอดเรือน

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรมม) จ.แพร่
คัดเลือกเอาอาคาร บ้านสล่าวงศ์ (คุณอดุล อดุลวัฒนศิริ)

2) การระบุภาระผูกพันเพื่อระบุความรับผิดชอบ

ในด้านการระบุภาระผูกพันเพื่อระบุความรับผิดชอบของการดำเนินการ
ภายหลังการปรับปรุงเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ว่า

คุ้มเจ้ายอดเรือน อาคารเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน ยังคงมีการใช้งานเพื่อประโยชน์ในด้านการเป็นพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น ในนามพิพิธภัณฑ์คุ้มเจ้ายอดเรือนยังคงได้รับการดูแลรักษาทั้งภายในอาคารและพื้นที่โดยรอบ ทั้งนี้สิทธิในการบริหารจัดการอาคารอยู่ในสิทธิ์ของเทศบาลเมืองลำพูนในฐานะผู้เช่าอาคาร โดยเทศบาลเป็นผู้สนับสนุนการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ส่วนการดูแลรักษาซ่อมแซมตัวอาคารเป็นหน้าที่ของเจ้าของอาคาร ทั้งนี้ในด้านการดูแลรักษาอาคารเจ้าของอาคารเปิดรับคำขอรับการสนับสนุนอาคารในหลายรูปแบบ

บ้านสล่าวงศ์ (คุณอดุล อดุลวัฒน์ศิริ) อาคารเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน โดยไม่มีการใช้อาคารเพื่อการอยู่อาศัย โดยใช้พื้นที่อาคารบางส่วนสำหรับการเก็บของและเลี้ยงสัตว์ การดูแลรักษาซ่อมแซมตัวอาคารเป็นหน้าที่ของเจ้าของอาคาร ทั้งนี้ในด้านการดูแลรักษาอาคารเจ้าของอาคารยังคงจะปฏิบัติด้วยตนเอง

3) ในด้านการรวบรวมข้อมูลด้านปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่ออาคารในอนาคต

ในด้านการรวบรวมข้อมูลด้านปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่ออาคารในอนาคตต่ออาคารที่ดำเนินการอนุรักษ์ในอนาคต พบว่ามีปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อการเสื่อมโทรมของอาคารต้นแบบการศึกษามีไม่น้อยกว่า 12 ปัจจัย โดยปัจจัยส่วนใหญ่มีผลกระทบโดยตรงต่ออาคาร โดยพบว่าส่วนใหญ่เป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ แต่มีบางปัจจัยอันเกิดขึ้นจากแผนการจัดการของหน่วยงานราชการดังเช่นที่คุ้มเจ้ายอดเรือน จังหวัดลำพูน

4) การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

สำหรับการพัฒนานโยบายการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม เป็นขั้นตอนของการพัฒนานโยบายการอนุรักษ์อาคารและกิจกรรมท่องเที่ยวต้นแบบที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ ด้วยการพัฒนาประโยชน์ใช้สอยอาคารสถาปัตยกรรม

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงประยุกต์ใช้ขั้นตอนการศึกษาวิจัยให้เป็นไปตามแนวทางสากล ตามแนวทางของกฎบัตรบูราในระยยะที่ 2 ด้านการพัฒนานโยบายการอนุรักษ์ (develop policy) และระยยะที่ 3 การบริหารจัดการนโยบายการอนุรักษ์ (management)

ในขั้นตอนการตรวจสอบและวินิจฉัยสภาพอาคารการเก็บข้อมูลทางกายภาพของอาคารสิ่งปลูกสร้างในครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลอาคารตัวอย่างกรณีศึกษา ด้วยการใช่วิธีการสำรวจและรังวัดทางสถาปัตยกรรม (Architectural

Measurework) และได้มีการประเมินสภาพขององค์ประกอบของอาคารและสิ่งปลูกสร้างด้วยการประเมินระดับของความเสียหายแบ่งออกเป็น 5 ระดับ เรียงจากระดับความเสียหายน้อยมาก ไปถึงเสียหายมากซึ่งอาคารต้นแบบการศึกษาพบว่ามีความเสียหายที่แตกต่างกันไป โดยอาคารต้นแบบการศึกษาของจังหวัดแพร่มีความเสียหายมากที่สุดเนื่องมาจากสาเหตุของการขาดการดูแลรักษาและการอยู่อาศัยในสภาพการใช้งานในปกติ

ในด้านการพิจารณาคุณค่าและความสำคัญสามารถพิจารณาคุณค่าและความสำคัญของอาคารต้นแบบการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

“คุ้มเจ้ายอดเรือน” เป็นตัวแทนของกลุ่มอาคารและสถาปัตยกรรมรูปแบบดั้งเดิมในเขตถนนรอกแก้วที่แสดงถึงเอกลักษณ์เรือนพื้นถิ่นรูปแบบดั้งเดิมในเขตเมืองเก่าลำพูน ซึ่งอาคารมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ของลำพูนโดยตรงกับเจ้าผู้ครองนครลำพูน

“บ้านสล่าวงศ์ (คุณอดุล อดุลวัฒนศิริ)” เป็นตัวแทนของกลุ่มอาคารของชนชั้นกลางในเขตถนนคำลือ ซึ่งรูปแบบอาคารมีอิทธิพลกับการก่อสร้างอาคารไม้ในกลุ่มชนชั้นกลางในเมืองเก่าแพร่ ซึ่งพบรูปแบบใกล้เคียงกันกระจายโดยทั่วไปในเขตเมืองเก่าแพร่ จากอิทธิพลของอาชีพการเป็นช่างไม้ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการสร้างรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในพื้นที่เมืองเก่าแพร่

การวางแผนคิดการปรับปรุงประโยชน์ใช้สอยอาคารและการกำหนดระดับและวิธีการอนุรักษ์เป็นขั้นตอนการวางกรอบแนวคิดสำหรับการแนวทางการใช้ประโยชน์ในพื้นที่อาคารอนุรักษ์ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้อาคารต้นแบบทั้งสองอาคาร เป็นอาคารพักอาศัยของเอกชน ซึ่งมีคุณค่าและความสำคัญในฐานะตัวแทนของกลุ่มอาคารและสถาปัตยกรรมในรูปแบบดั้งเดิมซึ่งอาคารมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์และอิทธิพลของการสร้างอาคารสถาปัตยกรรม สำหรับแนวคิดของการปรับปรุงประโยชน์ใช้สอยของอาคารจึงวางแผนคิดให้ทั้งสองอาคารเป็นพื้นที่เพื่อการศึกษาสำหรับเมืองเก่า ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้และกิจกรรมด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งการวางแผนคิดดังกล่าวสอดคล้องกับความต้องการของเจ้าของอาคารในปัจจุบัน ซึ่งแสดงเจตจำนงค์ที่จะให้อาคารทั้งสองเป็นอาคารที่

สาธารณะชนสามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้ หรือ เป็น “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรือ ศูนย์รวมของกิจกรรม”

5) การกำหนดระดับและวิธีการอนุรักษ์

การกำหนดระดับและวิธีการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมใช้หลักการตามแนวทางการอนุรักษ์แบบสากล แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย ระดับผิวเผิน ระดับปานกลาง และระดับลึกซึ้ง ผลจากการประเมินผลพบว่ากิจกรรมการอนุรักษ์สำหรับกิจกรรมในด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม ซึ่งสามารถนำมาใช้ส่งเสริมเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย 1) ลักษณะกิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นโดยใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเป็นแหล่งกิจกรรม และ 2) ลักษณะจากกิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นโดยใช้อาคารเป็นแหล่งกิจกรรม ซึ่งพบว่า กิจกรรมการอนุรักษ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับการเข้าถึงแบบผิวเผินและระดับปานกลาง ส่วนในกิจกรรมการอนุรักษ์ระดับลึกซึ้ง จะเป็นกิจกรรมการอนุรักษ์บางประเภทที่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือนักท่องเที่ยวที่มีทักษะ ซึ่งเป็นกิจกรรมตามกระบวนการอนุรักษ์ที่เป็นไปตามมาตรฐานวิชาการด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

ในด้านของระดับของวิธีการอนุรักษ์สามารถแบ่งระดับการอนุรักษ์เป็น 4 ระดับ ประกอบด้วย ระดับ 1 ระดับซ่อมบำรุงขั้นพื้นฐาน (maintenance) ระดับ 2 ระดับเสริมความแข็งแรง (stabilization) ระดับ 3 ระดับการปรับปรุงและบำรุงรักษาอาคาร (consolidation) ระดับ 4 ระดับ การสร้างใหม่ (reconstruction) ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกิจกรรมที่สามารถเกิดขึ้นได้ในอาคารต้นแบบการศึกษาพบว่า มีกิจกรรมที่สามารถนำไปส่งเสริมเป็นกิจกรรมการอนุรักษ์ได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับผิวเผิน ปานกลาง และลึกซึ้ง และมีระดับของความเสียหายของอาคารในทุกระดับตั้งแต่น้อยไปถึงมากที่สุด ซึ่งส่งผลให้เกิดกิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมเกิดขึ้นจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการและความเร่งด่วนของการดูแลรักษาอาคารต้นแบบการศึกษา

ตารางที่ 15 ลักษณะกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว

กิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม	ลักษณะกิจกรรมตามวัตถุประสงค์		คุ่มเจ้ายอดเรือน			บ้านคุณสละวงศ์		
	กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์	กิจกรรมเชิงอนุรักษ์	ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3	ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3
1.ลักษณะกิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นโดยใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเป็นแหล่งกิจกรรม								
การบันทึกภาพ หรือ ข้อมูลอาคารและองค์ประกอบอาคาร	✓	✓	✓			✓		
กิจกรรมปั่นจักรยานชมเมืองเพื่อเข้าถึงและเช็คอิน สถานที่แหล่งท่องเที่ยวใหม่ทั้งทางด้านวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ	✓			✓			✓	
กิจกรรมการจัดทำแผนที่ การเข้าถึงตัวแหล่งอาคารสถาปัตยกรรม	✓		✓			✓		
กิจกรรมการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการสื่อสารข้อมูลความหมายต่างๆ	✓		✓			✓		
กิจกรรมการปลูก หรือ การตัดแต่งต้นไม้ ประดอกไม้ประดับ	✓			✓			✓	
กิจกรรมการเก็บขยะ หรือ แปรรูปผลิตภัณฑ์จากขยะ และของเหลือใช้	✓			✓			✓	
กิจกรรมการทำสื่อองค์ประกอบอาคาร	✓			✓			✓	
กิจกรรมการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายพื่นทางเดินเพื่อคนพิการ ฯ	✓			✓			✓	
กิจกรรมการแต่งกาย หรือ แข่งขันทำอาหารท้องถิ่น ที่เป็นเมนูดังในพื้นที่เมืองเก่า การทำ	✓			✓			✓	

กิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม	ลักษณะกิจกรรมตามวัตถุประสงค์		คัมเจ้ายอดเรือน			บ้านคุณสล่าวงศ์		
	กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์	กิจกรรมเชิงอนุรักษ์	ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3	ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3
ชนมท้องถิ่น น้ำดื่มสุขภาพจากสมุนไพรในเขตเมืองเก่า เป็นต้น								
2.ลักษณะจากกิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นโดยใช้อาคารเป็นแหล่งกิจกรรม								
ระดับ 1 ระดับซ่อมบำรุงขั้นพื้นฐาน (maintenance)								
เป็นกิจกรรม กิจกรรมการบำรุงรักษา การซ่อมแซมขั้นพื้นฐาน เพื่อรักษาคุณค่าบูรณภาพของอาคาร เช่นกิจกรรมการจัดทำองค์ประกอบอาคาร เช่น แผ่นหลังคา การแกะสลักไม้ เป็นต้น		✓		✓		✓		
ระดับ 2 ระดับเสริมความแข็งแรง (stabilization)								
การซ่อมแซมโครงสร้างหลักของอาคารซึ่งจะส่งผลต่อคุณค่าและบูรณภาพของอาคาร		✓			✓			✓
ระดับ 3 ระดับการปรับปรุงและบำรุงรักษาอาคาร (consolidation)								
กิจกรรมการบำรุงรักษา การซ่อมแซม ต่อเติมองค์ประกอบเพื่อเป็นการรักษาคุณค่าและบูรณภาพของอาคาร		✓			✓			✓
ระดับ 4 ระดับการสร้างใหม่ (reconstruction)								
กิจกรรมการสร้างใหม่ ซึ่งเป็นการก่อสร้างใหม่ตามข้อมูลคำแนะนำ และการสาธิตจากผู้เชี่ยวชาญ		✓			✓			✓

6) การจัดทำแผนการอนุรักษ์อาคารต้นแบบ

การจัดทำแผนการอนุรักษ์ในอาคารต้นแบบในครั้งนี้ใช้แนวคิดของการจัดทำแผนที่สอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์ตามรูปแบบสากล ซึ่งแบ่งระดับของการอนุรักษ์เป็น 4 ระดับ โดยการจัดทำแผนครั้งนี้จึงได้ดำเนินการออกแบบแผนการอนุรักษ์อาคารต้นแบบโดยประยุกต์ใช้แนวทางตามระดับวิธีการอนุรักษ์ประกอบด้วย 4 แผนงาน คือ

แผนที่ 1 แผนการบำรุงซ่อมแซมรักษาสภาพอาคารอาคารต้นแบบ

แผนที่ 2 แผนการเสริมความแข็งแรงแก่อาคารต้นแบบ

แผนที่ 3 แผนการปรับปรุงและบำรุงรักษาอาคาร

แผนที่ 4 แผนการสร้างใหม่

ทั้งนี้จากผลการศึกษาแผนทั้ง 4 แผนพบว่า กิจกรรมการอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับแผนการอนุรักษ์อาคารประกอบด้วยกิจกรรมอย่างหลากหลายและมีระดับของความเร่งด่วนของกิจกรรมแตกต่างกันตั้งแต่ระดับเร่งด่วนน้อย ไปจนถึงระดับความเร่งด่วนมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างมีนัยยะสำคัญว่า กิจกรรมการอนุรักษ์มีความสำคัญต่อการรักษาสภาพอาคารทางมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมาก ในขณะเดียวกันกับกิจกรรมการอนุรักษ์นั้น ตัวกิจกรรมและแหล่งกิจกรรมสามารถนำมาบริหารจัดการและสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้อยู่ในระดับกิจกรรมแบบผิวเผินและปานกลาง โดยพบว่ากิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมและเหมาะสมสำหรับการนำมาเป็นกิจกรรมการอนุรักษ์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ เช่น ชัดทำความสะอาดพื้นผิว การทำความสะอาดอาคาร งานทาสี ซ่อมแซมอาคารบางพื้นที่ เปลี่ยนแผ่นกระเบื้องผนังหลังคา เปลี่ยนกรอบไม้ใหม่ การปรับพื้นผิว การทาสีเคลือบผิวไม้ ทาสีเคลือบผิวเหล็ก ซ่อมแซมทำความสะอาดผิวโครงสร้างไม้ เป็นต้น

4.3.2 การพัฒนากิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวด้วยแนวการท่องเที่ยวด้านกิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม

ในด้านแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่และอาคารต้นแบบ นั้นต้องพิจารณาปัจจัยทางด้านกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งมีการพัฒนาโมเดลทางการตลาด ซึ่งจากการศึกษาของโครงการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ด้วย

เครื่องมือประเภทแบบสอบถาม สามารถแบ่งการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก และสามารถวิเคราะห์ช่องทางการตลาดได้ดังนี้

ภาพที่ 30 แสดงภาพประเภทของกลุ่มนักท่องเที่ยว

ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของลำพูน โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดลำพูน ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่ม Silver (Active Senior) มุ่งเน้นนำเสนอ กิจกรรมที่นำส่งคุณค่าทางจิตใจ ศรัทธาทางศาสนา วิถีพุทธ เช่น การทำสมาธิ ตักบาตร พิมพ์พระรอด ทำกระเบื้องมุงหลังคา

2) กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มสถาบันการศึกษา นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นลำพูน อาคารสำคัญ คุ่มเจ้า และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการเช่น การอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมด้วยการทำกระเบื้องมุงหลังคา

3) กลุ่มเอเยนต์และบริษัททัวร์ นำเสนอกิจกรรมในลักษณะเดียวกันกับกลุ่มสถาบันการศึกษา องค์กร บริษัท และ FIT

สำหรับแพร่ มีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดแพร่ 3 กลุ่ม ได้แก่

3.1) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (FIT) กลุ่ม Millennials มุ่งเน้นนำเสนอผ่านกิจกรรมปั่นจักรยานชมเมือง ถ่ายรูปทำแกลลอรี่ เขียนเรื่องราว บทกวี และจับจ่ายสินค้าชุมชน ชมวิถีถนนคนเดินเมืองแพร่ และ กลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่ม Family มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมนั่งรถรางชมเมือง ทำกิจกรรมงานฝีมือ ชมพิพิธภัณฑ์ คุ่ม และจับจ่ายสินค้าชุมชน ชมวิถีถนนคนเดิน

3.2) กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มสถาบันการศึกษา มุ่งเน้นนำเสนอ กิจกรรมการเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเมืองแพร่ บ้านเก่า อาคารเก่า คู่มเก่า และ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ ปรับปรุงภูมิทัศน์ ทาสีส่วนองค์ประกอบสำหรับ ตกแต่งทางภูมิทัศน์

3.3) กลุ่มเอเยนต์และบริษัททัวร์ มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมในลักษณะ เดียวกันกับกลุ่มสถาบันการศึกษา และ FIT

จากการศึกษาดังกล่าวทำให้ทราบถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายในพื้นที่ ซึ่งเป็น ข้อมูลสำคัญที่ต้องจะนำมาพิจารณาไปจัดทำแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเน้นการท่องเที่ยว เชิงปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม โดยดำเนินการจัดทำแผนการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยวและสามารถนำแผนการจัดกิจกรรมนำไปสู่กระบวนการปฏิบัติใช้อย่าง เป็นรูปธรรม

ซึ่งจากการร่วมกับการรับฟังความคิดเห็นจากชุมชน หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวที่มี ส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาคเอกชนและภาครัฐราชการ ซึ่งพบว่ามีสภาพปัญหาและอุปสรรค จำนวน 6 ด้าน ประกอบกับการสรุปกรอบแนวคิดซึ่งได้จากการหารือแบบกลุ่ม ซึ่งได้นำไปสู่การจัดทำ แผนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและสามารถนำไปเพื่อนำไปปฏิบัติได้ การจัดทำ แผนได้เน้นหนักการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มบำเพ็ญ ประโยชน์ และกลุ่มสมาคม ชมรม บริษัทนำเที่ยว และเอเยนต์การท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย 4 แผนซึ่งแต่ละแผนมีรายละเอียดแนวทางการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย

1) แผนการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่เมืองเก่า

มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และภูมิทัศน์วัฒนธรรมเมืองเก่าโดยมีแนวทางในการจัด กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโดยนำเอาเครื่องมือด้านการอนุรักษ์ ทางสถาปัตยกรรม ประเภท การสำรวจอาคาร การถ่ายภาพเพื่อบันทึกข้อมูล กายภาพ การใช้การสัมภาษณ์เพื่อบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ การสื่อความหมายด้วย การเขียนภาพ มาเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรม

2) แผนการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว

แผนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย กระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง และการสร้างโปรแกรมการ

ท่องเที่ยวที่แตกต่าง เพิ่มการพักค้างแรมของนักท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองเก่า แผนนี้มีแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สถาปัตยกรรม โดยจัดกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในโปรแกรมเส้นทางการท่องเที่ยว สลับกับการโปรแกรมการท่องเที่ยวประเภทอื่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น และการเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายแปลกใหม่ เน้นการท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างแรงบันดาลใจ เช่น กิจกรรมการตัดแต่งต้นไม้ การปลูกต้นไม้ การเก็บขยะ กิจกรรมทำความสะอาดอาคาร กิจกรรมการทำสีอาคาร กิจกรรมจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งนี้เน้นหนักกิจกรรมในแผนนี้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ เช่น บริษัท และองค์กรที่มีกิจกรรม CSR ด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม และ กลุ่มสถาบันการศึกษาที่มีกิจกรรมด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในประเทศ และในต่างประเทศในเอเชียแปซิฟิก ตลอดจนกลุ่มนักท่องเที่ยวจากกลุ่มสมาคม ชมรม บริษัทนำเที่ยว และเอเจนต์

3) แผนการสนับสนุนกระบวนการดูแลรักษาอาคารทรงคุณค่าตามมาตรฐานทางวิชาการในแนวทางการอนุรักษ์แบบสากล

แผนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างระบบการสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณและระบบการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมสถาปัตยกรรมอย่างเป็นมาตรฐานทางวิชาการ ทั้งนี้การดูแลรักษาอาคารซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนที่ไม่สามารถใช้งบประมาณจากทางราชการไปดำเนินการดูแลรักษาได้ทั้งหมด โดยแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สถาปัตยกรรมตามแผนนี้จะอาศัยความร่วมมือในการจัดกิจกรรมด้านกิจกรรมการซ่อมแซมอาคาร ตามแผนกิจกรรมขององค์กรหรือสถาบันการศึกษา ที่มีกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ประจำปี การดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะตามแผนนี้มีความจำเป็นต้องเป็นลักษณะความร่วมมืออย่างเป็นทางการ และมีการตั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายไว้ล่วงหน้ารายปีอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้การดำเนินการตามแผนจะมีระดับตั้งแต่ง่ายไปจนถึงยากที่การทำงานต้องร่วมมือกับร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในกิจกรรมการอนุรักษ์ระดับที่ 1-4 เช่น กิจกรรมการซ่อมแซมอาคาร และ กิจกรรมการสร้างองค์ประกอบอาคารทางสถาปัตยกรรม เป็นต้น

4) แผนการส่งเสริมการสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม

แผนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่โดย
 แนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในครั้งนี้จะ
 ผสมผสานกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นหนักการร้อยเรื่องราว (Story telling)
 ระหว่างแหล่งท่องเที่ยว และการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งอยู่ในเขตมรดก
 ทางวัฒนธรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดำเนินการส่งเสริมประกอบด้วย กิจกรรม
 การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ในพื้นที่ใกล้เคียง
 เมืองเก่า ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวระหว่างกัน

5) แนวทางการบริหารจัดการตามนโยบายการอนุรักษ์

ตารางที่ 16 แนวทางการจัดกิจกรรม

แผนการอนุรักษ์	วัตถุประสงค์ของแผน	กิจกรรมหรือกระบวนการ	กลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย	ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อแผนสำเร็จ
1. แผนการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่เมืองเก่า	1.เพื่อสร้างการรับรู้ความสำคัญและแหล่งที่ตั้งของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า 2.เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ในพื้นที่เมืองเก่าลำพูน และ แพร่	1.กิจกรรมการบันทึกข้อมูลอาคารด้วยการสำรวจอาคาร ถ่ายภาพ วาดภาพ อาคารทรงคุณค่า 2.กิจกรรมการสัมภาษณ์เพื่อบอกเล่าเรื่องราว ประวัติศาสตร์ 3.กิจกรรมการจัดทำแผนที่อาคารสำคัญ 4.กิจกรรมการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการสื่อความหมาย	1.กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2.กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ 2.1) บริษัท และองค์กรที่มีกิจกรรม CSR ด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม 2.2) กลุ่มสถาบันการศึกษาที่มีกิจกรรมด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในประเทศ และ ในต่างประเทศในเอเชียแปซิฟิก	1.เกิดการรับรู้ความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมและทราบถึงแหล่งที่ตั้งมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใหม่ 2.มีข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวอย่างกว้างขวาง
2. แผนการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว	1.เพื่อสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทุกพื้นที่ตั้งของแหล่งกิจกรรมได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง 2.สร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน และเพิ่มการพักค้างแรมของนักท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองเก่า	1. การเพิ่มโปรแกรมของกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในโปรแกรมเส้นทางการท่องเที่ยวสลับกับการโปรแกรมการท่องเที่ยวประเภทอื่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น 2.การเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แปลกใหม่ เน้นการ	1.กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ 1.1) บริษัท และองค์กรที่มีกิจกรรม CSR ด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม 1.2) กลุ่มสถาบันการศึกษาที่มีกิจกรรมด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในประเทศ และ ในต่างประเทศในเอเชียแปซิฟิก 3 กลุ่มสมาคม ชมรม บริษัทนำเที่ยว และเอเยนต์	1.โปรแกรมการท่องเที่ยวมีความหลากหลาย แตกต่าง และแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์จากการบำเพ็ญประโยชน์ของนักท่องเที่ยว 2.เกิดเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวใหม่ สามารถยืดระยะเวลาของการท่องเที่ยว และสร้างมูลค่าการท่องเที่ยวจากการพักค้างแรม

แผนการอนุรักษ์	วัตถุประสงค์ของแผน	กิจกรรมหรือกระบวนการ	กลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย	ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อแผนสำเร็จ
		ท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างแรงบันดาลใจ เช่น - กิจกรรมการตัดแต่งต้นไม้ - กิจกรรมการปลูกต้นไม้ - กิจกรรมการเก็บขยะ - กิจกรรมทำความสะอาดอาคาร - กิจกรรมการทำสีอาคาร - กิจกรรมจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับแหล่งท่องเที่ยว		ในพื้นที่เมืองเก่า 3.อาคารสถาปัตยกรรมทรงคุณค่า มีความสะอาด สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่
3. แผนการสนับสนุนกระบวนการดูแลรักษาอาคารทรงคุณค่าตามมาตรฐานทางวิชาการในแนวทางการอนุรักษ์แบบสากล	เพื่อสร้างระบบการสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณ และระบบการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน ซึ่งไม่สามารถใช้งบประมาณจากราชการไปดำเนินการดูแลรักษาได้ทั้งหมด	กิจกรรมการซ่อมแซมอาคาร ตามแผนกิจกรรมขององค์กรที่มีกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ประจำปี ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ ในกิจกรรมการอนุรักษ์ระดับที่ 1-4 เช่น - กิจกรรมการซ่อมแซมอาคาร - กิจกรรมการสร้างองค์ประกอบอาคารทางสถาปัตยกรรม	1) กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ 2 กลุ่ม คือ 1.1) บริษัท และองค์กรที่มีกิจกรรม CSR ด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม 1.2) กลุ่มสถาบันการศึกษาที่มีกิจกรรมด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในประเทศ และ ในต่างประเทศในเอเชียแปซิฟิก	กลุ่มอาคารสถาปัตยกรรมได้รับการดูแลรักษา ซ่อมแซม โดยใช้กระบวนการอนุรักษ์ตามระบบมาตรฐานสากล และสามารถเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่
4. แผนการส่งเสริมการสร้างสรรคกิจกรรม	เพื่อสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่โดยผสมผสาน	- กิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม	1.กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ 1.1) บริษัท และองค์กรที่มีกิจกรรม	1.มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ซึ่งเป็น

แผนการอนุรักษ์	วัตถุประสงค์ของแผน	กิจกรรมหรือกระบวนการ	กลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย	ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อแผนสำเร็จ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	- กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ในพื้นที่ใกล้เคียง สามารถเชื่อมโยงกิจกรรม	CSR ด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรม 1.2) กลุ่มสถาบันการศึกษาที่มีกิจกรรมด้านอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในประเทศและ ในต่างประเทศในเอเชียแปซิฟิก 3 กลุ่มสมาคม ชมรม บริษัทนำเที่ยวและเอเยนต์	กิจกรรมที่ชุมชนเจ้าของพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาวิจัยในโครงการย่อยได้แสดงให้เห็นว่ามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความสำคัญและทรงคุณค่าอยู่ในระดับสูงทั้งทางด้านพื้นที่และตัวอาคาร สถาปัตยกรรม แต่ในขณะเดียวกันผลการวิจัยตามมาตรฐานการอนุรักษ์ในระดับสากลได้สะท้อนถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางมรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่สำคัญ ตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงระดับสูงมาก และมีความเร่งด่วนจากน้อยไปถึงมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาวะความเร่งด่วนและความสำคัญที่ต้องพัฒนาระบบ กลไก และกระบวนการในการอนุรักษ์รักษามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งจำเป็นต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

แนวทางการพัฒนาระบบและกลไกการอนุรักษ์จำเป็นต้องจัดทำอย่างมีระเบียบและแบบแผน ซึ่งควรมีแนวทางการดำเนินการอนุรักษ์โดยการประยุกต์ใช้แนวทางตามหลักสากลอย่างน้อย 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 การศึกษาเพื่อการสร้างความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญ ช่วงที่ 2 การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์อาคารและกิจกรรมการท่องเที่ยว ต้นแบบที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ ช่วงที่ 3 การบริหารจัดการนโยบายการอนุรักษ์ ซึ่งทั้งสามช่วงนั้นเป็นรากฐานต่อการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยว โดยนำเอากิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมมาส่งเสริมเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้โดยไม่กระทบต่อกระบวนการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม ทั้ง 3 ช่วงนั้นจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาควิชาการในการเป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญ ซึ่งทั้ง 3 ช่วง ภาควิชาการต้องสามารถสื่อสารและสร้างความรู้ความเข้าใจต่อภาคประชาชนไปพร้อมกับกระบวนการทางภาควิชาการด้านการอนุรักษ์

การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวด้วยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมมาเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว จำเป็นที่จะต้องมีการสร้างรูปแบบของการจัดกิจกรรมที่ต้องมีผสมผสานร่วมกับโปรแกรมการกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทอื่นเพื่อสร้างโปรแกรมท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ และเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ที่ได้จากการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นมาผสมผสาน เช่น การท่องเที่ยวรูปแบบทั่วไป การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและผจญภัย เป็นต้น

การนำเอากิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมมาส่งเสริมเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวในกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ กลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเจนต์ เป็นการเปิดประสบการณ์ใหม่แห่งความทรงจำแก่นักท่องเที่ยวเหล่านี้ ซึ่งเป็นการสร้างนวัตกรรมทางด้านสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว ที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวสามารถ

สัมผัสกับประสบการณ์ท่องเที่ยวอย่างเข้าใจและเข้าถึงด้วยการสร้างกิจกรรมเชิงรับผิดชอบ
ต่อสังคม

การพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการนำรูปแบบของกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากร
ทางด้านวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นอกจากมาส่งเสริมและสร้างเป็นแนวทางการท่องเที่ยว
รูปแบบใหม่แล้ว ยังเป็นการสร้างสรรค์แนวทางการรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม
อันทรงคุณค่า การสร้างสรรค์แนวทางการท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมการอนุรักษ์ทาง
สถาปัตยกรรมในครั้งนี้เป็นสิ่งที่แตกต่างกับต่างประเทศ ซึ่งมองเป้าหมายของการอนุรักษ์เพื่อ
คงไว้ซึ่งกายภาพของอาคารสิ่งปลูกสร้างเท่านั้น แต่ในประเทศไทยรวมถึงในการศึกษาวิจัยใน
ครั้งนี้ ที่ได้พยายามแสวงหาแนวการรักษาชุมชนให้สามารถคงอยู่กับมรดกทางวัฒนธรรมที่
สำคัญ รวมถึงการรักษาและคงไว้ซึ่งจิตวิญญาณและความสัมพันธ์กับเจ้าของอาคาร ด้วยการ
สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวไปพร้อมกับการรักษาชุมชน
และสิ่งปลูกสร้าง ตลอดจนสร้างแนวทางที่ชุมชนสามารถเกิดรายได้และได้ประโยชน์จากการ
ท่องเที่ยวตามแนวทางในการศึกษาในครั้งนี้

4.4 รูปแบบการจัดตั้งองค์กรและระบบบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4.4.1 การทบทวนวรรณกรรมด้านนิยามและความหมายและขนาดขององค์กรจัดการ จุดหมายปลายทาง และรูปแบบการจัดตั้งองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมในด้านองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง มี
การให้ข้อจำกัด องค์กรจุดหมายปลายทาง (Destination) หมายถึงอาณาเขตทางภูมิศาสตร์
(geographical territory) ที่ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่ให้บริการแก่นัก
ท่องเที่ยว ทั้งแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศ ตลอดจนสภาพแวดล้อม
ของพื้นที่ ทั้งนี้ “จุดหมายปลายทาง” เป็นคำศัพท์ที่มีหลายมาตราส่วน ในบางกรณีคำว่า
จุดหมายปลายทางอาจครอบคลุมทั้งประเทศ ภูมิภาค แต่ในกรณีก็อาจหมายถึงพื้นที่
ท่องเที่ยวขนาดเล็ก เช่น หมู่บ้าน เมือง หรือแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะได้ (Rahul, P. et al.,
2015: 126-127)

องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางมีหลายระดับ ขึ้นอยู่กับมาตราส่วนของจุดหมาย
ปลายทาง UNWTO (2007: 3) ได้จำแนกองค์กรจัดการจุดหมายปลายทางออกเป็น 3 ระดับ
ได้แก่ องค์กรระดับชาติ (National Tourism Authorities (NTAs) or Organisations

(NTOs)) องค์ระดับภูมิภาค หรือระดับจังหวัด (Regional, provincial or state DMOs (RTOs)) องค์ระดับท้องถิ่น หรือ (Local DMOs) ซึ่งอยู่ในรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, หรือ สมาคมเพื่อการพัฒนาเมือง (City/Town development association (C/TDA)) หรือสมาคมชุมชน (Community-based association (CBA))

จากการให้ข้อจำกัดความของจุดหมายปลายทางข้างต้น จึงทำให้นักวิชาการได้ให้นิยามเกี่ยวกับการจัดการจุดหมายปลายทาง (Destination Management) ที่แตกต่างกัน ดังสรุปได้ 2 ลักษณะ

1) การจัดการจุดหมายปลายทาง หมายถึง การจัดทำและบริหารจัดการแผนที่ได้รับการกำหนดขึ้นเพื่อจัดการห่วงโซ่คุณค่าทางการท่องเที่ยว (Asean Small Business Competitiveness, 2015, น. 5) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการได้แก่ วัตถุดิบ (Source), ผลิตภัณท์ (Production), และการตลาด (Marketing) (Asean Small Business Competitiveness, 2015, น. 10)

2) การจัดการจุดหมายปลายทาง หมายถึง การบริหารจัดการองค์ประกอบมูลฐานของจุดหมายปลายทาง โดยการร่วมมือกันของหน่วยงานและการทำงานต่างๆ ที่มีความสนใจร่วมกันเพื่อมุ่งสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนด (UNWTO, 2007, น.2)

จากนิยามข้างต้นทำให้มีการจำแนกกลุ่มของผู้มีส่วนได้เสียภายในจุดหมายปลายทางไว้แตกต่างกัน อาทิเช่น

Glenn McCartney (2013, น.134) ได้จำแนกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกิจกรรมการท่องเที่ยวออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ นักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชนและนักลงทุน ผู้ให้บริการด้านการคมนาคมและที่พัก หน่วยงานการตัวกลางด้านการท่องเที่ยว และชุมชน

Rahul, P. et al. (2015, น.135) จำแนกผู้มีส่วนได้เสียภายในจุดหมายปลายทางออกเป็น 8 กลุ่ม ได้แก่ ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยว ผู้จัดการกิจกรรม นักการเมืองท้องถิ่น ผู้จัดการโรงแรม ผู้จัดการศูนย์การประชุม ประธานสภาหอการค้า ผู้บริหาร DMO และประธาน DMO ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การจัดการจุดหมายปลายทางเป็นการดำเนินการในลักษณะของการบูรณาการทำงานของกลุ่มต่างๆ เข้าด้วย

Inkson and Kolb (1998 อ้างถึงใน Rahul, P. et al., 201, น.128) ที่ให้ความหมายขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางว่า การรวมกลุ่มกันอย่างเป็น

ทางการที่เป็นการประสานกันอย่างซับซ้อนระหว่างผู้คน วัตถุประสงค์ และเงิน สำหรับใช้สร้างสรรค์และกระจายสินค้าและบริการ

KRASIMIR ALEKSANDROV (2014); Katarzyna Klimek (2013,น.30); and UNWTO (2007,น. 2) ที่มุ่งเน้นให้องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางมีบทบาทในการเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ ภายใต้กลยุทธ์ที่กำหนดขึ้น

ในประเทศไทยกรมการท่องเที่ยวได้ให้ความหมายขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง ในนามของคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวว่า คือ องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อบูรณาการการจัดทำแผนบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการบริหารจัดการ และพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.],น. 13)

ดังนั้นจึงสามารถสรุปและให้นิยามความหมายขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางหลังจากการทบทวนวรรณกรรมโดยสรุป ได้ว่า

“องค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง จึงหมายถึงองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยวัตถุประสงค์ในการร่วมกันเพื่อบูรณาการบริหารจัดการทางด้านการท่องเที่ยวและปฏิบัติงานร่วมกันในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติการ โดยบูรณาการทำงานร่วมกันจากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน”

1) บทบาทและหน้าที่ขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง

องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำและผู้ประสานงานในการบริหารจัดการปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ในลักษณะของการจัดทำแผนบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว (Destination Management Plan : DMP) และผลักดันแผนการดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.],น. 15)

UNWTO (2007,น. 4-5) องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางจะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำและผู้ประสานงานใน สามมิติ ได้แก่

1) การตลาด

2) การส่งเสริมความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

3) การสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทั้งมิติของข้อกำหนด

กฎหมาย ระบบภาษี การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการวางแผนและพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

Gartrell (1994) ได้อธิบายถึงบทบาทที่ชัดเจนขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางไว้ 5 ด้าน ได้แก่

- 1) การประสานการทำงานระหว่างภาคส่วนต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว
- 2) การเป็นผู้นำและสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในชุมชนท้องถิ่น
- 3) การพัฒนาให้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว กิจกรรม และโปรแกรมทางการท่องเที่ยว ตลอดจนภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว ให้น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว
- 4) การอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวผ่านการกำหนดระเบียบหรือข้อบังคับสำหรับนักท่องเที่ยว
- 5) การเป็นตัวหลักในการประสานงาน เพื่อเชื่อมต่อหน่วยงานภายนอก ที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังจุดหมายปลายทาง

Morrison, Bruen, and Anderson (1998 อ้างถึงใน Rahul, P. et al., 2015, น. 130) ยังจำแนกบทบาทสำคัญขององค์กรจุดหมายปลายทางออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

- 1) บทบาทในการขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจ โดยการเพิ่มรายได้ การจ้างงาน และการเพิ่มการได้รับภาษีเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในท้องถิ่น
- 2) บทบาทในการเป็นนักรการตลาดในท้องถิ่น
- 3) บทบาทในการประสานงานภาคส่วนธุรกิจ
- 4) บทบาทในการตัวแทนของสาธารณะ ซึ่งครอบคลุมการทำธุรกิจให้ถูกต้อง หรือการปกป้องนักท่องเที่ยว
- 5) บทบาทในการสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชน โดยการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

Irena Bosnić, Dejan Tubić, Jelena Stanišić (2014, น.157) พบว่ามาตราส่วนขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางมีผลต่อบทบาทขององค์กรทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น

KRASIMIR ALEKSANDROV, 2014 บทบาทที่สำคัญขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางในการประสาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ

ทั้งนี้เมื่อจำแนกบทบาทขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางกับจุดหมายที่องค์กรมีปฏิสัมพันธ์ได้ 2 ลักษณะ กล่าวคือ (Presenza, Sheehan, and Ritchie, (2005) อ้างถึงใน Rahul, P. et al., 2015, น.130)

บทบาทการพัฒนาการตลาดภายนอก (external marketing development; EMD) คือ จัดการการขายจุดหมายปลายทางและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวต่างๆ อาทิ การดำเนินการตลาดผ่านทางเว็บ (Web-Marketing) การโฆษณาผ่านสื่อต่างๆ, การจัดแฟมทริป (Familiarisation Tours) การขายตรง, การขายทางอีเมล, การร่วมมือกับบริษัทหรือองค์กรต่างๆ, การจัดกิจกรรม การประชุมหรืองานเทศกาลต่างๆ

บทบาทการพัฒนาภายในจุดหมายปลายทาง (internal marketing development; IDD) คือ กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาจุดหมายปลายทาง ยกเว้นกิจกรรมทางการตลาด เช่น การบริการและการจัดการนักท่องเที่ยว, การวัดและประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว, การวิจัยเพื่อพัฒนาและช่วยเหลือผู้มีส่วนได้เสียทางการท่องเที่ยวภายในจุดหมายปลายทาง การพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์, การอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน, การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน

ในประเทศไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2549,น.51) ได้มีการกำหนดคณะกรรมการเพื่อการจัดการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ซึ่งมีคล้ายคลึงกับองค์กรจัดการจุดหมายปลายทางไว้อีก 4 ด้าน ได้แก่

- 1) กำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับนโยบายของประเทศของจังหวัด และของพื้นที่
- 2) พิจารณาแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 3) รับทราบผลการดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องการท่องเที่ยว
- 4) ติดตามประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเป็นที่น่าสังเกตว่าหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าวนี้มีความคล้ายคลึงกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางของกรมการท่องเที่ยว

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางเป็นองค์กรที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการควบคุมทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งท่ามกลางการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดขึ้นร่วมกัน องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางจึงเปรียบเสมือน “นักพัฒนาจุดหมายปลายทาง” (KRASIMIR ALEKSANDROV, 2014) โดย Piotr Gryszel (2012) ได้สรุปภารกิจขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

- 1) การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว
- 2) การพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 3) การจัดทำกิจกรรม การเผยแพร่การท่องเที่ยว
- 4) การร่วมมือกับสื่อต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
- 5) การบริหารและประสานงานการจัดงานเทศกาลขนาดใหญ่
- 6) การจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยว
- 7) การมีส่วนร่วมกับระบบการให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวส่วนภูมิภาค
- 8) การสร้างเครื่องหมายการค้า
- 9) การช่วยผลิต พัฒนา และสนับสนุนผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว
- 10) การจัดงานวิจัย และมีส่วนร่วมในการจัดเก็บสถิติต่างๆ

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า บทบาทและหน้าที่ขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางเป็นองค์กรที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากซึ่งมีผลต่อการควบคุมทิศทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งบทบาทขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางมีผลทั้งต่อการพัฒนาพัฒนาการตลาดภายนอกและการพัฒนาภายในแหล่งท่องเที่ยวจุดหมายปลายทาง โดยบทบาทดังกล่าวองค์กรจัดการจุดหมายปลายทางจำเป็นต้องครอบคลุมหน้าที่ซึ่งสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวสามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) การประสานการทำงานระหว่างภาคส่วนต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่จุดหมายปลายทางหรือพื้นที่ท่องเที่ยววนั้น
- 2) การเป็นผู้นำและสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่จุดหมายปลายทาง
- 3) การพัฒนาให้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว
- 4) การจัดโปรแกรมทางการท่องเที่ยว และบริหารกิจกรรม
- 5) การสร้างภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยว และดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว
- 6) การสนับสนุน ส่งเสริมในการออกข้อบังคับ หรือ การอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ผ่านการกำหนดระเบียบหรือข้อบังคับสำหรับนักท่องเที่ยว

2) รูปแบบและลักษณะโครงสร้างขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง

A Practical Guide to Tourism Destination Management ของ UNWTO (2007,น.136) ได้กำหนดลักษณะรูปแบบขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางไว้ 6 รูปแบบ ได้แก่

- 1) องค์กรที่เป็นแผนกหนึ่งของหน่วยงานของภาครัฐ
 - 2) องค์กรที่เป็นหน่วยงานความร่วมมือของภาครัฐ แต่ให้บริการโดยหน่วยงานอื่นๆ ที่ร่วมมือกัน
 - 3) องค์กรที่เป็นหน่วยงานความร่วมมือของภาครัฐ แต่ให้บริการโดยหน่วยบริหารจัดการร่วม
 - 4) องค์กรที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ แต่จัดจ้างให้บริษัทเอกชนดำเนินงาน
 - 5) หุ้นส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนในลักษณะของ Public-Private Partnership (PPP) ที่ไม่มุ่งเน้นกำไร
 - 6) สมาคม หรือบริษัทที่ได้รับทุนสนับสนุนจากภาคเอกชน
- สำหรับประเทศไทย กรมการท่องเที่ยว ได้กำหนดรูปแบบองค์กรจัดการจุดหมายปลายทางไว้ 2 ลักษณะ ได้แก่

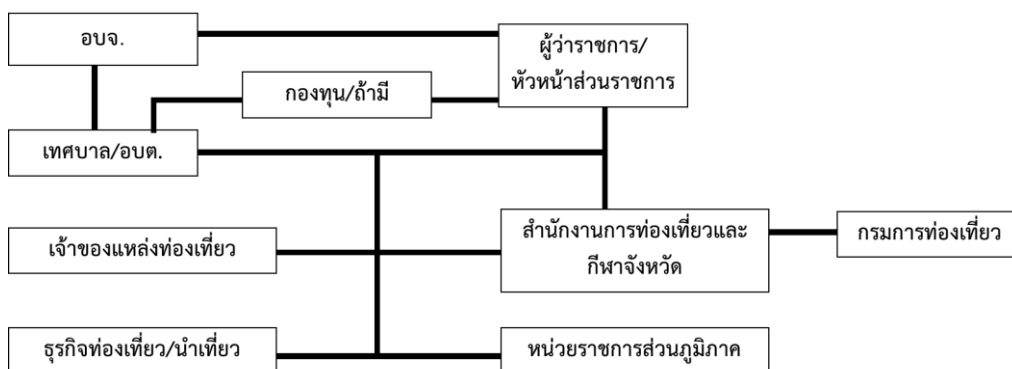
องค์กรที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการภายใต้คำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัด

องค์กรที่จัดตั้งขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ แต่เป็นการรวมกลุ่มกันด้วยความสมัครใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งอาจมีการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งในแต่ละปีก็ได้ ([ม.ป.ป.], น.11-14)

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของรูปแบบองค์กรจัดการจุดหมายปลายทางภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นั้นพบว่าสามารถจำแนกได้ 4 ลักษณะ กล่าวคือ

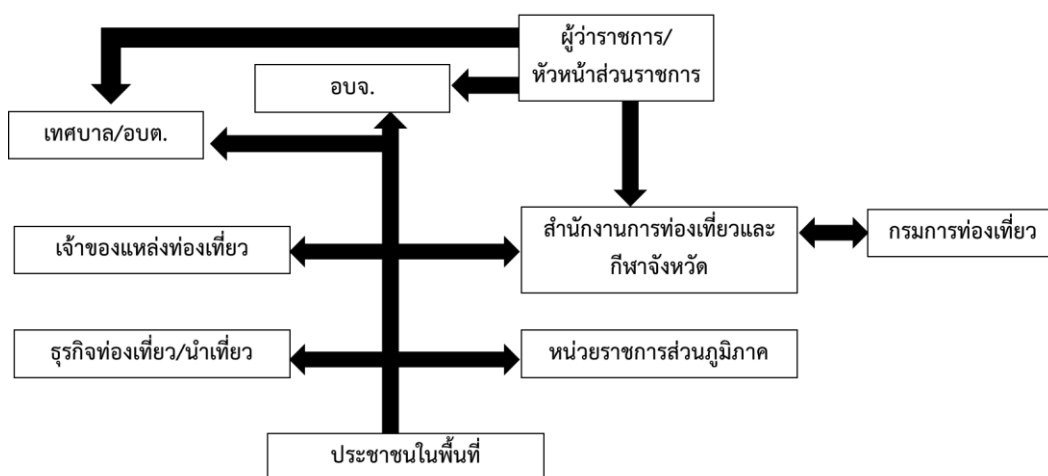
- 1) การจัดตั้งคณะทำงานของหน่วยงานภาครัฐโดยการบูรณาการหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและการอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรมขึ้น โดยดำเนินการของสำนักงานจังหวัด
 - 2) การจัดตั้งกลุ่มการทำงานขึ้นภายในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง
 - 3) องค์กรอยู่ภายใต้การดูแลของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของภาครัฐ โดยอาจเป็นการบูรณาการภารกิจงานเข้ากับกลุ่ม/องค์กรชุมชน
 - 4) องค์กรอยู่ภายใต้การดูแลของชุมชนในรูปแบบเอกชน เป็นการรวมกลุ่มองค์กร โดยการจัดตั้งขึ้นใหม่โดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เช่น มูลนิธิ วิสาหกิจชุมชน บริษัท เป็นต้น
- กรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.], น.11-13) ได้มีการกำหนดแนวทางการจัดทำโครงสร้างองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง ที่เรียกว่าคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวขึ้น (destination management organization : DMO) โดยประกอบด้วย บุคคลประมาณ 8-15 คน ซึ่งอาจเป็นบุคคลในองค์กรเดียว หรือเป็นตัวแทนจากหลายหน่วยงาน อาทิ หน่วยงานภาครัฐใน

พื้นที่ หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง หน่วยงานภาคเอกชน หน่วยงานภาคประชาชน และหน่วยงานอื่น ๆ เป็นต้น

ภาพที่ 31 แผนภาพตัวอย่างโครงสร้างของคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวแบบเป็นทางการ
(ปรับปรุงจาก กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.],น. 13)

ในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมหรือพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมหรือเมืองเก่า นั้น กรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.],น.41) ได้มีการกำหนดโครงสร้างรูปแบบคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

ภาพที่ 32 แผนภาพแสดงโครงสร้างคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
(ปรับปรุงเพิ่มเติมจากกรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.],น. 41)

ดังนั้นโดยสรุปในด้านรูปแบบและลักษณะโครงสร้างขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ระบบโครงสร้างขององค์กรจำเป็นต้องบูรณาการโครงสร้างของคณะกรรมการมาจากหลายฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร และเสฏฐวุฒิ บำรุงกุล (2561,น.105 -106) ที่พบว่า โครงสร้างในการบริหารจัดการ

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีขนาดของกลุ่มที่ไม่ใหญ่มากนัก ประมาณ 10 -12 คน โดยประกอบด้วยตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคการศึกษา และภาคประชาชนในสัดส่วนที่เท่ากัน ทั้งนี้คณะดำเนินงานประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่

1) กลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นตัวแทนจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ภาคการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ โดยกลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ ควรประกอบด้วย (1) ตัวแทนจากหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (2) ตัวแทนจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เช่น ท้องเที่ยวและกีฬา จังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด (3) ผู้นำทางศาสนา (4) ผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมและการวางผัง (5) ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (6) ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว และ (7) ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจ ทั้งนี้อาจมีการปรับแก้ไขได้ตามความเหมาะสม

2) ประธานคณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จำนวน 1 คน เพื่อทำหน้าที่ควบคุมการดำเนินกิจกรรมของคณะดำเนินงาน โดยประธานคณะดำเนินงานนั้นอาจเป็นโดยตำแหน่ง หรือมาจากการคัดสรรของชาวบ้าน ขึ้นอยู่กับรูปแบบองค์กร

3) รองประธานคณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จำนวน 1 คน เพื่อทำหน้าที่แทนประธานหรือหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4) คณะกรรมการการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จำนวน 3- 5 คน โดยทำการคัดสรรจากภาคธุรกิจและภาคประชาชนเพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนกิจกรรมการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้งนี้คณะกรรมการการบริหารทั้ง 3- 5 คน ต้องทำหน้าที่เลขานุการ เกรียนิก และประชาสัมพันธ์ร่วม

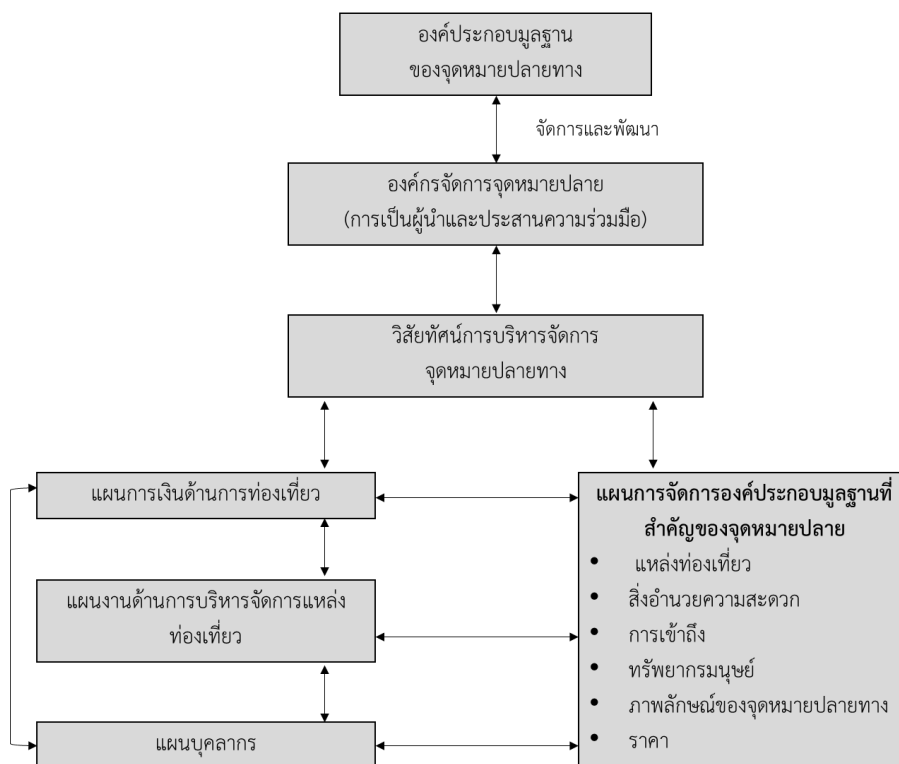
5) คณะอนุกรรมการเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นคณะอนุกรรมการที่จัดตั้งขึ้น เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุพันธกิจ และเป้าหมายขององค์กร คณะกรรมการเป็นผู้จัดตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นโดยเฉพาะตาม กระบวนการดำเนินงาน โดยคณะดำเนินงานอาจเป็นส่วนหนึ่งของคณะอนุกรรมการก็ได้ตามสมควร ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากกระบวนการดำเนินงานจะสามารถจำแนกคณะอนุกรรมการได้ เป็น 2 ส่วน กล่าวคือ คณะอนุกรรมการเพื่อการบริหารงานด้านการอนุรักษ์และปรับปรุง สถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งประกอบไปด้วย ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมและการวางผัง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตัวแทนชุมชน และตัวแทนจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น และคณะอนุกรรมการเพื่อการ

สนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ด้านธุรกิจ ตัวแทนชุมชน และตัวแทนจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น

3) กระบวนการบริหารจัดการขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง

กรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.], น.11-38) ได้กำหนดกระบวนการบริหารจัดการขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การจัดทำแผนบริหารจัดการจุดหมายปลายทาง (Destination Management Plan: DMP) เพื่อกำหนดเป้าหมายสูงสุดในการบริหารจัดการและพัฒนาจุดหมายปลายทาง
- 2) การผลักดันการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการนำแผนที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติตามภารกิจและหน้าที่ของกัน
- 3) การใช้ประโยชน์จุดหมายปลายทางร่วมกันระหว่างภาคีต่างๆ ภายในองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง
- 4) การดำเนินการติดตามและประเมินผลแผนการบริหารจัดการจุดหมายปลายทาง เพื่อตรวจสอบและควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้น
- 5) การบำรุงรักษาจุดหมายปลายทางให้มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 33 แผนภาพสรุปแนวคิดการบริหารจัดการขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง
ของกรมการท่องเที่ยว

4) รูปแบบองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวลักษณะต่างๆ กรณีศึกษาในประเทศไทย

ในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับองค์กรเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่า/ย่านประวัติศาสตร์ในปัจจุบันในพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง 5 พื้นที่ในประเทศ ในโครงการวิจัยย่อยที่ 1 พบว่ามีการดำเนินการในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ บริษัทพัฒนาเมือง หรือ City Development Company, วิสาหกิจชุมชน, กิจการเพื่อสังคม หรือ Social Enterprise (SE), และ CSR Volunteer ซึ่งจากการศึกษาตัวอย่างการขับเคลื่อนขององค์กร และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้องค์กรในลักษณะของการจัดการองค์กรเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวยังสามารถสรุปเพิ่มเติมได้ดังนี้

(1) City Development Company

มีลักษณะเป็นบริษัทร่วมทุนระหว่างเอกชนกับหน่วยงานรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเมืองตามยุทธศาสตร์ของเมืองนั้นๆ เช่น การสร้างระบบขนส่งมวลชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเมือง เป็นต้น

(2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

เกิดจากการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เพื่อใช้ทรัพยากรบางอย่างร่วมกัน ทั้งทรัพยากรเงิน และทรัพยากรธรรมชาติ โดยการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนนั้น อยู่ภายใต้กรมส่งเสริมการเกษตร โดยการ รวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนนั้นทำให้สามารถขอการสนับสนุนจากภาครัฐได้ ไม่ว่าจะเป็นการให้เงินสนับสนุน หรือให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ

(3) Social Enterprise

กิจการเพื่อสังคม หรือ Social Enterprise (SE) คือ กิจการที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการแก้ไขปัญหา สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลไกการบริหารจัดการที่ดีของภาคธุรกิจมาบวกกับความรู้และนวัตกรรมสังคม มีความยั่งยืนทางการเงินจากรายได้หลักที่มาจากสินค้าหรือบริการโดยไม่ต้องพึ่งพาเงินบริจาค และมีการนำผลกำไรที่เกิดขึ้นไปลงทุนซ้ำเพื่อขยายผลกระทบทางสังคมที่เกิดขึ้น

(4) CSR Volunteer

(CSR) หรือ Corporate Social Responsibility คือ ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร ซึ่งคือการดำเนินกิจการภายใต้หลักจริยธรรมและการจัดการที่ดี โดยรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการทำ CSR เป็นส่วน

หนึ่งของการสื่อสารทางการตลาด ซึ่งสามารถสร้างภาพลักษณ์และการประชาสัมพันธ์องค์กรได้อีกวิธีหนึ่ง สามารถแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับ 1 ข้อกำหนดตามกฎหมาย คือ การปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย และกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

ระดับ 2 ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ คือ การคำนึงถึงการอยู่รอดและให้ผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้นโดยไม่เบียดเบียนสังคม

ระดับ 3 จรรยาบรรณทางธุรกิจ คือ สามารถสร้างผลกำไรแก่ผู้ถือหุ้นและผู้ประกอบธุรกิจได้ พร้อมตอบแทนประโยชน์เพื่อสังคมมากขึ้น

ระดับ 4 ความสมัครใจ คือ การดำเนินธุรกิจควบคู่กับการปฏิบัติตามแนวทาง CSR ด้วยความสมัครใจ

5) ข้อมูลกำหนดและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตนุรักษ์มรดก

ระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สอดคล้องกับแนวทางของกฎหมายและการจัดตั้งองค์กรสามารถแบ่งการศึกษาตามรูปแบบขององค์กรทางธุรกิจ ดังนี้

5.1) หน่วยธุรกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเทศไทยมีการจัดตั้งหน่วยธุรกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 รูปแบบ คือ บริษัทจำกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการพาณิชย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแต่ละรูปแบบมีลักษณะ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการจัดตั้ง ตลอดจนการบริหารและดำเนินการที่แตกต่างกัน (ภัณณา, 2560, น.104) ดังต่อไปนี้

(1) บริษัทจำกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชนแยกต่างหากจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้บริษัทจำกัดดังกล่าวมีความคล่องตัวและมีความเป็นอิสระ ทั้งด้านการบริหารงานบุคคลและการงบประมาณ

(2) กิจการพาณิชย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยธุรกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอิสระในทางการเงินและการบริหารบุคลากรแยกต่างหาก จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการจัดตั้งกิจการพาณิชย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอน

กระจายอำนาจ พ.ศ. 2549 โดยการตราเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่น (รัชนีภา, 2560, น.104-105)

5.2) วิสาหกิจชุมชนและพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548

จากการศึกษาสามารถสรุปคณะบุคคล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) **วิสาหกิจชุมชน** หมายถึง “กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิต ร่วมกันและรวมตัวกันประกอบ กิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน” ซึ่งการที่วิสาหกิจชุมชนใดต้องการที่จะขอรับการส่งเสริมตาม พรบ. นี้ ต้องมีการยื่นจดทะเบียนต่อกรมส่งเสริมการเกษตร โดยมีหลักเกณฑ์การยื่น ตามที่กำหนดในมาตราที่ 7

(2) **เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน** หมายถึง “คณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมี วัตถุประสงค์ในการจัดทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน ของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย”

(3) **คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน** ประกอบด้วย ประธาน กรรมการคือ นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย กรรมการจากส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรรมการผู้แทนวิสาหกิจชุมชน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารธุรกิจ ด้านการเงิน และด้านการค้าและ อุตสาหกรรม ซึ่งอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 ได้แก่ การส่งเสริมส่งเสริมกิจการ วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้วยวิธีการต่างๆ

5.3) วิสาหกิจเพื่อสังคมและพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ.

2562

คือ บริษัท ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่น ที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ซึ่ง ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายสินค้า หรือการบริการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สังคมเป็นเป้าหมายหลักของกิจการ และได้รับการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ จัดตั้ง ขึ้นโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562

5.4) มูลนิธิ

ตามบทบัญญัติตามบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระ ใหม่ พ.ศ. 2535

การเปรียบเทียบรูปแบบองค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว

เมื่อนำรูปแบบการจัดตั้งองค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวทั้ง 5 รูปแบบซึ่ง
จำแนกตาม 6 องค์ประกอบคือ วัตถุประสงค์, หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือรับรอง, ผู้ดำเนินการ
การได้มาซึ่งรายได้และการปันผล, ข้อจำกัด, และข้อได้เปรียบ ซึ่งรายละเอียดดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ตารางแสดงการเปรียบเทียบรูปแบบขององค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว

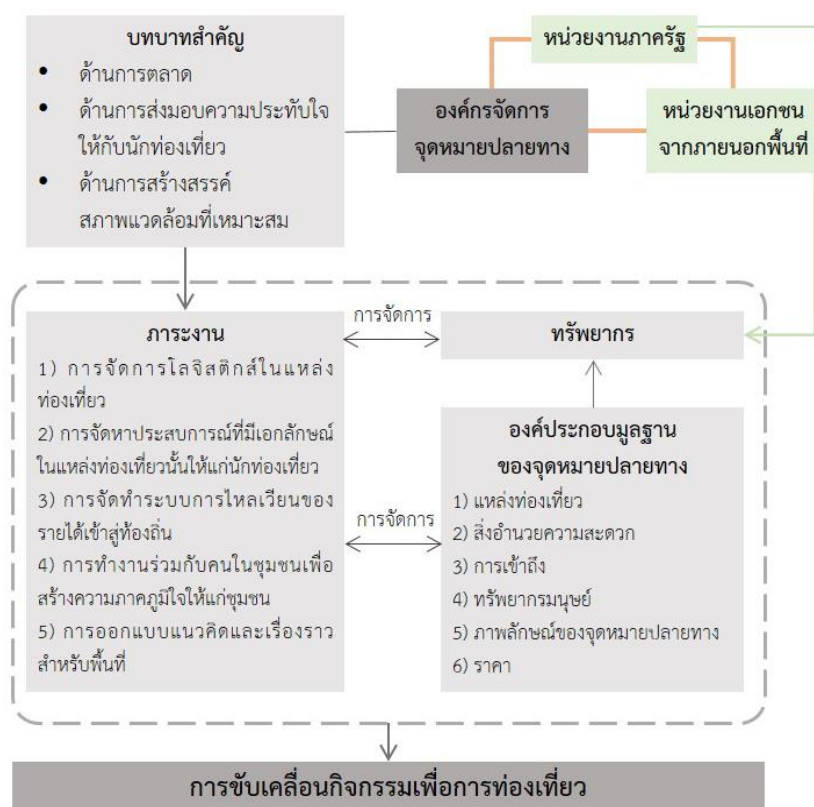
รูปแบบองค์กร	หน่วยธุรกิจขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	วิสาหกิจชุมชน	วิสาหกิจเพื่อสังคม	บริษัทจำกัด	มูลนิธิ
กฎหมายในการ รองรับการจัดตั้ง	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่า ด้วยหุ้นส่วนและบริษัท มีฐานะ เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย เอกชน และ พระราชบัญญัติ จัดตั้งองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอน กระจายอำนาจ พ.ศ. 2549 โดย การตราเป็นข้อบัญญัติท้องถิ่น	พระราชบัญญัติส่งเสริม วิสาหกิจชุมชน, 2548	พระราชบัญญัติส่งเสริม วิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่า ด้วยหุ้นส่วนและบริษัท มี ฐานะเป็นนิติบุคคลตาม กฎหมายเอกชน	มูลนิธิใช้บทบัญญัติตามบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระ ใหม่ พ.ศ. 2535
วัตถุประสงค์	เฉพาะเพื่อกิจการสาธารณูปโภค หรือเพื่อกิจการค้าขายอันเป็น สาธารณูปโภคเท่านั้น	สร้างรายได้ เพื่อการพึ่งพา ตนเอง และเพื่อประโยชน์ สุขของคนในชุมชน	ส่งเสริมการจ้างงาน การแก้ไข ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน สังคม หรือสิ่งแวดล้อมหรือเพื่อ ประโยชน์ส่วนรวมอื่นหรือคืน ประโยชน์ให้แก่สังคม	การประกอบกิจการใน รูปแบบต่างๆ ตามที่ได้จัด ทะเบียนเพื่อแสวงหากำไร	เพื่อการกุศล สาธารณะ การศาสนา ศิลปะ วรรณคดี วิทยาศาสตร์การศึกษาหรือ เพื่อสาธารณประโยชน์อย่าง อื่น

รูปแบบองค์กร	หน่วยธุรกิจขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	วิสาหกิจชุมชน	วิสาหกิจเพื่อสังคม	บริษัทจำกัด	มูลนิธิ
หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง หรือรับรอง	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	กรมส่งเสริมการเกษตร	สำนักงานสร้างเสริมกิจการ เพื่อสังคมแห่งชาติ (สศส.) หรือ กรมการพัฒนาชุมชน	กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์และ สรรพากร	สำนักงานเขตหรือที่ว่าการ อำเภอทุกแห่งตามที่ตั้งมูลนิธิ และสรรพากร
ผู้ดำเนินการ	ภาครัฐร่วมกับเอกชน	ประชาชนในชุมชน	ภาคประชาชน		
การได้มาซึ่ง รายได้ และ การปันผล	- ให้บริการสาธารณะบาง ประเภทที่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นประสงค์	- กิจกรรมที่เกี่ยวกับการผลิต สินค้า การให้บริการหรือ กิจการอื่นที่ทำให้เกิดการ พัฒนาและแก้ไขปัญหาของ ชุมชนเท่านั้น	- การหารายได้ได้หลาย ประเภทแต่น้อยกว่าร้อยละ ห้าสิบมาจากการจำหน่าย สินค้าหรือการบริการ - นำผลกำไรไม่น้อยกว่าร้อยละ เจ็ดสิบไปใช้เพื่อ วัตถุประสงค์	- การหารายได้อิสระตาม วัตถุประสงค์ที่ได้รับ - มีการปันผลตามสัดส่วนของ ผู้ถือหุ้น	- เงินบริจาคหรือการให้โดย สินะหาเพื่อตอบสนองต่อ วัตถุประสงค์ของมูลนิธิ โดย ไม่มีการปันผล

รูปแบบองค์กร	หน่วยธุรกิจขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	วิสาหกิจชุมชน	วิสาหกิจเพื่อสังคม	บริษัทจำกัด	มูลนิธิ
ข้อจำกัด	- ทำงานภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - ศักยภาพในด้านการบริหารจัดการ - ประสิทธิภาพการไม่หลากหลาย	- ท้องถิ่นหรือชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเท่านั้น - การจัดสรรผลประโยชน์และการจัดหาแหล่งทุน - ขั้นตอนจดทะเบียนมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นกว่าบริษัททั่วไป	- ไม่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลในบางกรณี - ขั้นตอนจดทะเบียนมีความซับซ้อนกว่าบริษัททั่วไป	- ภาษีเงินได้นิติบุคคล	- องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร - ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลในบางกรณีเท่านั้น
ข้อได้เปรียบ	- มีภาครัฐสนับสนุนเงินทุนและเอกชนสามารถร่วมลงทุนได้ - การจัดการการเงินและบุคลากรภายในอิสระ	- ผู้ดำเนินการเป็นคนในชุมชนที่มีความเข้าใจในพื้นที่และมีความเป็นชุมชนเข้มแข็ง - ได้รับการส่งเสริมจากคนในชุมชนและภาครัฐ	- มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการองค์กรและบุคลากร - ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจาก สกส. (นิติบุคคลของภาครัฐ) - ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลในกรณีไม่จ่ายปันผล	- อิสระในการบริหารจัดการ - มีสภาพคล่อง - การจัดตั้งไม่ซับซ้อน	- มีความยืดหยุ่นในการจัดสรรบุคลากร - หักจ่ายเงินหรือทรัพย์สินที่บริจาคได้ตามจริง

จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่, กิจกรรม, รูปแบบ และโครงสร้าง, รวมถึงกระบวนการการบริหารจัดการขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง จะเห็นได้ว่า ในพื้นที่จุดหมายปลายทางนั้น ประกอบไปด้วยองค์ประกอบมูลฐาน ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว, สิ่งอำนวยความสะดวก, การเข้าถึง, ทรัพยากรมนุษย์, ภาพลักษณ์, และ ราคา โดยองค์ประกอบมูลฐานเหล่านี้ อาจนับได้ว่าเป็นทรัพยากรที่จะใช้ในการขับเคลื่อน โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ องค์ประกอบมูลฐานเหล่านี้ในฐานะ ทรัพยากรของชุมชน ย่อมต้องมีข้อจำกัด และจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการ หรือพัฒนา โดยมีคุณภาพชีวิตของคนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เป็นพื้นฐานแนวคิดที่สำคัญ

องค์กรจัดการจุดหมายปลายทางมีบทบาทสำคัญ ด้านการตลาด ด้านการท่องเที่ยว และด้านการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งมีภาระงานหรือกิจกรรม ที่ต้องมีการ บริหารจัดการกับองค์ประกอบมูลฐาน แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ (1) การจัดการ logistics ใน แหล่งท่องเที่ยว, (2) การจัดหาประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นให้แก่ นักท่องเที่ยว, (3) การจัดทำระบบการไหลเวียนของรายได้เข้าสู่ท้องถิ่น, (4) การทำงาน ร่วมกับคนในชุมชนเพื่อสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ชุมชน, และ (5) การออกแบบแนวคิดและ เรื่องราวสำหรับพื้นที่

ภาพที่ 34 แผนภาพสรุปแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง

จากแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการเมืองเก่าหรือแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว พบว่าองค์กรจัดการจุดหมายปลายทางอาจเป็นหน่วยงานรัฐ หรือเอกชน ก็ได้ สิ่งสำคัญคือการทำงานร่วมกับคนในพื้นที่ แต่หากพิจารณาจากข้อกำหนดการจัดตั้งองค์กรเพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแล้ว ตลอดจนความเหมาะสมและสอดคล้องในแต่ละองค์ประกอบของแต่ละรูปแบบองค์กรจะเห็นว่า การจัดทำองค์กรเพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบของ “วิสาหกิจเพื่อสังคม” (Social Enterprise) สามารถตอบวัตถุประสงค์ในการพัฒนาพื้นที่ ดำเนินการประสานงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงวิสาหกิจชุมชนต่างๆที่เกี่ยวข้องในเชิงการท่องเที่ยว และมีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการองค์กรในด้านต่าง ๆ มากที่สุด

อย่างไรก็ตามการดำเนินงานขององค์กรจัดการจุดหมายปลายทางในบางด้าน นอกจากจะต้องประสานความร่วมมือกับคนในพื้นที่แล้ว อาจจำเป็นต้องมีการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานรัฐ หรือเอกชนภายนอกพื้นที่ จนพัฒนากลายเป็นเครือข่าย ที่ขับเคลื่อนกิจกรรมภายในชุมชนได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย

4.4.2 ระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทาง

วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

1) การจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์กร

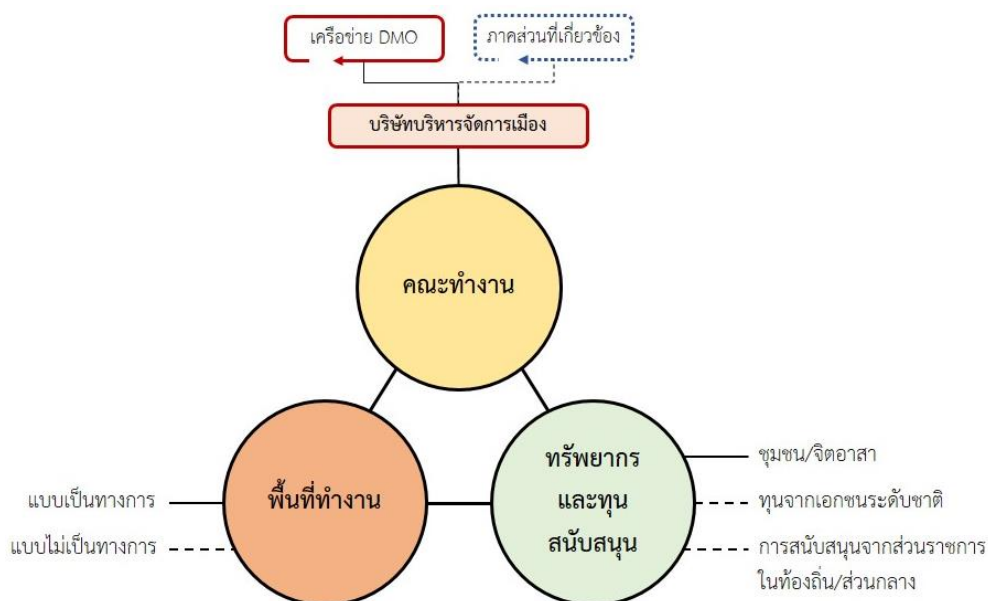
จากการศึกษาของโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษาระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พบว่า การบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองเก่านั้น ควรมีการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าโดยภาคประชาคมเป็นหลัก โดยรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายที่เรียกว่า เครือข่ายองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง หรือ เครือข่าย DMO ที่รับผิดชอบงานขับเคลื่อนเมืองเก่าตามความถนัดและสายงานของตนเองอย่างหลวม ๆ เช่น DMO บริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว, DMO ด้านการออกแบบเมือง, เครือข่าย DMO ด้านการขนส่ง เป็นต้น โดยจำเป็นต้องมีองค์กรที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ คือ คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย ซึ่งอาจจัดตั้งเป็นบริษัทบริหารจัดการเมือง โดยประกอบด้วยคณะทำงานจากเครือข่ายต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มจิตอาสาภายในพื้นที่ และชุมชน ที่มีเครือข่าย กำลังคน และองค์ความรู้ในการทำงานด้านการอนุรักษ์และวัฒนธรรม และมีหน่วยงานราชการในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษา ซึ่งการดำเนินการประสานงานเครือข่ายดังกล่าวควรเป็นการทำงานอย่างเป็นทางการ

จากการศึกษาระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่สมบูรณ์ พบว่าควรมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

(1) คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย เพื่อประสานงานกับภาคส่วนต่าง ๆ ให้ภาพรวมของกิจกรรมทั้งหมดที่เกิดขึ้นภายในเมืองเก่ามีความเป็นเอกภาพ ครอบคลุม และขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องทำงานซ้ำซ้อน การศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการเมือง คณะวิจัยเสนอแนะให้จัดทำกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย ในรูปแบบของวิสาหกิจเพื่อสังคม ภายใต้ชื่อ “บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise)” ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์และสามารถดำเนินการประสานงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงวิสาหกิจชุมชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเชิงการท่องเที่ยว และมีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการองค์กรในด้านต่างๆ มากที่สุด

(2) ทรัพยากรสนับสนุนที่ใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยควรเกิดจากรายได้ของเครือข่าย DMO ต่าง ๆ และชุมชนเองโดยไม่ต้องรอการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเดียว เนื่องจากงบประมาณ ทรัพยากรจากภาครัฐ ไม่สามารถจัดสรรได้โดยตรง จนกว่าจะมีกฎหมายในรูปแบบเดียวกับ อพท. ทั้งนี้หน่วยงานราชการภายในพื้นที่สามารถสนับสนุนการดำเนินการของเครือข่ายบริหารจัดการเมืองทางอ้อมได้ โดยผ่านงบประมาณด้านวัฒนธรรม ซึ่งสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมเมืองเก่าเชิงพื้นที่ นอกจากนี้กลุ่มทุนเอกชนระดับชาติสามารถเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายอีกทางหนึ่งได้

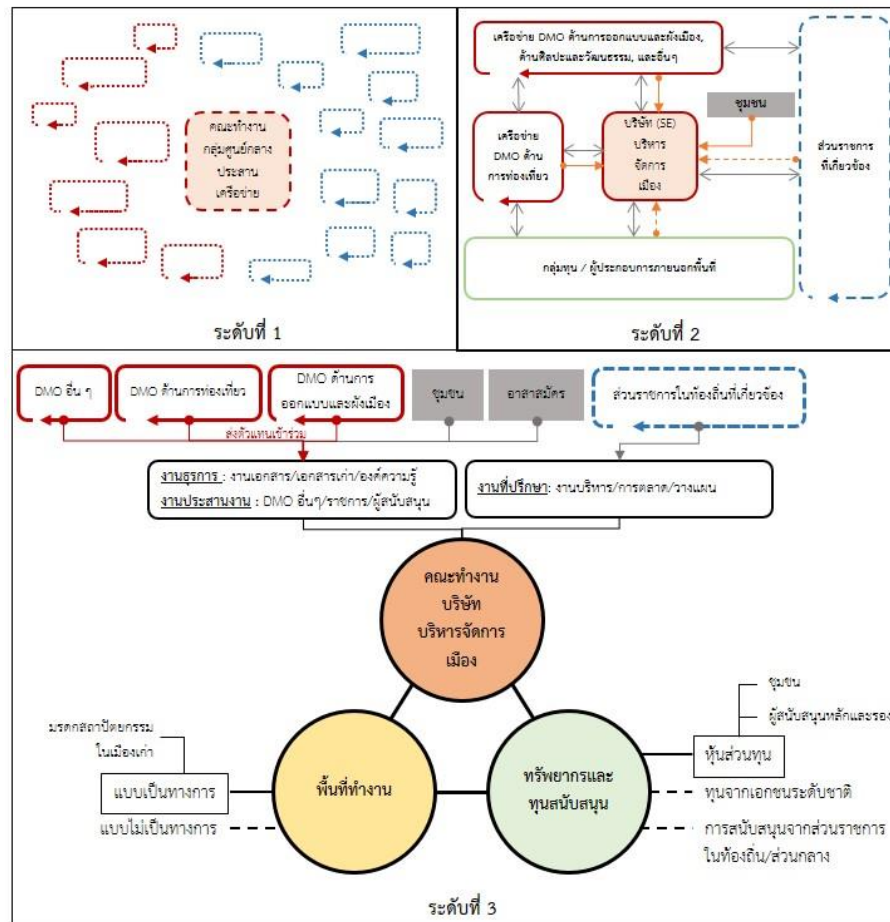
(3) พื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ เพื่อเป็นพื้นที่การวางแผนการดำเนินงาน และเก็บข้อมูลต่าง ๆ โดยควรมีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ แหล่งชัดเจนทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ควรใช้อาคารมรดกสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่เมืองเก่า เพื่อก่อให้เกิดการใช้งานมรดกสถาปัตยกรรมในพื้นที่ และก่อให้เกิดการหมุนเวียนรายได้เข้าสู่ชุมชน

ภาพที่ 35 องค์ประกอบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเมืองเก่า

ในการจัดทำระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเมืองเก่านั้น สามารถพัฒนาไปเป็นลำดับตามเงื่อนไขบริบทและความพร้อมของแต่ละพื้นที่ ดังนี้

- 1) ระดับที่ 1 : การเริ่มต้นคณะกรรมการกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการ
- 2) ระดับที่ 2 : การเชื่อมโยงเครือข่าย DMO ต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการ ด้วยคณะกรรมการกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่ายซึ่งพร้อมพัฒนาเป็นองค์กรแบบเป็นทางการ เช่น บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social enterprise)
- 3) ระดับที่ 3 : การเติมเต็มองค์ประกอบระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย (บริษัทบริหารจัดการเมือง Social enterprise), ทรัพยากรสนับสนุนที่ใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ, และพื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ

ภาพที่ 36 การจัดทำระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเมืองเก่า ในระดับต่างๆ

4.4.3 รูปแบบโครงสร้างองค์กรองค์การเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากการศึกษาถึงระบบโครงสร้างองค์กรสำหรับในระดับการเติมเต็มองค์ประกอบระบบการบริการจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) การจัดตั้ง “บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise)” จะเห็นว่าเป็นรูปแบบองค์กรที่เป็นทางการ (formal organization) มีกฎหมายรองรับ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับของคนในชุมชน และมีระเบียบ แบบแผน โดยอาจมีรูปแบบของโครงสร้างองค์กร องค์ประกอบ และกลไกการดำเนินงานดังต่อไปนี้

(1) ประธานคณะกรรมการบริษัทบริหารจัดการเมือง มีอำนาจบริหารฝ่ายงานต่าง ๆ และตัดสินใจขั้นสุดท้าย โดยมีการดำเนินงานร่วมกับคณะที่ปรึกษาด้วย

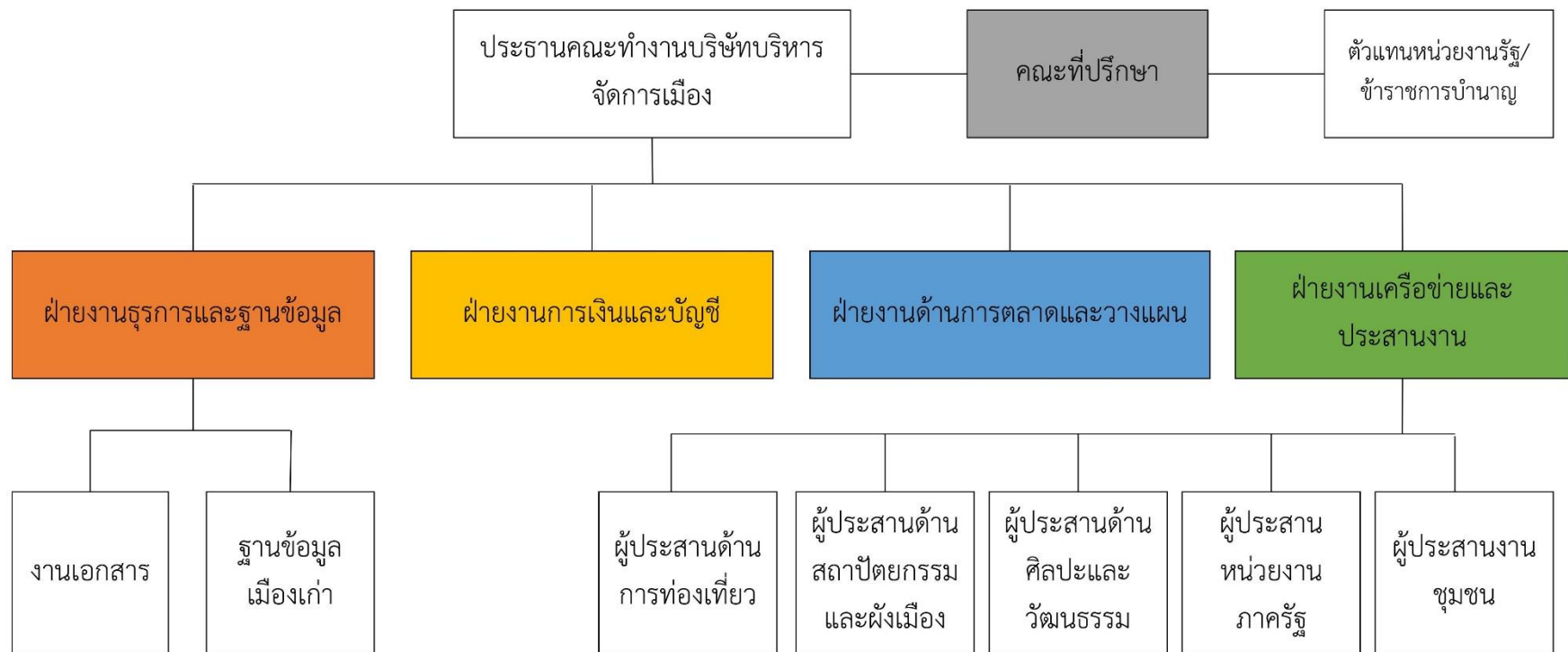
(2) **คณะที่ปรึกษา** ประกอบด้วยคณะบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยเฉพาะการเดินทางร่วมกับชุมชนและหน่วยงานราชการ ซึ่งอาจเป็นบุคลากรที่เคยทำงานในหน่วยงานราชการ หรือข้าราชการบำนาญ เป็นต้น ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่คณะดำเนินงาน

(3) **ฝ่ายงานธุรการและฐานข้อมูล** ทำหน้าที่จัดทำเอกสารทั่วไป รวมถึงรวบรวมเก็บรักษา และจัดทำฐานข้อมูลด้านต่าง ๆ เมืองเก่า โดยอาจมีการประสานงานด้านข้อมูลจากฝ่ายงานเครือข่ายและการประสานงาน และคณะที่ปรึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพื่อพิจารณาและจัดเตรียมไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวและหน่วยงานที่สนใจ

(4) **ฝ่ายงานด้านการเงินและบัญชี** ทำหน้าที่จัดการรายได้ขององค์กร (ค่าที่ปรึกษา/ประสานงาน/แหล่งทุนอื่น ๆ เช่น บริษัทเอกชนที่ต้องการทำกิจกรรม CSR) และจัดการค่าตอบแทนของคนองค์กร รวมถึงการบัญชีอื่น ๆ

(5) **ฝ่ายงานด้านการตลาดและวางแผน** ทำหน้าที่จัดการ ดูแลด้านภาพลักษณ์องค์กร และแผนการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

(6) **ฝ่ายงานเครือข่ายและการประสานงาน** ทำหน้าที่เป็นตัวกลางประสานงานระหว่าง นักท่องเที่ยวหรือแหล่งทุนภายนอก กับเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น DMO ด้านการท่องเที่ยว, DMO ด้านสถาปัตยกรรมและผังเมือง, DMO ด้านศิลปวัฒนธรรม, DMO ด้านการขนส่ง เป็นต้น รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและชุมชน นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกและช่วยบริหารจัดการโครงการงานต่าง ๆ ให้บรรลุ

ภาพที่ 37 รูปแบบการจัดโครงสร้างบริษัทบริหารจัดการเมือง

4.4.4 แนวทางการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน และจังหวัดแพร่

จากผลของการศึกษาในโครงการวิจัยย่อยที่ 1 เรื่อง การศึกษาระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในด้านการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนและแพร่ ในปัจจุบันอันประกอบไปด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนกิจกรรมภายในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นภาคประชาสังคม ภาคส่วนราชการ หรือหน่วยงานจากภายนอกพื้นที่ ซึ่งแต่ละองค์กรหรือหน่วยงานมีบทบาทหน้าที่เป็นของตนเอง และมีการประสานงานเชื่อมต่อกันเพียงบางส่วน รวมถึงมีปัจจัยทั้งภายในภายนอกที่ก่อให้เกิดการประสานงานเป็นเครือข่ายในแต่ละช่วงเวลาไม่เหมือนกัน จากการศึกษาภาพรวมดังกล่าวร่วมกับการศึกษาจากการถอดบทเรียนกรณีศึกษา รวมถึงวิเคราะห์ร่วมกับภาระงานหรือกิจกรรมการบริหารจัดการกับองค์ประกอบมูลฐานของพื้นที่สามารถสรุปแนวทางการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน และจังหวัดแพร่ได้ดังนี้

ตารางที่ 18 แนวทางการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน และจังหวัดแพร่

พื้นที่เมืองเก่า	สถานะและปัญหาการบริหารจัดการ	กลุ่มบริหารจัดการที่จัดตั้งในปัจจุบัน	การบริหารจัดการองค์กร		
			ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3
ลำพูน	สถานะการบริหารจัดการ มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมมาบ้างแล้ว ลักษณะปัญหาการบริหารจัดการ การรวมกลุ่มดังกล่าวมีการทำกิจกรรมแบบแยกส่วนซึ่งกันและกัน และส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งทำให้ขาดระบบการประสานงานอย่างเป็นระบบและครอบคลุม ขาดความคล่องตัวและอิสระในการดำเนินงาน เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐ	- กลุ่มกว๊านหลวงทะเลปูน - พิพิธภัณฑ์ชุมชนเมือง - กลุ่มชุมชนวัดมหาวัน	ควรรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายตามความถนัดและสายงานของตนเองอย่างหลวม ๆ โดยควรมีองค์กรที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานงานทุกเครือข่ายรวมถึงภาคส่วนราชการภายในท้องถิ่นอย่างไม่เป็นทางการ	ควรเริ่มจัดตั้ง บริษัทบริหารจัดการเมืองลำพูน ซึ่งดำเนินการประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการ	เดิมเต็มองค์ประกอบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์เมืองเก่าลำพูนให้สมบูรณ์ทั้งทางด้าน คณะทำงาน ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน และพื้นที่ทำงาน หรือศูนย์การปฏิบัติงาน
แพร่	สถานะการบริหารจัดการ มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมโดยภาคประชาคม และกลุ่มจิตอาสาภายในชุมชนหลากหลายกลุ่ม ลักษณะปัญหาการบริหารจัดการ มีการทำงานอย่างไม่เป็นทางการ มีทรัพยากรที่	- เครือข่ายลูกหลานเมืองแพร่ - ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่ - กลุ่มเจ้าของอาคารริมถนนคำลือ	ควรรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายตามความถนัดและสายงานของตนเองอย่างหลวม ๆ โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานงานทุกเครือข่ายรวมถึงภาคส่วนราชการ	ควรเริ่มจัดตั้ง บริษัทบริหารจัดการเมืองลำพูน ซึ่งดำเนินการประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการ	เดิมเต็มองค์ประกอบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์เมืองเก่าลำพูนให้สมบูรณ์ทั้งทางด้าน คณะทำงาน ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน และพื้นที่ทำงาน หรือศูนย์การปฏิบัติงาน

พื้นที่เมืองเก่า	สถานะและปัญหาการบริหารจัดการ	กลุ่มบริหารจัดการที่ จัดตั้งในปัจจุบัน	การบริหารจัดการองค์กร		
			ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับที่ 3
	ใช้ในการดำเนินงานที่เกิดจากการระดมทุนภายในกลุ่มจิตอาสา และได้รับการสนับสนุนอย่างไม่เป็นทางการจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ แต่พบว่ามีกิจกรรมแบบแยกส่วนซึ่งกันและกัน แต่องค์กรและกลุ่มต่าง ๆ ภายในพื้นที่มีความสามารถในการระดมทุนทั้งจากภายในและภายนอกพื้นที่ มีการพึ่งพาการสนับสนุนจากภาครัฐบางส่วน แต่ยังขาดศูนย์กลางการประสานงานอย่างเป็นระบบและครอบคลุม ขาดการร่วมมือและการประสานงานจากกลุ่มต่าง ๆ อย่างเป็นเอกภาพ ทำให้การดำเนินกิจกรรมในภาพรวมขาดประสิทธิภาพและไม่ได้มูลค่าอย่างเต็มประสิทธิภาพของทรัพยากรที่มี	- กลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่า - กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม้สักเมืองแพร่ - วิสาหกิจชุมชนสุราเมืองแพร่ - รวมกลุ่มของศิลปินและนักออกแบบภายในเมืองแพร่	ภายในท้องถิ่นอย่างไม่เป็นทางการ		

1) แนวทางการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

เมืองเก่าลำพูน พบว่าลำพูนมีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมาบ้างแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการรวมกลุ่มจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชุมชนเมือง โดยกลุ่มกวแหวนหละปุน, การรวมกลุ่มของชุมชนวัดมหัววันเพื่อจัดกิจกรรมทำพระพื้นเทียน และกิจกรรมท่องเที่ยวอื่นๆ ภายในชุมชน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การรวมกลุ่มดังกล่าวมีการทำกิจกรรมแบบแยกส่วนซึ่งกันและกัน และส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งทำให้เมืองเก่าลำพูนขาดระบบการประสานงานอย่างเป็นระบบและครอบคลุม อีกทั้งขาดความคล่องตัวและอิสระในการดำเนินงาน เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างต้องรอการสนับสนุนจากภาครัฐ

ดังนั้น ในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน ควรมีการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าลำพูนโดยภาคประชาคมเป็นหลัก คือ

ในระดับที่ 1 ควรรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายตามความถนัดและสายงานของตนเองอย่างหลวม ๆ เช่น เครือข่ายบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว เครือข่ายบริหารจัดการด้านการออกแบบเมือง เครือข่ายบริหารจัดการด้านการขนส่ง เป็นต้น โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานงานทุกเครือข่ายรวมถึงภาคส่วนราชการภายในท้องถิ่นอย่างไม่เป็นทางการ

ในระดับที่ 2 ควรเริ่มจัดตั้ง บริษัทบริหารจัดการเมืองลำพูน ซึ่งดำเนินการประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการ และ

ระดับที่ 3 เติบโตเต็มองค์ประกอบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์เมืองเก่าลำพูนให้สมบูรณ์ ได้แก่

1) คณะทำงาน คือ บริษัทบริหารจัดการเมืองลำพูน (Social enterprise) ซึ่งประกอบด้วยคณะทำงานจากเครือข่ายต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มจิตอาสาภายในพื้นที่ และชุมชน ที่มีเครือข่าย กำลังคน และองค์ความรู้ในการทำงานด้านการอนุรักษ์และวัฒนธรรม เช่น กลุ่มกวแหวนหละปุน ชุมชนวัดมหัววัน กลุ่มชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลำพูนรอบเขตกำแพงเมืองเก่า สภาองค์กรชุมชนตำบลในเมืองลำพูน และมีหน่วยงานราชการใน

ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษา ทำงานร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2) **ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน** ควรเกิดขึ้นจากรายได้ของเครือข่ายต่าง ๆ และชุมชนเองโดยไม่ต้องรอการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเดียว โดยรายได้ดังกล่าวอาจมาจากค่าบริการให้คำปรึกษา และการประสานงาน ทั้งจากเครือข่ายต่าง ๆ และกลุ่มนักท่องเที่ยว ทั้งนี้หน่วยงานราชการภายในพื้นที่และกลุ่มทุนเอกชนระดับชาติสามารถเป็นการสนับสนุนอีกทางหนึ่งได้

3) **พื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงาน** ควรมีการจัดตั้งอย่างเป็นหลักแหล่งชัดเจนทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยควรใช้อาคารมรดกสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่เมืองเก่าลำพูนเป็นที่ตั้งศูนย์การดำเนินงาน

2) แนวทางการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

เมืองเก่าแพร่ พบว่า จังหวัดแพร่ มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมโดยภาคประชาคม และกลุ่มจิตอาสาภายในชุมชนหลากหลายกลุ่ม ได้แก่ เครือข่ายลูกหลานเมืองแพร่ ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือจาก ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่ กลุ่มเจ้าของอาคารริมถนนคำลือ และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่า ซึ่งเป็นการทำงานอย่างไม่เป็นทางการ มีทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานที่เกิดจากการระดมทุนภายในกลุ่มจิตอาสา และได้รับการสนับสนุนอย่างไม่เป็นทางการจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ ต่อมายังมีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม้สักเมืองแพร่ และวิสาหกิจชุมชนสุราเมืองแพร่ และการรวมกลุ่มของศิลปินและนักออกแบบภายในเมืองแพร่ อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่มีการทำกิจกรรมแบบแยกส่วนซึ่งกันและกัน และแม้ว่าองค์กรและกลุ่มต่าง ๆ ภายในพื้นที่มีความสามารถในการระดมทุนทั้งจากภายในและภายนอกพื้นที่ มีการพึ่งพาการสนับสนุนจากภาครัฐบางส่วน แต่เมืองเก่าแพร่ขาดศูนย์กลางการประสานงานอย่างเป็นระบบและครอบคลุม ขาดการร่วมมือและการประสานงานจากกลุ่มต่าง ๆ อย่างเป็นเอกภาพ ทำให้การดำเนินกิจกรรมในภาพรวมขาดประสิทธิภาพและไม่ได้มูลค่าอย่างเต็มประสิทธิภาพของทรัพยากรที่มี

ดังนั้น ในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ ควรมีการขับเคลื่อนกิจกรรมด้าน

การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่า
แพร่โดยภาคประชาคมเป็นหลัก คือ

ในระดับที่ 1 ควรรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายตามความถนัดและสายงานของ
ตนเองอย่างหลวม ๆ เช่น เครือข่ายบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว ด้านการ
ออกแบบเมือง ด้านศิลปะและหัตถกรรม ด้านการโรงแรม ด้านการขนส่ง เป็นต้น
เป็นต้น โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานงานทุกเครือข่ายรวมถึงภาคส่วน
ราชการภายในท้องถิ่นอย่างไม่เป็นทางการ

ในระดับที่ 2 ควรเริ่มจัดตั้งคือ บริษัทบริหารจัดการเมืองแพร่ ซึ่งการ
ดำเนินการประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการ และ

ในระดับที่ 3 เต็มเต็มองค์ประกอบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์เมืองเก่า
แพร่ให้สมบูรณ์ ได้แก่

1) คณะทำงาน คือ บริษัทบริหารจัดการเมืองแพร่ (Social
enterprise) ซึ่งประกอบด้วยคณะทำงานจากเครือข่ายต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่ม
จิตอาสาภายในพื้นที่ และชุมชน ที่มีเครือข่าย กำลังคน และองค์ความรู้ใน
การทำงานด้านการอนุรักษ์และวัฒนธรรม เช่น เครือข่ายลูกหลานเมือง
แพร่ ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม้
สักเมืองแพร่ วิสาหกิจชุมชนสุราเมืองแพร่ และกลุ่มของศิลปินและนัก
ออกแบบภายในเมืองแพร่ เป็นต้น และมีหน่วยงานราชการในท้องถิ่นที่
เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษา ทำงานร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ และภาคส่วนที่
เกี่ยวข้อง

2) ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน ควรเกิดจากรายได้ของ
เครือข่ายต่าง ๆ และชุมชนเองโดยไม่ต้องรอการสนับสนุนจากภาครัฐอย่าง
เดียว โดยรายได้ดังกล่าวอาจมาจากค่าบริการให้คำปรึกษา และการ
ประสานงาน ทั้งจากเครือข่ายต่าง ๆ และกลุ่มนักท่องเที่ยว ทั้งนี้หน่วยงาน
ราชการภายในพื้นที่และกลุ่มทุนเอกชนระดับชาติสามารถเป็นการ
สนับสนุนอีกทางหนึ่งได้ เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.),
บ้านเรือนริมถนนคำลือ, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ
(สสส.), สมาคมสถาปนิกสยาม, กรมศิลปากร, สำนักศิลปากรที่ 7 น่าน,
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
และสถาบันการศึกษา เป็นต้น

3) **พื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงาน** ควรมีการจัดตั้งอย่างเป็นหลักแหล่งชัดเจนทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยควรใช้อาคารมรดกสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่เมืองเก่าแพร่เป็นที่ตั้งศูนย์การดำเนินงาน

จากผลของการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนและแพร่ สามารถสังเคราะห์แนวทางการบริหารจัดการได้ดังนี้

1) ในการจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นั้น ควรมีการรักษาสมดุลของตัวแปรในระบบ ทั้งตัวแปรหลักและตัวแปรรอง ได้แก่ กลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย, เครือข่าย DMO ด้านต่าง ๆ, ภาคส่วนราชการ, และกลุ่มทุนสนับสนุน ไม่ให้เกิดโน้มเอียงไปข้างใดข้างหนึ่งมากเกินไป ภายใต้กระบวนการที่สนับสนุนการเติมเต็มองค์ประกอบของแต่ละตัวแปรหลักและตัวแปรรองอย่างค่อยเป็นค่อยไป

2) เนื่องจากแนวทางการจัดระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จัดทำขึ้นภายใต้บริบทและข้อจำกัดทั้งในภาพรวม และภายในพื้นที่ ตัวแปรต่าง ๆ ในระบบจึงเป็นหน่วยงาน องค์กร หรือกลุ่มภาคีที่มีการดำเนินงานตามพันธะขององค์กรอยู่แล้ว รวมถึงอาจมีเงื่อนไขหรือบริบทบางประการที่จำกัดกรอบการทำงานขององค์กรต่าง ๆ ดังกล่าว ดังนั้น ในการขับเคลื่อนระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ควรมีการรักษาความเป็นเอกเทศของตัวแปรหลักและตัวแปรรอง เพื่อให้อิสระ และไม่ให้เป็นการเพิ่มภาระประจำที่มีอยู่ขององค์กรต่าง ๆ ของแต่ละเครือข่าย โดยใช้กลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย ซึ่งจะพัฒนามาเป็นบริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise) ในระดับที่ 3 โดยเป็นตัวกลางผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ บนพื้นฐานการให้ผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คณะทำงาน เพื่อความยั่งยืนของโครงสร้างจัดระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

3) สำหรับการนำต้นแบบการจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นนั้น ควรเริ่มจากกระบวนการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ภายในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อประเมินศักยภาพของการจัดทำระบบการบริหาร

จัดการพื้นที่ในระดับต่าง ๆ และพิจารณาเป้าหมายที่สามารถบรรลุได้ในแต่ละชั้นตามสภาพและเงื่อนไขของแต่ละพื้นที่

4) องค์กรในการบริหารจัดการในพื้นที่ลำพูนและแพร่ในปัจจุบันมีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมมาบ้างแล้ว แต่มีลักษณะของการรวมกลุ่มที่มีการทำกิจกรรมแบบแยกส่วนซึ่งกันและกัน และส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งทำให้ขาดระบบการประสานงานอย่างเป็นระบบและครอบคลุม ขาดความคล่องตัวและอิสระในการดำเนินงาน เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างต้องรอการสนับสนุนจากภาครัฐ

5) องค์กรในการบริหารจัดการในพื้นที่ลำพูนและแพร่ในปัจจุบันยังเทียบเท่าสถานะของการจัดตั้งองค์กรในระดับที่ 1 คือมีการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าลำพูนโดยภาคประชาคมเป็นหลัก และยังสามารถพัฒนาขึ้นไปในระดับที่ 2 และ 3 ซึ่งในสองระดับหลังกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจตลอดจนการพัฒนาสร้างองค์ความรู้ในฐานะผู้ประกอบการทางด้านการบริหารจัดการ การบริหารธุรกิจตลอดจนองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการอื่นๆที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่บุคลากรในองค์กรระดับที่ 1 จำเป็นต้องได้รับการยกระดับการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรที่ทำหน้าที่เข้ามาเป็นผู้บริหารจัดการ

6) จากการวิเคราะห์ตามตารางข้างต้นแม้การบริหารจัดการเมืองเก่าหรือแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นหน่วยงานรัฐ หรือเอกชน ก็ได้ แต่สิ่งสำคัญคือการทำงานร่วมกับคนในพื้นที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบของ “วิสาหกิจเพื่อสังคม” (Social Enterprise) สามารถตอบวัตถุประสงค์ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและรูปแบบองค์กรดำเนินการประสานงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงวิสาหกิจชุมชนต่างๆที่เกี่ยวข้องในเชิงการท่องเที่ยว และมีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการองค์กรในด้านต่าง ๆ มากที่สุด

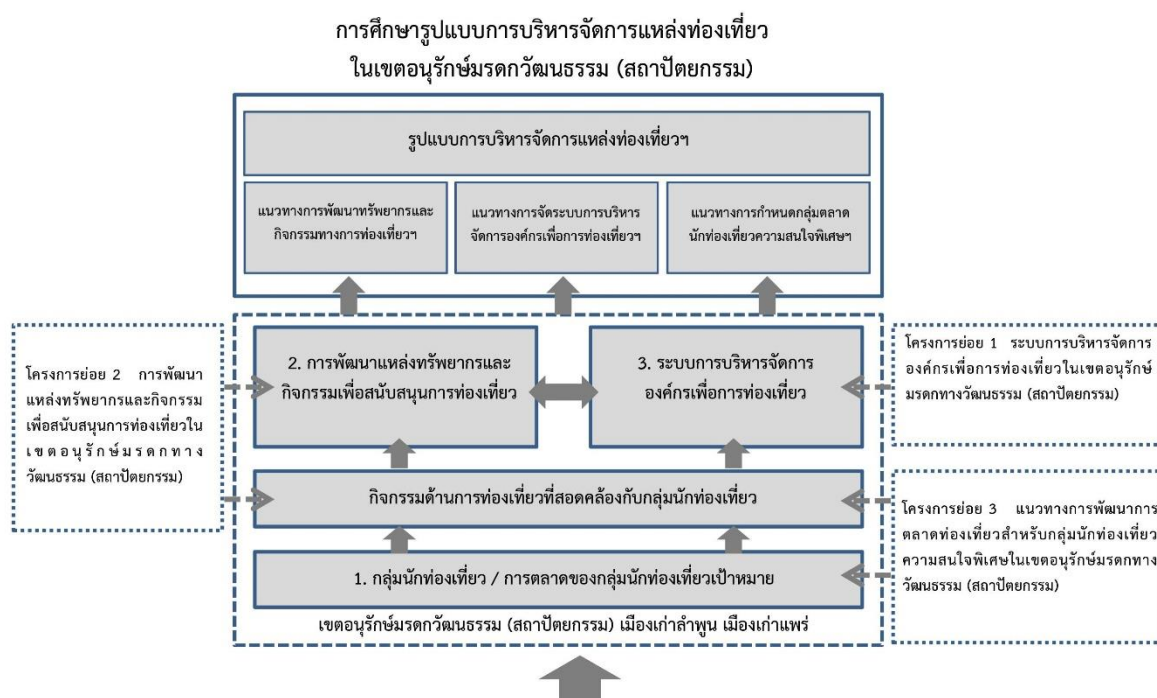
บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

แผนงานวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการจัดระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 2. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 3. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการกำหนดกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 4. เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

5.1 สรุปผลการศึกษา

แผนงานวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินสรุปผลการศึกษาวิจัยโดยบูรณาผลการศึกษาจากโครงการวิจัยย่อยจำนวน 3 โครงการโดยดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการศึกษาวิจัย โดยดำเนินการศึกษาวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัย และสามารถสรุปการศึกษาตามวัตถุประสงค์ตามแนวความสัมพันธ์ของการศึกษาวิจัยรวมทั้ง 4 ข้อ ดังนี้

ภาพที่ 38 ภาพกรอบแนวคิดการวิจัยและการเสนอผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5.1.1 เพื่อสังเคราะห์แนวทางการกำหนดกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวและช่องทางการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถแบ่งช่องทางการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษซึ่ง สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ และ กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเจนต์

1) ช่องทางการตลาดกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ในด้านการตลาดสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีความสนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมด้านทัศนศึกษาทางวัฒนธรรมมากที่สุด รองลงมาคือ สนใจด้านเรียนรู้คุณค่ามรดกวัฒนธรรม และสนใจการทำกิจกรรม workshop ตามลำดับ และพบว่าในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม สามารถจำกัดแนวทางการศึกษาของการพัฒนาช่องทางการตลาดสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษทั้ง 3 กลุ่มดังนี้

(1) การพัฒนาช่องทางการตลาดที่สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการแสดงบทบาทนักท่องเที่ยวสามารถสังเคราะห์ได้ว่าควรดำเนินการพัฒนาช่องทางการตลาดสำหรับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยว ใน 7 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มนักท่องเที่ยวแหล่งมรดก (heritage tourist) นักท่องเที่ยววัฒนธรรมเมือง (urban cultural tourist) นักท่องเที่ยวกลุ่มศิลปะ (arts tourist) นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (creative tourist) นักท่องเที่ยววัฒนธรรมชนบท (Rural Cultural Tourist) นักท่องเที่ยววัฒนธรรมทันสมัย (Popular Cultural Tourist) และนักท่องเที่ยววัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น (Indigenous Cultural Tourist) ซึ่งทั้ง 7 กลุ่มคาดหวังกับการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม คือ ความสวยงามของสถานที่มากที่สุด รองลงมาคือได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ และได้เรียนรู้เรื่องราวมรดกวัฒนธรรมตามลำดับ

(2) ในด้านช่องทางการตลาดควรพัฒนาการนำเสนอข้อมูลกิจกรรมและโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งสามารถสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตทาง

Google, Facebook, IG, Twitter, TripAdvisor, Blogs, Website Travel, Pantip หรือจากบริษัทนำเที่ยว ได้แก่ Expedix, Traveler โดยช่วงเวลาการค้นหาของนักท่องเที่ยวที่สำคัญพบว่าอยู่ในช่วงเวลา 20.01 – 24.00 น. มากที่สุด รองลงมาคือ ช่วงเวลา 16.01 – 20.00 น. และ ช่วงเวลา 08.01 – 12.00 น.

(3) กิจกรรมการท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมควรมีระยะเวลา มากที่สุดจำนวน 1-2 วัน โดยนักท่องเที่ยวมักเดินทางท่องเที่ยวพร้อมกับเพื่อนมากที่สุดและรองลงมาคือการเดินทางกับครอบครัว โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเดินทางเป็นกลุ่ม มีจำนวน 2 -5 คน และผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการการท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม คือ เพื่อน ญาติพี่น้อง และสถานที่ทำงานตามลำดับ

(4) ช่วงระยะเวลาเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในช่วงฤดูหนาวตั้งแต่เดือนตุลาคมจนถึงเดือนมกราคม ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวช่วงเดือนเดือนมิถุนายนมากที่สุดจนถึงเดือนกรกฎาคม

(5) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมส่วนใหญ่มีวิธีการชำระเงินเป็นเงินสดมากที่สุด รองลงมาคือชำระด้วยบัตรเครดิต Credit cards และชำระด้วย Online payment ตามลำดับ ผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการการท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม คือ เพื่อน ญาติพี่น้อง และสถานที่ทำงานตามลำดับ

2) ช่องทางการตลาดของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์

จากการศึกษากลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ด้วยการจัดส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าสามารถแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ประกอบไปด้วย 2 กลุ่มหลักคือ คือ กลุ่มบริษัท และองค์กร(กลุ่ม Funding) และกลุ่มมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนทางด้านสถาปัตยกรรม จากข้อมูลข้างต้นซึ่งสามารถสังเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

(1) กลุ่มบริษัท และองค์กร (กลุ่ม Funding) ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีกิจกรรม CSR ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะและบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเป็นประจำขององค์กร ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวประเภทนี้ให้ความสนใจกิจกรรมทางการท่องเที่ยวจะเน้นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกิจกรรมสร้างสรรค์ และมีการลงมือปฏิบัติทำกิจกรรมตัวอย่าง เช่น

workshop การทำ (พิมพ์) พระรอด การปั้นเทียนอายุยืน การทำกระเบื้องหลังคา การทำขนมพื้นถิ่น และการทำสวดยอดไม้ เป็นต้น

(2) กลุ่มมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่มีหลักสูตร สถาปัตยกรรมและมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกที่มีหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร์ ให้ความสนใจในการท่องเที่ยวซึ่งมีลักษณะของการศึกษาความและการเรียนรู้เชิงลึก ซึ่งการท่องเที่ยวด้านการเรียนรู้กลุ่มมหาวิทยาลัยได้มีความสนใจที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในประเทศไทย และมีความสนใจในโครงการวิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว

จากการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่าช่องทางการพัฒนาการทำการตลาดควรเป็นไปในลักษณะของการทำการตลาดทางตรงให้กับลูกค้า (Direct Sale) หรือ (B2C-Bussiness To Customer) โดยผ่านการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ และควรส่งตรงไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น แผนกกิจกรรมองค์กร CSR หรือฝ่ายบุคคลของบริษัท ตลอดจนอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรในส่วนของสถาบันการศึกษา

อีกทั้งโดยการนำเสนอโปรแกรมต้องดำเนินการเตรียมรายละเอียดกิจกรรมให้พร้อมและชัดเจนและควรมีการเชิญตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรมแฟมทริป และควรดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานกับบุคคลที่มีอำนาจในการพูดคุยจะสามารถทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ยังพบว่า นักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในกลุ่มสถาบันการศึกษานักกลุ่มนี้สามารถกลายเป็นักท่องเที่ยวกลุ่ม FIT ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเองกับกลุ่มเพื่อนและครอบครัวในภายหลัง เนื่องจากอาจมีความสนใจส่วนตัวที่นอกเหนือจากโปรแกรมกิจกรรมของสถาบัน และในขณะเดียวกันสามารถสื่อสารประสบการณ์แปลกใหม่ไปยังโลกออนไลน์อันเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มเดียวกัน หรือกลุ่มอื่นๆให้มาเดินทางท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเมืองเก่าได้เพิ่มเติมในภายหลัง

3) ช่องทางการตลาดของกลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเยนต์

จากการศึกษากลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเยนต์ พบว่าให้ความสนใจและต้องการทราบรายละเอียดของกิจกรรม และค่าใช้จ่ายของกิจกรรม

ซึ่งกิจกรรมที่สนใจมีแนวโน้มเหมือนกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ ประเภทกลุ่มบริษัท และองค์กร (กลุ่ม Funding) ที่การลงมือปฏิบัติทำกิจกรรม ตัวอย่าง เช่น workshop การทำ (พิมพ์) พระรอด การทำกระเบื้องหลังคา เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาช่องทางการตลาดที่สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้สามารถสังเคราะห์ได้ ดังนี้

การขายกิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวสำหรับ กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเยนต์ ควรขายโปรแกรมให้แก่คนกลางซึ่งเป็น บริษัทนำเที่ยว โดยจะต้องศึกษาเส้นทาง โปรแกรมที่บริษัทนั้นๆขายอยู่ หากมีเส้นทางเดียวกันกับพื้นที่นั้นจะทำให้มีโอกาสทางการตลาดสูง และควรมีการจัดแพคเกจทริปบ่อยครั้งและต่อเนื่องเพื่อให้คนกลาง หรือเอเยนต์เห็นพัฒนาการของการพัฒนากิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างโอกาสในการขายให้แก่บริษัทดังกล่าวได้ซึ่งต้องใช้เวลาในการพัฒนาร่วมกัน

ในการเลือก DMC มาร่วมงานเพื่อการขยายฐานการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางและแพร่หลาย ควรเลือก DMC ที่มีความสนใจ ความสมัครใจ และควรมีประสบการณ์ในการดำเนินการอย่างสูงตลอดจนความพร้อมในการเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวรูปแบบนี้ซึ่งจะต้องทำงานร่วมกับ DMO ทั้งนี้ในการแต่งตั้งตัวแทนจำหน่าย หรือ (BtoBtoC – Bussiness to Bussiness to Customer)

การทำการตลาดเชิงคุณค่าทางจิตใจดังเช่น กิจกรรมการพิมพ์พระรอด พบว่าสามารถสร้างมูลค่าของกิจกรรมสูงกว่าที่ชุมชนตั้งไว้ค่อนข้างมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางการตลาดที่ต้องทำหน้าที่สร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นกับผลิตภัณฑ์ ซึ่งราคาขายที่กำหนดจะต้องสะท้อนถึงคุณค่าของการแลกเปลี่ยนที่เห็นพ้องกันระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อ

4) โมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถสรุปได้ดังนี้

1) โมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมสถาปัตยกรรม) (DMO) จังหวัดลำพูน

เมืองเก่าลำพูน เป็นเมืองแห่งพลัศริทธาแห่งพุทธศาสนา ซึ่งมีประวัติศาสตร์ที่มีมายาวนาน และยังสามารถคงความเก่าแก่ของสถาปัตยกรรมจึง

สามารถพัฒนาโมเดลธุรกิจ โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดลำพูน ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่ม Silver (Active Senior) มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมที่นำส่งคุณค่าทางจิตใจ ศรัทธาทางศาสนา วิถีพุทธ เช่น การทำสมาธิ ตักบาตร พิมพ์พระรอด ทำกระเบื้องมุงหลังคา โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทาง สมาคม ชมรมผู้สูงอายุ และเจ้าอาวาส

2) กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มสถาบันการศึกษา นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นลำพูน อาคารสำคัญ คุ่มเจ้า และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการเช่น การอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมด้วยการทำกระเบื้องมุงหลังคา โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังผู้บริหารหลักสูตรสถาปัตยกรรม และกลุ่ม Corporate (CSR) นำเสนอการร่วมกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกับ เมือง (Event) โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังผู้บริหาร ผู้จัดการแผนกกิจกรรมองค์กร CSR หรือผู้จัดการแผนกบุคคล โดยอาจมุ่งเน้นไปที่การใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

3) กลุ่มเอเจนต์และบริษัททัวร์ นำเสนอกิจกรรมในลักษณะเดียวกันกับกลุ่มสถาบันการศึกษา องค์กร บริษัท และ FIT โดยนำเสนอ กิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังฝ่ายการตลาดของบริษัท

2) โมเดลธุรกิจขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมสถาปัตยกรรม) (DMO) จังหวัดแพร่

เมืองเก่าแพร่ ยังคงเอกลักษณ์ของ เมืองไม้สักทอง เมืองที่สามารถสัมผัสวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม จึงสามารถพัฒนาโมเดลธุรกิจโดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดแพร่ 3 กลุ่ม ได้แก่

1) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (FIT) กลุ่ม Millennials นำเสนอผ่านกิจกรรมปั่นจักรยานชมเมือง ถ่ายรูปทำแกลลอรี่ เขียนเรื่องราว บทกวี และจำหน่ายสินค้าชุมชน ชมวิถีถนนคนเดินเมืองแพร่ โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Twitter IG และ กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่ม Family นำเสนอกิจกรรมนั่งรถรางชมเมือง ทำกิจกรรมงานฝีมือ ชมพิพิธภัณฑ์ คุ่ม และจำหน่ายสินค้าชุมชน ชมวิถีถนนคนเดินเมืองแพร่ โดย

นำเสนอกิจกรรมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook Twitter IG Blog และนิตยสารการท่องเที่ยว

2) กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มสถาบันการศึกษา นำเสนอกิจกรรมกิจกรรมการเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเมืองแพร่ บ้านเก่า อาคารเก่า คุ่มเก่า และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ ปรับปรุงภูมิทัศน์ ทาสี โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านการขายตรงไปยังผู้บริหารหลักสูตรสถาปัตยกรรม

3) กลุ่มเอเจนต์และบริษัททัวร์ นำเสนอกิจกรรมในลักษณะเดียวกันกับกลุ่มสถาบันการศึกษา และ FIT โดยนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังฝ่ายการตลาดของบริษัท

สำหรับทรัพยากรในการท่องเที่ยว ดังเช่น การประชาสัมพันธ์ ผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม เรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์และความสำคัญของกิจกรรมที่ทำเป็นทรัพยากรหลัก (Key Resources) ในลำพูน ส่วนจักรยาน รถราง ผู้นำเที่ยว วัสดุ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ป้ายสื่อความหมาย เรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์และความสำคัญของกิจกรรมที่ทำ และ DMC เป็นทรัพยากรหลัก (Key Resources) ในแพร่

การดำเนินการเพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ขององค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่ายในปัจจุบัน) ในลำพูนและแพร่มี เจ้าของบ้าน เจ้าของคุ้ม ชุมชน เทศบาลผู้ประกอบการร้านอาหาร ที่พัก DMC เป็นหุ้นส่วนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ (Partner + Key Stakeholders)

กิจกรรมหลัก (Key Activities) ของทั้งสองพื้นที่ คือ การประชาสัมพันธ์ และการทำการตลาด การประสานงาน การเตรียมการ และการนำเสนอ

ต้นทุนหลัก (Cost Structure) ของทั้งสองพื้นที่มาจาก ค่าตอบแทนผู้ให้บริการ วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม

รายรับ (Revenue) ของทั้งสองพื้นที่ มาจากค่าทำกิจกรรม การขายโปรแกรม การขายของที่ระลึก และการรับบริจาค เป็น ขององค์กร

การปรับปรุงทางกายภาพจะเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อซึ่งทั้งสองพื้นที่มีผลกำไร (Surplus) จะนำผลกำไรไปบูรณะซ่อมแซมอาคาร การบริหารจัดการองค์กร และการฝึกอบรมบุคลากรในการให้บริการ ซึ่งนอกจากนี้้องค์กรเพื่อการ

ท่องเที่ยวในเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม หรือ บริษัทในทั้งสองพื้นที่ยังสามารถสร้างรายได้เพิ่มเติมจากช่องทางอื่น เช่น การขายโปรแกรมให้แก่กลุ่ม FIT ซึ่งเป็นกลุ่มตลาดใหญ่ การขายของที่ระลึก และเงินสนับสนุนจากแหล่งทุนอื่นๆ

5) กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์ช่องทางการตลาดของกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งสะท้อนจากข้อมูลนักท่องเที่ยวทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ และกลุ่มสมาคม ชมรม อุดมศึกษาและเอเยนต์ สามารถวิเคราะห์กิจกรรมกรรมการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับลักษณะพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 ประเภทกิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมท่องเที่ยวทั่วไป กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการซึ่ง พบว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายในเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่เมืองเก่าทั้งสองพื้นที่

ตารางที่ 19 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะกิจกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

กลุ่มนักท่องเที่ยว	ลักษณะกิจกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว			ระยะเวลาของโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยว (วัน)
	กิจกรรมท่องเที่ยวทั่วไป	กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการ	
กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	✓	✓	✓	1-2
นักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์		✓	✓	ตามกำหนดเวลา
กลุ่มสมาคม ชมรม อุดมศึกษาและเอเยนต์		✓	✓	ตามกำหนดเวลา

จากผลการศึกษาจึงสามารถวิเคราะห์สรุปแนวทางการกำหนดกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถสรุปได้ว่า

กิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งอยู่ในกลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวทั่วไป กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นกลุ่มกิจกรรมที่เน้นการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถทำได้โดยไม่ยุ่งยากและลักษณะกิจกรรมที่ไม่ซับซ้อนและไม่มีความกระทบต่อตัวอาคารในแง่ของการลดทอนคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม หรือ ก่อให้เกิดผลกระทบกับตัวสถาปัตยกรรม ในขณะที่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการซึ่งจะใช้กระบวนการอนุรักษ์ตามหลักวิชาการ จำเป็นที่ต้องไปรับการกำกับดูแลและให้คำแนะนำก่อนการเริ่มกิจกรรมในแต่ละครั้ง

กิจกรรมการท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยวทั่วไป กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวหลักที่สามารถจัดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของพื้นที่ลำพูน และแพร่ได้ ทั้งนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์ สามารถสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและมีโปรแกรมของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถผสมผสานกันอย่างหลากหลาย

กิจกรรมการท่องเที่ยวทั่วไป กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม เป็นกิจกรรมที่สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมได้ในกลุ่มนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม แต่ทั้งนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการที่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่ม Silver (Active Senior) ที่มีระดับของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ในบางกิจกรรม ไม่สามารถร่วมได้ในทุกกิจกรรม อันเกิดจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายที่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการต้องอาศัยแรงพลกำลังในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์และกลุ่มนักท่องเที่ยวในกลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยวและเอเยนต์ มีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถจัดกิจกรรมที่มีรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน แต่ทั้งสองมีความแตกต่างกันในแง่ของการพัฒนาช่องทางการตลาดในด้านการนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งในกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์เน้นการนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังผู้บริหาร

หลักสูตรสถาปัตยกรรม แต่ กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยวและเอเยนต์ Corporate (CSR) จะนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางขายตรงไปยังผู้บริหารขององค์กร หรือผู้จัดการแผนกบุคคล โดยเน้นหนักไปที่การใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

การนำเสนอกิจกรรมผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ Facebook Twitter IG Blog และนิตยสารการท่องเที่ยว ยังคงต้องมุ่งเน้นเพื่อมีการดำเนินการพัฒนาอย่างจริงจังเพื่อตอบสนองการสืบค้นข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวในทุกกลุ่มนักท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวด้านการปฏิบัติการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม สามารถนำมาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ทางการท่องเที่ยวเพื่อนำเสนอแก่กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์และกลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยวและเอเยนต์ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการศึกษาและวางรูปแบบแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ในระดับสากล

5.1.2 เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาทรัพยากรและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากการดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัยด้านการศึกษาแนวทางการพัฒนาทางกายภาพของแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรม และแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติการอนุรักษ์ในแหล่งทางสถาปัตยกรรมในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน และแพร่ นั้น ได้ใช้การประยุกต์ขั้นตอนการศึกษาวิจัยให้เป็นไปตามแนวทางสากลตามแนวทางของกฎบัตรบูรา (Burra Charter ; Australia ICOMOS Burra Charter) ซึ่งประกอบด้วยแนวทางการอนุรักษ์ใน 3 ช่วง คือ 1) การทำความเข้าใจความสำคัญของพื้นที่ (understand significance) 2) การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์ (develop policy) 3) การบริหารจัดการนโยบายการอนุรักษ์ (management)

1) การศึกษาเพื่อการสร้างความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญ

1.1) การระบุพื้นที่และอาคารเป้าหมาย

ลำพูน เป็นเมืองในฐานะศูนย์กลางของอาณาจักรหริภุญชัย การกำหนดขอบเขตพื้นที่มีขนาด 0.19 ตารางกิโลเมตร ขอบเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ครอบคลุมวัดพระธาตุหริภุญชัยและพื้นที่โดยรอบ

แพร์ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในฐานะเมืองประวัติศาสตร์และเมืองมรดกทางวัฒนธรรม การกำหนดขอบเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ครอบคลุม 2 บริเวณพื้นที่ คือ (1) บริเวณถนนคำลือภายในเขตเมืองเก่า และ (2) บริเวณถนนเจริญเมืองเขตการค้าที่สำคัญของแพร์ ซึ่งมีพื้นที่รวมทั้งสองพื้นที่เมืองเก่าแพร์มีขอบเขตพื้นที่ศักยภาพ 0.436 ตารางกิโลเมตร

1.2) การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจสถานที่และการคัดเลือกอาคารสถาปัตยกรรม

ขอบเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองลำพูน คัดเลือกย่านถนนรถแก้วซึ่งเป็นย่านที่ตั้งของ“คุ้ม” ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญทางสังคมอันเป็นหมุดหมายแห่งพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ซึ่งความสำคัญของถนนรถแก้วมีแนวแกนถนนที่พาดผ่านจากทิศตะวันออกจากสู่ทิศตะวันตก จากวัดพระยืนพาดผ่านเจดีย์และวัดพระธาตุหริภุญชัยจุดหมายที่สำคัญของเมืองลำพูน พาดผ่านไปยังวัดมहांวันและวัดพระนางจามเทวี สำหรับความสำคัญของย่านถนนรถแก้วในปัจจุบันย่านถนนดังกล่าวยังเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญชัยและพื้นที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานเมืองลำพูน และยังมีสถานที่สำคัญเช่น คุ้มเจ้ายอดเรือน คุ้มเจ้าสุริยา คุ้มแสนคำ และวัดมहांวัน เป็นต้น

ขอบเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) แพร์ คัดเลือกย่านถนนคำลือ ซึ่งเป็นย่านชุมชนที่สำคัญ เป็นบริเวณที่มีการจัดกิจกรรมของเมือง ถนนคำลือมีระยะทางยาวจนไปสิ้นสุดที่บริเวณแยกประตูมาน ในปัจจุบันเส้นทางถนนคำลือเป็นถนนที่กลับมามีความสำคัญเนื่องจากเป็นถนนที่รองรับการสัญจรมากกว่าถนนสลาวงศ์ซึ่งเป็นถนนสายหลักที่เชื่อมต่อตัวเมืองเก่าแพร์กับเมืองบริวารรอบไป

1.3) การประเมินคุณค่าความสำคัญของอาคารต้นแบบ (Assess Significance)

ในขั้นตอนของการประเมินคุณค่าความสำคัญของอาคารต้นแบบ ได้ดำเนินการประเมินด้วยเกณฑ์การประเมินความทรงคุณค่า ซึ่งครอบคลุมการประเมิน ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้าน

มุมมองสภาพทางกายภาพ จากการประเมินความทรงคุณค่าพบว่า ทั้ง 2 พื้นที่ที่มีผลของค่าคะแนนการประเมินอยู่ในระดับสูงมาก ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ของการเป็นพื้นที่ศักยภาพ และทั้ง 2 พื้นที่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีศักยภาพในการพัฒนาและการยกระดับสิ่งปลูกสร้างซึ่งอยู่ภายในพื้นที่เพื่อเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งใหม่ได้ โดยพบว่าพื้นที่ศักยภาพบริเวณถนนคำลือ เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเขตเมืองเก่าแพร่ มีค่าคะแนนที่สูงกว่าพื้นที่ถนนรถแก้วในพื้นที่เมืองเก่าลำพูน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีศักยภาพในการพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งใหม่ได้

2) การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์อาคารและกิจกรรมการท่องเที่ยวต้นแบบที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์

2.1) การศึกษาในขั้นตอนการแปลงคุณค่าและความสำคัญ

เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองเก่าลำพูน และแพร่ สามารถสรุปได้ดังนี้

เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองเก่า

ลำพูน

“เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองเก่าลำพูน เป็นพื้นที่เก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ เป็นพื้นที่ซึ่งวัดพระธาตุหริภุญชัยเป็นศูนย์กลางแห่งความเชื่อและความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา มีชุมชนดั้งเดิมตั้งอยู่บริเวณแนวแกนถนนรถแก้วอันเป็นพื้นที่ซึ่งเกิดขึ้นจากรากฐานทางประวัติศาสตร์ สังคม และประเพณีวัฒนธรรมอย่างยาวนาน”

เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองเก่าแพร่

“พื้นที่เมืองประวัติศาสตร์อันประกอบขึ้นด้วยสภาพสังคมหลากหลายชาติพันธุ์ที่เข้มแข็งและมีรากฐานการพัฒนาและเติบโตทางเศรษฐกิจจากอุตสาหกรรมป่าไม้”

ในด้านการศึกษาเพื่อประเมินคุณค่าความสำคัญของอาคารและสิ่งปลูกสร้าง โดยการวิจัยในครั้งนี้ใช้กระบวนการลำดับศักยภาพเชิงเทคนิค (analytic Hierarchy Process: AHP) บนระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (GIS) ผลการประเมิน พบว่ามีอาคารดั้งเดิมอยู่ในระดับที่ 1 และระดับที่ 2 ซึ่งเป็นกลุ่มอาคารที่มีระดับความสำคัญในทุกมิติและความสำคัญในระดับที่

มีความสำคัญอย่างมากในระดับเมืองเก่า ผลการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเอากลุ่มอาคารที่มีความสำคัญใน ระดับที่ 1 ในทั้ง 2 พื้นที่ พื้นที่ละ 1 อาคาร เพื่อเป็นตัวแทนของข้อมูลอาคารคือ คຸ່ມເຈົ້າຍອດເຣືອນ ในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนและ บ้านสล่าวงศ์ (คุณอดุล อดุลวัฒนศิริ) ในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

2.2) การระบุภาระผูกพันเพื่อระบุความรับผิดชอบ

ในด้านการระบุภาระผูกพันเพื่อระบุความรับผิดชอบของการดำเนินการภายหลังการปรับปรุงเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ว่า

คຸ່ມເຈົ້າຍອດເຣືອນ อาคารเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน ยังคงมีการใช้งานเพื่อประโยชน์ในการเป็นพิพิธภัณฑ์เพื่อการเรียนรู้ท้องถิ่น ในนามพิพิธภัณฑ์คຸ່ມເຈົ້າຍອດເຣືອນยังคงได้รับการดูแลรักษาทั้งภายในอาคารและพื้นที่โดยรอบ ทั้งนี้สิทธิในการบริหารจัดการอาคารอยู่ในสิทธิ์ของเทศบาลเมืองลำพูนในฐานะผู้เช่าอาคาร โดยเทศบาลเป็นผู้สนับสนุนการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ส่วนการดูแลรักษาซ่อมแซมตัวอาคารเป็นหน้าที่ของเจ้าของอาคาร ทั้งนี้ในด้านการดูแลรักษาอาคารเจ้าของอาคารเปิดรับคำขอรับการสนับสนุนอาคารในหลายรูปแบบ

บ้านสล่าวงศ์ (คุณอดุล อดุลวัฒนศิริ) อาคารเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน โดยไม่มีการใช้อาคารเพื่อการอยู่อาศัย โดยใช้พื้นที่อาคารบางส่วนสำหรับการเก็บของและเลี้ยงสัตว์ การดูแลรักษาซ่อมแซมตัวอาคารเป็นหน้าที่ของเจ้าของอาคาร ทั้งนี้ในด้านการดูแลรักษาอาคารเจ้าของอาคารยังคงจะปฏิบัติด้วยตนเอง

2.3) ในด้านการรวบรวมข้อมูลด้านปัจจัยที่จะส่งผลต่ออาคารในอนาคต

พบว่าปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อการเสื่อมโทรมของอาคารต้นแบบการศึกษาวิจัยไม่น้อยกว่า 12 ปัจจัย โดยปัจจัยส่วนใหญ่มีผลกระทบโดยตรงต่ออาคาร โดยพบว่าส่วนใหญ่เป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ แต่มีบางปัจจัยอันเกิดขึ้นจากแผนการบริหารจัดการของหน่วยงานราชการดังเช่นที่คຸ່ມເຈົ້າຍອດເຣືອນ จังหวัดลำพูน

2.4) การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

จากการประยุกต์ใช้ขั้นตอนการศึกษาวิจัยให้เป็นไปตามแนวทางสากล ในขั้นตอนการตรวจสอบและวินิจฉัยสภาพอาคารโดยใช้วิธีการสำรวจและรังวัดทางสถาปัตยกรรม (Architectural Measurework) และได้มีการประเมินสภาพอาคาร พบว่ามีระดับความเสียหายที่แตกต่างกันไป โดยอาคารต้นแบบในแฟร์มีความเสียหายมากที่สุดเนื่องมาจากสาเหตุของการขาดการดูแลรักษาและการอยู่อาศัยในสภาพการใช้งานในปกติ

การพิจารณาคุณค่าและความสำคัญสามารถพิจารณาคุณค่าและความสำคัญของอาคารต้นแบบการศึกษาสามารถสรุปได้สรุปว่า “คุ้มเจ้ายอดเรือน” เป็นตัวแทนของกลุ่มอาคารและสถาปัตยกรรมรูปแบบดั้งเดิมในเขตถนนรถแก้วที่แสดงถึงเอกลักษณ์เรือนพื้นถิ่นรูปแบบดั้งเดิมในเขตเมืองเก่าลำพูน ซึ่งอาคารมีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ของลำพูนโดยตรงกับเจ้าผู้ครองนครลำพูน ส่วน “บ้านสล่าวงศ์ (คุณอดุล อดุลวัฒนศิริ)” เป็นตัวแทนของกลุ่มอาคารของชนชั้นกลางในเขตถนนคำลือ ซึ่งรูปแบบอาคารมีอิทธิพลกับการก่อสร้างอาคารไม้ในกลุ่มชนชั้นกลางในเมืองเก่าแฟร์ ซึ่งพบรูปแบบใกล้เคียงกันกระจายโดยทั่วไปในเขตเมืองเก่าแฟร์ จากอิทธิพลของอาชีพการเป็นช่างไม้ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการสร้างรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในพื้นที่เมืองเก่าแฟร์

แนวคิดของการปรับประโยชน์ใช้สอยของอาคารจึงวางแนวคิดให้ทั้งสองอาคารเป็นพื้นที่เพื่อการศึกษาสำหรับเมืองเก่า ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้และกิจกรรมด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งการวางแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับความต้องการของเจ้าของอาคารในปัจจุบัน ซึ่งแสดงเจตจำนงค์ที่จะให้อาคารทั้งสองเป็นอาคารที่สาธารณะชนสามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้ หรือ เป็น “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรือ ศูนย์รวมของกิจกรรม”

2.5) การกำหนดระดับและวิธีการอนุรักษ์

การกำหนดระดับและวิธีการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมใช้หลักการตามแนวทางการอนุรักษ์แบบสากล ซึ่งระดับของการเข้าถึงกิจกรรมการ

อนุรักษ์ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย ระดับผิวเผิน ระดับปานกลาง และระดับลึกซึ้ง ผลจากการประเมินผลพบว่ากิจกรรมการอนุรักษ์สำหรับกิจกรรมในด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม ซึ่งสามารถนำมาใช้ส่งเสริมเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ประกอบด้วย 1) ลักษณะกิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นโดยใช้พื้นที่ภายนอกอาคารเป็นแหล่งกิจกรรม และ 2) ลักษณะจากกิจกรรมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นโดยใช้อาคารเป็นแหล่งกิจกรรม ซึ่งพบว่ากิจกรรมการอนุรักษ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับการเข้าถึงแบบผิวเผินและระดับปานกลาง ส่วนในกิจกรรมการอนุรักษ์ระดับลึกซึ้ง จะเป็นกิจกรรมการอนุรักษ์บางประเภทที่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือนักท่องเที่ยวที่มีทักษะ ซึ่งเป็นกิจกรรมตามกระบวนการอนุรักษ์ที่เป็นไปตามมาตรฐานวิชาการด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

ในด้านของระดับของวิธีการอนุรักษ์การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้เอาแนวคิดของการแบ่งระดับวิธีการอนุรักษ์ โดยแบ่ง ระดับการอนุรักษ์เป็น 4 ระดับ ประกอบด้วย ระดับ 1 ระดับซ่อมบำรุงขั้นพื้นฐาน (maintenance) ระดับ 2 ระดับเสริมความแข็งแรง (stabilization) ระดับ 3 ระดับการปรับปรุงและบำรุงรักษาอาคาร (consolidation) ระดับ 4 ระดับการสร้างใหม่ (reconstruction) ซึ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับกิจกรรมที่สามารถเกิดขึ้นได้ในอาคารต้นแบบการศึกษาพบว่า มีกิจกรรมที่สามารถนำไปส่งเสริมเป็นกิจกรรมการอนุรักษ์ได้ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับผิวเผิน ปานกลาง และลึกซึ้ง และมีระดับของความเสียหายของอาคารในทุกระดับ ตั้งแต่เล็กน้อยไปถึงมากที่สุด ซึ่งส่งผลให้เกิดกิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมเกิดขึ้นจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการและความเร่งด่วนของการดูแลรักษาอาคารต้นแบบการศึกษา

2.6) การจัดทำแผนการอนุรักษ์อาคารต้นแบบ

การจัดทำแผนการอนุรักษ์ในอาคารต้นแบบดำเนินการสอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์ตามรูปแบบสากล ใน 4 ระดับ และดำเนินการใน 4 แผนงาน คือ

แผนที่ 1 แผนการบำรุงซ่อมแซมรักษาสภาพอาคารอาคารต้นแบบ

แผนที่ 2 แผนการเสริมความแข็งแรงแก่อาคารต้นแบบ

แผนที่ 3 แผนการปรับปรุงและบำรุงรักษาอาคาร

แผนที่ 4 แผนการสร้างใหม่

ทั้งนี้จากผลการศึกษาแผนที่ทั้ง 4 แผนพบว่ากิจกรรมการอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับแผนการอนุรักษ์อาคารประกอบด้วยกิจกรรมอย่างหลากหลายและมีระดับของความเร่งด่วนของกิจกรรมแตกต่างกันตั้งแต่ระดับเร่งด่วนน้อย ไปจนถึงระดับความเร่งด่วนมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างมีนัยยะสำคัญว่า กิจกรรมการอนุรักษ์มีความสำคัญต่อการรักษาสภาพอาคารทางมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมาก ในขณะเดียวกันกับที่กิจกรรมการอนุรักษ์นั้นตัวกิจกรรมและแหล่งกิจกรรมสามารถนำมาบริหารจัดการและสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้อยู่ในระดับกิจกรรมแบบผิวเผินและปานกลาง โดยพบว่ากิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมและเหมาะสมสำหรับการนำมาเป็นกิจกรรมการอนุรักษ์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ เช่น ชัดทำความสะอาดพื้นผิว การทำความสะอาดอาคาร งานทาสี ซ่อมแซมอาคารบางพื้นที่ เปลี่ยนแผ่นกระเบื้องมุงหลังคา เปลี่ยนกรอบไม้ใหม่ การปรับพื้นผิว การทาสีเคลือบผิวไม้ ทาสีเคลือบผิวเหล็ก ซ่อมแซมทำความสะอาดผิวโครงสร้างไม้ เป็นต้น

5.1.3 การพัฒนากิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวด้วยแนวการท่องเที่ยวด้านกิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม

ในด้านแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่และอาคารต้นแบบ นั้นต้องพิจารณาปัจจัยทางด้านกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งมีการพัฒนาโมเดลทางการตลาด ซึ่งจากการศึกษาของโครงการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ด้วยเครื่องมือประเภทแบบสอบถาม สามารถแบ่งการตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลัก และสามารถวิเคราะห์ช่องทางการตลาดได้ดังนี้

กลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจพิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)ของลำพูน โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดลำพูน ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่ม Silver (Active Senior) มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมที่นำส่งคุณค่าทางจิตใจ ศรัทธาทางศาสนา วิถีพุทธ เช่น การทำสมาธิ ตักบาตร พิมพ์พระรอด ทำกระเบื้องมุงหลังคา

2) กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มสถาบันการศึกษา นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นลำพูน อาคารสำคัญ คุ่มเจ้า และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการเช่น การอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมด้วยการทำกระเบื้องมุงหลังคา

3) กลุ่มเอเจนต์และบริษัททัวร์ นำเสนอกิจกรรมในลักษณะเดียวกันกับกลุ่มสถาบันการศึกษา องค์กร บริษัท และ FIT

สำหรับแพร่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)ของ มีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จังหวัดแพร่ 3 กลุ่ม ได้แก่

1) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (FIT) กลุ่ม Millennials มุ่งเน้นนำเสนอผ่านกิจกรรมปั่นจักรยานชมเมือง ถ่ายรูปทำแกลลอรี่ เขียนเรื่องราว บทกวี และจับจ่ายสินค้าชุมชน ชมวิถีถนนคนเดินเมืองแพร่ และ กลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่ม Family มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมนั่งรถรางชมเมือง ทำกิจกรรมงานฝีมือ ชมพิพิธภัณฑ์ คุ่ม และจับจ่ายสินค้าชุมชน ชมวิถีถนนคนเดิน

2) กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มสถาบันการศึกษา มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมการเรียนรู้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเมืองแพร่ บ้านเก่า อาคารเก่า คุ่มเก่า และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ ปรับปรุงภูมิทัศน์ ทาสีส่วนองค์ประกอบสำหรับตกแต่งทางภูมิทัศน์

3) กลุ่มเอเจนต์และบริษัททัวร์ มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมในลักษณะเดียวกันกับกลุ่มสถาบันการศึกษา และ FIT

จากการศึกษาดังกล่าวทำให้ทราบถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายในพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่ต้องจะนำมาพิจารณาไปจัดทำแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม โดยดำเนินการจัดทำแผนการจัดกิจกรรม

ส่งเสริมการท่องเที่ยวและสามารถนำแผนการจัดกิจกรรมนำไปสู่กระบวนการปฏิบัติใช้อย่างเป็นรูปธรรม

การจัดทำแผนได้เน้นหนักการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ และกลุ่มสมาคม ชมรม บริษัทนำเที่ยว และเอเยนต์การท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย 4 ประกอบด้วย

- 1) แผนการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่เมืองเก่า
- 2) แผนการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 3) แผนการสนับสนุนกระบวนการดูแลรักษาอาคารทรงคุณค่าตามมาตรฐานทางวิชาการในแนวทางการอนุรักษ์แบบสากล
- 4) แผนการส่งเสริมการสร้างสรรค์กิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาวิจัยในโครงการย่อยได้แสดงให้เห็นว่ามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความสำคัญและทรงคุณค่าอยู่ในระดับสูงทั้งทางด้านพื้นที่และตัวอาคาร สถาปัตยกรรม แต่ในขณะเดียวกันผลการวิจัยตามมาตรฐานการอนุรักษ์ในระดับสากลได้สะท้อนถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางมรดกวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม) ที่สำคัญตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงระดับสูงมาก และมีความเร่งด่วนจากน้อยไปถึงมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาวะความเร่งด่วนและความสำคัญที่ต้องพัฒนาระบบ กลไก และกระบวนการในการอนุรักษ์รักษามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งจำเป็นต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นสำคัญ

แนวทางการพัฒนาระบบและกลไกการอนุรักษ์จำเป็นต้องจัดทำอย่างมีระเบียบและแบบแผน ซึ่งควรมีแนวทางการดำเนินการอนุรักษ์โดยการประยุกต์ใช้แนวทางตามหลักสากลอย่างน้อย 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 การศึกษาเพื่อการสร้างความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญ ช่วงที่ 2 การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์อาคารและกิจกรรมการท่องเที่ยว ต้นแบบที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ ช่วงที่ 3 การบริหารจัดการนโยบายการอนุรักษ์ ซึ่งทั้งสามช่วงนั้นเป็นรากฐานต่อการพัฒนามากิจกรรมการท่องเที่ยว โดยนำเอากิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมมาส่งเสริมเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้โดยไม่กระทบต่อกระบวนการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรม ทั้ง 3 ช่วงนั้นจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากภาควิชาการในการเป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญ ซึ่งทั้ง 3 ช่วง ภาควิชาการต้องสามารถสื่อสารและสร้างความรู้ความเข้าใจต่อภาคประชาชนไปพร้อมกับกระบวนการทางภาควิชาการด้านการอนุรักษ์

การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวด้วยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงปฏิบัติการ อนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมมาเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว จำเป็นที่ต้องมีการสร้าง รูปแบบของการจัดกิจกรรมที่ต้องมีผสมผสานร่วมกับโปรแกรมการกิจกรรมการท่องเที่ยว ประเภทอื่นเพื่อสร้างโปรแกรมท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ และเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ที่ได้ จากการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นมาผสมผสาน เช่น การท่องเที่ยวรูปแบบทั่วไป การท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและผจญภัย เป็นต้น

การนำเอากิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมมาส่งเสริมเป็นกิจกรรมการ ท่องเที่ยวเป็นประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวในกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยว กลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ กลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเจนต์ เป็น การเปิดประสบการณ์ใหม่แห่งความทรงจำแก่นักท่องเที่ยวเหล่านี้ ซึ่งเป็นการสร้าง นวัตกรรมทางด้านสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว ที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวสามารถ สัมผัสกับประสบการณ์ท่องเที่ยวอย่างเข้าใจและเข้าถึงด้วยการสร้างกิจกรรมเชิงรับผิดชอบ ต่อสังคม

การพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยการนำรูปแบบของกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากร ทางด้านวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม) นอกจากมาส่งเสริมและสร้างเป็นแนวทางการท่องเที่ยว รูปแบบใหม่แล้ว ยังเป็นการสร้างสรรค์แนวทางการรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม อันทรงคุณค่า การสร้างสรรค์แนวทางการท่องเที่ยวด้วยกิจกรรมการอนุรักษ์ทาง สถาปัตยกรรมในครั้งนี้เป็นสิ่งที่แตกต่างกับต่างประเทศ ซึ่งมองเป้าหมายของการอนุรักษ์เพื่อ คงไว้ซึ่งกายภาพของอาคารสิ่งปลูกสร้างเท่านั้น แต่ในประเทศไทยรวมถึงในการศึกษาวิจัยใน ครั้งนี้ ที่ได้พยายามแสวงหาแนวการรักษาชุมชนให้สามารถคงอยู่กับมรดกทางวัฒนธรรมที่ สำคัญ รวมถึงการรักษาและคงไว้ซึ่งจิตวิญญาณและความสัมพันธ์กับเจ้าของอาคาร ด้วยการ สร้างรูปแบบการท่องเที่ยวสามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวไปพร้อมกับการรักษาชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง ตลอดจนสร้างแนวทางที่ชุมชนสามารถเกิดรายได้และได้ประโยชน์จากการ ท่องเที่ยวตามแนวทางในการศึกษาในครั้งนี้

5.1.4 เพื่อสังเคราะห์แนวทางการจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์การเพื่อการท่องเที่ยว ในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

การจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์การเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดก ทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) การจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์กร

พบว่าการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมืองเก่า ควรมีการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าโดยภาคประชาคมเป็นหลัก โดยรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายที่เรียกว่า เครือข่ายองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง หรือ เครือข่าย DMO ที่รับผิดชอบงานขับเคลื่อนเมืองเก่าตามความถนัดและสายงานของตนเองอย่างหลวม ๆ เช่น DMO บริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว, DMO ด้านการออกแบบเมือง, เครือข่าย DMO ด้านการขนส่ง เป็นต้น

โดยจำเป็นต้องมีองค์กรที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ คือ **คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย** ซึ่งอาจจัดตั้งเป็นบริษัทบริหารจัดการเมือง โดยประกอบด้วยคณะทำงานจากเครือข่ายต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มจิตอาสาภายในพื้นที่ และชุมชนที่มีเครือข่าย กำลังคน และองค์ความรู้ในการทำงานด้านการอนุรักษ์และวัฒนธรรม และมีหน่วยงานราชการในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษา ซึ่งการดำเนินการประสานงานเครือข่ายดังกล่าวควรเป็นการทำงานอย่างเป็นทางการ

จากการศึกษาระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่สมบูรณ์ พบว่าควรมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

(1) **คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย** เพื่อประสานงานกับภาคส่วนต่าง ๆ ให้ภาพรวมของกิจกรรมทั้งหมดที่เกิดขึ้นภายในเมืองเก่ามีความเป็นเอกภาพ ครอบคลุม และขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องทำงานซ้ำซ้อน การศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการเมือง คณะวิจัยเสนอแนะให้จัดทำกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย ในรูปแบบของวิสาหกิจเพื่อสังคม ภายใต้ชื่อ “บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise)” ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์และสามารถดำเนินการประสานงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงวิสาหกิจชุมชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเชิงการท่องเที่ยว และมีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการองค์กรในด้านต่างๆ มากที่สุด

(2) **ทรัพยากรสนับสนุนที่ใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ** โดยควรเกิดจากรายได้ของเครือข่าย DMO ต่าง ๆ และชุมชนเองโดยไม่ต้องรอการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเดียว เนื่องจากงบประมาณ ทรัพยากรจากภาครัฐ ไม่สามารถจัดสรรได้โดยตรง จนกว่าจะมีกฎหมายในรูปแบบเดียวกับ อพท. ทั้งนี้หน่วยงานราชการภายในพื้นที่สามารถสนับสนุนการดำเนินการของเครือข่ายบริหารจัดการเมืองทางอ้อมได้ โดยผ่านงบประมาณด้านวัฒนธรรม ซึ่งสนับสนุนกิจกรรม

ส่งเสริมเมืองเก่าเชิงพื้นที่ นอกจากนี้กลุ่มทุนเอกชนระดับชาติสามารถเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายอีกทางหนึ่งได้

(3) **พื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ** เพื่อเป็นพื้นที่การวางแผนการดำเนินงาน และเก็บข้อมูลต่าง ๆ โดยควรมีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ แหล่งชัดเจนทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ควรใช้อาคารมรดกสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่เมืองเก่า เพื่อก่อให้เกิดการใช้งานมรดกสถาปัตยกรรมในพื้นที่ และก่อให้เกิดการหมุนเวียนรายได้เข้าสู่ชุมชน

ในการจัดทำระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเมืองเก่า นั้น สามารถพัฒนาไปเป็นลำดับตามเงื่อนไขบริบทและความพร้อมของแต่ละพื้นที่ ดังนี้

1) ระดับที่ 1 : การเริ่มต้นคณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการ

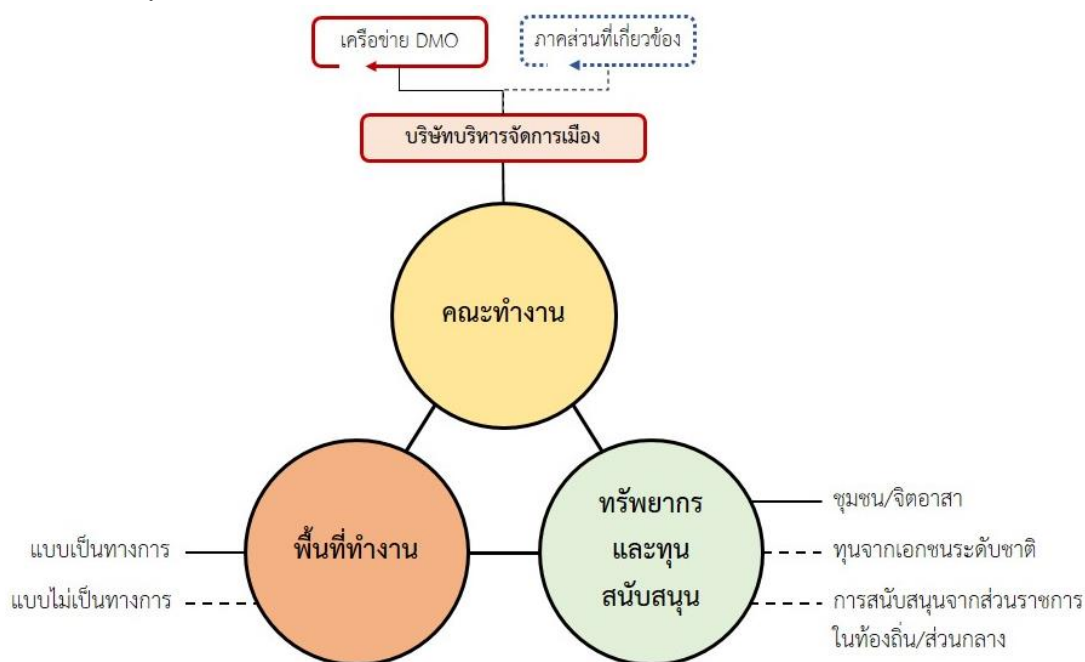
2) ระดับที่ 2 : การเชื่อมโยงเครือข่าย DMO ต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการ ด้วยคณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่ายซึ่งพร้อมพัฒนาเป็นองค์กรแบบเป็นทางการ เช่น บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social enterprise)

3) ระดับที่ 3 : การเติมเต็มองค์ประกอบระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย (บริษัทบริหารจัดการเมือง Social enterprise), ทรัพยากรสนับสนุนที่ใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ, และพื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ

จากการสรุปเนื้อหาและความสัมพันธ์ของการบริหารจัดการคณะวิจัยได้นำเสนอการบริหารจัดการในแนวทางของ **คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย** ซึ่งอาจจัดตั้งเป็น **“บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise)”** ซึ่งจะขับเคลื่อนการบริหารจัดการในภารกิจต่างๆ ซึ่งทำหน้าที่เสมือนเครือข่ายองค์กรจัดการจุดหมายปลายทาง หรือเครือข่าย DMO ที่รับผิดชอบงานขับเคลื่อนเมืองเก่าตามความถนัดและสายงานของตนเอง เช่น DMO บริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว, DMO ด้านการออกแบบเมือง, เครือข่าย DMO ด้านการขนส่ง เป็นต้น

คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย ที่ได้กล่าวถึงข้างต้นจะทำงานภายใต้ความร่วมมือของกลุ่มจิตอาสาภายในพื้นที่ และชุมชน ที่มีเครือข่าย กำลังคน และองค์ความรู้ในการทำงานด้านการอนุรักษ์และวัฒนธรรม และมีหน่วยงานราชการในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

เป็นที่ปรึกษา ซึ่งการดำเนินการประสานงานเครือข่ายดังกล่าวควรเป็นการทำงานอย่างเป็น
ทางการ

ภาพที่ 39 องค์ประกอบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
ในเมืองเก่า

จากการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม) ที่สมบูรณ์ พบว่าจะมีองค์ประกอบดังนี้

1) คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย

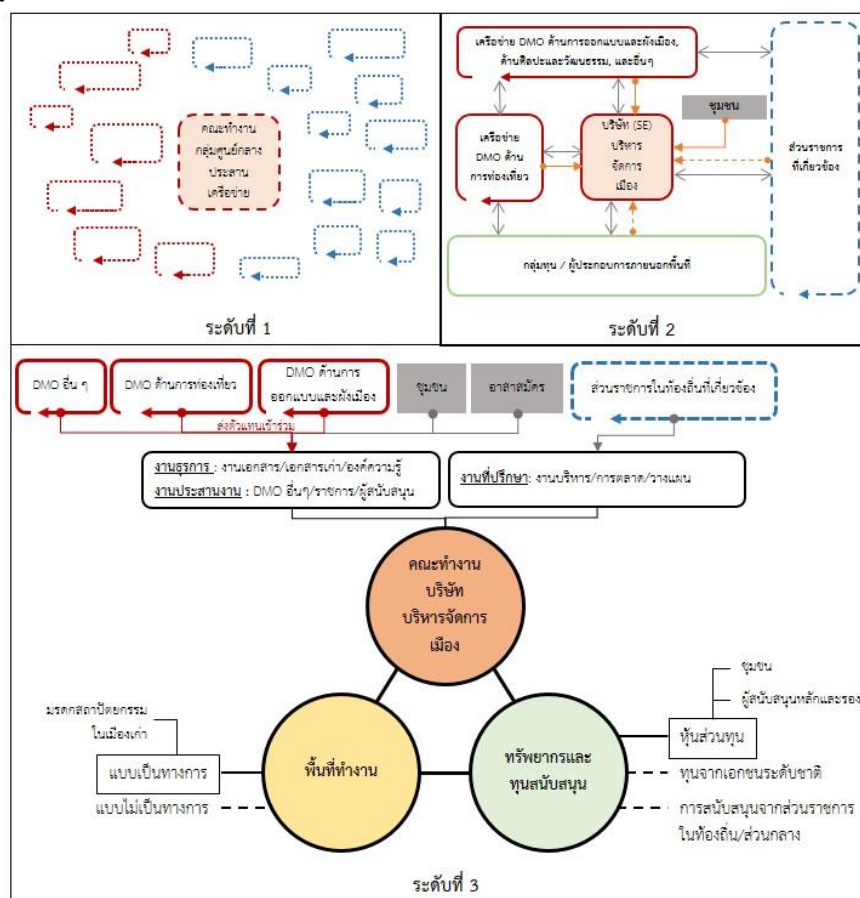
การศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการเมือง
คณะวิจัยเสนอแนะให้จัดทำกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย ในรูปแบบของ วิสาหกิจเพื่อ
สังคม ภายใต้ชื่อ “บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise)” โดยอาศัยแนวทางการ
จัดตั้งองค์กรตามกฎหมายคือพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562
เนื่องจากสามารถตอบวัตถุประสงค์และสามารถดำเนินการประสานงานร่วมกับหน่วยงานทั้ง
ภาครัฐและเอกชนรวมถึงวิสาหกิจชุมชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเชิงการท่องเที่ยว และมีความ
ยืดหยุ่นในการบริหารจัดการองค์กรในด้านต่างๆ มากที่สุด

2) ทรัพยากรสนับสนุนที่ใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

งบประมาณจะมาจากรายได้ของเครือข่าย DMO ต่าง ๆ และชุมชนเองโดยไม่ต้องรอ
การสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเดียว เนื่องจากงบประมาณ ทรัพยากรจากภาครัฐ ไม่สามารถ
จัดสรรได้โดยตรง จนกว่าจะมีกฎหมายในรูปแบบเดียวกับ อพท. ทั้งนี้หน่วยงานราชการ

ภายในพื้นที่ที่สามารถสนับสนุนการดำเนินการของเครือข่ายบริหารจัดการเมืองทางอ้อมได้ โดยผ่านงบประมาณด้านวัฒนธรรม ซึ่งสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมเมืองเก่าเชิงพื้นที่ นอกจากนี้กลุ่มทุนเอกชนระดับชาติสามารถเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายอีกทางหนึ่งได้

3) พื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ เพื่อเป็นพื้นที่การวางแผนการดำเนินงาน และเก็บข้อมูลต่าง ๆ โดยควรมีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ควรใช้อาคารมรดกสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่เมืองเก่า เพื่อก่อให้เกิดการใช้งานมรดกสถาปัตยกรรมในพื้นที่ และก่อให้เกิดการหมุนเวียนรายได้เข้าสู่ชุมชน

ภาพที่ 40 การจัดทำระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเมืองเก่า ในระดับต่างๆ

จากภาพข้างต้นในด้านระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในเมืองเก่า นั้นสามารถพัฒนาไปเป็นลำดับตามเงื่อนไขบริบทและความพร้อมของแต่ละพื้นที่ คือ 1) ระดับที่ 1 : การเริ่มต้นคณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสาน

เครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการ 2) ระดับที่ 2 : การเชื่อมโยงเครือข่าย DMO ต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการด้วยคณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่ายซึ่งพร้อมพัฒนาเป็นองค์กรแบบเป็นทางการ เช่น บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social enterprise) 3) ระดับที่ 3 : การเติมเต็มองค์ประกอบระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ คณะทำงานกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย (บริษัทบริหารจัดการเมือง Social enterprise), ทรัพยากรสนับสนุนที่ใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ, และพื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ

จากผลของการศึกษาในโครงการวิจัยย่อยที่ 1 สามารถสรุปแนวทางการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน และจังหวัดแพร่ได้ดังนี้

1) แนวทางการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

เมืองเก่าลำพูน พบว่าลำพูนมีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมมาบ้างแล้วแต่ยังขาดระบบการประสานงานอย่างเป็นระบบและครอบคลุม อีกทั้งขาดความคล่องตัวและอิสระในการดำเนินงาน เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างต้องรอการสนับสนุนจากภาครัฐ ดังนั้น ในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน ควรมีการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าลำพูนโดยภาคประชาคมเป็นหลัก คือ

ในระดับที่ 1 ควรรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายตามความถนัดและสายงานของตนเองอย่างหลวม ๆ เช่น เครือข่ายบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว เครือข่ายบริหารจัดการด้านการออกแบบเมือง เครือข่ายบริหารจัดการด้านการขนส่ง เป็นต้น โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานงานทุกเครือข่ายรวมถึงภาคส่วนราชการภายในท้องถิ่นอย่างไม่เป็นทางการ

ในระดับที่ 2 ควรเริ่มจัดตั้ง บริษัทบริหารจัดการเมืองลำพูน ซึ่งดำเนินการประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการ และ

ระดับที่ 3 เติมเต็มองค์ประกอบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์เมืองเก่าลำพูนให้สมบูรณ์ ได้แก่

1) คณะทำงาน คือ บริษัทบริหารจัดการเมืองลำพูน (Social enterprise) ซึ่งประกอบด้วยคณะทำงานจากเครือข่ายต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มจิตอาสาภายในพื้นที่ และชุมชน ที่มีเครือข่าย กำลังคน และองค์ความรู้ใน

การทำงานด้านการอนุรักษ์และวัฒนธรรม เช่น กลุ่มกวแหวนหละปูน ชุมชนวัดมหาวัน กลุ่มชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลำพูนรอบเขตกำแพงเมืองเก่า สมาองค์กรชุมชนตำบลในเมืองลำพูน และมีหน่วยงานราชการในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษา ทำงานร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2) ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน ควรเกิดขึ้นจากรายได้ของเครือข่ายต่าง ๆ และชุมชนเองโดยไม่ต้องรอการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเดียว โดยรายได้ดังกล่าวอาจมาจากค่าบริการให้คำปรึกษา และการประสานงาน ทั้งจากเครือข่ายต่าง ๆ และกลุ่มนักท่องเที่ยว ทั้งนี้หน่วยงานราชการภายในพื้นที่และกลุ่มทุนเอกชนระดับชาติสามารถเป็นารสนับสนุนอีกทางหนึ่งได้

3) พื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงาน ควรมีการจัดตั้งอย่างเป็นหลักแหล่งชัดเจนทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยควรใช้อาคารมรดกสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่เมืองเก่าลำพูนเป็นที่ตั้งศูนย์การดำเนินงาน

2) แนวทางการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

เมืองเก่าแพร่ พบว่า จังหวัดแพร่ มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมโดยภาคประชาคม และกลุ่มจิตอาสาภายในชุมชนหลากหลายกลุ่ม อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่มีการทำกิจกรรมแบบแยกส่วนซึ่งกันและกัน และแม้ว่าองค์กรและกลุ่มต่าง ๆ ภายในพื้นที่มีความสามารถในการระดมทุนทั้งจากภายในและภายนอกพื้นที่ มีการพึ่งพาการสนับสนุนจากภาครัฐบางส่วน แต่เมืองเก่าแพร่ขาดศูนย์กลางการประสานงานอย่างเป็นระบบและครอบคลุม ขาดการร่วมมือและการประสานงานจากกลุ่มต่าง ๆ อย่างเป็นเอกภาพ ทำให้การดำเนินกิจกรรมในภาพรวมขาดประสิทธิภาพและไม่ได้มูลค่าอย่างเต็มประสิทธิภาพของทรัพยากรที่มี

ดังนั้น ในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ ควรมีการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าแพร่โดยภาคประชาคมเป็นหลัก คือ

ในระดับที่ 1 ควรรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายตามความถนัดและสายงานของตนเองอย่างหลวม ๆ เช่น เครือข่ายบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว ด้านการ

ออกแบบเมือง ด้านศิลปะและหัตถกรรม ด้านการโรงแรม ด้านการขนส่ง เป็นต้น เป็นต้น โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานงานทุกเครือข่ายรวมถึงภาคส่วนราชการภายในท้องถิ่นอย่างไม่เป็นทางการ

ในระดับที่ 2 ควรเริ่มจัดตั้งคือ บริษัทบริหารจัดการเมืองแพร่ ซึ่งการดำเนินการประสานงานเครือข่ายต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการ และ

ในระดับที่ 3 เติมเต็มองค์ประกอบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์เมืองเก่าแพร่ให้สมบูรณ์ ได้แก่

1) คณะทำงาน คือ บริษัทบริหารจัดการเมืองแพร่ (Social enterprise) ซึ่งประกอบด้วยคณะทำงานจากเครือข่ายต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มจิตอาสาภายในพื้นที่ และชุมชน ที่มีเครือข่าย กำลังคน และองค์ความรู้ในการทำงานด้านการอนุรักษ์และวัฒนธรรม เช่น เครือข่ายลูกหลานเมืองแพร่ ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม้สักเมืองแพร่ วิสาหกิจชุมชนสุราเมืองแพร่ และกลุ่มของศิลปินและนักออกแบบภายในเมืองแพร่ เป็นต้น และมีหน่วยงานราชการในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษา ทำงานร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2) ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน ควรเกิดจากรายได้ของเครือข่ายต่าง ๆ และชุมชนเองโดยไม่ต้องรอการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเดียว โดยรายได้ดังกล่าวอาจมาจากค่าบริการให้คำปรึกษา และการประสานงาน ทั้งจากเครือข่ายต่าง ๆ และกลุ่มนักท่องเที่ยว ทั้งนี้หน่วยงานราชการภายในพื้นที่และกลุ่มทุนเอกชนระดับชาติสามารถเป็นการสนับสนุนอีกทางหนึ่งได้ เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.), บ้านเรือนริมถนนคำลือ, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), สมาคมสถาปนิกสยาม, กรมศิลปากร, สำนักศิลปากรที่ 7 น่าน, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และสถาบันการศึกษา เป็นต้น

3) พื้นที่ทำงานหรือศูนย์การปฏิบัติงาน ควรมีการจัดตั้งอย่างเป็นหลักแหล่งชัดเจนทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยควรใช้อาคารมรดกสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่เมืองเก่าแพร่เป็นที่ตั้งศูนย์การดำเนินงาน

5.1.5 เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากการศึกษาถึงรูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จากการศึกษาระบบโครงสร้างองค์กรสำหรับในระดับการเติมเต็มองค์ประกอบระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) การจัดตั้ง “บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise)” จะเห็นว่าเป็นรูปแบบองค์กรที่เป็นทางการ (formal organization) มีกฎหมายรองรับ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับของคนในชุมชน และมีระเบียบ แบบแผน โดยอาจมีรูปแบบของโครงสร้างองค์กรองค์ประกอบ และกลไกการดำเนินงานดังต่อไปนี้

(1) **ประธานคณะกรรมการบริษัทบริหารจัดการเมือง** มีอำนาจบริหารฝ่ายงานต่าง ๆ และตัดสินใจขั้นสุดท้าย โดยมีการดำเนินงานร่วมกับคณะที่ปรึกษาด้วย

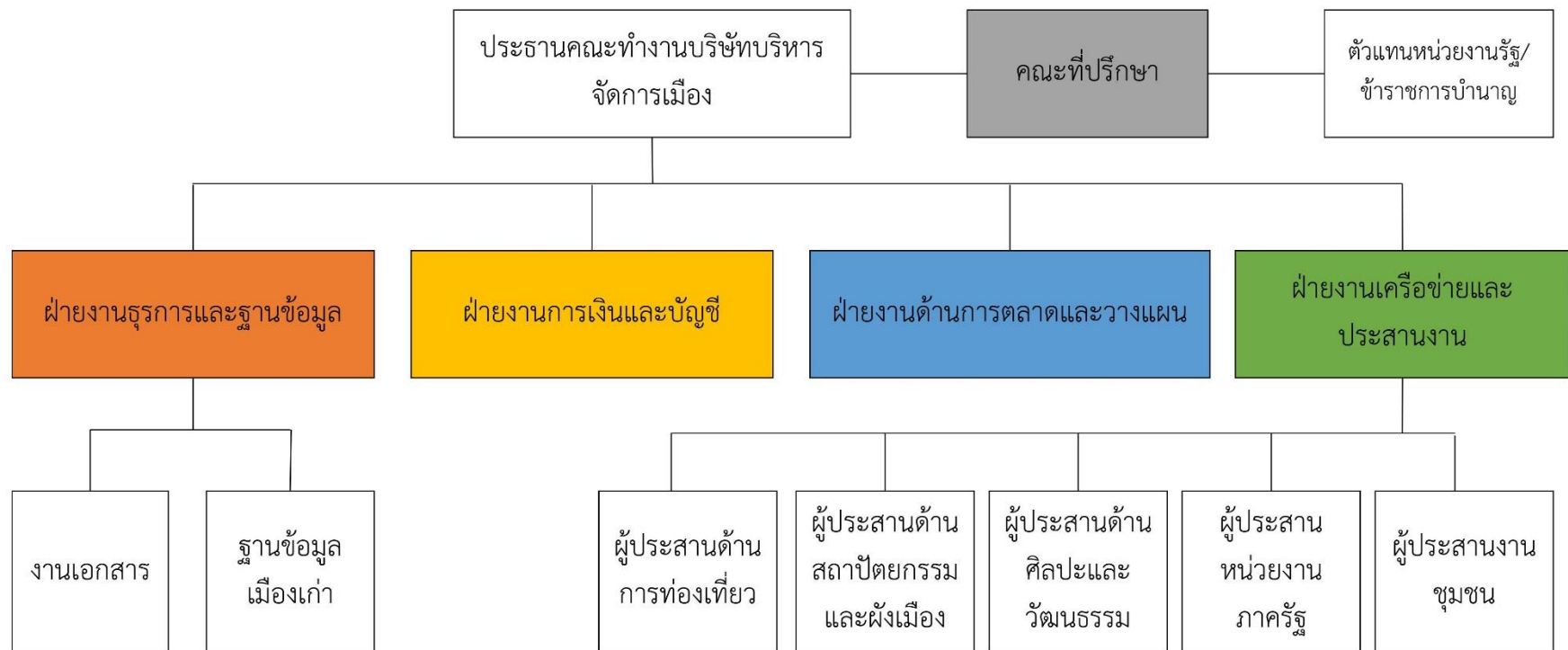
(2) **คณะที่ปรึกษา** ประกอบด้วยคณะบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยเฉพาะการเดินทางร่วมกับชุมชนและหน่วยงานราชการ ซึ่งอาจเป็นบุคลากรที่เคยทำงานในหน่วยงานราชการ หรือข้าราชการบำนาญ เป็นต้น ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่คณะดำเนินงาน

(3) **ฝ่ายงานธุรการและฐานข้อมูล** ทำหน้าที่จัดทำเอกสารทั่วไป รวมถึงรวบรวมเก็บรักษา และจัดทำฐานข้อมูลด้านต่าง ๆ เมืองเก่า โดยอาจมีการประสานงานด้านข้อมูลจากฝ่ายงานเครือข่ายและการประสานงาน และคณะที่ปรึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพื่อพิจารณาและจัดเตรียมไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวและหน่วยงานที่สนใจ

(4) **ฝ่ายงานด้านการเงินและบัญชี** ทำหน้าที่จัดการรายได้ขององค์กร (ค่าที่ปรึกษา/ประสานงาน/แหล่งทุนอื่น ๆ เช่น บริษัทเอกชนที่ต้องการทำกิจกรรม CSR) และจัดการค่าตอบแทนของคนองค์กร รวมถึงการบัญชีอื่น ๆ

(5) **ฝ่ายงานด้านการตลาดและวางแผน** ทำหน้าที่จัดการ ดูแลด้านภาพลักษณ์องค์กร และแผนการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

(6) **ฝ่ายงานเครือข่ายและการประสานงาน** ทำหน้าที่เป็นตัวกลางประสานงานระหว่าง นักท่องเที่ยวหรือแหล่งทุนภายนอก กับเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น DMO ด้านการท่องเที่ยว, DMO ด้านสถาปัตยกรรมและผังเมือง, DMO ด้านศิลปวัฒนธรรม, DMO ด้านการขนส่ง เป็นต้น รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและชุมชน นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกและช่วยบริหารจัดการโครงการงานต่าง ๆ ให้บรรลุ

ภาพที่ 41 รูปแบบการจัดโครงสร้างบริษัทบริหารจัดการเมือง

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ สามารถทำให้เห็นภาพรวมของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) การศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปให้เห็นผลของภาพรวมของการศึกษาในมิติต่างๆได้ดังนี้

1) การศึกษาในครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่าระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ต้นแบบในครั้งนี้ จัดทำขึ้นภายใต้บริบทและข้อจำกัดทั้งในภาพรวมและภายในพื้นที่ตัวแปรต่าง ๆ ดังนั้นการรักษาสมดุลของตัวแปรหลักและตัวแปรรอง เพื่อให้เกิดความอิสระ เกิดความคล่องตัว และไม่ให้เป็นการเพิ่มภาระประจำที่มีอยู่ขององค์กรต่างๆ โดยใช้แนวทางของการยกระดับศักยภาพของกลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย ซึ่งจะพัฒนามาเป็น บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise) เป็นตัวกลางผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ บนพื้นฐานการให้ผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คณะทำงาน เพื่อความยั่งยืนของโครงสร้างจัดระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) การที่จะนำต้นแบบในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นต้องมีการศึกษาทำความเข้าใจสถานการณ์ภายในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อประเมินศักยภาพของการจัดทำระบบการบริหารจัดการพื้นที่ในระดับต่าง ๆ และพิจารณาเป้าหมายที่สามารถบรรลุได้ในแต่ละขั้นตามสภาพและเงื่อนไขของแต่ละพื้นที่

2) ในการจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นั้น ควรมีการรักษาสมดุลของตัวแปรในระบบ ทั้งตัวแปรหลักและตัวแปรรอง ได้แก่ กลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย, เครือข่าย DMO ด้านต่าง ๆ, ภาครัฐส่วนราชการ, และกลุ่มทุนสนับสนุน ไม่ให้เกิดโน้มเอียงไปข้างใดข้างหนึ่งมากเกินไป ภายใต้กระบวนการที่สนับสนุนการเติมเต็มองค์ประกอบของแต่ละตัวแปรหลักและตัวแปรรองอย่างค่อยเป็นค่อยไป

3) เนื่องจากแนวทางการจัดระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จัดทำขึ้นภายใต้บริบทและข้อจำกัดทั้งในภาพรวม และภายในพื้นที่ ตัวแปรต่าง ๆ ในระบบจึงเป็นหน่วยงาน องค์กร หรือกลุ่มภาคีที่มีการดำเนินงานตามพันธกิจขององค์กรอยู่แล้ว รวมถึงอาจมีเงื่อนไขหรือบริบทบางประการที่จำกัดกรอบการทำงานขององค์กรต่าง ๆ ดังกล่าว ดังนั้น ในการขับเคลื่อนระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ควรมีการรักษาความเป็นเอกเทศของตัวแปรหลักและตัวแปรรอง เพื่อให้อิสระ และไม่ให้เป็นการเพิ่มภาระประจำที่มีอยู่ขององค์กรต่าง ๆ ของแต่ละเครือข่าย โดยใช้กลุ่มศูนย์กลางประสานเครือข่าย ซึ่งจะพัฒนามาเป็น บริษัทบริหารจัดการเมือง (Social Enterprise) ในระดับที่ 3 โดยเป็นตัวกลางผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ บนพื้นฐานการให้ผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คณะทำงาน เพื่อความยั่งยืนของโครงสร้างจัดระบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4) สำหรับการนำต้นแบบการจัดทำระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นนั้น ควรเริ่มจากกระบวนการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ภายในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อประเมินศักยภาพของการจัดทำระบบการบริหารจัดการพื้นที่ในระดับต่าง ๆ และพิจารณาเป้าหมายที่สามารถบรรลุได้ในแต่ละขั้นตามสภาพและเงื่อนไขของแต่ละพื้นที่

5) องค์กรในการบริหารจัดการในพื้นที่ลำพูนและแพร่ในปัจจุบันมีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์และการท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมมาบ้างแล้ว แต่มีลักษณะของการรวมกลุ่มที่มีการทำกิจกรรมแบบแยกส่วนซึ่งกันและกัน และส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งทำให้ขาดระบบการประสานงานอย่างเป็นระบบและครอบคลุม ขาดความคล่องตัวและอิสระในการดำเนินงาน เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างต้องรอการสนับสนุนจากภาครัฐ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีแนวทางในการพัฒนาระบบบริหารจัดการในการใช้เงินรายได้จากการ

6) องค์กรในการบริหารจัดการในพื้นที่ลำพูนและแพร่ในปัจจุบันยังเทียบเท่าสถานะของการจัดตั้งองค์กรในระดับที่ 1 คือมีการขับเคลื่อนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่าลำพูนโดยภาคประชาคมเป็นหลัก และยังสามารถพัฒนาขึ้นไปในระดับที่ 2 และ 3 ซึ่งในสองระดับหลังกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจตลอดจนการพัฒนาสร้างองค์ความรู้ในฐานะผู้ประกอบการทางด้านการบริหารจัดการ การบริหารธุรกิจ ตลอดจนองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการอื่นๆที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่บุคลากรในองค์กรระดับที่ 1 จำเป็นต้องได้รับการยกระดับการพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรที่ทำหน้าที่เข้ามาเป็นผู้บริหารจัดการ

7) จากการวิเคราะห์ตามตารางข้างต้นแม้การบริหารจัดการเมืองเก่าหรือแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นหน่วยงานรัฐ หรือเอกชน ก็ได้ แต่สิ่งสำคัญคือการทำงานร่วมกับคนในพื้นที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบของ “วิสาหกิจเพื่อสังคม” (Social Enterprise) สามารถตอบวัตถุประสงค์ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการและรูปแบบองค์กร ดำเนินการประสานงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนรวมถึงวิสาหกิจชุมชนต่างๆที่เกี่ยวข้องในเชิงการท่องเที่ยว และมีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการองค์กรในด้านต่างๆ มากที่สุด

8) ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่ามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความสำคัญและทรงคุณค่าอยู่ในระดับสูงทั้งทางด้านพื้นที่และตัวอาคารสถาปัตยกรรม แต่ในขณะเดียวกันผลของการวิจัยก็ได้สะท้อนถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางมรดกวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่สำคัญตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงระดับสูงมาก และมีความเร่งด่วนจากน้อยไปถึง

มาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาวะความเร่งด่วนและความสำคัญที่ต้องนำรูปแบบและกระบวนการอนุรักษ์ไปปรับใช้จริงโดยอย่างเร่งด่วน

9) แนวทางการพัฒนารูปแบบและระบบการอนุรักษ์ในครั้งนี้สะท้อนถึงความจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการอนุรักษ์กับการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นไปอย่างสอดคล้องกันและสร้างสรรค์ให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว

10) แนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยนำเอากิจกรรมการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมมาส่งเสริมเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว จำเป็นที่ต้องมีการผสมผสานร่วมกับโปรแกรมการกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทอื่นเพื่อสร้างโปรแกรมท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ และเป็นโปรแกรมที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสกับประสบการณ์ท่องเที่ยวอย่างเข้าใจและเข้าถึง ด้วยการสร้างกิจกรรมเชิงรับผิดชอบต่อสังคม

11) จากผลการศึกษาช่องทางการเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นพบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มดังกล่าวค้นหาข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมจากการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตมากที่สุด ซึ่งช่องทางดังกล่าวนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นช่องทางที่เหมาะสมกับธุรกิจขนาดเล็ก ผู้ให้บริการหรือสินค้าจะจัดจำหน่ายโดยตรงกับลูกค้า โดยอาจจะใช้เครื่องมือบางอย่างเช่น Internet หรือ การโฆษณาโดยตรง สำหรับการจัดจำหน่ายในลักษณะนี้มีจุดเด่น กล่าวคือ สินค้าสามารถขายได้ราคาโดยที่ไม่ต้องเสียค่านายหน้า และผู้ขายสามารถควบคุมระบบการขายได้โดยตรง อย่างไรก็ตามช่องทางการจัดจำหน่ายในลักษณะนี้ มีจุดด้อย มีจุดเด่นและข้อดี กล่าวคือสามารถขยายฐานการตลาดได้กว้าง และลักษณะของลูกค้าแตกต่างกันออกไป ซึ่งถูกต้องตามหลักการตลาดแบบผสมผสาน (Mix Marketing) อย่างไรก็ตามข้อด้อยของการจัดจำหน่ายดังกล่าวสำหรับผู้ประกอบการจะต้องเสียส่วนแบ่งค่านายหน้าให้แก่ผู้ขาย อีกทั้งในบางกรณีไม่สามารถควบคุมสภาวะการตลาด หรือตอบโต้คู่แข่งได้ทันท่วงที ทั้งนี้การพัฒนาคอนเทนต์ใหม่ๆ ผ่านบล็อกเกอร์ที่เข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สถาปัตยกรรมอย่างต่อเนื่องสามารถเป็นช่องทางในการสื่อสารการตลาดไปยังกลุ่ม FIT โดยเฉพาะกลุ่ม Millennials ได้เป็นอย่างดี

12) ในด้านช่องทางการตลาดของนักท่องเที่ยวที่กลุ่มเป้าหมายเป็นบริษัทมหาชนที่มีกิจกรรม CSR และกลุ่มสถาบันการศึกษาในประเทศ พบว่าการทำการตลาดทางตรงให้กับลูกค้า (Direct Sale) หรือ (B2C-Bussiness To Customer) โดยผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์นั้น ควรใช้ส่งตรงไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น แผนกกิจกรรมองค์กร CSR หรือฝ่ายบุคคลของบริษัท ตลอดจนอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรในส่วน of สถาบันการศึกษา โดยควรเตรียมรายละเอียดกิจกรรมให้พร้อมและชัดเจน

13) ช่องทางการตลาดของกลุ่มสมาคม ชมรม ธุรกิจนำเที่ยว และเอเยนต์ การจะดำเนินการขายกิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวให้แก่คนกลางซึ่งเป็น บริษัทนำเที่ยวหรือเอเยนต์ จะต้องศึกษาเส้นทาง โปรแกรมที่บริษัทนั้นๆขายอยู่ หากมีเส้นทางเดียวกันกับพื้นที่นั้น ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นสามารถนำเสนอสินค้าให้แก่บริษัทดังกล่าวได้ซึ่งจะมีโอกาสทางการตลาดสูง และหากมีการจัดแพคเกจทริปบ่อยครั้งและต่อเนื่องจะทำให้คนกลาง หรือเอเยนต์เห็นพัฒนาการของการพัฒนา กิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยว และสร้างโอกาสในการขายให้บริษัทดังกล่าว

14) ราคาขายของค่าบริการกิจกรรมที่มีคุณค่าทางจิตใจ เช่น ความศรัทธาในพระรอดของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชาวไทยสามารถเพิ่มมูลค่าได้อย่างมาก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเรื่องราวความสำคัญในการทำกิจกรรม ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการพิมพ์พระรอด พบว่า มีการให้มูลค่าของกิจกรรมสูงกว่าที่ชุมชนตั้งไว้ค่อนข้างมาก

15) การนำเสนอกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ใหม่ในจังหวัดลำพูน เช่น การทำกระเบื้องมุงหลังคาคุ้มเก่า บ้านเก่า การพิมพ์พระรอดซึ่งมีคุณค่าทางจิตใจของคนไทย อีกหลายประเทศทั่วโลก และการเปิดประสบการณ์ใหม่แห่งความทรงจำในจังหวัดแพร่ เช่น การทำแกเลอรีภาพจากการท่องเที่ยวในเมืองเก่าแพร่ การทำของเล่นไม้ ย้อมห้อม การปั่นจักรยานชมเมือง ล้วนเป็นการนำเสนอคุณค่าของสินค้า/บริการ ซึ่งเป็นการนำเสนอสิ่งใหม่ ดังนั้นการใช้ช่องทางการเข้าถึงนักท่องเที่ยวหลายช่องทางทั้งการขายตรง ผ่านบริษัทนำเที่ยว หรือเอเยนต์ และสื่อสังคมออนไลน์ช่วยทำให้การขายกิจกรรมและโปรแกรมทางการท่องเที่ยวได้ดีขึ้น

16) ประเด็นสำคัญคือโมเดลธุรกิจที่ได้จากการวิจัยนี้เป็นโมเดลธุรกิจของกิจการเพื่อสังคม (Social Business Model Canvas) ดังนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) ในทุกภาคส่วน ทั้งผู้ให้บริการ ชุมชน สิ่งแวดล้อม และผู้ใช้บริการ ซึ่งแตกต่างจากธุรกิจทั่วไปที่คำนึงเพียงแค่ลูกค้าและผู้ถือหุ้น ซึ่งถ้าหากองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของทั้งสองเมือง คือ ลำพูนและแพร่สามารถดำเนินการได้ดีก็จะส่งผลให้เกิดความยั่งยืนในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นเป้าหมายหลักขององค์กรต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภาคส่วนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สำคัญทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม โดย แบ่งได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความสำคัญอย่างมากและเร่งด่วน ที่หน่วยงานราชการท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งสนับสนุนให้มีการดำเนินงานจัดตั้งองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หรือ บริษัทบริหารจัดการเมือง อย่างเป็นรูปธรรม โดยหน่วยงานดังกล่าวควรดำเนินการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทางกายภาพแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม

2. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความโดดเด่นทั้งทางด้านพื้นที่และตัวอาคารสถาปัตยกรรม ดังนั้นภาคราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นแหล่งการท่องเที่ยวแหล่งใหม่ โดยอาศัยศักยภาพของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อย่างจริงจังและต่อเนื่อง และก่อนการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวควรต้องมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่เจ้าของอาคารซึ่งเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวถึงข้อควรปฏิบัติ หรือ ข้อตกลงในด้านต่างๆ ตลอดจนข้อห้ามหรือข้อจำกัดอันมีผลต่อการเข้าถึงในแหล่งท่องเที่ยวที่เปิดขึ้นให้เรียบร้อย

3. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานเทศบาล และสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ฯลฯ ควรมีการบรรจุแผนการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในแผนพัฒนาของหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนงบประมาณทั้งในด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การประชาสัมพันธ์และการสื่อความหมายอย่างเป็นปัจจุบัน

4. นักวิจัยควรเป็นที่ปรึกษา ผู้ให้ข้อมูลและประสานความร่วมมือในด้านต่างๆ เพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หรือ บริษัทบริหารจัดการเมือง และผลักดันแผนการพัฒนาและแผนการจัดกิจกรรมต่างๆ ไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

5. สถาบันการศึกษาต้องพิจารณาให้การสนับสนุนด้านวิชาการโดยการถ่ายทอดความรู้ชุมชนด้านเทคนิควิชาการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมและการถ่ายทอดการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ในแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมการท่องเที่ยว.(2557). *คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว.

กรมการท่องเที่ยว.[ม.ป.ป]. *แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทางประวัติศาสตร์ ทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: กรมการท่องเที่ยว.

กรมการท่องเที่ยว. (2558). *มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว.

กรมการท่องเที่ยว. [ม.ป.ป]. *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.

กรมการท่องเที่ยว. [ม.ป.ป]. *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.

กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ และศรัณยา แสงลิ้มสุวรรณ. (2555). *การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม อย่างยั่งยืน*.วารสารนักบริหาร.

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ.[ม.ป.ป]. *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

ดวงจันทร์ อาภาวิชชุตรม์ เจริญเมือง.(2546) .*โครงการศึกษากระบวนการทางผังเมืองในการอนุรักษ์ หลวงพระบางให้เป็นเมืองมรดกโลก*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร. (2554) . *การกำหนดเขตเพื่อการอนุรักษ์อาคารสถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่น*. ทราายแก้ว ทิพากร: บรรณาธิการจินน้ำชาได้ร่วม ชากุระ ประจักษ์มมุมใหม่ของภาพอาทิตย์อุทัย. กรุงเทพฯ:สถาบันเอเชียศึกษา.

วัฒนธรรม [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก (<http://www.baanjommyut.com>)

เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร และคณะ. (2561). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร และเสฐธวัช บำรุงกุล.(2561). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการแนวทางการจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข. (2557) *ยล เยี่ยม เยือน หย้า: แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิง*

วัฒนธรรม. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจิตติ. (2552). การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548. (2548). ราชกิจจานุเบกษา.

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ.2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา.

พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. 2535. (2535). ราชกิจจานุเบกษา.

ยงธินทร์ พิมลเสถียร.(2560).ร่างมาตรฐานและตัวชี้วัดการบริหารจัดการเมืองเก่าตามระเบียบ สนย.ฯ 2546.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.(2550) โครงการจัดทำมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เมืองเก่า ภายใต้โครงการบริหารจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม. กรุงเทพฯ: บริษัทโมโนกราฟ จำกัด.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). ชุดความรู้ด้านการอนุรักษ์พัฒนาและบริหารจัดการเมืองเก่า เล่มที่1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมืองเก่าในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.[ม.ป.ป.]. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555-2559. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2554). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.[ม.ป.ป.]. คู่มือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประเภทย่านชุมชนเก่า. กรุงเทพฯ : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.(2555). โครงการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าแพร่. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.(2548). แผนที่ชุมชน เมืองเก่าน่าน. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2548). แผนแม่บทและผังแม่บทการท่องเที่ยวและการพัฒนาบริเวณเมืองเก่าลำพูน. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2553). รายงานสรุปฉบับผู้บริหาร

แผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณเมืองเก่าลำพูน. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

วันวิสาข์ มหิทธิหาญ. (2551). *การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองแพร่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์.

อิโคโมสไทย(2557). *กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม*. จุลสารอิโคโมสไทย.

ภาษาอังกฤษ

Alan Clarke, and Ahnes Raffay. (2011). *The Introduction of Tourism Destination Management Organisations in Hungary: Top-Down Meets Bottom-Up*. In Ian Dredge, and John Jenkins ed. *Stories of practice : tourism policy and planning*.

Asean Small Business Competitiveness.(2015). *Destination Management Good Practice Guide*. Retrieved 15 March, 2019, From : <https://www.mekongtourism.org/destination-management-good-practice-guide-english/> 2015.

Australia ICOMOS. (1999). *INTERNATIONAL CULTURAL TOURISM CHARTER*. Retrived 10 August, 2015, from : http://www.icomosthai.org/charters/tourism_e.pdf.

Australia ICOMOS. (1999). *Burra Charter The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance*. Retrived 20 July, 2018, from: <https://australia.icomos.org/publications/charters/2002/>

Feilden, B., & Jokileht, J. (1998). *Management guildline for world cultural heritage sites*. Rome: ICCROM.

ICOMOS.(1999). *INTERNATIONAL CULTURAL TOURISM CHARTER*. Retrieved 10August ,2015, from : http://www.icomosthai.org/charters/tourism_e.pdf 1999.

Irena Bosnić, Dejan Tubić, and Jelena Stanišić. (2014). *ROLE OF DESTINATION MANAGEMENT IN STRENGTHENING THE COMPETITIVENESS OF CROATIAN TOURISM*.ECONVIEW.

Katarzyna Klimek. (2013). *Destination Management Organizations and Their Shift to Sustainable Tourism Development*. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*.

KRASIMIR ALEKSANDROV. (2013). *THE ROLE OF DMO FOR SUSTAINABLE*

DEVELOPMENT OF A TOURIST DESTINATION- BULGARIA CASE STUDY.

Journal of Tourism Research 9.

- McCartney, Glenn. (2013) *Introduction to Tourism Management : an Asian Perspective*. Singapore : McGraw Hill Education.
- Piotr Gryszel. (2012). *Destination Management Organization and Creating the Quality of Tourist Product of a Region*. Retrieved 1 March,2019, From : https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/2997/Destination_Management_Organization_and_Creating_the_Quality_of_Tourist_Product_of_a_Regio n.pdf?sequence=1.
- Rahul, P. et al. (2015) *.Destination Performance: Importance of Redefining DMOs*. Asia-Pacific Journal of Innovation in Hospitality and Tourism APJIHT.
- Richards. (2010). *Creative Tourism and Local Development*. In Wurzburger, R, et al. *Creative Tourism: A Global Conversation : How to Provide Unique Creative Experiences for Travelers Worldwide*, Santa Fe : Sustone Press.
- Sheehan, L., Presenza, A., and Minguzzi, A.(2007) *Analyzing the Performance of Destination Management Organizations. An Empirical Study*. Sinergie Rapporti di Ricera.
- TheEuropean Association of Historic Towns and Regions.(2009) *Guidelines for Sustainable Cultural Tourism in Historic Towns and Cities*. Retrieved 17 May, 2020. From : <http://www.historictowns.org/documents/downloads/SustainableTourismGuidelines.pdf>
- Unesco. (2012) *A Manual for Interpreting Community Heritage for Tourism*. Bangkok: Canadian Universities Consortium Urban Environmental Management Project.
- UNWTO.(2007). *A Practical Guide to Tourism Destination Management*. Spain: Madrid.
- UNWTO.(2019). *Report on Development of Destination Management Organization*. Retrieved 15 March, 2019. From : <https://biodiv.unwto.org/sites/all/files/docpdf/developmentofdmo.pdf> 2013.

ภาคผนวก ก

ตารางเก็บข้อมูลอาคารสิ่งปลูกสร้าง อาคารต้นแบบการศึกษาวิจัย

วันที่.....เดือนปี 2562 สถานที่ เขตเมืองเก่า ลำพูน.....แพร่.....

รูปภาพ อาคาร สิ่งปลูกสร้าง		สถานที่ตั้ง	รูปแบบสถาปัตยกรรม
ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์		ความต้องการในการพัฒนา / การสนับสนุน	
ชื่อ ปีเริ่มก่อสร้างอายุปี ประวัติเบื้องต้น		การปรับปรุงซ่อมแซม 1. 2. 3. 4. 5	
ลักษณะอาคาร	สิทธิ์การครอบครอง	การขอรับงบประมาณ	การขอสนับสนุนทางวิชาการ
ไม้ไม้สัก..... ปูน ...ส่วนต่อเติมใหม่..... ครึ่งไม้ ครึ่งปูน	เอกชน/ ชุมชนเอกชน... รัฐบาล รัฐวิสาหกิจ..... ไม่มีข้อมูล	ประมาณการขอรับงบประมาณ จำนวน..... ล้านบาท..... ไม่ขอรับงบประมาณ เพราะ..มีงบประมาณบางส่วนสนับสนุน	

ลงชื่อ ผู้เก็บ

ข้อมูล

()

ตารางสรุปผลการประเมินสภาพอาคาร

ชื่ออาคาร :สถานที่ตั้ง : เลขที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....วันที่ทำการประเมิน :/...../..62

ที่	รายการประเมิน		วัสดุ		ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ลักษณะความเสียหาย
			ไม้	คอนกรีต	1	2	3	4	5	
1	หมวดฐานราก โครงสร้าง									
1.1	ตอม่อ									
	1.1.1	ตอม่อ หมายเลข XXX								
	1.1.2	ตอม่อ หมายเลข XXX								
1.2	เสา									
	1.2.1	เสา หมายเลข XXX								
	1.2.2	เสา หมายเลข XXX								

แบบสอบถาม

แนวทางการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยวสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวความสนใจ
พิเศษในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

แบบสอบถามนี้ ได้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ เพื่อศึกษาปัจจัยทางการตลาดของ นักท่องเที่ยวกลุ่มความสนใจพิเศษเพื่อการเชื่อมโยงสู่แหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาและวางแผนทางการในดำเนินการให้บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ตลอดจนการพัฒนาโมเดลธุรกิจขององค์กรในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ต่อไป

แบบสอบถามชุดนี้แบ่งเป็น 4 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

กรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้รับผู้ศึกษาจะเก็บไว้เป็นความลับ และใช้เป็นข้อมูลเพื่อสรุปผลการวิจัยเป็นลักษณะภาพรวม ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกตอน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักท่องเที่ยว

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ☐ หน้าข้อที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. เพศ

1.1) ☐ ชาย 1.2) ☐ หญิง 1.3) ☐ อื่นๆ

2. อายุ ปี

3. สถานภาพ

3.1) ☐ โสด 3.2) ☐ สมรส 3.3) ☐ หม้าย

3.4) ☐ หย่าร้าง

4. อาชีพ

4.1) ☐ นักเรียน นักศึกษา 4.2) ☐ ข้าราชการ 4.3) ☐ พนักงานของรัฐ

4.4) ☐ พนักงานบริษัทเอกชน 4.5) ☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ 4.6) ☐ เจ้าของ
กิจการ

4.7) ☐ เกษียณ 4.8) ☐ อื่นๆ โปรดระบุ

5. ระดับการศึกษา

5.1) ☐ ต่ำกว่าอนุปริญญา 5.2) ☐ อนุปริญญา 5.3) ☐ ปริญญาตรี

5.4) ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....บาท

7. งบประมาณที่ท่านคิดว่าสามารถใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง..... บาท

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม)

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความและทำเครื่องหมาย ลงใน ☐ หน้าข้อที่ท่านเลือก(ข้อ 3-15 ท่านสามารถ
เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ท่านสนใจการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)หรือไม่

1.1) ☐ สนใจ (ตอบข้อ 2 ต่อ) 1.2) ☐ ไม่สนใจ

2. ในการทำกิจกรรมท่านสนใจร่วมกิจกรรมในระดับใด

2.1) ☐ ทัศนศึกษาทางวัฒนธรรม

2.2) ☐ ทำกิจกรรม work shop

2.3) ☐ เรียนรู้คุณค่ามรดกวัฒนธรรม

2.4) ☐ อื่นๆ.....

3. ท่านเคยท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม หรือไม่

3.1) ☐ ไม่เคย 3.2) ☐ เคย โปรดระบุ.....

4. ในฐานะที่ท่านเป็นนักท่องเที่ยว ท่านคิดว่าท่านจัดอยู่ในกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มใด (เลือกได้ 1 ข้อ)

4.1) ☐ นักท่องเที่ยวแหล่งมรดก (heritage tourist)

4.2) ☐ นักท่องเที่ยวกลุ่มศิลปะ (arts tourist)

4.3) ☐ นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์(creative tourist)

4.4) ☐ นักท่องเที่ยววัฒนธรรมเมือง (urban cultural tourist)

4.5) ☐ นักท่องเที่ยววัฒนธรรมชนบท (rural cultural tourist)

4.6) ☐ นักท่องเที่ยววัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น (indigenous cultural tourist)

4.7) ☐ นักท่องเที่ยววัฒนธรรมทันสมัย (popular cultural tourist)

- 4.8) ☐ นักท่องเที่ยวที่มีความรู้สูงด้านมรดกวัฒนธรรม (educated visitor)
- 4.9) ☐ นักท่องเที่ยวที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (professional)
- 4.10) ☐ นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบกลุ่ม (families or groups)
- 4.11) ☐ นักท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาทางวัฒนธรรม (school children)
- 4.12) ☐ นักท่องเที่ยวโหยหาอดีต (nostalgia seekers)
- 4.13) ☐ นักท่องเที่ยวที่มีเจตนาเพื่อชมด้านวัฒนธรรมโดยเฉพาะ (purposeful cultural tourists)
- 4.14) ☐ นักท่องเที่ยวที่อยากมาเที่ยวชมวัฒนธรรม (sightseeing cultural tourists)
- 4.15) ☐ นักท่องเที่ยวที่สนใจวัฒนธรรม (casual cultural tourists)
- 4.16) ☐ นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบบังเอิญ (incidental cultural tourists)
- 4.17) ☐ นักท่องเที่ยวซึ่งบังเอิญพบวัฒนธรรม (serendipitous cultural tourists)
5. ถ้าท่านต้องการทราบเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม ท่านมักค้นหาข้อมูลจากแหล่งใดบ้าง
- 5.1) ☐ เพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำมา
- 5.2) ☐ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ระบุ _____
- 5.3) ☐ บริษัทนำเที่ยว ระบุบริษัท _____
- 5.4) ☐ สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ระบุ _____
- 5.5) ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ _____
6. ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวของท่าน เดินทางมากับใคร
- 6.1) ☐ เดินทางคนเดียว 6.2) ☐ มากับเพื่อน 6.3) ☐ มากับครอบครัว
- 6.4) ☐ มากับบริษัทนำเที่ยว 6.5) ☐ มากับหน่วยงาน / บริษัท
- 6.6) ☐ มากับสถาบันการศึกษา 6.7) ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
7. จำนวนผู้ร่วมเดินทางของท่าน
- 7.1) ☐ เดินทางคนเดียว 7.2) ☐ 2 - 5 คน 7.3) ☐ 6 - 10 คน 7.4) ☐ มากกว่า 10 คน
8. ช่วงเดือนใด ที่ท่านสนใจมาร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์อาหารจากพืชพื้นถิ่นล้านนา
- 8.1) ☐ มกราคม 8.2) ☐ กุมภาพันธ์ 8.3) ☐ มีนาคม 8.4) ☐ เมษายน 8.5) ☐ พฤษภาคม
- 8.6) ☐ มิถุนายน 8.7) ☐ กรกฎาคม 8.8) ☐ สิงหาคม 8.9) ☐ กันยายน 8.10) ☐ ตุลาคม
- 8.11) ☐ พฤศจิกายน 8.12) ☐ ธันวาคม
9. ท่านมีความคาดหวังในเรื่องใดมากที่สุด จากการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม
- 9.1) ☐ ความสวยงามของสถานที่
- 9.2) ☐ ความสะอาดของพื้นที่

- 9.3) ☐ ความสะดวกในการเดินทาง
- 9.4) ☐ ได้เรียนรู้เรื่องราวมรดกวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมที่เข้าร่วม
- 9.5) ☐ ได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่จากการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม
- 9.6) ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
10. โดยเฉลี่ยท่านเดินทางท่องเที่ยว จำนวนกี่ครั้งต่อปี..... /ครั้งละกี่วันระบุ.....
11. วิธีการชำระเงินที่ท่านสะดวกมากที่สุด ในการชำระเงินคือ ช่องทางใด
- 11.1) ☐ เงินสด 11.2) ☐ บัตรเครดิต Credit cards 11.3) ☐ Online payment 11.4) ☐ Alipay 11.5) ☐ UnionPay 11.6) ☐ Paypal 11.7) ☐ Prompay 11.8) ☐ อื่นๆ โปรดระบุ
12. ช่วงระยะเวลาที่ท่านใช้ในการสืบค้นหาข้อมูลมากที่สุด
- 12.1) ☐ 00.01 – 04.00น. 12.2) ☐ 04.01 – 08.00น. 12.3) ☐ 08.01 – 12.00น.
- 12.4) ☐ 12.01 – 16.00น. 12.5) ☐ 16.01 – 20.00น. 12.6) ☐ 20.01 – 24.00น.
13. ท่านต้องการรับสื่อโฆษณาผ่านช่องทางใดมากที่สุด
- 13.1) ☐ ทางไปรษณีย์ 13.2) ☐ e-mail 13.3) ☐ SMS
- 13.4) ☐ LINE 13.5) ☐ Facebook 13.6) ☐ อื่นๆ ระบุ.....
14. ภาษาที่ท่านต้องการให้ผู้บริการสื่อสารกับท่านมากที่สุด ในการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม โปรดระบุภาษา.....
15. ความถี่ในการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม
- 15.1) ☐ รายวัน 15.2) ☐ รายสัปดาห์ 15.3) ☐ รายเดือน
- 15.4) ☐ รายไตรมาส 15.5) ☐ อื่นๆ ระบุ.....
16. ใครที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ในการเลือกใช้บริการการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมของท่านมากที่สุด
- 16.1) ☐ เพื่อน 16.2) ☐ญาติพี่น้อง 16.3) ☐ สถานศึกษา
- 16.4) ☐ สถานที่ทำงาน 16.5) ☐ อื่นๆ ระบุ.....
17. ระยะเวลาที่ท่านสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมนานเท่าไร
- 17.1) ☐ ครึ่งวัน 17.2) ☐ 1 วัน 17.3) ☐ 2 วัน
- 17.4) ☐ 3 วัน 17.5) ☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
(กรุณาตอบทุกข้อ)

ปัจจัยด้านการตลาด	ระดับความต้องการมีผลต่อการเลือกใช้บริการ				
	1	2	3	4	5
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1.ด้านผลิตภัณฑ์ (Product Elements)					
คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม					
บรรยากาศและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม					
การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรม					
ความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยว					
2.ด้านราคาและค่าใช้จ่ายอื่นของผู้ใช้บริการ (Price and Other User Cost)					
ความคุ้มค่ากับเงินที่จ่าย					
ราคารวมกับค่าบริการทุกอย่างแล้ว					
ระบบชำระเงินมีความสะดวก และหลากหลายช่องทาง					
3.ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายไซเบอร์สเปซ และเวลา (Place, Cyberspace and Time)					
มีช่องทางสอบถามรายละเอียด ได้อย่างสะดวก					
มีความหลากหลายของสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูล					
มีข้อมูล หลากหลายทางด้านภาษา เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ					
การเข้าถึงข้อมูล สืบค้นข้อมูล สามารถเข้าถึงได้ง่าย					
4.ด้านการส่งเสริมการตลาด และการให้การศึกษาลูกค้า (Promotion and Education)					
มีการโฆษณาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวประเภทนี้เพียงพอ					
มีการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมที่ทำให้ข้อมูลอย่างเพียงพอ					
มีของที่ระลึกแถมให้ เมื่อผ่านการทำกิจกรรม					
มีโปรโมชั่นที่จูงใจ					
5.ด้านบุคลากร (People)					
มีผู้ให้บริการที่คอยแนะนำ และดูแลอย่างดีตลอดที่มาใช้บริการ					
มีผู้ให้บริการสามารถสนทนาได้หลากหลายภาษา					
ผู้ให้บริการ มีการบริการด้วยความจริงใจ					
มีผู้ให้บริการคอยอำนวยความสะดวก และอัธยาศัยไมตรีที่ดี ไม่เลือกปฏิบัติ					
ผู้ให้บริการ มีบุคลิกภาพที่ดี					

ผู้ให้บริการมีความรู้ความสามารถในการให้ความรู้ แนะนำ บอกเล่า เรื่องราว สื่อความหมายต่างๆ โยงเป็นเรื่องราวทางมรดกทาง วัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี ทำให้กิจกรรมมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น					
6.ด้านกระบวนการ (Process)					
มีการสื่อสารข่าวสารข้อมูล ข้อเสนอแนะที่ดี เกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ					
มีความรวดเร็ว และมีอาชีพ ในกระบวนการบริหารจัดการของผู้ ให้บริการ					
มีระยะเวลาในการบริการที่เหมาะสม					
มีขั้นตอนในการให้บริการที่ดี					
มีกระบวนการแจ้งเตือน แนะนำในเรื่องของความปลอดภัย					
สามารถติดต่อถามข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางมรดกวัฒนธรรมได้ ตลอดเวลา					
7.ด้านหลักฐานที่เป็นตัววัตถุ (Physical Evidence)					
การมีตัวอย่างรายชื่อลูกค้าที่ใช้บริการ					
ชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวที่ปรากฏในสื่อต่างๆ					
สถานที่ตั้งของชุมชน สามารถติดต่อ เข้าถึงได้สะดวก					
ความสามารถของพื้นที่ให้บริการ มีเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว					
สถานที่ที่มีบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่ดี และเหมาะสม					

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

∞ ขอขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม ∞

Questionnaires

Marketing Development Guidelines for Special Interest Tourist in Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture)

This questionnaire was created to collect data for investigating the opinions of Thai and foreign tourists and the marketing factors concerning special interest tourists in order to connect the tourists to tourist attractions in the preserved area of cultural heritage (Architecture). The results will be used for developing and setting up guidelines for providing services to meet the needs of tourists, as well as developing the business model of the organization to generate income from tourism in the preserved area of cultural heritage (Architecture)

This questionnaire is divided into 4 Parts;

Part 1: General Information of tourists in the preserved area of cultural heritage (Architecture).

Part 2: Information on perception and behaviors of tourists in the preserved area of cultural heritage (Architecture).

Part 3: Tourists' needs towards tourism tourists in the preserved area of cultural heritage (Architecture).

Part 4: Additional suggestions/comments.

Please answer the questionnaire as honest as possible. All data will be kept confidentially and this data will be used and analyzed in the overall, not individual. Thank you for your precious time and good cooperation in completing this questionnaire.

Part 1: General Information

Please tick ✓ in ☐ or add information in spaces provided.

1. Gender:

☐ 1. Male ☐ 2. Female ☐ Other

2. Age _____ Years

3. Marital Status:

☐ 1. Single ☐ 2. Married ☐ 3. Widowed

☐ 4. Divorced/Separated

4. Occupation:

- ☐ 1. Student
 ☐ 2. Government officer
 ☐ 3. Government Employee
☐ 4. Private Employee
 ☐ 5. State Enterprise Officer
☐ 6. Business Owner
 ☐ 7. Retire
 ☐ Others, please specify

5. Education Level:

- ☐ 1. Under Bachelor's Degree
 ☐ 2. Bachelor's Degree
☐ 3. Postgraduate Degree

6. Average Monthly Income:

- ☐ 1. Less than 10,000 Bht
 ☐ 2. 10,001-20,000 Bht
☐ 3. 20,001- 30,000 Bht
 ☐ 4. 30,001- 40,000 Bht
☐ 5. 40,001- 50,000 Bht
 ☐ 6. More than 50,001 Bht

7. How much budget average would you spend for traveling per time?

- ☐ 1. Less than 1,000 Bht
 ☐ 2. 1,001-3,000 Bht
☐ 3. 3,001- 5,000 Bht
 ☐ 4. 5,001- 7,000 Bht
☐ 5. 7,001- 10,000 Bht
 ☐ 6. More than 10,000 Bht

8. Nationality (Please specify)_____.

Part 2: Information on perceptions and behaviors of tourists in the preserved area of cultural heritage (Architecture).

Please tick ✓ in ☐ or add information in spaces provided.

1. Are you interested in tourism in the preserved area of cultural heritage (Architecture)?

- ☐ 1.1 Yes (please continue to Question 2)
 ☐ 1.2 No

2. What kind of activities are you interested in?

- ☐ Cultural sightseeing
☐ Cultural workshop
☐ Cultural Heritage study

3. Have you ever traveled to in the preserved area of cultural heritage (Architecture)?

- ☐ Never
 ☐ Yes, please specify.....

4. Which of the following categories can best describe you as a tourist?

- 4.1) ☐ heritage tourist
 4.2) ☐ arts tourist

- 4.3) ☐ creative tourist
- 4.4) ☐ urban cultural tourist
- 4.5) ☐ rural cultural tourist
- 4.6) ☐ indigenous cultural tourist
- 4.7) ☐ popular cultural tourist
- 4.8) ☐ educated visitor
- 4.9) ☐ cultural professional
- 4.10) ☐ families or groups
- 4.11) ☐ school children
- 4.12) ☐ nostalgia seekers
- 4.13) ☐ purposeful cultural tourists
- 4.14) ☐ sightseeing cultural tourists
- 4.15) ☐ casual cultural tourists
- 4.16) ☐ incidental cultural tourists
- 4.17) serendipitous cultural tourists

5. Which source have you been searching for information about tourism in the preserved area of cultural heritage (Architecture)

- ☐ 5.1 Friends recommends, name _____
- ☐ 5.2 Newspaper/ magazine, name _____
- ☐ 5.3 Thai Travel Agent, name _____
- ☐ 5.4 Chinese /Foreign Travel Agent, name _____
- ☐ 5.5 Internet searching _____
- ☐ 5.6 Others, please specify _____

6. Who are you traveling with?

- ☐ 6.1 Solo traveler ☐ 6.2 Friends ☐ 6.3 Family
- ☐ 6.4 Travel Agency ☐ 6.5 Company
- ☐ 6.6 College/university ☐ 6.7 Others, specify _____

7. How many people are you traveling with?

- ☐ 7.1 Alone ☐ 7.2 2 – 5 persons ☐ 7.3 – 10 persons ☐ 7.4 More than 10

8. In which period have you been joining the activities in tourism in the preserved area of cultural heritage (Architecture)

- ☐ January ☐ February ☐ March ☐ April ☐ May ☐ June
☐ July ☐ August ☐ September ☐ October ☐ November ☐ December

9. What are you expecting most from tourism in the preserved area of cultural heritage (Architecture)

- ☐ Beautiful places
☐ Cleanliness of places
☐ Accessibility to the place
☐ Learning about the preserved area of cultural heritage (Architecture)
☐ Getting new experience about the preserved area of cultural heritage (Architecture)
☐ Others, please specify _____

10. What is the average time of traveling per year?

_____time(s) per year, and _____ day(s) per time

11. What payment method do you preferred?

- ☐ 11.1 Cash ☐ 11.2. Credit cards ☐ 11.3 Online Payment ☐ 11.4 Alipay
☐ 11.5 Union Pay ☐ 11.6 Paypal ☐ 11.7 Prompt pay ☐ 11.8. Others, specify _____

12. What is your best time to search for information;

- ☐ 12.1 00.01 – 04.00 ☐ 12.2 04.00 – 08.00
☐ 12.3 08.01 – 12.00 ☐ 12.4 12.01 – 16.00
☐ 12.5 16.00 – 20.00 ☐ 12.6 20.01 – 24.00

13. What is your most convenient channel receiving the advertising media?

- ☐ 13.1 By post ☐ 13.2 Direct email
☐ 13.3 Mobile SMS ☐ 13.4 LINE Apps/ Whatsapp
☐ 13.5 Facebook ☐ 13.6 other Please specify _____

14. Which main language do you want the service provider to communicate with you?

Please specify _____

15. The frequency of receiving information?

- ☐ 15.1 Daily
 ☐ 15.2 Weekly
☐ 15.3 Monthly
 ☐ 15.4. Quarterly
☐ 15.5 Others, specify_____

16. Who has influence in your decision making?

- ☐ 16.1 Friends
 ☐ 16.2 Relatives
☐ 16.3 School
 ☐ 16.4 Workplace
☐ 16.5 Etc. Please specify.....

17. How long do you expect to join the activities?

- ☐ 17.1 Half Day
 ☐ 17.2 One Day
☐ 17.3 Two Days
 ☐ 17.4 Three Days
☐ 17.5 Etc. Please specify.....

Section 3 : Tourists' needs towards Tourism in the preserved area of cultural heritage (Architecture)

Instruction: Please tick✓ in the appropriate spaces. (Please answer all questions)

Service Marketing Mix Factors	Rates of Importance				
	1	2	3	4	5
	Very Low	Low	Medium	High	Very
Products Elements					
1. Value of cultural heritage attractions					
2. The atmosphere and beauty of cultural heritage attractions					
3 Linkage of cultural heritage attractions					
4 the outstanding of cultural heritage attractions					
Price and Other User Cost					
2.1 Worth for money spent					
2.2 All costs inclusive					
2.3 Conveniences of payment methods, various					

channels					
Place, Cyberspace and Time					
3.1 Various channels to contact conveniently					
3.2 Various channels of Information System					
3.3 Enough information and many foreign languages as tourists' needs					
3.4 Easy accessibility in information searching					
Promotion and Education					
4.1 Enough advertisement					
4.2 Clearly inform about details and activities					
4.3 A complimentary given after doing activities					
4.4 Seasonal Promotions					
People					
5.1 Service providers always giving good advice throughout the service using					
5.2 Service providers are unable to speak in different languages					
5.3 Service providers sincerely service					
5.4 equally					
5.5 Service providers have good personality in Services					
5.6 Service providers are knowledgeable , good in professionally stories transforming and linkage of cultural heritage which makes the activities more interesting					
Process					
6.1 Good communication about information and good advise about activities					
6.2 Promptness and professional staffs in servicing process					
6.3 Perfect timing in services					
6.4 Clealy steps in services					
6.5 There are warning and advising process of					

food safety					
6.6 Availability of service providers					
Physical Evidence					
7.1 Recording the name list of previous visitors from each place					
7.2 Reputation of the cultural heritage					
7.3 Easy Accessibility to places					
7.4 Enough capabilities of service using areas					
7.5 Good environment and suitable climates					

Section 3: Other comments and suggestions.

.....

.....

.....

“ Thank you for your precious time and kind cooperation!”

แบบสัมภาษณ์

1. บริษัท/องค์กร/หน่วยงาน/ชมรม/สมาคมของท่านมีกิจกรรม CSR อะไรบ้าง ลักษณะกิจกรรมเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. กิจกรรม CSR ของท่านต้องอาศัยทักษะหรือคุณสมบัติในการทำมากน้อยแค่ไหน

.....

.....

.....

.....

.....

3. ทำไมถึงเลือกทำกิจกรรมดังกล่าว

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านมีกระบวนการการ หรือขั้นตอนการตัดสินใจในการเลือกกิจกรรม CSR อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

5. ท่านมีงบประมาณในการทำกิจกรรม CSR เท่าไหร่

.....

.....

.....

.....

.....

6. กิจกรรม CSR นั้นทำให้แก่ใคร/ใครได้รับประโยชน์จากโครงการท่านบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. ใครมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม CSR บ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

8. เส้นทางการท่องเที่ยว หรือกิจกรรม มีอิทธิพลในการเลือกโครงการ CSR ของท่านมากน้อยแค่ไหน
อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

9. ท่านเลือกกิจกรรมในการทำโครงการ CSR จากช่องทางไหน

.....

.....

.....

.....

.....

10. ท่านเลือกทำกิจกรรม CSR ในช่วงเวลาไหน เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

11. ท่านใช้ระยะเวลาเท่าไรในการดำเนินโครงการ

.....

.....

.....

.....

.....

12. ท่านคิดว่ากิจกรรม CSR ของท่านมีระดับการสร้างประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นมากน้อยแค่ไหน

.....

.....

.....

กิจกรรม FAM TRIP

ที่ อว ๗๓๒๔/ ๖.๐๐๕๖

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา
ตำบลแม่กา อำเภอเมือง
จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวเมืองเก่าลำพูน - แพร่
เรียน บริษัทเชียงใหม่ ร็อคโคล์มมิ่ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย (๑) กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
(๒) แบบตอบรับ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ได้จัดทำโครงการ
ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม)” โดยได้รับงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
(สกว.) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทางกายภาพของแหล่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยว
และแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมในแหล่งทาง
สถาปัตยกรรมในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่จังหวัดลำพูนและแพร่

ในการนี้โครงการฯ ได้จัดทำต้นแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นต้นแบบในการ
ดำเนินงานภายในพื้นที่การศึกษาและได้ดำเนินการจัดโปรแกรมศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรม
ท่องเที่ยวในเมืองเก่าลำพูน-แพร่ ขึ้นในวันศุกร์ ที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ - วันอาทิตย์ ที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๓ ดังนั้นคณะ
สถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมกิจกรรมตาม
วัน เวลา และสถานที่ดังกล่าว

จึงเรียนเชิญมาเพื่อโปรดพิจารณาเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์จันทน์ เพชรานนท์)

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

อาจารย์ ดร. อัมเรศ เทพมา	หัวหน้าแผนงาน	โทร ๐๘๑ ๓๘๗ ๑๔๖๒
นางสาวณัฐช ภาตรา	ผู้ประสานงานวิจัย	โทร ๐๘๑ ๐๗๖ ๒๕๔๓

**กำหนดการการเข้าร่วมกิจกรรมต้นแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
โปรแกรมศึกษาเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวเมืองเก่าลำพูน-แพร่
3 วัน 2 คืน (วันที่ 28 กุมภาพันธ์ – 1 มีนาคม 2563)**

ศุกร์ 28 ก.พ. 2563

- 7.30 ลงทะเบียน ทานกาแฟ แจกเอกสาร กำหนดการ และชี้แจงรายละเอียดของโครงการ
- 9.00 นั่งรถรางชมเมืองเก่าลำพูน และเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย
- 10.00 สักการะพระรอดหลวงวัดมเหยววัน พร้อมฟังการบรรยายประวัติความเป็นมาของวัดและพระรอด
กิจกรรมสืบสานมรดกวัฒนธรรมพิมพ์พระรอด เมื่อเสร็จแล้วใส่หม้อไปเผาฝากไว้เป็นพุทธบูชา (เนื่องจาก
ความเชื่อของคนลำพูนเชื่อว่าควรทำพิธีปลุกเสกก่อนนำไปบูชา)
รับมอบพระรอดที่ได้รับการปลุกเสกแล้วให้เป็นที่ระลึก และถ่ายรูปร่วมกัน
- 11.45 ทานอาหารกลางวัน ณ ครีววันดี
- 13.00 สักการะวัดพระธาตุหริภุญไชย พระเจ้าทันใจ และพระสังกัจจายน์
- 14.00 ชมคุ้มเจ้าราชสัมพันธ์ราชวงศ์ (พิพิธภัณฑ์ชุมชนเมือง)
- 15.00 พักจิบกาแฟร้าน Temple House
- 15.45 ฟังการบรรยาย ลักษณะโครงสร้างอาคารสถาปัตยกรรมบ้าน คุ้มเมืองลำพูน
บรรยายโดย ดร.อัมเรศ เทพมา
ชมอาคารคุ้มเจ้ายอดเรือน พร้อมรับฟังประวัติความเป็นมา ดูความเสียหายต่างๆที่ต้องการ
การซ่อมแซมภายในอาคาร และลงมือทำกระเบื้องมุงหลังคา
- 17.00 เดินเที่ยวชมถนนคนเดิน (ช่วงพันปี)
- 18.00 เข้าที่พัก โฮมสเตย์ และพักผ่อนตามอัธยาศัย
- 18.30 ทานอาหารเย็น และร่วมแลกเปลี่ยนมุมมองการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่เมืองเก่าลำพูน

วันเสาร์ 29 ก.พ. 2563

- 6.30 ร่วมทำบุญตักบาตร บริเวณถนนรถแก้ว
- 7.00 รับประทานอาหารเช้า (ข้าวมันไก่วิเศษ)
- 8.00 ออกเดินทางไปยังจ.แพร่
- 10.30 พุดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้ใหญ่บ้านถึงปัญหาไฟป่าและกิจกรรมการรักษาป่าของชุมชน บ้านน้ำพร้าว
อ.เด่นชัย ร่วมทำอุปกรณ์ดับไฟป่า “มือเสือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
และรับประทานอาหารกลางวันในชุมชน
- 13.00 เช็กอินเข้าพักโฮมสเตย์
- 14.00 พักทานกาแฟ ร้าน Gingerbread House Gallery นั่งรถรางไปสักการะวัดจอมสวรรค์ วัดมิ่งเมือง
ฟังการบรรยายประวัติการทำไม้สักเมืองแพร่ ณ โรงเรียนป่าไม้ และแวะชมทำนบน้ำเขตรวัน
ชมพิพิธภัณฑ์กลาง (คุ้มเจ้าหลวง) คุ้มวงศ์บุรี
- 17.00 กิจกรรมอาสาถ่ายภาพเพื่อร่วมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เมืองเก่า
- 18.00 เดินเที่ยวชมถนนคนเดินกาดกองเก่า และรับประทานอาหารตามอัธยาศัย
- 19.00 กลับมาเจอกันที่หน้าวัดพงษ์สุนันท์เพื่อเดินทางกลับที่พัก

วันอาทิตย์ที่ 1 มีนาคม 2563

- 6.30 ปั่นจักรยานไปพบกันที่ประตูชัย (OTOP CITY) เพื่อเที่ยวชมทัศนียภาพเมืองเก่า
- 7.30 ปั่นจักรยานไปทานอาหารเช้าบริเวณหน้าตลาดสดเทศบาล
- 8.30 ปั่นจักรยานกลับที่พัก
- 9.00 เช็กเอาท์ออกจากที่พัก (รถมารับหน้าโฮมสเตย์)
- 9.15 ทานกาแฟ ณ บ้านเลขที่ ๘ รับฟังการชี้แจงการทำกิจกรรมวันที่ 1
- 10.15 ทำกิจกรรมย่อยหม่อม และกระจายรายได้ ช้อปๆ
- 11.00 ทานอาหารเที่ยง ณ ร้านแก้ววรรณ
- 13.00 ชมการทอผ้าขึ้นดินจกแพร่
- 14.00 ไหว้พระวัดศรีดอนคำ อ.ลอง (ประวัติศาสตร์เมืองแพร่แห่งเบ็ด และชมพระเจ้าฟ้าโด้ที่ทำจากไม้)
- 15.00 ร่วมกิจกรรมเรียนรู้การทำขลุ่ย กับคุณจิรศักดิ์ ธนุมาศ (ครูบอม) ณ โฮงซึ้งหลวง และสนทนากลุ่มย่อย
เพื่อให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยว
- 16.30 เดินทางกลับเชียงใหม่

หมายเหตุ กิจกรรมอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

แบบตอบรับการเข้าร่วมกิจกรรมต้นแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
 โปรแกรมศึกษาเส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวเมืองเก่าลำพูน-แพร่
 3 วัน 2 คืน (วันที่ 28 กุมภาพันธ์ – 1 มีนาคม 2563)

ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว).....สกุล.....
 ตำแหน่ง.....
 หน่วยงาน.....
 โทรศัพท์.....โทรสาร.....
 E-mail

☐ สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้

☐ ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ โดยได้มอบหมายให้ผู้แทนดังต่อไปนี้เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมแทน

ชื่อ (นาย/นาง/นางสาว).....สกุล.....
 ตำแหน่ง.....หน่วยงาน.....
 โทรศัพท์.....โทรสาร.....
 E-mail

ลงชื่อ.....
 (.....)
 ตำแหน่ง,
 วันที่

กรุณาส่งจดหมายตอบรับกลับมาที่ อาจารย์ ดร. อัมเรศ เทพมา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และ
 ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา 19 ต.แม่กา อ.เมือง จ.พะเยา 56000 หรือ โทรแจ้งการเข้าร่วม
 กิจกรรมที่คุณมณีนุช เกตรา (ผู้ประสานงานวิจัย) โทร 091 076 2593 ภายในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563